

vidi 2 hanc d. Hierocle: Cod. Vat. pp. 1379
of Hierocle de Providentia. optimi.

HIEROCLES
DE
Providentia & Fato:

Una cum *Fragmentis ejusdem;*
Et

LILII GYRALDI Interpretatione
Symbolorum Pythagoræ;

Notisque

MERICI CASAVBONI
ad Commentarium *Hieroclis* in
Aurea Carmina.

LONDINI,
Ex officina ROGERI DANIELIS,
MDCLV.

PROLEGOMENA

De

Editione, Autore, & Opere.

Cum hæc opuscula, nunquam antehac simul excusa, nunc eodem volumine impressa prodeant, operæ pretium fore videbatur, si ab eo qui edenda curavit, & Editionis, & Autoris, & Operis ratio aliqua Lectori redderetur. Quamobrem ne vel novitate sua displiceant, vel sub Fragmentorum titulo minus ambitioso vilescant, quod de horum unoquoque scitu necessarium judicavimus, breviter fideliterque trademus.

Cum Typographus Pythagoræ Fragmenta hinc inde collecta, & in Aurea ejus Carmina Hieroclis Philosophi Commentarium vel auro contra cariorem prælo subjecisset, monui eum exstare etiam

Prolegomena.

num alia Hieroclis Opuscula, nec ea adeo vulgo nota; addidique, nihil à tanti nominis Philosopho, magis magisque indies inclarescente, scriptum esse, quod omnibus in hoc literarum genere versatis non foret gratissimum exoptatissimumque. Quo motito, licet Facietiarum libellum priori imprudentius affixisset, coepit tamen de secundo volumine imprimendo cogitare. Primum igitur, Compendium de Providentia & Fato Parisiis à Federico Morello editum ut quæreretur, suavi quod in Bibliopoliis omnibus, & nonnullis eruditorum hominum bibliothecis frustra questum, tandem vir doctissimus, harumque rerum callentissimus, & si addere liceat, nostri amicissimus, Mericus Casaubonus communicavit. quod non solum à Morello primo editore, sed ab Hugone Grotio, qui in hac ipsa Quaestione plurimum desudaverat, versum habes. Huic Tractatus duos ex iisdem libris à Photio excerptos, & in Myriobiblo, stupendae eruditionis opere, exstantes, adjiciendos curavi. Et ne quid quod à tanto viro scriptum est, licet temporis injuria mutilatum, lateret; ejusdem Autoris Fragmenta omnia
inter

Prolegomena.

inter Stobæi Eclogas sparsa, & vel sic ab
interitu vindicata, ut ad jungeret consilium
dedi. Præterea, etiamsi paucissima ex iis
quæ Hierocles ille adversus Religionis
nostræ cultores scripserat, superessent, eaq;
sint quorum à lectione Christianos omnes
potius arcendos crediderint forsitan non-
nulli; tamen quoniam apud Eusebium
Cæsariensem & edita jam pridem & re-
futata sunt, censui sine ullo religionis dis-
pendio edi posse, & ne quid deesset, omni-
no edenda. Denique, cum in priori Libro
inter reliqua Fragmenta, etiam Symbola
Pythagoræ ex Iamblichio delineata con-
spicerem, & præclarum Lili Gyraldi
Commentarium in magno & ingentis pre-
tii Operum Volumine quasi latitante co-
gitarem, iterum hortatus sum ut non o-
mitteret libellum tam paucis cognitum, à
tanto Philologo scriptum, summiq; Viri
Isaaci Casauboni elogio commendatissi-
mum; quem in Notis ad Diogenem La-
ertium hæc verba habuisse diu est ex quo
primum observaverimus. *De Symbolis
Pythagoricis multa multi scripsere, ad
quos Lectorem rejicimus; imprimis ad
Lilium Gyraldum, virum solide doctum,*

Prolegomena.

& in scribendo accuratum. Hæcque omnia eo lubentius ardentiusque ut fierent urgere visum est, quod Annotationes Casauboni Filii in Commentarium Hieroclis prius impressum imo evulgatum, non sine alio volumine edendæ viderentur. Hanc Editionis rationē habeant, qui requirunt breviusculam, Autoris aliquanto ampliore habituri.

Nam cum in omni fere literarum genere, à quo quisque liber quaque ætate scriptus sit intelligere plurimum interfit, ne Scriptorem plane alienum pro nostro substituamus, neu pro mediæ ætatis Philosopho vel recentiore aliquem vel antiquiorem venditemus; veniam postulare visum est, ut de iis omnibus qui sub Hieroclis nomine inter literatos hætenus innotuerunt, & hæc commentanti præsto sunt, paulo diligentius differamus.

Primus, quantum memoria teneo, qui Hieroclis nomine inter Græcos doctrina celebres insignitus est, fuit Meneclis frater, è regione Caria, ex urbe Alabanda, ubi Cicerone puero floruit, & Oratoriam professus est. Aliter quidem docere nos nuper voluit vir doctissimus Gerardus
Joannes

Prolegomena:

Joannes Vossius libro de Historicis Graecis tertio ; qui Hieroclem hunc patria quidem Alabandensem fatetur, sed Rhodum commigrasse tradit, testemque migrationis Strabonem laudat : quod an veritari consentaneum sit videamus. Verba Strabonis lib. 14. in codicibus editis hæc sunt.

Ἄνδρες δ' ἐγένοντο λόγου ἄξιοι δύο ῥήτορες ἀδελφοὶ Ἀλαβανδῆς, Μενεκλῆς τε, ὃς ἐμνήσθην μνησθὲν ἐπαίῳ, καὶ Ἰεροκλῆς, οἱ μετακινήσαντες εἰς τὸ Ῥόδον, ὃς τε Ἀπολλώνιος καὶ ὁ Μόλων. *Viri memorabiles Alabandenses fuerunt Oratores duo fratres, Menecles, de quo paulo ante diximus, & Hierocles, qui in Rhodum commigraverunt ; item Apollonius & Molo.* Ita Interpres, & hæc Vossio favent. Sed monuit Criticorum Princeps Isaacus Casaubonus locum esse mutilum, & deesse particulam καὶ, legendumque omnino καὶ Ἰεροκλῆς, καὶ οἱ μετακινήσαντες εἰς τὸ Ῥόδον: ut illud μετακινήσαντες non ad Meneclem & Hieroclem qui præcedunt, sed ad eos qui sequuntur, Apollonium scilicet & Molonem referatur. Quam ego correctionem minime contemnendam, potius corroborandam sentio. Nam primo Apollonium & Molonem

Prolegomena.

Alabandenses fuisse, & Rhodum postea commigrasse fatentur omnes: deinde cum Geographus ipse paulo ante, eos qui alibi nati, Rhodi Oratoriam professi sunt, commemorasset, horum quidem diserte meminit, Meneclis autem vel Hieroclis ibidem docentis mentionem nullam facit, Oratores adeo celebres loco tam opportuno nequaquam omissurus, si in eadem urbe cum Apollonio & Molone unquam docuissent.

Caterum Joannes Meursius vir diligens, & harum rerum præcipue callens, correctionem Casauboni emendatione alia plane evertere in Apollonio suo conatur. Ubi enim nos legimus $\delta, \tau\epsilon \text{ } \text{Ἀπολλωνίου} \text{ } \text{καὶ} \text{ } \text{Μόλων}$, ac si duo essent, ut revera sunt: ille levi transpositione in hunc modum restituit, $\delta, \tau\epsilon \text{ } \text{Ἀπολλωνίου}, \text{ } \text{καὶ} \text{ } \text{Μόλων}$, atque ita ex duobus unum facit, qui & Apollonius & Molo diceretur. Sed fugit eum ratio cum diligentissimum Geographum sic emendaret, vel potius corrumpere. Quis enim putabit Strabonem, dum Alabandenses Oratores enumerat, Molonem nominare, Apollonium omittere; & cum ante utriusque ut Alabanda

nati,

Prolegomena.

nati, ut Rhodi profitentis, simul meminisset, nunc in ipsa patriæ descriptione unius tantum mentionem facere voluisse? Quid quod, quicquid alii de Apollonio Molonis, ut Plutarchus & Porphyrius, aut de Apollonio Molone, ut Josephus, Suetonius, & Quintilianus scribunt, Strabo semper Molonem diserte distinguit ab Apollonio? Κατέφ' ἡ' Ἀπολλώνιου ὁ Μαλακός, καὶ Μόλων· ἦσαν γὰρ Ἀλαβανδοίς. *Quemadmodum Apollonius cognomento mollis, & Molo, erant enim Alabandenses, Meneclis Rhetoris discipuli, non dixit ὁ Μαλακός ἡ' ὁ Μόλων, quod certe debuit, si utrumque Apollonium, unum Malacum, alterum Molonem dicere voluisset. Rursus, ἐπεδήμουν ἢ πρότερον Ἀπολλώνιου· ὁ δὲ δὲ ἦεν ὁ Μόλων. Prior Rhodum se contulit Apollonius: postea autem venit Molo. Si uterque fuisset nomine Apollonius, nunquam scripsisset πρότερον Ἀπολλώνιου, sed πρότερον ὁ Μαλακός, ὁ δὲ ἢ ὁ Μόλων. Certissimum igitur est distingui apud Strabonem Apollonium & Molonem, & correctionē Casanboni emendationi Meursii præferendam. Quare ἡ' οἱ μετρίκηντες οἱ δὲ Ῥόδον, ὅτε*
Ἀπολ-

Prolegomena.

Ἀπολλώνι & ὁ Μόλων, ita apud Strabonem verterem. Memorabiles quidem Alabandenses Menecles & Hierocles, item *Apollonius & Molo*, qui (ex Alabanda patria sua, ubi Meneclem audiverant) *Rhodium commigraverunt*. Habemus igitur tandem Hieroclem Alabanda natum, ibidemque Oratoriam professum. Et scripsisse eum Orationes ex Cicerone constat. Ita enim ille in Bruto. *Genera Asiatica dictionis duo sunt: unum sententiosum & argutum, qualis in historia Timaeum, in dicendo autem, pueris nobis, Hierocles Alabandensis, magis etiam Menecles frater ejus fuit; quorum utriusque Orationes sunt imprimis, ut in Asiatico genere, laudabiles. Quod fuerit judicium hominum de hoc Hierocle, cognoscere licet ex Cicerone l. 2. de Oratore. Intelligemus, ut hodie Alabandensem illum Meneclem & ejus fratrem Hieroclem, quos ego audiui, tota imitetur Asia; sic semper fuisse aliquem, cujus se similes plerique esse vellent. Quæ sententia Ciceronis, docet ipse in Oratore ad Brutum. Tertium est, in quo fuerunt fratres illi, Asiaticorum Rhetorum Principes, Hierocles*

Prolegomena.

rocles & Menecles, minime mea sententia contemnendi. Etsi enim à forma veritatis, & ab Atticorum regula absunt; tamen hoc vitium compensant vel facultate vel copia. Atque hæc de Alabandensi Rhetore, quem nostrum esse non posse certissimum est, utpote qui pene quadringentis annis Philosopho antiquior fuerit.

Meminit & Hieroclis cujusdam Scholiastes ad Pindari Pythia Ode 4. Ἱεροκλῆς δὲ φησι τὸν ὄντα Λαλαδαίμονα ἀποικιστάς Ἀπόλλωνι αὐτὸν (Θῆραν) ἀνιεράσκει. & paulo post. Ἱεροκλῆς δὲ φησι κτεῖν τὴν πόλιν ὅπῃ λόφου μαυροῦδος ἀδικογέλου. Hunc Hieroclem eundem fuisse cum Alabandensi unico hoc argumento, nimis fortasse levi, non tamen reticendo, conjicio. Menecles & Hierocles fratres erant in eodem dicendi genere versati; Scholiastes autem utrumque simul laudat. Nam cum Meneclem prius ideo nominasset, quod probabiliorum cæteris rationem reddidisset, cur Battus Oraculum confuleret, seditionem nempe in insula Thera ortam: statim subjungit verbis modo prolatis, Hieroclem docuisse, eos
qui

Prolegomena.

qui ex Lacedaemone coloniam in Theram
deduxerant, eandem Apollini consecras-
se; & urbem Cyrenen in colle, uberis for-
mam referente, collocatam fuisse. Hinc
mihi quidem verisimile videtur, fratrem
utrumque Historiam illam de adventu
Batti in Cyrenaicam oratorio more per-
texuisse. Aut si conjectura hæc minus
cuiquam arrideat, potiusque ad aliquem
quem Historica scripssisse certum est, re-
ferenda hæc esse autumaverit; sit nobis
secundus Hierocles ille, cujus Stephanus
Ethnicographus meminit, qui libros scrip-
psit, quos Φιλίστορες nominavit. Ita enim
ille in Ταρχωνία. ἡ Ταρχωνία ἐστὶν ἡ
ἐκβορίων, παρ' ὧς οἱ χεῖρες τῶν χεῦσθι φυ-
λάσσουσιν, ὡς Ἰεροκλῆς ἐν τοῖς Φιλίστορσιν.
Etiam Targynæ gens quædam inter Hy-
perboreos, apud quos gryphes aurum cu-
stodiunt, ut Hierocles in Philhisticis.
Insigne Fragmentum ex eodem opere ex-
cerptum apud eundem Stephanum exstat
in Βραχμῆνες. Ἰεροκλῆς ἐν τοῖς Φιλίστορσιν
φοιτῶν Μετὰ ταῦτα πρὸς τὴν ἀξιολογίαν
τῶν Βραχμῶνων ἰδεῖν οὐκ ὀνείδιον φιλοσό-
φον ἢ διδοῖς φίλον, ἢ λῆν ἢ μάλιστα καὶ θωσι-
μῶν. ἀπὸ τῶν ἢ Καρποφάνης πάσης, καὶ
καὶ

Prolegomena.

Ἰσχυαίοι τὸν δὲ χρόνον βιοτεύουσι, καὶ ἀλλή-
 λους πρῶσι. χρόνῳ δ' ἐδῶντι λίθῳ, τῷ ὅν πε-
 ραίνονται λίθων. τὰ μέρηματα μαλακὰ καὶ δερμα-
 τὰ δ' ὅν ζωοποινεύουσιν. ἔξ ὧν ὑφ' ὁσμάτα γίνε-
 μίτε πρὸς κρυμμένα, μήτε ὑδατὶ καὶ θαλάσσει-
 να, ὅν ἐπ' αὐτὸν ῥύπον καὶ κηλίδος ἐμπεμπῶν,
 ἐμβλεψάντα εἰς οὐλόγα, λείκῃ καὶ διαφανῇ γί-
 νε-
Postea opera pretium videbatur
Brachmanas visere, homines philosophia
deditos, & Diis charos, Soli vero praci-
pue dedicatos. Caterum ab esu carniū
prorsus abstinent; sub Dio totam aetatem
degunt, & veritatem colunt. Quae au-
tem sequuntur cum corrupta sint, prius ut
emaculentur, quam vertantur, opus est.

Corrigo itaq; & lego. χρόνῳ δ' ἐδῶντι λί-
 θῳ τῷ ὅν περαίνονται λίθων καὶ μέρηματα μαλα-
 κὰ καὶ δερματῶν ζωοποινεύουσιν. Correctio-
 nem confirmant illa Plutarchi, Libro de
 Oraculorum defectu. Τῆς δ' ὅν Καρύστου
 πέτραι, χρόνῳ δ' ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπ' αὐτῷ μέρη-
 ματα λίθων μαλακὰ καὶ δερματῶν ζωοποινεύουσιν.
 Vides ex Petra Carystia λίθων μέρηματα,
 eaque μαλακὰ καὶ δερματῶν, ut apud Ste-
 phanum δερματῶν repositimus, δερματῶν
 etiam reposituri, nisi quod nimis à veteri
 lectione recedat, & δερματῶν ferri possit.
 Quod autem de lino vivo, sive asbesti-

Prolegomena.

no loquatur Plutarchus, certum est: ex eo enim mantilia, retia & capitis involu-
era confecta esse dicit, ab ignis injuria tu-
ta, iisdem pene cum Hierocle verbis tra-
dens, ὅτε περιχαιμένους, ἐν ᾧ ὁ δὲ ἐν ῥυπαρίῃ
χρῶμεν ἑμβάλλοντες εἰς φλόγα, λαμπρὰ καὶ
διαφανή κομίζον. Atque ita tandem reli-
qua apud Stephanum vertimus. *Utin-*
tur autem veste linea, ex petris facta: la-
pidum enim filamenta quadam mollia &
quasi cutanea contextunt; ex quibus ve-
stimenta fiunt, neque igne comburenda,
neque aqua purganda; sed cum sordibus
scateant, in flammam coniecta, pura &
splendida evadunt.

Aliud Hieroclis ejusdem Fragmentum, ex eodemque Opere, conservatum habemus in Tzetis Chiliadibus. Quod licet ipsissimis ejus verbis conceptum non sit, tamen & Libri Argumento, & ætati Autoris vix aliunde eruenda non parum lucis afferet.

Ἰεροκλῆς ὡσαύτως Φιλιπποῖσιν ἐν λόγοις,
Ἐξῆς ὁ λόγος, εἰδομεν χώραν αὐχμηροτάτην,
Ἠλίφ φλεγομένην ἔ, καὶ περὶ πάντων ἀνδρῶν
Γυμνῆς, ἀνεσίς ἔ, περὶ χώραις ἔ ἐρήμα·
Ὡς οἱ μὲ ἀποκίχλον τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῖς,

Prolegomena.

Τὸς πόδας δ' ἀνασείνοντες τὸ ζύμπαν ἄλλο
ζῶμα.

Τύτων ὅστις τῶν μύμων, καὶ γὰρ τῶν ἀκεφάλων,
καὶ τῶν δεκακεφάλων τ', ὅστις τεραχίερος πόδων
οὗς αὖ ἐκ ἐκ ὅπου πα, φησὶν ὁ Ἱεροκλῆς.

Ταῦτα Ἱεροκλῆς μὲν.

*Hierocles similiter in libris Philhisticis,
Deinde, inquit, vidimus regionem siccis-*
simam,

Soleque exustam, & in ea viros

Nudos atque tecto carentes, locis in de-
sertis.

Quorum quidam obumbrabant faciem
auribus,

Pedes autem extendentes, etiam corpus
reliquum.

Quin horum Strabo meminit, nec non A-
cephalorum,

Et decem capita habentium, quatuorque
manuum atque pedum.

Quos ego nusquam vidi, inquit Hierocles.

Hæc quidem Hierocles.

Atque ista Joannes Tzetzes Chil. 7.
Hist. 144. ex quibus liquet Hieroclem
illum quamplurimas regiones peragrassæ,
resque in itinere visas aut aliunde cognitæ
scripto tradidisse, & libros, quibus hæc
omnia

Prolegomena.

omnia complexus est, Φιλίσσεος nominasse. Patet etiam Strabonē Historico, qui sub Tiberio scripsit, juniorem, (illum enim laudat) Stephano autem Ethnographo, à quo ipse laudatur, antiquiorem fuisse.

Post Oratorem & Historicum, tertius nobis erit ex porticu Philosophus, toties Tauro Platonico & cum Stoica disciplina non bene convenienti laudatus, ut tradit in Noctibus Atticis Agellius. *Taurus autem noster, quoties facta mentio Epicuri esset, in ore atque in lingua habebat verba hac Hieroclis Stoici, viri sancti & gravis: ἡδονῆς τέλος πόρνης δόγμα ἐκ ἔσι πορνεία ἡ δὲ πόρνης δόγμα.* Ista Agellius de Tauro l. 9. c. 5. Hæc Taurus ex Hierocle, sed corrupta, & nihili ex vitiosa editione facta, in hunc modum nitore pristino restituenda. ἡδονὴ τέλος πόρνης δόγμα. ἐκ ἔσι πόρνη ἡ δὲ πόρνης δόγμα. Duo nempe Epicuri dogmata jugulat, & ex Philosophorum scholis ad lupanaria amandat *vir sanctus & gravis*: finem omnium seu summum bonum in voluptate situm esse: illud primum, providentiam, qua regi mundum vulgus autumat, nihil esse: hoc secundum.

Prolegomena.

secundum. Et hic fortasse Hyllarimensis est, de quo Stephanus: Ἑλλάρειμα πολί-
χαιον Καρίας, ὃθεν ἦν Ἰσχυκλῆς ὁ ἀπὸ ἀθλη-
σιῶν δὴ φιλοσοφίαν ἀχθεῖς. nullam enim a-
liam ob rationem, quam quod Philoso-
phus dicatur, nostrum fuisse Hyllarimen-
sem illum conjecit Vossius; nos igitur po-
tiori jure Stoicum hunc fuisse dicamus,
quoniam noster non ex athleta, sed ex Ju-
dice factus est Philosophus, ut mox osten-
demus. Utcunque sit, Stoicus ille non po-
test idem esse cum eo quem nos edidit,
quia Tauro antiquior est, quem Platonis
cam Philosophiam exponentem non so-
lum Agellius, sed & Herodes Atticus, re-
ferente Philostrato, sub Hadriano Cæsare
audivit.

*Alius etiam à nostro videtur Hiero-
cles ex quo Athenæus l. 14. refert quid
sit scīs, inquit Ger. Vossius. Imo vero,
si omnino fuerit Hierocles iste, non modo
videtur alius, sed ut sit necesse est. Scri-
psit enim ante Athenæum, qui sub Per-
tinace Deipnosophistas edidit, centum &
quingenta annis ante Libanium & A-
cacium, quibus florentibus noster obiit.
Neque vero ille apud Athenæum refert
quid*

* *
— —

Prolegomena.

quid sit *σαῖς*, sed quid *σαπίτας*, placenta
 scilicet ita Epicharmo nominata; quæ
*σαῖς ἐστὶν ὕγρον ἐκ τήμων ἐμπεριονόν, μέλι-
 τος ἐμπεριονόν, καὶ σποδῶν καὶ πυρρῶν, καὶ ἰσχυ-
 ρῶν φησιν.* Σαπίτας nempe dictus est,
 quod sit *σαῖς*, liquidum sarragini affusum,
 adjecto melle, cum sesamo & caseo, ut
 inquit Hierocles. Apertissime autem falli-
 tur vir doctissimus Dalechampium se-
 quutus, cum ita explicat *quid sit σαῖς*,
*nempe liquor, vinum puta, aqua, vel ali-
 us.* nemo enim unquam vinum, aut a-
 quam, aut similem aliquem humorem
σαῖς nominavit. Revera non quid *σαῖς*
 esset, sed quamobrem placenta *σαπίτας*
 diceretur, scilicet quod *ἐκ σαπίδος ὕγρον* fie-
 ret, docere voluit, quisquis est; non enim
 Hieroclem, sed Iatroclum nominatum pu-
 to; & legendū omnino, ὡς Ἰατροκλῆς φη-
 σιν, apud Athenæum cenleo. Ut enim
 Harpocration Mendesium, ita & Iatrocles
 scripsit de Placentis. *Κεμήτης, πλακός
 ποῖος, διὰ κέμωνων γινόμενος, ὡς Ἰατροκλῆς
 ἐν τῷ περὶ πλακέντων ἀναγράφει.* Athe-
 næus paulo ante. & idem rursus, *Κοιλίαν
 τῆς τῶν μνημονεύου Ἰατροκλῆς ἐν τῷ περὶ πλα-
 κέντων.* Ut igitur alibi, Παιὶσα μακέντι α
 παρὰ

Prolegomena.

παρὰ Κόβης, ὅς φησιν Ἰατροκλής. ita hic
quid sit *Στασίτας* ostendens, αὖς Ἰατροκλῆς
quæ sine dubio scripsit. Hunc igitur ex
numero eorum qui sub Hieroclis nomine
innotuerunt expungentes, ad alios & his
& nostro juniores transeamus.

In 16. Geoponicorum libro tria capita
sunt quæ *Ἰατροκλήους* nomen præ se ferunt;
sed cum liber ille ad rem veterinariam
pertineat, Ἰατροκλήους legendum esse o-
stendunt Hippiatrica. Binōs autem libros
scripsit Hierocles *ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ διαγνώσει*,
hoc est, *de Morbis equorum curandis*, ut
ipse testatur in Proœmio ad secundum
Hippiatricorum capitulū sexagesimo; eorū-
que à Basso rogatus cum confecisset, ei-
dem postea dedicavit. Suntque hi duo li-
bri quasi fundamenta Collectionis Veteri-
nariz, ad quorum formam methodum-
que reliquorum Epistolæ aut *ὑπομνήματα*
redigi videantur. Fuit autem Hierocles
ille non *ἰππικεὺς*, aut inter equites Cæ-
sarianos in armis versatus, ut Absyrtus,
& Theomnestus, sed Jurisprudentiam
coluit, & causis agendis in foro operam
dedit. Locuples ipse mihi testis in Ope-
ris Proœmio. Ἀλλ' οἱ κατὰ τὴν ἰατρικὴν
ἐπίγνω

Prolegomena.

ἰστέον τὰ νῦν ἔχον, ἐν τοῖς δικασθεῖσι παρ-
χειν χριστιανοῖς δομένοις, καὶ πρὸς τὰς
ταῖς ποιεῖσαι τὰς διατεταῖς ἐκ ἀτιμασίον γε
ὅμως. ὅτι ὡς ἀξίωσιν, δεῖτε βλάσφη. *Etiamsi
nos alios potius audire hoc tempore oportet.
at, & in judiciis copiam nostri postulan-
tibus præbere, atque hisce exercitiis ope-
ram dare; non tamen negligendum fuit,
optime Basse, quod tu requiris.*

Præter hunc & alius Hierocles Gram-
maticus, qui *Συνέκδημον* sive Notitiam
Imperii Constantinopolitani evulgavit,
editus ab Episcopo Abrincatenſi, sed im-
perfectus, à V. Cl. L. Holſtenio in Cor-
pore Historiæ Byzantinæ perfectior eden-
dus.

Tandem aliquando, recensitis illis quos
à nostro plane distinguimus, ad ipsum
Philosophum veniamus. Hunc ego pro
certo affirmare non ausim, negare tamen
non possum fuisse illum ipsum, qui adver-
sus Christianæ religionis symmyſtas &
scripsit mordacia, & acerba gessit.

Primum autē legendo observavi fuisse
eū in Bithynia Judicē, imperante Diocleti-
ano, iudiciumq; adversus Christianos, fla-
grante Persecutione, exercuisse. Autor est
oculatus

Prolegomena.

oculatus Tragediæ testis Lactantius. *Alius eandem materiam mordacius scripsit, qui erat tunc e numero Judicum, & qui autor imprimis faciendæ persecutionis fuit.* Ita ille lib. 5. de Justitia, c. 2. de alio nescio quo priora, de nostro hæc certissime locutus. Non igitur, uti alter, *antistitem se philosophia* tunc temporis *profitebatur,* sed sub solo Judicis officio Christiano nomini infensius apparuit. Quo scelere non contentus, etiam scriptis eos quos afflixerat insecutus est. Sed quemadmodum inter Græcos rerum naturæ periti primo *Ζοφοί*, postea modestiori vocabulo *φιλόσοφοι* dicebantur: ita cum Celsus, qui primus adversus religionem nostram ex professo scripsit, inimicissimum veritati librum *Λόγον Ἀληθείᾳ* nuncupasset, Hierocles titulo minus ambizioso suum *Φιλαλήθει* indigitavit. Fatetur Eusebius *αἰαζονικώτερον τῆ Φιλαλήθους ἐπιγεγραμμένον Κέλσῳ Ἀληθείᾳ λόγον.* Et ut ad Hieroclem hæc pertinere certo constet, qui à Lactantio nullibi nominatur, ecce quæ Eusebius post verba ut refutarentur repetita, subjungit. Ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς Ἰεροκλῆ τῷ τὸν κατ' ἡμῶν ἐπιγεγεγράφ-

Prolegomena.

τι φιλαλήδην λόγον. Hac, inquit, ipsius Hieroclis verba sunt in Oratione contra nos scripta, cui titulus Philaethes. Ita semper Eusebius, ac si unum tantum librum scripisset, cum duos fuisse ex Lactantio pateat. Composuit enim Libellos duos, non contra Christianos, ne inimice infectari videretur, sed ad Christianos, ut humane & benigne consulere putaretur. Integer itaque titulus ita erat conceptus,

Λόγοι φιλαλήδεις, πρὸς Χριστιανούς.

De binis itaque res est certa. Idem capite sequenti: Ausus est libros suos nefarios, ac Dei hostes, φιλαλήδεις, id est, veritatis amatores annotare. Eusebius autem velut librum singularem nominat, quia ex duobus unum tantum tetigit, nec eum, ut opinor, integrum, sed partem illam tantum, qua ausu plane novo, et reliquis Christianismi hostibus intacto, Apollonium Tyaneum Christo Deo nostro comparavit, æquavit, prætulit. Atqui alia quamplurima, præter infamem illam comparisonem, adversus nos effuderat Hierocles, in quibus, teste Lactantio, ita falsitatem Scriptura Sacra arguere cona-

Prolegomena.

ius est, tanquam sibi esset tota contraria. Nam quadam capita, quæ repugnare sibi videbantur, exposuit, adeo multa, adeo intima enumerans, ut aliquando ex eadem disciplina fuisse videretur. Ut etiam quædam particularia notemus, Præcipue Paulum Petrumque laceravit, ceterosque discipulos, tanquam fallacia seminatores: quos eosdem tum rudes & indoctos fuisse testatus est, nam quosdam eorum piscatorio officio quæstum fecisse. Ipsum autem Christum affirmavit à Judæis fugatum, noningentorum hominum manu latrocinia fecisse. Item cum facta ejus mirabilia destrueret, nec tamen negaret, voluit ostendere Apolloniū vel paria, vel etiam majora fecisse. Reliqua igitur quæ de contrarietate Sacrarum Scripturarum, de Pauli Petrique dissidio, & Apostolorum imperitia effutivit, ex Celso excerpserat, aut etiam ex Porphyrio, qui eadem, teste Hieronymi Proœmio Commentarii in Epistolam ad Galatas, in primo Operis sui adversum Christianos libro, copiose tractaverat. Περὶ μὲν τῶν τὰ λοιπὰ ἐστὶν ἐν τῷ φιλαλήθει, ἐστὶν ἐν εἰς ἀντιδύον ἐν τῷ πατρὶτι & Ἰσραὴλ, μὴ

Prolegomena.

αὐτῇ ἰδία πυχάνοντα, φόδεα δ' ἀναδῶς
ἔξ ἑτέρων ἐκ αὐτοῖς μονογενὶ νοήμασιν, ἀλ-
λὰ καὶ ῥήμασι καὶ συλλαβαῖς ἀποστυλιμέναι.
Nam in reliquis, quæ in Philaethe con-
tinentur, non erit opera pretium impræ-
sentiarum commorari, cum ipsius propria
non sint, sed ex aliorum scriptis, iisdem
non tantum sententiis, sed verbis etiam
atque syllabis nimis impudenter sublecta.
Eusebius igitur ea tantum in libris Hiero-
clis refutare aggressus est quæ de Apollo-
nio scripserat, reliqua vero intacta præ-
termisit, uti jam pridem ab Origine in li-
bris adversus Celsum refutata, aut à se-
ipso in iis quæ contra Porphyrium medi-
tabatur propediem refellenda. Nullo igi-
tur modo concedendum est Illust. Car-
dinali Baronio, *Eusebium omnes impu-*
dentis hominis conatus temerarios hoc
Commentario infregisse, cum minimam
eorum partem attigisse se fateatur. Et
omnino notandum est Eusebii librum con-
tra Hieroclem, pessime à Florentino In-
terprete versum, nec ut videtur hætenus
satis intellectum, vix attigisse ea quæ ab
Hierocle sunt profecta, neque compara-
tioni Apollonii cum Christo inhærere;
imo

Prolegomena.

imo vero ab eo argumento prorsus abstinuisse, & Philostrati libros octo de Vita Apollonii tantum percurrere, & quicquid ei tanquam Philosopho tribuitur libenter concedere, quicquid ad eum supra mortalium sortem evehendum comparatum est, excutere, elevare, convellere.

Cæterum Hieroclem illum, de quo hæc diximus, tum ingenii acumine, tum ardore animi, cupidineque persequendi Christianos Diocletiano adeo placuisse probabile est, ut ex Judice Nicomedienfi Præfectus Alexandriae factus esse videatur. Certe Epiphanius de ejusdem temporis inaudita sævitia agens, hæc 67. sive Hieracitarum Hæresi habet. *Κυληϊανδης μὲν ἦν ἑπαρχὸς τῆς Οὐλεαίδου, Ἀλεξανδρείας δὲ Ἰεροκλῆς, Πραερατὸν τὴν Θεβαίδι Κυλεϊανὸν, Alexandria vero Hierocles.* Unde haud difficulter tandem adduci me pariar, ut cum Vossio credam hunc hostem Religionis nostræ Hyllarimensem Hieroclem fuisse. Sed ea lege, ut illa Stephani verba aliter mihi liceat interpretari, non ut ex poeta, cum Simlero, neque ex athleta, cum Vossio, sed ex Persecutore factus sit Philosophus: *ὑπὸ ἀθλητῶν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐχθρὸς,* inquit

Prolegomena.

inquit Stephanus, aut forte Hermolaus :
ἄθλα autem & ἀθλήσεις creberrime di-
cuntur certamina illa quæ Christiani cum
Ethnicis inierunt, persecutionesque quas
perpeffi sunt. Unicum Eusebium nomina-
bo hujus ipsius temporis calamitates per-
sequentem. Τί καὶ πολλὰ λέγειν, καὶ κενεσί-
ρας. ὅτι κενεσίρας ὅς ἐστι ἀνὰ τὸ οἰκουμενικὸν θεο-
προπῶν μάρτύρων ἀθλήσεις παρτίδειται;
Quidni igitur Hierocles, ἀπὸ τέτων ὅς
ἐθλήσεων, ab hac ipsa persecutione, tribu-
nal reliquerit, præfecturam exuerit, præ-
fertim Constantino Magno non tantum
lethales illas flammæ extinguente, sed
veritatis lucem admittente? quidni ad
vitam philosophicam, & studia literarum,
quibus etiam antea operam non vulgarem
dedisse videtur, insperata rerum mutatio-
ne perculsus, se contulerit? Quæ si cui
satis verisimilia videantur, huic certe non
difficiliter persuaserō eundem fuisse & Ju-
dicem, & Philosophum nostrum; qui
Epiphanio ὑπαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Sui-
δα φιλόσοφῶν Ἀλεξανδρείας. Atque hæc
de libris duobus quos Judex scripsit, &
ἐπιμαθήδης nominavit: Reliqua vero, quæ
jam Philosophiam professus edidit, recen-
seamus.

Inter

Prolegomena.

Inter Opera vero Philosophica, sive
Judex, sive alius fuerit, primum jure me-
rito locum sibi vendicat *Τὸ πρῶτον μὲν οὖν τὰ*
Χρυσῶν Πυθαγόρου ἔπη, Commentarius in
Aurea Pythagora Carmina, opus nun-
quam satis laudatum. Neque enim Car-
mina ista tantum interpretari, aut Gram-
maticorum instar Scholia conficere in ani-
mo habuit, sed omnia Pythagoricæ
disciplinæ lineamenta brevi quasi tabula
depingere. Ipsius verba proferam, quia
meliora proferre non possum. *Ταυτὸν*
τῶν Χρυσῶν ἔπων ἡ ἐξηγήσις ἡμῶν γέγονε,
πρὸς ἡμετέραν ἐν αὐτῇ Πυθαγορείων δόξαν
μέγιστον ὡς ἔστιν, Hac est Aureorum
Carminum explicatio nostra, Pythagori-
corum in se Dogmatum synopsis continens.
Proximum huic locum habeat præcla-
rum illud Opus, *περὶ προνοίας καὶ οὐραν-*
ομείας, καὶ τῆς τῆ ἐφ' ἡμῶν ἀφ' ἧς τὰ θεῶν ἡγε-
μονίας ὡς τὰ ξίας, De Providentia &
Fato, arbitriique nostri cum divina gu-
bernatione congruentia. Erat autem
totum Opus in septem Libros distin-
ctum. *ἐπὶ δὲ δὲ λόγῳ αὐτῷ ἐπιμαρτυροῦναι τὸν*
ἄριστον, inquit Photius Bibliothecæ
Codice 214. quorum etiam Argumen-
ta

Prolegomena.

ta ibidem percurrit. Hunc à Vossio prætermisum sequatur, qui tanti illi est, Οἰκονομικὸς, *eius particula*, inquit, *he erant; De amore fraterno, & Quomodo utendum sit cognatis, & similes.* Voluit igitur Vir doctissimus ingens Volumen ab Hierocle in Oeconomicis factum, cuius partes essent illæ à Stobæo citatæ; Scilicet, Τίνα τρόπον θεοῖς χρεῖσθαι, seu de *Usu Deorum*; πῶς τῇ πατρίδι χρεῖσθαι, *sive quales in patriam esse debeamus*; πῶς χρεῖσθαι γονεῦσιν, *sive quomodo erga parentes gerere nos oporteat*; πῶς συγγενεῖς χρεῖσθαι, *quomodo utendum cognatis*; περὶ τὸ γάμος, id est, de *Nuptiis*; περὶ φιλαδελφίας, de *Amore Fraternali*. Ego vero aliter omnino sentio, Οἰκονομικὸν scilicet fuisse majoris Operis Partem unam, eodem plane cum reliquis modo, in eodem cum iis volumine conjunctum. Neque enim verisimile est Stobæum, cum reliquas particulas ad caput suum retulerit, unam tantum ad Operis totius Titulum referre voluisse. Præterea ea quæ ex Oeconomico citat, ad rei familiaris administrationem proprie spectant, πρὸ πάντων καὶ περὶ τῶν ἔργων ὑφ' ὧν διοικῆται, *ante omnia, inquit, de operibus quibus*

Prolegomena.

res domestica continetur. Partitur itaque officia ad familiam pertinentia inter patrem matremque familias; rustica, forensia, & civilia viro, mulieri domestica negotia tribuens. Peculiaris igitur pars est Οἰκονομικὴς, ab officio erga Deos, patriam, parentes, fratres, cognatosque distincta, unumque caput vel librum fortasse in Opere majori constituens: quod quidem ego Ἱεροκλῆς φιλοσοφούμενα nominatum puto.

Etiam Hyllarimensem signari suspicor à Michaelē Apostolio Centuria 3. Prov. 20. ubi citatur ἐν δευτέρῃ φιλοσοφούμενων παρὰ τῶν φιλοσόφων, Libro secundo de iis qui à Philosophis in sapientia studio instituuntur. Ita Vossius prorsus male; non enim sunt οἱ φιλοσοφούμενοι de quibus Hierocles scripsit, sed τὰ φιλοσοφούμενα, ut Demetrii Ixionis Ἑτυμολογούμενα, quorum meminit Athenæus; neque ~~Ἰδὲ~~ τῶν φιλοσόφων legendū est, sed περὶ, ut apud Ety-mologum & Suidam reperitur, unde Apostolius hausit: neque περὶ φιλοσόφων pars tituli est, sed tantum indicat Hieroclem lib. 2. φιλοσοφούμενων, dum de Philosophis loqueretur, ea verba habuisse, quæ sequuntur.

Prolegomena:

equūtur. Ita enim Suidas in Ἐμπροσθεν ἔχον-
 σοις τῇ λέξει Ἰεροκλῆς τε καὶ ἄλλοι, αὐτὸ τῷ
 ἐμπροσθεν. φησὶν ἐν β' φιλοσοφούμενων περὶ τῶν
 φιλοσόφων· τίς γὰρ αὐτῶν ἐχὼ καὶ ἔζημε, καὶ πατ-
 ραι ἀντίπαλοι, καὶ ἑσίας ἐπεμελήθη, μηδενὸς
 ἐμπροσθεν ὄντος. Apud Apostoliū pro αὐτῶν
 perperam scribitur αὐτῶν, quod Pantinum
 in errorem duxit plane jocularē. Suidæ
 igitur verba, ut & Etymologi, sic accipien-
 da sentio. Utitur hac voce ἐμπροσθεν Hier-
 ocles cum aliis loco ἐμπροσθεν : ut cum
 lib. 2. φιλοσοφούμενων, in hunc modum de
 Philosophis loquitur : *Quis enim eorum
 non uxorem duxit, liberosque suscepit, &
 rei curam gessit, quousque nihil impedi-
 mento esset?* Reliqua quæ apud Suidam
 sequuntur, & cum his, nullo alio Autore
 nominato, nulla occasione interposita co-
 hæreere fortasse videantur, omnino ab hoc
 fragmento Hieroclis removenda sunt,
 auctoriq̃ suo restituenda. Post illa
 scilicet Philosophi nostri μηδενὸς ἐμπροσθεν
 ὄντος, sequitur apud Suidam, ἐπὶ δ' ἐκ
 εἰδῶς τῷ εἰδῶτος ἐν ἐκ εἰδῶσιν, ὥς εἴπῃ
 Πλάτων, πιδανόλας ὑπάρχει. φανακιδίς
 Ἰλλὺς μεμειμημένη σωκυρία λογισθεὶς
 παρῶν ἐκρίνε παιδυσίων τῆς Κωνσταντίνου.

Prolegomena.

Ἰδὲ καὶ πολλὴν αὐτῷ δίδωσι παρεμβίαν ἐν
τῇ δημοσίῳ.

Ut ingenue fatear, hunc locum non satis intelligo, inquit Æmilius Portus, qui Suidam adeo infelicitè transtulit, maculisque plurimis aut affectum invenit, aut affecit. Neque satis ei fuit non intellexisse, insuper emendatione corruptit, nam pro τῆς Κωνσταντίνου legit τῶν, atque ita Imperatorem nobis pro Urbe dedit, & tempora Constantini cum regno Zenonis pariter confudit. Imposuit illi vocabulū, Ἰλλας, quod nom. neviri fuisse ignoravit; inde reliqua plane tenebris involuta ut viderentur necesse fuit. At Ἰλλας vel Ἰλλας Græcis, Hyllus, aut Illus Latinis dictus, sub Zenone vixit, eique familiaris admodum fuit. Suidas ipse, Ἰλλας, ὄνομα καὶ ῥιόν, ὃς ἔν μάλ᾽ Ζήνωνος. At Zenoni operam in arte magica præstitisse, aut omnino magum fuisse Illum non memini. Imo errorem ex Scripturæ compendio natum pro certo habeo: scripsit aut Suidas aut Librarius, μαγ^{ος} vel brevius, ut in MS. codice Manuelis Moschopuli expressum vidi, μα^{ος}: hoc qui sequebantur μάγος effecere, cum μάγιστρος abbre-

Prolegomena.

breviatura illa intelligeretur. Victori in Chronico *Hyllus Patritius*, & simpliciter *Patritius* nominatur: at Marcellino *Illus natione Isaurus* signanter *dignitate Magister Officiorum* dicitur: Et Joannes Antiochenus, nondum editus, καὶ ἐγένετο ὁ Ἰάλλος Κυγκλησικὸς, καὶ ὁ πάσις, καὶ μάγιστρος, καὶ πατρίκιος. Non igitur magus, sed μάγιστρος Zenoni Illus fuit. De hoc igitur Illo Patritio & Magistro intelligenda sunt ista apud Suidam, quæ ex voce ἐμπεδοκλέους citavimus: neque vero Hieroclis nostri Fragmento adjungenda, cum sint sine dubio hausta ex Damascii libro de vita Isidori (toties in Collectaneis illis excerpto) ut patet ex narratione ipsius Suidæ in Παμπρόπος, et iis quæ in excerptis à Photio in Bibliotheca conservatis etiamnum exstant. Fragmentum igitur prius Hieroclis fuit, idque opinor ex librorum aliquo quos φιλοσοφόμενα nominavit, qualem etiam titulum Origenes, qui eidem Scholæ aliquando præfuit, usurpavit; & latent ejus φιλοσοφόμενα adhuc in Bibliotheca Florentina, judicio Viri doctissimi Lucæ Holstenii dignissima quæ edantur. Utrum inter hæc περι

Prolegomena.

δικαιοσύνης tractaverit, aut omnino de
Justitia unquam scripserit, nescio: semel
enim Stobæo citatur sub Ἱεροκλέους, sæpius
sub Ἱερακῷ nomine. Et fieri potest ut ab
Hierace Alexandrino potius illa scripta
sint, quem Ammonio æqualem tradit
apud Photium Damascius. Restant Ἱερο-
κλέους φιλοσόφου Ἀσεία, *Hieroclis Philoso-
phi Facetia*; quæ an nostri sint ipse qui
edidit dubitavit, & videntur sane esse ali-
cujus Hieroclis junioris.

Præter hæc, concinnavit etia Hiero-
cles in Platonis Gorgiam Commen-
tarium, non manu sua scriptum, sed
ab ore ejus à discipulo exceptum: de
quo memorabile est quod narrat apud
Photium Damascius. Οὗτος (Ἱεροκλῆς)
ποτὲ τὸν Πλάτωνος Γοργίαν τοῖς ἐταίροις
ἐξηγεῖτο· εἷς δὲ πρὸς τῶν ἀκροατῶν Θιοσέ-
βις ἀπεγράφας τὴν ἐξήγησιν. πάλιν δ',
οἷα εἰκὸς, ἐκ δευτέρου τὸ Ἱεροκλῆος εἰς τὴν Γορ-
γίαν ἡλιαβαλλομένον, μετὰ τινα χρόνον, τὴν
ἐξήγησιν ὁ αὐτὸς ταύτην ἀπεγράφας. καὶ ἀν-
τιπαραβαλὼν τὰ πρότερον καὶ τὰ ὕστερον, εὗρεν
ἐν τῶν αὐτῶν, ὡς ἔπος σίπτε· ἐκείνους δὲ
ἑμῶς, ὃ καὶ παράλογον ἀκῶσαι, τῆς Πλάτωνος
ἐχόμενα, καθόσον οἶδόν τε, προαιρέσεως. Τὺτο
μὲν

Prolegomena:

μὲν ἔν ἐπιδοίχυνται τῷ ἀνδρὶ ἡλίχον ἢ ἄρα
τὸ τῶν φρενῶν πέλαος. Hierocles hic ali-
quando Platonis Gorgiam sociis explica-
bat. Unus vero auditorum, Theosebius,
explicationem descripsit. Iterum vero, ut
par erat, cum Hierocles post aliquod tem-
pus secundo interpretaretur, idem etiam
hanc explicationem descripsit, & collatis
prioribus cum secundis, in nullo, ut ita
dicam, eadem invenit. Utraque tamen,
quod vix auditu credibile est, Platonis,
quoad ejus fieri poterat, institutum conti-
nebant. Hinc colligitur quanta in illo viro
fuerit ingenii copia. Ita à scriptis ad dicta-
ta pervenimus, & nequid videamur omit-
tere, age ab illis ad Dicta veniamus. Tra-
didit itaque idem Theosebius Hieroclis
discipulus apud Suidam, vel potius Da-
mascium, eum ἐξηγούμενον, (non inter nar-
randum, ut Curterius & Portus, sed dum
Platonem explicaret) aliquando dixisse,
κύβοις εἰσκέναι τὸς Σωκράτους λόγους ἀπ' αὐτὰς
γὰρ εἶναι παρ' ἅχ' ὅτι αὐτὸν πίσωσι. Socratis
scilicet sermones tesseriis esse similes: stare
enim semper erectos, quacunque cadant.
Rursus, cum Byzantii in judicium addu-
ctus plagis cæsus esset, mananti ex corpore
la-

Prolegomena.

lacerato sanguine judicem asperfit, simul-
que illud Ulyffis apud Homerum ufur-
pavit,

Κύκλωψ τῇ, πῖς δινον, ἐπὶ φάγεις ἀνδρὶ
μικρῶν.

Hæc habui quæ de Philosophi nostri
Scriptis dictisque traderem ; qualia vero
ea sint, aut quanti inter eruditos æstiman-
da, non aliunde melius quam à Critico-
rum veterum judicio cognoscere poterim-
us. Primum itaque legimus apud Sui-
dam, & paulo integrius apud Photium
aut Damascii, aut alterius Philosophi, certe
à Damascio traditam, hanc de Hierocle
nostro sententiam: ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς, ὁ τὰς ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ διατειβὰς ὑψηλοφροσυνῇ καὶ με-
γαληρείᾳ κοσμήσας, μετὰ τῷ Σοκράτει καὶ μεγα-
λοπρεπῆς εὐρυς τε πλὴν διάνοιαν οἰς ὑπερβολὴν
ἦν, καὶ διαφίρων ἐν γλωτσίᾳ καὶ εὐπορίᾳ τῶν
καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπλατ-
τε πανταχῇ τὰς ἀκρωμένους, πρὸς τὴν Πλά-
τωνος ἀμιλλώμενος αὐτὸν καλλιῤῥημοσυνῇ
καὶ πολὺ νοιαν. *Sciendum quod Hierocles,*
qui Scholam Alexandrinam sublimita-
te & magnitudine animi ornavit, præter
magificentiam venerandam (& con-
stantiam, Suidas enim & alii codices
*** 2 *apud*

Prolegomena.

apud Photium pro σιπλῦ ἀτρεπίῃ exhibent) etiam ingenii ubertate admodum affluebat; & cum lingua præstantia, pulcherrimorumque nominum & verborum facilitate ac copia excelleret, omnes ubique auditores in sui admirationem rapiebat, tam orationis venustate quam sententiarum varietate cum Platone semper contendens. Quo Philosophi nostri encomio quid uberius? quid luculentius? Et tamen Suidas post operum enumerationem hæc statim subjungit. ὅν οἱς φαίνεται ὁ ἀνὴρ τῷ μὲν ζῶνι ὑψηλόφρων, τὴν δὲ γυνῶσιν ἔκ ἀκριβοῦς. ac si vita sublime aliquid spirasset, scientia nihil accuratum. Ne hæc Hierocli nostro labes adhæresceret, Curterius particulam ἔκ è Suida tollit; & cum vitæ sublimis, tum scientiæ accuratæ philosophum Latine exhibet. Cæterum non vidit ille, in Græcis autoribus corrigendis minime felix, verba hæc Damascii esse, non Suidæ, qui vitæ Isidori partem maximam in Collectanea sua transtulit. Id enim si vidisset, negationem nunquam sustulisset, aut ea injuriam nomini Hieroclis factam putasset. Jamdudum enim observavit Photius Damascium

Prolegomena.

scitū in eo opere, quotquot verbis extollit,
& aut ob doctrinæ excellentiam, aut ob
ingenii solertiam, supra humanam con-
ditionem, ut plane divinos celebrat, horum
se iudicem constituere, nullum non per-
stringere, in singulis etiam aliquid eorum,
propter quæ prius laudaverat, desiderare,
ipsi Isidoro haud parcere. Vel hinc liquet
istā etiam apud Suidam in Ἰσίδωρ, τὴν
ζωὴν μὲν ἦν φιλόσοφος. ἢ δὲ πρὸς ἐπιστή-
μην ἔδειξας μένος, ex eodem Damascio
pariter petita esse, & cum iis quæ de Hierocle dixerat plane consentire, adeoque
negationis particulam è Suida per Cur-
terium sublatam omnino restituendam vi-
deri. Neque vero existimationi Au-
toris nostri quicquam officere putemus,
quod minus ab eo laudetur, qui omnes
etiam quos laudat pariter vituperat.

Fateor equidem alicubi, aut à Damascio
aut Isidoro, Hieroclē in ordinem Philoso-
phorum medium esse redactum: nam cum
Pythagoram & Platonem divinos appel-
let, Aristotelem vero & Chrysippum de-
primat; his verbis de Autore nostro sen-
tentiam fert. Τῶν δὲ νεωτέρων Ἰεροκλέα
πρὸς οἱ τις ὁμοιος, ἔδεν μὲν ἐλλοίποιτας οἷς
τιμῶν

Prolegomena.

τιῶν ἀνθρώπων πνευματικὴν, τῶν δὲ μακαρίων νοημάτων πολλαχῇ πολλῶν ὀνδείοις γενομένους, φησὶν: *Ex Philosophis junioribus Hieroclem, & ei similes, quod ad humanum apparatus attinet nullibi deficere, at beatorum divinorumque conceptuum ut plurimum expertes esse, ait, Atque hæc de Hieroclis Philosophia: de Stylo, omni exceptione majus est Photii Græcorum Patriarcharum longe doctissimi judicium.* Ἔστ δὲ ἡ φράσις τῶ ἀνδραγαθῶς μὲν καὶ καθαροῦ, καὶ σπουδῇ φιλοσόφου πρὸς τὴν ἑμὴν γὰρ τοῖς κακῶς ποιοῦσιν καὶ πικρῶς ἐξωραϊζομένην χροῖματι τε καὶ ποικίλματι τῆς ῥητορίας: *Est autem phrasis Hierocli aperta atque pura, & rebus philosophicis apta, at non supervacuis pulchrisque coloribus, & Rhetorices variis pigmentis decorata. Qua & sobria & accurata Viri summi sententia contenti, huic de Autore dissertationi finem imponimus, de Opere postea dicturi.*

Principem in hac secundi Voluminis mantissa locum tenent Fragmenta de *Fato, Providentia & Libero Arbitrio*: eaque bis Græce, ter Latine exhibita. Ad Græca quod attinet; primo loco posita sunt ea quæ

Prolegomena.

quæ Federicus Morellus Lutetiæ è Bibliothecæ Medicæ penu eruta anno MDXCVII edidit; quæ cum Epitomen Hieroclis continere aliquis suspicetur, mihi tamen nihil aliud esse quam ex Excerptis Photii iterum excerpta, & quasi in corpus redacta videntur. Id vero ut ostendam, primo sciendum, septem de hac ipsa re libros ab Hierocle fuisse conscriptos, quorum argumenta nobis breviter Photius tradidit; at fragmenta ex tribus tantum, ut tituli præ se ferunt, excerpfit. Deinde etiam observo Epitomatorem Morellianum nihil prorsus in se continere, ne unam quidem sententiam attigisse, quæ non integra in Photianis existet. Præterea, idem utriusque fragmenti scopus in ipsa fronte iisdem verbis propositus, iisque eadem menda laborantibus. ἡ δ' ἐπαγγελία τῆς παρέσης Κρίσεως πρὸς τὸν Πλάτωνα δὲ καὶ Ἀριστοτέλιν ὡς διατιθεμένων. Si interpretes consulueris, nescies quid legerint, ita sententiam aliter aliterque unusquisque concepit & expressit. Ego apud Photium primo ὡς διατιθέμενα scriptum puto, & librarii vitio * in * versum, quod perquam usitatum est,

Prolegomena:

est, à Morelliano autem Excerptore mē-
dam etiam cum sententia esse transcri-
ptam. Plane ut paulo post, cum in ali-
quibus Photii codicibus, ἀλλ' ἀγεννή-
της Συμμεγεία, in aliis ἀλλὰ γεννήτης, vel
γεννήτης, scriberetur; Excerptor ille po-
sterior, ἀλλὰ γεννήτης expressit, itaque Mo-
rellum & Grotium in sententiam plane
alienam induxit, qui *materiam generatam*
sive *genitam* nobis exhibent, cum omnia
quæ sequuntur plane ἀγεννήτων seu inge-
neratam materiam postulant. Utcunque
sit, Excerptorem à Morello editum Hie-
roclis de Providentia libros nunquam
vidisse, sed è Photii Bibliotheca omnia trā-
scripsisse persuasissimum habeo. Ea au-
tem quæ ita transcripsit, quia non eadem
serie ordineque apud Photium existent,
quo quæque loco reperiri possint, indicare
non gravabor.

Principium itaque Morellianorum in-
ter Photiana ad finem paginae 36. ommissa
scilicet Hieroclis Præfatione, reperiuntur.
deinde quæ post medium paginae 6. iterum
quasi incipere videntur, in secundis Photii
Excerptis pag. 48. accurrunt. At pag. 10.
quæ post λογισμὸν φανήσεται sequuntur,
longo

Prolegomena.

longo intervallo pag. 66. comparent. Quæ
vero 12. linea 2. se offerunt, ad 54. me-
dium lectorem reducent. Pagina 14.
hæc verba, ταύτην τοι καὶ Πλάτων, ad 66. ite-
rum mittunt. Post ἀλγεῖν ὁσπερίας
pag. 16. ad 74. relegamur: & à fine
18. post ἡμετέραν δίδνοισαν, ad finem
pene 78. mittimur. Ubi plusculis inter-
ceptis Excerptor progreditur, donec 22.
initiotribus lineis ex 56. petitis, iterum pro-
cedit, tandemq; Photianis ad finem plane
perductis; post medium 24. ad 56. redit,
unde paucissima prætergressus in medio
64. finit. Denique Appendix ipsa ex pa-
gina 70. desumpta est; *quam cum Corol-
larium parum huic operi congruens ap-
pelleret Morellus, ostendit se non intellexisse*
hæc ex fine secundi libri petita esse, quo O-
piniones Platonicas ex ipsius Platonis O-
peribus collegit, expressit. Hæc nobis la-
borem pepererunt hoc uno nomine haud
plane supervacaneum, quod aliis eandem
non creabunt postea molestiam. Atque
hinc tandē clare perspicimus quis scopus,
quæ mens Epitomatoris fuerit. Nam
cum Hierocles septem libros de Fato,
Providentia, & Libero Arbitrio edidisset,
Pho-

Prolegomena.

Photius autem ex tribus tantum prioribus excerpta in Myriobiblon retulisset, in quorum primo sententia Hieroclis expressa est, in secundo Platonis autoritas petita, in tertio autem objectiones refellebantur; Excerptor Morellianus ex secundo tertioque ea quæ ad primi argumentum pertinere videbantur revocavit, ut universam Hieroclis de Fato & annexis doctrinam in unum quasi corpus redactam exhiberet.

Quoties autem verba ipsa ex Photio non transcribit, toties suspectum habere Epitomatoris iudicium oportet. Ecce enim non procul ab initio de Ammonio nonnulla locutus, statim subjungit, ὅτι Πλωτῖνός τε καὶ Ὀριγένης, ὅτι τε Πορφύριος καὶ Ἰαμβλῖχος μνησαὶ γράβαν. Ergo tam Porphyrius & Iamblichus, quam Plotinus & Origenes Ammonii discipuli fuisse. At quis nescit Iamblichum Porphyrii, Porphyrium Plotini discipulum fuisse, neutrum Ammonii? Fateor equidem Eunapium Origenem Porphyrii condiscipulum facere, idque ipsius Porphyrii autoritate fretum. Συμφεριστὰ μὲν ὅμως αὐτῶς ἀναγράφει, καὶ οἱ τινες ἀπὸ αὐτοῦ
ἔχει.

Prolegomena.

Ὁριγένης τε καὶ Ἀμέριος καὶ Ἀκυλῖνος.

Sed potest esse error in nomine Origenis, ut videtur esse in altero Aquilini. Forte enim non *Ἀκυλῖνος*, sed duabus literis prioribus leviter mutatis *Παυλῖνος*, scriptum fuit; quippe meminit Paulini cujusdam Plotini discipuli Porphyrius, quem Amelius *μικκαλον* appellavit; Aquilini vero mentionem facit tanquam ex Philosophia hæretici, & inter Gnosticos à Plotino refutati. Utcunque se res habeat, Origenes Porphyrii condiscipulus esse nullo modo potuit, qui Plotini jam senescentis primo factus est discipulus: Origenem autem Plotino annis viginti senioreni fuisse constat. Teste enim Porphyrio, in vita Præceptoris sui, decimo Galieni Imperatoris anno quinquagesimum nonum circiter ætatis annum agebat Plotinus. At Origenes vixit usque ad Gallum & Volusianum, id est, usque ad sexagesimum nonum ætatis suæ annum: ut Hieronymus in Catalogo testatur. Quo minus mirum est viso Origene in Scholâ inter Auditores apparente, Plotinum derepente erubuisse, & post pauca verba clausisse Lectionem.

Qua-

Prolegomena.

Qualem igitur Eunapius condiscipulum Porphyrio adjunxit virum! & Præceptori, quem summe coluit, venerandum, & ipso Porphyrio quinquaginta annis seniore, ut ipse apud Vincentium Lirinensem fatetur; *excitum se fama ipsius Alexandriam fere puerum perrexisse, ibique eum vidisse jam senem.* Nullo igitur modo Ammonii discipulus Porphyrius fuit, multo minus Iamblichus Porphyrii auditor. & Excerptorem Morellianum in hunc errorem duxit cum incuria festinatio. Cum enim Photius inter Ammonii *γυναικας* Plotinum & Origenem nominasset, ac postea ad eorum successores enumerandos progressus esset, inter quos Porphyrium, Iamblichum, & tandem Plutarchum Atheniensem collocat; Excerptor discipulorum successores, nulla distinctione adhibita, Ammonii auditores facit. Quod ideo notatu non indignum judicavimus, ut inde Morelliana ex Photianis emendanda moneremus; quæ quisquis diligenter contulerit, næ ille conjecturis emendationibusque Morelli ad marginem collocatis, semper incertis, plerumque falsis, non indigebit.

Nam

Prolegomena.

Nam quod statim ab initio operis pro
προσωθεντας, προσωαθεντας legi vult, vo-
cem prorsus alienam restituit, & à Photio
ex ipso Hierocle sine dubio transcriptam
rejecit: imo plane fugit eum Grotiumque
ratio, cum *σφᾶς αὐτῆς προσωαθεντας, seipfos*
tantum consuluisse interpretati sunt. Ita
pagina 4. pro *ταῖς ὁμοίαις*, conjunctione
addita, *καὶ ταῖς ὁμοίαις* scribēs, levissima cor-
rectione sententiam authoris fœdissime
corrupt, non nisi ex Photio sanandā, qui
ostendit non conjunctionem καὶ, sed ver-
bum ὑποβάλλει defuisse. pag. 8. *πάντας πε*
τῆς αἰταξίας αὐτῆς ἀγεννησία τῆς ἑαυτῶν
φύσεως κειμένης, Cū etiam quod inordinatū
erat in eorum natura, ortum nullum ha-
buisset. ita Morellus. Quæ quidem, nihili
sunt; neq; tamē meliora attulit Grotius. Ex
Photio itaque emendanda, & legendum,
πάντας πε τῆς αἰταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ ἀγε-
νησία τῆς ἑαυτῶν φύσεως κειμένης. Mox
etiam pro *κακὸν τὸ μετατρεπόμενον*, ex eo-
dem substituendum *τῷ μετατρεπομένῳ.*
Neque ferendus est Andreas Schottus,
qui in Græco exemplari emendationem
vidit, in versione sua mendam retinuit.
Nihilo enim melius quam aut Morellus
aut

Prælegomena.

aut Grotius vertit, *Quod autem præter naturam efficitur, vitiatur.* Cum & verba ipsa & ea quibuscum coherent hunc sensum postulent: *Contra naturam vero affici, malum est ei quod mutatur.* Rursum paulo post, (est enim hic locus admodum obscurus, neque Interpretum Triumviratui intellectus) pro *πρὸς τὸ μὴ δυνάμει*, legendum *πρὸς τὸ*, quod aliud est, novum scilicet argumentum, præter iniquum & injustum, etiam ab impossibili deductum. Pagina autem 12. locus insignis est, qui & emendationem nostram & explicationem efflagitat. *Τὸ δὲ πρῶτον, ὡς ἔχεται τῶν θεῶν γινῶν, ἐμὸν τὸ ὁπωσὺν πρῆπιδαι πῆς ὑπορχῆς τῶν ὑραίων ὑπέβη, ἀλλὰ καὶ τὸ πῶς κακώιδαι τῶν αἰθερίων ἀξίαν ὑπέστη.* Pro τὸ, bis legendum suspicatur Morellus τῶ, & quidem rectissime, licet Photii Codices non agnoscant; sed interim non vidit vocem ἀξίαν esse vitiosam: moneo itaque ex Photio legendum, πῆς τῶν αἰθερίων ἀξίαν ὑπέστη. Mira sunt quæ hinc interpretes excudunt, & ab Hieroclis sententia prorsus aliena, quæ in hunc modum, admissa utraque correctione, reformanda intelligendaque censeo, Cum tria eorum quæ

Prolegomena

intelligentia prædita sunt, (non, *qua intel-
ligentiam movent*, ut perperam Morellus
& Grotius) genera sint, quorum primum,
sine ulla sui commutatione, indefinenter
divinæ similitudinis particeps est, quale
est cœlestium genus; secundum vero
non immutabiliter impartibiliterve ean-
dem similitudinem sortitur, sine peccati ta-
men vitiique labe paternis legibus obtem-
perat, quale ætheriorum genus est: tertium
ab utroque distinctum est, nam *eo quod
aliquo modo mutetur, infra eminentiam
cœlestiū descendit; eo vero quod etiam ali-
quando vitietur, infra ætheriorum digni-
tate subsidet*. Hæc sūt Pythagoricæ doctri-
næ, hæc Scholæ Platonice consentanea.
Hierocles ipse ad Aurea Carmina, cæle-
stes illos velut θεῶν οἰκόντας ἀπαθῆς καὶ ἀκα-
κώτους, animos autē hominū uti τρεπῆρας καὶ
ἐμπαθῆς τῇ οἰσκαλίᾳ ὑποφασῖ describit;
inter utrosque vero medium genus ita de-
pingit, ut simul nostra illustret atque con-
firmet. Τῷ μὲν αὖτ' γινώσκειν ἀναβέβηκε
τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει· τῷ δὲ μὴ ἀτρέπτως μη-
δὲ ὠκυδύως γινώσκειν ὑποβέβηκε τῷ θεῷ.
Et alibi de tertio genere, οἱ καὶ τῶν ἀγανῶν
ἡρώων δὲ ἀνδύκης ὑποβεβήκασιν, ἀπὸ ὁμο-

Prolegomena.

τοὶ μὲν αὖτ' οὕτως ἴδον θεῶν, ἔπειτα δὲ εἰς ἀνδρῶν
ἀντὶ τοῦ πῶς πῶς.

Pag. 26. legitur ἡ τῆς ἐκείθεν δὲ ἐκείσε
μεταστάσεως εἰμαρμένη, *fatum migrationis
de loco in locum*, ut interpretes: quod nihili
est. Ita, τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς γενέσεως ὁρίζεται ἡ τῆς
ἐκείθεν ἐκπομπῆς εἰμαρμένη. *Initium ortus
definit Fatum migrationis è vita*, inquit
Andreas Schottus, sensu plane nullo.
Non viderunt quid esset ἐκείθεν ἐκπομ-
πῆς, & quod ei ex adverso respon-
det, ἡ ἐκείσε μετέστασις. Moneo igitur
legendum pro ἐκείθεν δὲ, quod Græci
non usurpant, ἐνθένδε, ut in Photio reper-
tur. Nam cum particula θεῶν motum è
loco, δὲ vero ad locum significet; in ἐκεί-
θεν una tantum Græci utuntur, in ἐνθένδε
utraque: neque δὲ appositum significatio-
nem mutat; sed ut ἐνθένδε nunc hic, nunc
huc valet, ἐνθένδε, ἐνταῦθα, ὧς δὲ, εἰς τῆτον
τόν τόπον, inquit Hesychius; ita ἐνθένδε
hinc significat, & idem est quod ἐνταῦθεν.
iterum Hesychius, ἐνταῦθεν, ἐνθεν, ἐκ τῆτον.
Optime Hierocles ipse ad Aurea Carmi-
να: Πρώτοι ἐπ' ἀνθρώπων ἐστὶ καὶ ἕνα ἕκα-
στον, πῶς ἀφίσταται τῶν ἐκεί· πῶς ἀπὸς τὰ τῆ-
δε νεύει πῶς ἐνταῦθα πολιτεύεται· πῶς αὖ ἐν-
ταῦ-

Prolegomena.

ταῦθ' ἀνακομδεῖν ὁκῶσι. Ita explicat ille
animarum in corpora illapsum, reditum,
que ad eum unde profectæ sunt locum.
Neque aliter Plato in Phædone, è vita
migrationem appellat τὴν ὁκῶσι πορείαν.
Dæmonem enim unicuique animæ præpo-
situm velut ducem assignat, ὃ δὲ πρὸς
ταῖς τῶν ἐνθάδε ὁκῶσι πορεύεται, cui mā-
datum est animas morientium ex hoc loco
ubi vixerunt, ad inferos sive separatarum
animarum locum ducere atque dirigere.
Clara itaq; tandē atq; perspicua est Hiero-
clis sentētia, & ortū hominis & mortē esse
fati legibus definitam. Quippe originis ini-
tiū, sive potius nativitatis, fatū emissionis ex
animarum loco præscribit; mortem autem
pariter definitam tenet fatum reditus, sive
restitutionis in eundem locum ex quo pri-
mitus emissæ sunt. atque hæc est ἡ ἐνθάδε
ὁκῶσι μετέστας. Pag. 30. pro ἀμεινον, le-
gendum ex Photio ἀμοιβον, & pro δίκαιον,
τυχεῖον. Prius viderunt Morellus & Gro-
tius, de posteriori neutiquam cogitabant.
Erat tamen ea emendatio ad mentem
Philosophi exprimendam plane necessaria.
Voluit enim in cæteris animantibus mul-
tum esse fortuiti, neque quicquam iudicii
A divini

Prolegomena.

divini particeps: in rebus autem humanis, etiam id quod fortuitum esse videatur, ad fati providentialis administrationem referri. Hæc nobis impræsentiarum sufficere poterint, ut ostendamus Excerpta Morelliana, ex Photio primum petita, cum Photianis conferenda, & ex eisdem emendanda esse.

De Interpretibus quod admoneam Lectorem, paucis accipiat. Morellus Photio nunquam viso in quamplurimis erravit. Grotius eodem non consulto, paucissima emendatiora reddidit. Andreas Schottus inter Codices Græcos satis emendatos, in rebus ad Philosophiam Platonice pertinentibus omnium imperitissimum se ostendit. Uno aut altero loco fidem faciam. Dixit Hierocles pag. 50. *καὶ μᾶλλον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας ἀρετῆς, οἱ ποῦς τῷ ὁδεῖν τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χρόνῳ πρὸς κοσμοῖν ἤρξασθαι, ὅπως ὅχι ἐξ ἀμύνης αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ.* Quæ verba ita Schottus transtulit: *Et potius à veritate recederet, si ob indigentiam materiata operationis, & alicuius temporis ornare cœpisset, nec manere illam in suo statu permisisset.* Quibus verbis vix quicquam invenisti ex-

Prolegomena.

cogitari potest, nisi illa inventustiora sint
quæ Morellus & Grotius excuserunt.
Primo itaque legendum, ut in Morellia-
nis, *ἡ ἀνὸς ἡβρὺς* dein hic loco sensus red-
dendus est. Quinetiam magis à veritate
alienum foret, si præterquam quod mate-
ria ad operandum indigeret, etiam ab
aliquo tempore rerum ornatum inchoasset.
quod ipsum in uno atque eodem statu ma-
nere non permittit. Rursus pag. 60. *ὡς κα-
τὰ γένος ἐκαστα διαδοχῶς, καὶ συμπαραθεῖν
πρὸς τὸ αἰδίον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποστη-
νῶν ἀνὰ αἰῶνις.* Hoc est, Schotto interpre-
te; Ut singula suo quaque genere conser-
ventur, & occurrere ad aternitatem suc-
cessionem quadam causis subsistentibus. Et
hæc plane nihili sunt. Morelliana pro
ὑποστηνῶν habent *ὑποσυνῆσιν*, ipse legit
ὑποσυνῆσιν: sed Photiana lectio verissima
est. Est enim *ὑποσυνῆσιν* verbum his Philo-
sophis usitatissimum, pro efficere, produce-
re, constituere. ita cum *ἀνὰ τοιαύτης ὑποσυνῆσιν*
διῶνται καὶ σμῶν Deum velit, non est hoc
mundum in statu conservare, ut inter-
pretes volunt, sed producere. ita *ὑποσυνῆσιν*
ἐκαστὸν εἶδὸς alibi dixit: & in hunc modum
ubique loquitur. Hæc igitur est Hiero-

Prolegomena.

elis eo loco sententia: Ea quæ ratione carent, non sunt providentiæ regulis ordinata, sed fortuitis motibus subjecta, cum tantum ordinis necessitatisque modum tenent, quo singula in suo genere conserventur, & successione quadam cum causis quæ ipsa produxerunt ad æternitatem conspiciant. Plura referre piget, & hæc notasse satis est, ne quis fama Andreæ Schotti ductus, interpretationi ejus nimium fidat, quem video in Photio vertendo sæpissime lectorem fallere.

Atque hæc de Fato & Providentia fortasse nimis prolixa; de reliquis pauciora.

Nam quod ad ea quæ ex Stobæo collegimus Fragmenta spectat, diximus antea judicio nostro ad Hieroclis φιλοσοφίμια, Suidæ & Etymologo citata, referri debere. Et quidē si ulterius hariolari liceat, omnino verba illa quæ ex secūdo Rerum Philosophicarum libro ab istis producuntur, ad eam libri partem pertinuisse puto, quæ περὶ οἰκίῳν sive de Familia tractavit. Docet id ipse in tractatu de Nuptiis his verbis; Οὐκ οὐκ ἔχουσιν ἐν τοῖς περὶ οἰκίῳν ἀποδείκνυμένοις, ὅτι σαφὲς προηγμένον μὲν

Prolegomena.

μὴν εἶναι ὁ μὲν γάμος βίη· ὁ δ' ἀνευ γυναι-
 κος καὶ ἀπείραστον. In iis quæ περὶ οἰκω-
 νισκῶν scripsit, ostenderat viro sapienti vitam
 conjugalem primo loco esse eligendam;
 nos autem oportere sapientem imitari, at-
 que nuptias nobis convenientes existimare,
 εἰ μὴ τις ὅτι περὶ τῆς ἐμποδῶν, nisi aliquid
 forte accadat quod merito prohibere pos-
 sit. Quam sententiam Hieroclis quæ verba
 potiori jure sequantur, quam illa apud
 Suidam, quæ Philosophorum exemplo
 eandem rem eisdem pene verbis confir-
 mant? Quis enim eorum non uxorem
 duxit, liberosque suscepit, & rei curam
 gessit, μὴδεὶς ἐμποδῶν ὄντων; Quibus in
 hunc modum non sine ratione dispositis,
 ordinem tractatum à Stobæo nominato-
 rum non erit difficile nobis constituere.
 Primum itaque locū occupet, πῶς ἑαυτοῦ
 ἑαυτοῖς, sive quomodo nosipsum gerere,
 aut erga nosipsum affectos esse oportet.
 Cui ego primum locum assigno, quia ip-
 se capite de Cognatis hoc ordine enume-
 rat, Ἐπειδὴ περὶ τῶνδε λέγουσιν πῶς τε ἑα-
 ντοῦ ἑαυτοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς.
 Ergo ante Parentes de nobismetipsis
 egerat. Sequebantur autem Parentes

Prolegomena.

Patriam, Patria Deos, ut statim ostendimus. Primum itaque locum Πᾶς χρεσίον αὐτοῖς, secundum Πᾶς θεοῖς χρεσίον, proximum teneat, Πᾶς πατρίδι χρεσίον. Certissimum hoc ex ipso tractatus initio. Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον εὐλογημάτων ἐστὶν ὑποβῆδαι, πᾶς πατρίδι χρεσίον. Post Deos & Patriam, quartum locum sortiuntur Patentes, sive Πᾶς χρεσίον γονεῶν. Hoc pariter ex ipso met patet. Μετὰ τὸν περὶ θεῶν καὶ πατρίδος λόγον, τὴν αὐτὴν μάλλον ἀνπροσώπε μνησθῆναι τις πρῶτον ἢ γονέων; Proxime sequuntur Fratres, sive ἀφ' ὧν φιλαδελφίας; deinde Coniux, sive πᾶς χρεσίον γυναικί. Caput de Liberis septimum est, πᾶς χρεσίον τέχνους; de Cognatis octavum, πᾶς συγγενέσι χρεσίον. Autor ipse capituli initio; τοῖς εἰρημένοις ἀφ' ὧν γονέων χρησόμενος καὶ ἀδελφῶν, γυναικὸς τε καὶ τέκνων, ἀκόλουθον ἐστὶν περιδεῖναι καὶ τὸν ἀφ' ὧν συγγενέων λόγον. Atque ita tandem hunc Ordinem exaudimus, Capitaque in hunc modum digessimus: *De Nobis ipsis, De Diis, De Patria, De Parentibus, De Fratribus, De Coniuge, De Liberis, De Cognatis.* Quae omnia forte in primo φιλοσοφικῶν libro continebantur; ad secundum enim

Prolegomena.

refero quæ sequuntur. Primo, *πρὸ οἰκίῳ*:
deinde, *οἰκονομίας*: denique, *πρὸ γάμου*. &
reliqua quæ forte plurima à Stobæo
omissa sunt, ut ex priorum aliquibus
Fragmentum nobis nullum conserva-
vit.

Hæc autem uti sunt è Stobæo expressa,
& satis fideliter versa, & satis feliciter
plerumque, ubi res postulabat, emendata
videntur. Né tamen semper satisfactum
officio Interpretis aut Correctoris pute-
tur, obiter notanda nonnulla duximus.
Pag. 116. pro *ὀρθόσρωτοι τοῖχοι*, apponit
margini, *forte κλειόσρωτοι*, vertitque *subli-*
mes muri. Sed neque Conjectura placet,
neque versio, cum verba Hieroclis satis
elegantia sint, & frustra mutata, ut obser-
vat Cl. Salmasius ad Ælium Spartia-
num. Ut enim *λιθόσρωτα*, generali no-
mine quæ lapidibus strata; ita quæ in al-
tissimis, *ὀρθόσρωτα*. Et quemadmodum apud
Codium, cum de trullo loquitur, *πρὸ τοῦ*
dicitur quod in solo ponitur, *μὲν τοῦ*
quod in cameris, *ὀρθομαρμαρώσις* quod in
parietibus; ita de pavimento *σρώσις* dici-
tur, de parietibus *ὀρθόσρωσις*. Igitur *ὀρθό-*
σρώτοι τοῖχοι sunt *ὀρθομαρμαρώτοι*, hoc est,

Prolegomena.

crustis marmoreis & laminis induci.
Deinde, cum *ῥαλισοὶ μυρρῖνῶνες fornicati myrrhinones* reddit, & ad marginem exponit, *loci myrtis confita opere topiario structis arcuati, vel ejusmodi picturas*, non recte mentem Authoris explicat; potius enim forficati myrrhinones dicendi sunt quam fornicati. Ita Glossæ Veteres Græco-latinae, *ῥαλίζω forfico*; & Latino-græcæ, *Forficatio ῥαλίσμα*. Revera *ῥαλίζω* Græcis est tondere. Hesych. *ῥαλίζαι, κοῦραι*. Ut igitur apud Martialem *consile buxetum*, ita nostro *ῥαλισοὶ μυρρῖνῶνες* sūt consilia myrteta. Unicum præter hunc locū attingam ad finem pag. 248. pessime ab Interprete acceptum. *Καὶ τὰ μὲν ἄνδρῶν ἀποχρώς ἄν' ἐπιμετῆσαι δὲ π' ἔτι πῶς γυναικὰ πρέπον*. Et hac quidem de viris dicta satis sint: restat adhuc de mulieris officio dicendum. Non intellexit quid esset *ἐπιμετῆσαι*, quare & sententiam puncto mutilavit, & sensum nullo prorsus modo verbis consonum affixit. Est autem *ἐπιμετῆσαι*, supra debitum aliquid largiri vel concedere, adeoque præter id quod officio nostro incumbit agere. Mens Hieroclis hæc est: Cum opera familiæ in-

ter

Prölegomena.

ter virum & foeminam dividenda sint;
ita ut rustica, forensia, civilia viro, dome-
stica vero negotia foeminæ tribuantur: ta-
men & patremfamilias aliquando decet
officiis domesticis sese immiscere; non
tantum sciscitando & inspiciendo, sed
etiam negotia muliebria tractando, imo
ad ipsum lanificii opus nonnunquam de-
scendendo. Et ut hæc virorum officio con-
veniant, ita decet etiam mulierem non
tantum lanificium tractare, sed ad opera
magis virilia accedere; & præter officia
sibi peculiaria, aliqua etiam ἐπιμέτρῳ lo-
co in se suscipere. Ita lege & intellige
verba Hieroclis. ἐπιμετρήσαι δὲ τι καὶ ἡ
γυναικα πρέπειν, ὥστε μὴ τῆς ταλαζίας κοι-
νωνεῖν μόνον ταῖς θεραπαίαις, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἄλλων ἔργων τῶν ἐπανδροτέρων.

Sunt alia male accepta, alia mutila,
quæ mihi jam festinanti aut excutere aut
sanare non licet. 1

Quod autem ad postremum Hieroclis
Fragmentum ex Eusebio desumptum at-
tinet, mirabitur fortasse quispiam plura
Authoris verba inde excerpta non esse.
Et fateor equidem, quisquis Interpretem
Eusebii sequetur, plura ad Hieroclem no-
strum

Prolegomena.

strum referet, quam nos retulimus. Ecce enim in Consutatione libri septimi, hæc ille: *Sed audi quibus Hierocles verbis partes Damidis tueatur. Probabilis, inquit, ratio fuit, cur Damis à Pythagoreorum ritu deflexerit.* Hæc igitur & quæ sequuntur Hieroclis erunt, si credamus Acciolo; si Eusebium consulemus, Philostrati erunt, qui sub τῷ συγγραφέως nomine intelligitur; & apud quem libri septimi capite octavo, verba ipsa extant incorrupta. αὐτὰ μὲν ἥδε τοῦ μεταβαλοῦν τὸν Δάμωνα τὸ τῶν Πυθαγορείων ἥμα· ἐγὰρ ὡς κακίῳ γὰρ μὲν εἶναι φησιν, ἐδὲ μεταγενέσθω. Quæ ideo descripsi, ut ex iis emendetur Eusebii Codex, qui pro ἥδε, ἥδη, pro ὡς κακίῳ, κακίῳ, pro μεθῆναι, minus recte habet μετῶναι, & αὐτῷ perperam omittit. Neque hic solum, sed alibi etiam in eo opere Hieroclem nobis, invito Authore, exhibuit Interpres Florentinus. ὁ δὲ ἐπὶ τῇ γραφῇ τῷ ὄντι τῷ φιλαλήθει παύσας μὲν ἐπὶ πολλῶν ἡκούσθαι, τόδ' ἀληθὲς μὴ τιμῶντος συγγραφῆς. Quatenus inquam colligere est de ipso Philalethis auctore eruditione quidem magna referto, veritatem ipsam probro afficiente.

Ita

Prolegomena.

Ita ille, ut solet. Philalethis author certe erat Hierocles; at alius ὁ τῷ Φιλαλήθει, alius Author Philalethis. Loquitur Eusebius de Philostrato, cui tam insigne & doctrinæ & veritatis studii testimonium dederat Hierocles; idque in hunc modum. Nos autem solam Philostrati Historiam inspiciamus, ex qua ostendemus Apollonium non inter Philosophos, ne quidem inter mediocris bonitatis viros esse numerandum, nedum cum Christo comparandum, quantum colligere est ex scriptis Historici, Philalethis iudicio & eruditi, & veritatem colentis. Ita interpretor, particula negationis μὴ deleta; tum quod ipsissima verba sint Hieroclis, tum quod hæc sequantur, τοιοῦτος γὰρ ἦν αὐτῷ μετὰ τῶν ἄλλων ὃς ὁ Ἀθηναῖος Φιλόστρατος.

Neque vero Acciolus toties sine socio erravit, eoque erudito. Meminit hujus Opusculi Eusebiani Photius. Ἀνεγνώδην Εὐσεβίου τῷ Πάμφιλῳ ἀνασκευαστικὸν βιβλιδάκιον περὶ τῆς ἐπὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ Τυανέῳ Ἰεροκλέους λόγους: *Letta est Eusebii Pamphili Confutatio brevis libellorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.* Ita Andreas Schottus, hac Annotatione adjecta:
Sep;

Prolegomena.

Septem eos fuisse colligere licet ex libello Eusebii qui adhuc superest. Mirabar primo septem libros contra Religionem nostram ab Hierocle fuisse conscriptos, cum Lactantius, qui eadem ætate vixit, duorum tantum mentionem fecerit: deinde vero obstupui, cum vir doctus id se ex libello Eusebii collegisse profiteretur, qui τὸ φιλαλήθους λόγου semper, ac si unus tantum liber fuisset, meminit; & verisimillimum est Hieroclem comparisonem Apollonii Tyanei cum Christo nostro, in uno tantum ex duobus libris, ut ante docuimus, instituisse. Neq; divinare possum unde eum numerum exsculperit Schottus, nisi forte locum paulo ante allatum ex Confutatione libri septimi in animo habuerit, quo versio Accioli Hieroclis Fragmentum male exhibet. Certe Eusebii Libellus, licet adversus Hieroclem scriptus, in refellendis tamen Philostrati Fabulis versatur, & octo ejusdem libros ordine percurrit; imo quasi Controversiæ summam ex Philaethe tantum nominare contentus, orationem totam adversus celebrem illum Sophistam & Historicum dirigit, ipsum vero Hieroclem

Prolegomena.

eo tantum nomine postea, quod fideri
tam lepidis fabulis haberet, obiter per-
stringit. Atque hæc vera esse, tum ex
verbis illis Eusebii, *μόνην δὲ ἐπισκεψόμε-
θα τῷ τῷ φιλοσώφει χαφῶν*, tum ex dili-
genti collatione locorum ex Philostrato
ὑπολογιστῶν adductorum, tum denique ex
ipso Libri titulo, secundum Codicem Re-
gium a Cl. Holstenio expresso, luce cla-
rius constabit.

Neque vero mirum est Acciolum non
vidisse quæ sint Hieroclis, cum non vi-
deat quis fuerit. Ostendimus ante è
Lactantio fuisse eum è *numero iudicum*;
neque tantum Christianorum persecutio-
ni præfuisse putandus est, sed officium di-
gnitatemq; Judicis prius quàm adeo crude-
liter barbareque sævire Diocletianus in-
ciperet, obtinuisse; quod hæc Lactantii
verba non obscure indicant, quibus Hie-
roclēm ipsum affatur. *Tot semper la-
trones perierunt, & quotidie pereunt,
utique multos & ipse dampnasti.* Con-
firmat hæc etiam satis non semel Euse-
bius. *Τῶν γὰρ ἡμῶν, inquit, διευκριν-
θέντων, ὁμῶς τῷ φιλαλήθεις τὰ ἀνωτάτω τε
καθ' ὅλων δικαστήρια διηληφότες ἢ κατὰ
Χει-*

Prolegomena.

Χριστιανῶν βιβλία, καὶ δευτέρως ἐκείνη δὲ καὶ
ἀκριβὲς ἐφ' ἑκάστῳ κρίσει φανερά καθήκοντα.
His itaq; ad disquisitionem collectis,
satis puto constabit & Philalethis huius
indicia simul cuncta testimoniaque com-
plexi, ac re illud in Christianos, ge-
rumque omnium ut de se ait iudicium
consultissimum. Ita Interpres Florenti-
nus. Rursus Eusebius; Ταῦτα Ἱεροκλῆς
τὰ ἀνωτάτω καὶ καθόλου δικασθεῖα πειπτευμένων
μετὰ πολλῆς ἀνεδόσεως ἀληθῆ καὶ πιστὰ εἶναι
δοκῶν. Hac sunt qua Hierocles pro veris
habet, ille solertissimus in iudiciis supra
adductis ac undecunque in nos legendis
excussor. Ita rursus Acciolus. Quis
autem Oedipus hæc versionis ænigmata
interpretabitur? aut quid tanto molimine
libri in linguam magis familiarem trans-
feruntur, si Græca intellectu sint facilia,
Latina intelligi non possint? Quid enim
aliud est τὰ δικασθεῖα διηληφώς, quam
Judex constitutus? quid τὰ δικασθ-
εῖα πειπτευμένῳ, quam is cui con-
credita est potestas judicandi? Quæ si
sint τὰ ἀνωτάτω καὶ καθόλου, (aut e-
nim pro te, aut præter te priori loco καὶ
lego.) quid aliud quam immensa &
su-

Prolegomena.

suprema potestas, aut in suprema saltem curia denotatur? Quam autem potestatem Eusebius intelligit, utrum quod esset *ἐπαρχος Ἀλεξανδρείας*, ut ex Epiphanio docuimus, an *δικομοδότης*, vel *ἐπίτολός*, de quibus Strabo, non est hic differendi locus. Hæc enim ideo tantum adduximus, ut ostenderemus, Eusebium vitio interpretis minus fuisse intellectum, neque Fragmentum Authoris nostri, eo quod editum est, prolixius è libro adversus Hieroclem esse expectandum.

Quoniam vero illius Opera in hoc secundo Volumine claudit hoc *ἀποσπασμάτιον*, finem etiam nostræ Dissertatiunculæ simul imponet. Quam cum ut postulatis Typographi tantum morem gererem primo aggressus sim, ut lectori harum rerum studioso aliquo modo satisfacerem, eandem longius produxerim; ut reliquis studiis, quæ me imperiosius avocant, vacem, filum ejus & crassiusculum, & jam pridem nimis fortasse prolixum, hic abruptam.

JOANNES PEARSONUS;

Errata sic corrig e.

Prolegom. pag. 1. lin. penult. pro *contra cariozem*, lege *pretiosiorez*. p. 22.
l. 15. pro 67. *sive Hieracitarum*, lege 68.
sive Meletianorum.

EX D. AUGUST. LIB. V.

De Civ. Dei cap. 10.

Nullo modo cogimur, aut retenta præscientia Dei, tollere voluntatis arbitrium, aut retento voluntatis arbitrio, Deum, quod nefas est, negare præscium futurorum. Sed utrumque amplectimur, utrumque fideliter & veraciter confitemur; illud, ut bene credamus, hoc, ut bene vivamus. Male enim vivitur, si de Deo non bene creditur. Ergo absit à nobis Dei negare præscientiam; ut liberi esse velimus, quo adjuvante sumus liberi vel erimus.

M. Tullius Cic. hic naufragium fecit, qui in lib. de Div. Providentiam maluit tollere, quam delibare aliquid de humana libertate. Ita dum homines liberos fecit, (inquit idem Præsul August.) fecit sacrilegos. Idem tamen in Or. pro Ligario ait, Neminem mirari debere, humana consilia divina necessitate esse superata. Hierocles vero noster removit se procul ab ista Charybdi. Fati porro nomine usus est in vera & sana notione; pro æterno scilicet Providentiæ decreto, seu Sanctione & velut Voce divini mentis.

F A B. *Quintil. l. 12. c. 1. Multos non nasci, & egere omni ratione satius fuisset, quam Providentiæ munera in mutuam perniciem convertere.*

B

SUM.

ΤΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙ-
ΛΟΣΟΦΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
καὶ ἐμψυμένης, καὶ τῆς ἐφ' ἡμῖν πρὸς τὴν θείαν
ἡγεμονίαν συντάξεως. [κατ'
ἐπιτομὴν.]

Προ-
νοία τῆς
ἱερο-
κλούς
πρε-
μίας.

δὲ ἐπαγγελία τῆς παρέσης σκέψας
πρὸς προνοίας διαλαβεῖν τῇ
Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλους
συνδιατεμένον. Συνάψην γὰρ
βέλεττον ἀνέρας τῆς διέξαις

* ἴσ.
προ-
απα-
ρίτης.

καὶ πάντα τῆς φιλοσοφίας δόγματι. ὅσοι δὲ
αὐτὸν διαφωνοῦν δόξαζουσιν, τέτους ἐς τὰ μέ-
λιστα πεπλανῆσθαι τῆς ἡμῶν φιλοσόφων προδεί-
ξας, καὶ ὁμολογεῖν τοῦ ἀληθοῦς ἀποτεινόμεναι. τὸν
μὲν κείνους καὶ ἀπονοίας ἑκάστων αὐτῶν * προσ-
απαρίτης. τὸς δὲ προλήψει καὶ ἀμαρτία δι-
δουλωμένους καὶ πολλὰ τὸς ἐμπεριγενεῖς ἡσυχασ-
τῶν, μέλει ἢ τοῦ Ἀμμορίου σοφία διέλαμψε.
τῶν γὰρ τὰς ἡμῶν παλαιῶν ἀνδρῶν διακρί-
σαντα δόξας, σύμφωνον ὦν τοῖς ἀναγκαιοτά-
τοις τῶν δόγμάτων Πλάτωνος τε καὶ Ἀριστοτέλους
τῶν

SUMMA COMMENTARII
HIEROCLIS PHILOSOPHI
DE PROVIDENTIA ET FATO,
deque liberi arbitrii cum divina gubernatione convenientia.

Interprete Fed. Morello Paris. Prof. Reg.

Repositum hujus disputationis est Hieroclis
comprehendere ea quæ de Provi-
dentia ex Platonis & Aristotelis
sententia constare possunt apud
eos qui utrumque Philosophum
sequuntur. Nam Platoniorum & Aristoteli-
corum opiniones conciliare studet Hierocles:
qui etiam contendit eos omnes qui hos Philosophos
dissentire inter se arbitrati sunt longissime aber-
rasse à sententia utriusque Philosophi, & procul
à vera ratione remotos fuisse: alios quidem, con-
tentionis studio & vesania inductos, semetipsos
tantum consuluisse; alios vero præsumptione ani-
mi & inscitia adstrictos fuisse; atque illos certe
majorem choream constituisse, donec Ammonii sa-
pientia affulset. Hic enim Ammonius cum vete-
rum Philosophorum opiniones per purgasset, Pla-
tonis & Aristotelis mentem valde consonam & Platonis &
Aristotelis
consensus.

Ammonii
laus, scripta
& discipuli.

HIEROCLES DE

πῶς γινώσκω ἀποφῆναι. ἔ. Πλωτῖν Θ. καὶ Αει-
 ρήνης, ἐτι τε Πορφύει Θ. καὶ Ἰάμβλ. Θ. μαθη-
 ταὶ γρόνασιν. ἀλλὰ ταῦτα ὁ Ἰεροκλῆς λόγῳ
 σου δάξων, καὶ ἀσκηδάζει μὲν αὐτοὺς φιλο-
 τιμῇ ὅδε δάξιν. ἀνταγωνίζεσθαι δὲ πρὸς τὴν
 ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀνυστάς, Ἐπεκρεῖους τὴν καὶ Στωϊ-
 κούς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ὑποδύονται καὶ Ἀ-
 ριστοτέλιν, ἐκ ὁρῶν δὲ τὰ ὁκείνων εἰσηγαῖ-
 νται. καὶ μὲν ὅσους ὁ τῆς ἡμετέρας λογίας ἀνι-
 στήσκειτο πόνθῳ, διελέγχων ἄγει, Ἐλευθερίαν αὖ-
 τῃ πῶς καὶ τῆς εἰμαρμένης ἀπὸ δεικνύς δὲ-
 ξαν, καὶ τὴν πῶς πρὸνοιαν ὅτι ὄντων ἀπο-
 σκηδάζειν τολμῶντας μηχαναῖς πινῇ ἢ ἐπὶ δαί-
 νει. καὶ τῶν ὁμοίων τῶν λόγων βασιάνοις. καὶ κατὰ
 τοῦ φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἐνίσταται πᾶ-
 σεις, ὅσαι τὴν θείαν ἐκ τῆς πρὸνοιαν, ἢ τῆς μὲν,
 φανύλιν ὅτι τὴν ἀμνηστῆρας πείθουσι νομίζουσιν.
 καὶ κατὰ Πλάτωνα θάδον αὐτὸν πρὸ φύσεως ἢ
 σκέψης πάσης ἐμφανῆς τε καὶ ἀφανοῦς δια-
 κοσμήσεως δημιουργόν. ἢ μὲν ὁκ μὴ δεινὸς ὑπο-
 κοιμένῳ πρὸς ἀγαθὸν τὸν τεχνίτῳ ἀρκεῖν γὰρ
 αὐτῷ εἰς ὑπόστασιν ὅτι ὄντων τὸ οἰκτεῖον βέλ-
 μα. τῆς ὅτι σωματικῆς ἐσιώσεως τῇ ἀσωμάτῳ
 ζωτῆρας μὲν δὴ δειμιουργία, κόσμον ὅδε ἀμφοῖν
 τελευτάτων, διπλῶν τὴν ἀμὰ καὶ ἕνα συστήσαι, ὅν
 ὅτι ἀκρὸς καὶ μέσος καὶ τελευτάταις τὴν κοσμοποιὸν
 σφίαν κατὰ φύσιν διακρίνει. ὅν τὴν μὲν πρῶτα
 λογικῇ

PROVID. ET FATO.

concordem esse indicavit in iis præceptis quæ
 omnium maxime necessaria sunt. Ejus autem di-
 scipuli, Plotinus, Origenes, itemque Porphyri-
 us & Iamblichus exstiterē. Verum hoc serio tra-
 ctans Hierocles in hac disputatione, eas quidem
 opiniones corroborat, quas isti cupide amplexi
 sunt: magnum vero & acre certamen suscipit
 adversus contrariam partem tuentes Epicureos,
 Stoicos & reliquos, qui Platonis quidem & A-
 ristotelis autoritate niti videntur, verum non
 recte exponunt quæ ab illis tradita sunt: præter-
 ea Genethliacos redarguit, qui in natalitiæ horæ
 observatione occupati desudarunt, lubricam &
 fallacem eorum de fato opinionem esse compro-
 bans. Eos autem potissimum refutat qui rerum
 omnium providentiam destruere conati sunt, ne-
 scio quibus machinationibus, incantationibus,
 atque aliis ejusmodi tormentis quæstionum. Atq;
 ut semel omnia comprehendam, insectatur & exa-
 gitat omnes illas opiniones, quæ indoctiores eo ad-
 ducunt, ut aut nullam omnino providentiam esse
 existiment, aut pravam existere suspicentur. Atque
 hæc quæstio ex Platonis quidē sententia, Deū sub-
 stituit ipsum adspectabilis & inadspectabilis moli-
 tionis opificem; quam artifex fecit ut ex nihilo ex-
 stiteret, atq; è nulla re subjecta eduxit: quippe sus-
 sistebat ipsi, quo rerum natura subsisteret, propria
 voluntas. Jam vero corporea essentia cum in-
 corporea molitione conjuncta, ex utroque perfe-
 ctissimum, duplicem simul & unicum Mundi orna-
 tum constitutum fuisse, in quo summa à mediis,
 media ab imis, Sapientia Mundi opifex secun-
 dum naturam distinxit ac separavit. Prima

Hieroclis
 adversus
 alios Phi-
 losophos
 certamen.

Genethlia-
 corum &
 Atheorum
 reprehensio

Quæstionis
 firmamen-
 tum.

λογικῆς ἐξέλιξις, τὰ δ' ἄλλα τε καὶ λογικῆς αἰδέσεια,
 τὰ δ' ἑτέτερα λογικῆς ἐπιγίγνεται. τὰ δ' ἑτέρα ταῦτα
 γίνηται ὡς ἐν ἐνὶ ζώῳ ἢ χορῷ καὶ συμφωνίᾳ. ὡς
 τῆς αἰδέσεως μὲν ἀλλήλοισι, ἀσύνχυτον δ' τῇ ἐνώσει καὶ
 ἀλληλεγγύῃ τε καὶ φύσει * αὐτῇ δὲ ἀκείσιν σω-
 σικὴν. τῆς αἰδέσεως μὲν, καὶ ἐγγύσεως * ἥτις καταδεικνύει
 ἵσ. καὶ ἡ- τὰς προτετέλεσται, παύτων δ' αὐτῇ βασιλεύει
 γένεσις μὲν. καὶ θεὸν καὶ δημιουργόν. καὶ ταῦτα τῷ πατρὶ
 μὲν. μὴ καὶ βασιλείας πένοντι καὶ ἑῶν καὶ νομί-
 ζεσθαι, ἥτις ἐκείνῳ γινώσκει τὰ προσήκοντα διανέ-
 μει. τὴν μὲν τοιγαυτὴν προκοίαν ὡς πομπὴν δι-
 κλῶν ἐμὴν καὶ καλῶν, ἥτις ἡ ἐμβαλόντων
 καὶ τῆς προκοίαν διδοῦν δικαστικὴ τῷ θεῷ
 ὑπάρχον ἐνέργεια, τὰς καὶ καὶ ἑμὴν πρὸς τὰς
 προκοίαν ἐκείνῳ ὑποδείσας ἥτις αὐτεξούσιον ἔργον
 ἐπαγορεύειν τὰ κατὰ ἡμᾶς. ἀλλὰ καὶ ταῦτα
 ἵσ. ἐκ- μὲν ὅτιν ἐδίδειν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν * ὁφειλόμενον
 φερέμε- καὶ ἀμμοῖσι. ἀρχὴ δ' ἡ τῆς λόγου ἔκτασις.
 γω.

ΚΑΙ ἡ, φησὶ, καὶ ἀλλήλων σὺν τέττασι; ὅπου
 καὶ τῇ Πλατωνικῶν πένες ἐκ ὁρῶν καὶ ἡ τῇ δι-
 μιουργῇ καὶ διανοήσεσιν ἐννοεῖται. ἐ- καὶ ἡ καὶ αὐ-
 τὸν ἑῶν ὁρῶν αὐτοτελῶς ὑποδείσας διδάσκει
 κόσμον οἰκίαν διδάσκει καὶ σοφίαν, ὅτι αἰδέσει ἐν-
 ἐργεῖται. ἀλλὰ γινώσκει ὅτις ὡς ἐργασία, καὶ τῇ
 μὴ παρ' αὐτοῦ ὑποδείσας φύσει καὶ ἀκαταμάχον
 μόνον δημιουργεῖν διδάσκει. παύτων μὲν διδάσκει
 προπομπὴν ὅτι τῇ ὕλη, καὶ ἡ οἰονομὴ διδάσκει
 καὶ ὅτιν

PROVID. ET FATO.

7

autem ex his sunt caelestia ratione praedita; me- Tria rerum genera.
 dia, ratione utentia aetherea; ultima denique,
 terrestria quae rationis usum habent. Haec porro
 tria genera, tanquam in uno animante, aut choro
 aut concentu, connecti inter se invicem, ita ut eo-
 rum naturalis distinctio ob arctam conjunctio-
 nem & mutuam ipsorum inter se coherentiam,
 pura & inconfusa conservetur; & praestantiora
 inferioribus antecedere his vero omnibus imperare
 Deum & opificem Mundi. Atq; haec, inquit, ipsius Providen-
tia definitio
& di-
stinctio.
 regni quasi paternam appellationem obtinens
 Providentia & habetur & revera est, quae uni-
 cuique generi propria & convenientia tribuit.
 Providentiae quidem certe sociam & comitem
 Justitiam, vocari Fatum indicat, quae justitiae di-
 vine efficientia est, in iis quae ex Prudentiae de-
 creto eveniunt, quae res in nobis sitas ordine &
 serie quadam dirigit ad ea proposita voluntari-
 arum actionum, quae sub opinionem cadunt. Sed
 haec perspicue videre potest is qui Philosophi com-
 mentarium evolvet. Sic igitur orditur disputa-
 tionem.

-Et cur hos tibi, inquit, numero? quando- Exordium
disputationis
his Hiero-
clis.
Platonico-
rum error
de Deo re-
futatur.
 quidem Platoniorum etiam nonnulli sanam &
 rectam intelligentiam non habent de summo
 rerum opifice Deo. Non enim satis in eo viri-
 um esse censent ut integre & perfecte sua po-
 tentia & sapientia (qua ab omni aeternitate res
 efficit) mundum conservare in statu possit;
 Sed generatae materiae ministerio, & natura ex-
 trinsecus data & subiecta utentem, opus confi-
 cere possit; cum omnia potestate in materia
 prius constituta sint, ipse vero quasi penicillo

γραφῶν· αὐτὰ, καὶ τέπνον· μόνον, καὶ διακρί-
 νον· ὅκ τῷ ὑλικῷ ῥήματι· ὁ φριεργία μάλ-
 λον ἂν εἴη ἢ ἀγαθότης θεῶν. τί γὰρ δὴ μαθὼν ἂν
 μὴ ὑπέστησε διατάττειν περὶ· πάντως πού-
 τῃς ἀταξίας αὐτῆς· ἀγνύνησιν τὴν αὐτῆς φύσιν
 ὡς κομμένης· τὸ γὰρ ἀγνύνητον καὶ ἐαυτὸ ὑφεί-
 σως, εἴ τι περσλάβῃ, παρὰ φύσιν περσλήψι-
 ται· τὸ δὲ παρὰ φύσιν διακρίνωμαι, κακὸν τὸ
 μετατρέπόμενον. ὥστε ἐκ ἀγαθὸν τῇ λεγομένη
 ὕλῃ τὸ κοσμοῦναι, εἴτε ἀγνύνητ· εἴη μὴ ἀπὸ
 χρόνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ αἰτιῶν· καὶ ὁ
 σημαίνόμενον καὶ τὸ θεὸν ἀγνύνητον λέγομεν.
 ἀλλὰ εἰδὲ ὁ θεὸς αὐτὸς ἀναίτιος ὅτι κακῶν, καὶ
 ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἀπὸ πν· κακοποιῖται ὡ-
 σησόμενον, τὸ παρὰ φύσιν διακρίνωμαι· ἐπὶ
 ὅσης αὐτὸς ἀγνύνητον ὑπὸν ποιῶναι, καὶ ἀδελ-
 φὸν, ἦν τὸ αὐτόματον αὐτὸς ἑωρήσατο, μὴ ἐ-
 ῖν μένειν ὅτι τῆς ἀγνύνης τὰς εἰσες, πρὸς τὸ
 μὴ δύνασθαι, καὶ καλῶσαι πράγματι· ἰσ-
 τῶς ἀγνύνητε τυγχάνοντ· εἴτε εἰς αἰδίου
 ποιῶναι τὴν τοιαύτην ἐπικράτειαν, εἴτε ἀπὸ
 χρόνου ὅτι χειροῖν. καὶ μᾶλλον ἂν εἴη τῆς ἀλη-
 θείας ἀφεισῶς, ἢ τὸ πρὸς τὸ ὁρᾶν τῆς ὑλῆ-
 κῆς ὁπεργείας, καὶ ἀπὸ χρόνου τινὸς κο-
 σμοῦν ἡξῆστο, ὅτι οὐκ εἴη μένειν αὐτὸν

ἰσ. η'.

PROVID. ET FATO.

describat ea & ordinet, ac separet à figura materiæ inhærente. Quod quidem curiositatem potius quam bonitatem Dei argueret. quæ enim tandem ratione quæ non constituit, regere & ordinare nititur? cum utique etiam quod inordinatum erat in eorum natura, ortum nullum habuisset. Quod enim nullo generatum est ortu, & per se subsistit, si quid adsumat, præter naturam adsciscet: atqui præter naturam quid constitui, malum est, quod subversionem adfert. Ita ut non bonum fuerit prædictæ materiæ ornatum & ordinem accipere: si quidem nullum ortus principium habuerit, non solum temporis ratione, sed & causarum; in qua significatione Deum etiam sine ortus principio esse dicimus. Verum ne Deus quidem ipse plane extra causam malorum positus fuerit, cum initium opificii instituerit ab aliqua malignitate, dum præter naturam disponere conaretur substantiam sibi cœternam, æque ingenitam, & sororem suam, quam casus fortuitus ad se adduxerat, non sineret manere in eo ordine in quo fuerat ab omni æternitate, ut eum teneret quem nullo modo servare poterat: tum quia rem sibi submittere vellent quæ pari secum honore & æquali æternitate esset; siue ab æterno talem obtinere dominationem, siue ab aliquo temporis principio aggressus fuisset. Hoc autem magis à veritate alienum esset, si præter effectiōis materiæ inhærentis defectum, ab aliquo tempore elegantem rerum descriptionem facere inceperit, quod non permittit ipsum manere
in

ἐν τῷ αὐτῷ ἡθελ. οἱ γὰρ ἀμεινον μὴ ποιεῖν, πῶς
 οἱς τὸ ποιεῖν ματαίωσεν; οἱ δὲ τὸ ποιεῖν, πῶς μὴ
 ὕψι ἀιδίῃ ἐπερχέσθαι; οἱ μὴ ἀεὶ φύσεως αὐτῆς
 οἱ ποιοῦντες ἀνὰ μέγεθος ποιοῦν τε καὶ φθείρειν δυνά-
 μιν, αἰώνια δὲ δημιουργεῖν ἀδιενέσσης. διότι
 ἡ τῆς ὕλης κακία, ἡ περὶ ἧται, τὴν ἐπίθετον
 καὶ ἐπισυδιδώδη τάξιν ὑποσέεται ζωοχῶς, οἱς
 τὴν ἀγλῆτην αὐτῆς, ὥς τις οἱ ποιεῖν, ἀταξίαν
 ἀνατρέχουσιν. καὶ ὅπως ἀνὰ μέγεθος τοῖς χερόνις
 κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ἐπικρατεῖν, ἡ ἀληθὲς εὐ-
 οἶσιν αἰεὶ ἀκοσμίαν ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις, πα-
 ρὰ φύσιν ἔστι διδάσεις, ἀκοσμία τὸ ὁρθῶς
 λογιζομένων φανήσθαι. οἱ οὖν γὰρ κατ' ἐοίαν λή-
 γεται ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀπὸ πᾶσι ἐν τῇ αὐ-
 τῇ ἔσθαι, καὶ δυναμὶς καὶ ἐνεργεία, καὶ μηδὲν
 ἑαυτῇ ἀπομειζόντα, μηδὲ κινῶντα πρὸς τὴν
 αὐτῇ ἡνωμένων ὑπόστασιν ἀλλὰ κατ' αὐτὸ μέ-
 νον τὸ εἶναι παρὰ τὴν δὲ δυνάμειν ἡρῶσιν. οἱς ἔ-
 πεται μήτε ὕλη περὶ ἧται, μήτε ὑπὸ χερόνι
 ἢ ἐν χερόνι ποιεῖν, μήτε οἱς χερόνι παύσθαι,
 ἴσ. τῷ μήτε ἔξω τῷ ποιεῖν ὁ ἐνεργείας καὶ τῷ
 ἢ τῷ. μὲν ὁ μὲν. ταῦτα γὰρ πάντα τὰ κατὰ τὸ συμβεβηκός
 ἐνεργ.

in eodem affectu, iisdemque moribus. Enimvero si melius fuisset non efficere & constituere, quare ad efficiendum se contulisset? si præstitisset efficere, quamobrem non ab omni æternitate effecit? nisi id in causa quis esse dicat, quod natura quidem possit, partium ratione, tum efficere, tum interitum adferre, æterna vero moliri præ imbecillitate non valeat: Quoniam vitiositas materiæ, quam sibi adsciscit, adjectitium & adventitium ordinem continenter exagitat & excutit, ad inordinatum suum (ut dixerit aliquis) statum refugiens, nullo generatum ortu. Hinc fit ut per partes & tempora quod ornatum & inornatum atque inconditum est, valeat, vel, ut verius dicatur, indecora ornatus privatio semper vigeat: quandoquidem ornatus ipse, si dispositio & descriptio quædam sit præter naturam, inconditum quid æque rerum æstimatori videbitur. Etenim illa secundum naturam & essentiam dicuntur efficere, quæcunque permanent constanter & sine ulla mutatione in sua substantia, facultate & actione, & nullam omnino à se partem distrahunt, neque adeo impellunt ad rerum procreatarum subsistentiam: sed pro ratione tantum ejus quod est, deducunt secundorum & posteriorum generationem. Ex quibus consequens est, Deum neque materiam ad usum suum adhibuisse; neque ab aliquo temporis principio, aut in tempore, efficere, neque vero ad certum tempus desinere, neque extra opificis effectum jacere id quod fit. Ista enim omnia consequuntur

Conclusio
de ratione
opificii
Dei.

ὀνεργία παρέπεται, ὡς ὅτι τῷ οἰκοδόμῳ καὶ
 ἥν' ὁμοίων. κοινῶς μὲν τοι ἡ πύρρεια καὶ τάξις
 ὑπὸ τῷ δημιουργῷ θεῷ διήκει ὅτι πάντα τὰ ἐν
 οὐρανῷ καὶ γῆν, μέλισσα δὲ ἐπὶ τὰ πρῶτα, καὶ
 προσεχῶς ἀπ' αὐτῆς πῶς γένεσιν ἔχοντα, καὶ ἐφε-
 ξῆς ὄντα ὁκνήνῃ, καὶ τῆς ἥν' νοητῶν ἀγαθῶν ἀεί-
 σης μετεσίας ὑπολαμβάνοντα. τείων γὰρ ὄντων ἥν'
 ἐξοσμίων νοερῶν γινώσκον, τὸ πρὶν ἀκρότατον καὶ
 πρῶτον τῷ δημιουργῷ χρημάτων ἀπείρητος καὶ
 ἀμεταβλήτως τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιωσέως τυ-
 χάνων, ὃν πᾶσι ὑπαρχει διανοεῖσθαι οὐταξίαν·
 ὅτι τὸ πρὶν ἔργον ἐφημερὸν γένεσθαι. τὸ δὲ διύπευον
 ἀδελφείας καὶ ὑφαιμένως πρὸς θεῶν τάξιν παραδε-
 χόμενον, ἐκ ἀπείρητος μὲν ἐδ' ἀμελείας τῆς δι-
 μωρῆς ὁμοιωσέως μεταβλήσαν, ἀναμνησ-
 τως δὲ καὶ ἀνεκκώτως ἥν' πατεκῶν ἐπεί-
 φεται νόμων· ὃ τοῖς αἰθερίοις ὑποδεδωκέναι.
 τὸ δὲ τείων ὡς ἔρατον ἥν' θεῶν γινώσκον, ἢ μὴ
 ἴσ. πρὸς. νοῦν τὸ * ὅπως οὖν γινώσκονται τῆς ὑπεροχῆς ἥν'
 ἔργων ὑπαίτη, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὶν κακώτερον
 ἥν' αἰθερίων ἀξίαν ὑπαίτη. τὸ μὲν γὰρ αὐτὸ νοῦν
 τὸν θεόν, καὶ ἠνωμένως αὐτῆς πῶς γινώσκον ἔχον,
 ἴσ. ὃ αὐτῶν. τοῖς οὐρανίοις πρὸς τὸν * αὐτὸ μὲν, διὰ το-
 δικῶς δὲ, τοῖς αἰθερίοις ὑπαίταις ὑπαρχει τὸ
 δὲ μήτε αὐτὸ νοῦν, καὶ ὃν ὑπὸ τῷ νοῦν
 μυστασμι-

tur effectum quod casu & fortuito fit, ut usu-
venit in Architecto & similibus. Enimvero
Providentia & ordo, à Mundi parente & ef- Providentia
tix ordo.
fectore Deo communiter ad omnia immorta-
lia genera pertingit, potissimum vero ad
prima, & ea quæ continenter & proxime ab
ipso ortum ducunt, & deinceps ordine illum
sequuntur, ac proinde optima intelligibilium
bonorum fruitione potiuntur. Nam cum tria Distinctio
corum quæ
sunt in tria
genera.
Primum.
sint genera eorum quæ in mundo sunt, & in-
telligentiam movent; extremum & primum eo-
rum quæ ab opifice Deo procreata sunt, quod
sine ulla sui commutatione & conversione
similitudinis cum Deo particeps est, in omni
recta constitutione * Deum referente existit. Secundum.
quale celestium genus esse pronuntiavimus. Tertium.
Secundum ab illo locum obtinet id quod se- Secundum;
cundo & remissius divinam constitutionem
admittit: neque sine immutatione sui, & par-
titione, opificis summi similitudinem refert;
sed sine peccati & vitii labe paternis legibus
obtemperat, quam sortem æthereis tribuimus
& assignamus. Tertium autem & ultimum è Tertium.
divinis generibus, non utcumque tantum ab
excellencia celestium recessit, verum etiam
interdum ætherei illius ordinis dignitatem de-
pravare studuit. Etenim Deum semper intel-
ligere, & arte coherentem illius cognitio-
nem tenere, celestibus congruit. verum sem-
per quidem cum intelligentia comprehendere,
sed fusa & vaga cognitione, hoc æthereis ex
propria essentia inest. jam vero, neque semper
Deum intelligere, & intelligentia solum par-
riculari,

μιμνεσμένως νοήν, ἢ ἀνθρωπίναις ψυχαῖς οὐ
 ἴδιον ὑποδέσθαι, ἀποληπομέναις καὶ φύσει
 τῆς τε ἀμείβε νοήσεως ἢ ἑρμηνείων, καὶ τῆς ἐν
 τάξει πληθυνομένης γνώσεως ἢ αἰδεσίῳ· ὅ-
 ποι μῆτε ἐνιστάως μῆτε αἰδέως νοῦσιν αὐταὶ
 ὁμῶς καὶ ὅταν πρὸς τὴν τοῦ νοῦν ἀξίαν ἀνάγῃ,
 τὴν αἰδεσίαν μιμουῦνται γνώσιν, καὶ ταύτην
 ζυωσόμεναι ἢ νοητῇ καρπουῦνται τὴν θείαν.
 ταύτην τοι καὶ Πλάτων τὸ διδάσκειν ἢ ἀπὸ ἡμῶν
 τοῦ θεοῦ προνοίας ἐνδείκνυσι, ἐν νόμοις λέγων,
 ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ καὶ θεοῦ τύχη καὶ κα-
 ρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερεῖν ὁσὶ ξύμπαντα, ὅ-
 ὃν δὴ ἁλὸν ὅτι τοῖς μὲν ἀπαθείσι καὶ ἀπὸ τελευ-
 οῖς, καὶ διὰ τοῦτο ἀναμνηστέοις, ἢ καὶ παρὰ καὶ
 μονοειδῇ τοῦ θεοῦ ὁπσηήσεαι προνοίας· τοῖς δὲ
 καὶ οἱ ἀγνοίαν ποιεῖ ἀποφρεσμένοις λογικοῖς, καὶ
 διὰ τοῦτο κακίας ἀναπληραμένοις, τὴν ζυμ-
 μιγῇ χειρὶς καὶ τύχαις προνοίαν ὑποδιδέει.
 ἔστι γὰρ ἡ μὲν ἢ ἀγαθῶν προηγεμένη δόσις, καὶ
 ἡ ἢ καὶ φύσιν προσόντων τήρησις, ἴδιον ἔργον
 τῆς κατὰ ἑαυτὴν προνοίας ἢ ἢ ἢ παρὰ φύσιν
 διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἱ ἢ ἀμνηστικῶ-
 των οὐθυσίαι, ἢ ἐνύλη, καὶ τύχαις καὶ χειρὶς προ-
 χειρώμενης. ἢ γὰρ καὶ τὸν προηγούμενον λόγον ἢ
 θεία κείσις τοῖς δὲ μὲν ἢ μὴ ἢ ἐμφέρει τὰ
 δευρά, τοῖς δὲ δὲ τὰς οὐπαθείας ἀποδίδωσιν·
 ὁμῶς

riculari, divisa atque interrupta frui, humanis mentibus, tanquam peculiare, conceditur: quia deficiunt natura sua ab individua illa intelligentia coelestium, & cognitione æthereorum, quæ suo ordine completur & perficitur. quandoquidem neque cohærenter, neque perpetuo intelligunt: & tum cum ad intelligendi vim adducuntur, ætheream cognitionem æmulantur, eamque consequendo, earum rerum quæ sub intelligentiam cadunt contemplatione fruuntur. Hac certe ratione *Plato* Lib. 4. loq. discrimen Dei erga nos Providentiæ ostendit, in Legibus sic dicens, *Deus quidem omnia, & cum Deo fortuna & opportunitas res omnes humanas administrant.* Ex quibus perspicuum est *Platonem* iis naturis quæ ab affectionibus liberæ sunt, & usquequaque perfectæ, atque ita peccati expertes, puram, simplicem, & uniusmodi Dei providentiam constituere: aliis vero ratione quidem utentibus, sed ab ignorantia & inscitia quandoque abreptis, ideoque vitio plenis, permixtam occasionibus & fortunis providentiam declarare. Est enim bonorum *Providentia pura,* antegressa largitio, & eorum quæ natura insunt conservatio, opus proprium puræ providentiæ: at correctio & emendatio eorum quæ *Prov. mixta,* præter naturam constituta sunt, & delictorum coercitiones, ejus providentiæ sunt quæ materiæ sordibus inhæret, & fortunis atque commoditatibus inservit. Neque enim divinum iudicium, præsumpta quadam ratione, his quidem infert calamitates & perpeflu aspera, aliis vero voluptates & delectationes præbet: sed

ὁ δὲ ἐποδείξας τῆς ἥς περιβιβαμένων ἀ-
 ξίας. ἐποίησεν καὶ οἰκάνῃ καὶ κείσας ἥς ἐφιστάται
 ἡμῖν δικαστῶν τῇ ἐκλεικῇ τέχνῃ, ἢ παρελαβῶ-
 σα τὸν ἀπ' ἐαυτῆς νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ
 γ'. τὰ * δέον αὐτοῖς ζητᾶται καὶ καίρῳ, ὃ αὐτῶν.
 Νόνια. τοῖς τοῖς διεσπασμένοις οἷον λυσιτελεῖς. καὶ
 διὰ τοῦτο ἢ μὲν ἀξία ἥς κεινομένων, ἄλλοτε
 ἄλλῃ τυγχάνουσιν, καὶ ἑαυταῖς ἐξουσίαις κινήσειν ἐκ-
 δηλαστομένη τύχῃ, ἢ ἐπὶ ἡμᾶς πρὸνοιαν συμ-
 μίγνυσιν. ἢ ὅτι προσήκουσα ἐκείνοις τάξεις τὸν
 ὅτι πτωχείας καὶ ὅτι κατὰ φύσιν καίρῳ συνιστάται.
 τύχης. καὶ καίρῳ τῇ θείᾳ προνοίᾳ σωτατῆ-
 ρων, τὸ ὅλον πᾶσι γίνεται ὁμῶς, ὅτι
 μὲν ὅτι ἀνθρωπίνης προαιρέσεως τύχῃ προ-
 λαβῶσα, ὅτι ὅτι θείας κείσεως ἐμπίπτουσα τὸν
 καίρῳ. καὶ γὰρ ὅτι τέχνης ἐστὶν ἀφορίσαι τὰ μέτρα
 τῆς διεσπασίας. τῇ ὅτι ἀνθρώπου διατείνωαι ἔ-
 τως, ὥστε τομῆς δεηθῶμαι, ἢ καύσεως, ἢ ἄλλης
 πνὸς ἀλγεινῆς διεσπασίας. ἢ μάτην ἔν νόμοι καί-
 σονται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ δὲ λογισμῶς οἰκῇ δι-
 δοῖται, ἢ δὲ τὸ βεβαῖον παρῆλκε, ἢ δὲ τὸ ἔν-
 χειρᾷ ἐπιτίθον, εἰ προνοία ἥς ἀνθρωπίνων
 πραγμάτων ἡρώτο, νόμῳ καὶ δίκῃ τὰς ἀμοιβὰς
 ἥς προαιρέσεων τᾶν τεύεσθαι. ἢ δὲ μὴ εἰ ταῦτα
 ἀναγκῶς, καὶ κατὰ φύσιν, ἢ ὅτι προνοητικῆς ὁ-
 μῶς ἐκείνης τάξεις ἀνῆρη, ἢ τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῖς ἐκ ἐφ'
 ἡμῖν

sed pro ratione & meritis anteaetæ vitæ. Quandoquidem similitudinem aliquam habere videtur cum medica Arte iudicium eorum Judicum qui nobis præsumunt : illa siquidem ars, dum curandos suscipit eos qui sua culpa in morbum inciderunt, cuncta, ut par est, ipsis præcipit tempestive & opportune, ut ægrotorum valetudo postulat. Ob eandemque causam æstimatio quidem eorum de quibus iudicium statuitur, cum alio tempore alia sit, & liberis permotionibus Fortunas variet, providentiam illam commiscet quæ nos spectat. verum ordo singulis conveniens, supplicii & purgationis tempus simul inducit. Fortuna vero & occasione cum divina providentia conjunctis & copulatis, tota illa connexio est Fatum; quod ex humana quidem eligendi optione fortunam adsumpsit, ex iudicio vero divino opportunitatem infert. Etenim artis est definire modos curationis: hominis autem, ita describere & disponere, ut incisione opus habeat, aut adustione, aut alia quavis dura & acerba sanatione. Non ergo frustra leges constitutæ erunt hominibus, neque ratiocinandi vis temere iisdem concessa est, neque consultatio & deliberatio est supervacanea, neque vota & preces redundant, si providentia humanis negotiis præsit, lege & iustitia voluntatis & propositi præmia constituens ac decernens. Neque vero, si hæc necessaria, pulchra & salutaria perhibentur, sati providentiæ adjuncti ordo plane tollitur, qui liberum nostrum consilium & arbitrium instruit iis affectionibus quæ minime in nobis

Comparatio medica artis cum iudicio divino.

D. Ambr. Ser. i. in Ps. 118. Plato 9. de leg.

Legum, rationis, consilii, & precum usus ex Providentia.

August. lib. 5. de civit. Dei & primis capitibus.

ἡμῖν παιδίσκα πᾶσι δὲ δι' ἀσκήλων ὅ ταῦτα
 βεβαιῶται μάλλον, ἢ διὰ θατέρου δόξεων ἀνα-
 ρεῖται. περνοίαι γὰρ ἔσῃς, ἀνάγκη καὶ λογισμῶν, καὶ
 νόμων, καὶ εὐχαῖς πλεῖστα ἡμᾶς ἀφελῶν· μὴ ἔ-
 σῃς ὅ, ἐ μόνον ἀνόρητα πατελῶς ταῦτα, ἀλλ'
 ἐδὲ τιμὴν ἀρετῆν ὑποσῆναι δυνάμεθα. διδὼ καὶ τὸ
 ἐφ' ἡμῖν τιμὴν περνοίαν ζωιστάγους, καὶ ἡ περ-
 νοία τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἢ γὰρ ἡμετέρη προαίρεσις ἢ
 δικαίαν εἰς ἡμῶν κεραιώσῃ, καὶ αὐτὴ ἢ αὐτεξέ-
 σιον ἡμῶν κίνησιν βεβαιῶσιν. ἢν εἰ μὲν καθαρὸν καὶ
 λελογισμένον προαίρεσιν τὸ δεῶν νόμοις ἐμ-
 μύοντες, καὶ εὐχαῖς χροῦμενοι, καὶ εὐδελίαν π-
 μύοντες, καὶ διὰ πάντων ἐπιμελείαν αὐτῶν ποιε-
 ῦμενοι, ἢ μάλιστα ἀγαθῶν τὰ ἐξόμεθα. εἰ δὲ
 τὰναντία πάντως πε, ἢν ἐπὶ τέτοις τεταγμέ-
 νων δικῶν τὰς ἰατείας οἴσμεν ἀλλήλων, πα-
 ρὰ τὸ * δέον μεταμαρτυροῦντες. πρὸς αὐτὸ δὲ
 τὸ καλῶς ἡμᾶς διατεθῆναι τῆς χοίρου κα-
 θαρσύνοντας προαίρεσις, πλείων φέρει ζω-
 τέλειαν εὐχῆ, καὶ νόμος, καὶ συμβουλὴ, καὶ τὰ τοιαῦ-
 τα, εἰς τὰξιν ἀγνῶντα καὶ συμφωνίαν διοπαδῆ
 ἢ ἡμετέραν διάνοιαν. ἐποίνον ἀναίρεσιν ὅ ταῦτα
 ἐξέσῃον τ' ἀνθρωπίνης ψυχῆς. εἴτα ἐκείνους * αὐ-
 τῆς ἐπὶ τὸ εἶν διανέμεν καὶ ὑποσχεδόναι ἐκείνους
 πρὸς ἢ ἀξίαν τ' διαθήσεων, μάλιστα γὰρ πρὸς ἐ-
 ρεῖ καὶ κακίαν αὐτοκινήσεως ἡμῶν ἢ περνοίαν
 εἰμῶν

Αἰχίν.

ὅν τὸ

χρὶ Κτη-

σιφ.

ὁ φέ με-

ταμάνθ.

ἴσ. αὐ-

τῶν

τῶν

nobis fitæ sunt : quinetiam hæc mutuas sibi operas præstant porius, quàm alterum alteri perniciem adferat. Nam stante providentia, necesse est ut nobis rationum momenta, leges, præces, plurimum opis & adjumenti adferant : Sin tollatur, non tantum illa nobis inutilia prorsus erunt, sed neque ab initio constare potuissent. Quapropter liberum nostrum arbitrium Providentiam secum adducit, & Providentia voluntatis & consilii libertatem. Nostra enim voluntas seu eligendi optio, justum confirmat fatum : atque ipsum fatum corroborat etiam voluntariam nostram motionem. Quod si eam puram & perpensam Deo obtulerimus, legibus obtemperantes, & precibus utentes, consiliique prudentiam plurimi facientes, summa consequemur bona. Sin minus, & his contraria fecerimus, poenarum his rebus indictarum medicos & salutares dolores perferemus, non eo quo deceret modo [& quasi præpostero ordine] aliter nos gerere discentes. Iam vero ut pulchre & præclare affecti simus, a pejore proposito perpurgati, maximum adjumentum adferunt oratio, lex, consilium, aliaque ejusmodi quæ intelligentiam nostram in ordinem & conceptum divino congruum affectui, adducunt. Non ergo eripitur liberum humanorum animorum arbitrium. Præterea absq; libertate illa, quinam integrum esset distribuere & reddere unicuique pro merito & dignitate affectionum ? Nam ad virtutem & vitium vel maxime fatum Providentiæ annexum, libera & spontanea motione

Liberi sr.
biam cum
Providen-
tia conne-
xio.

Alludit ad
Prov. Phry-
ges isti sa-
piunt.

* Συμ-
φωνία
θεοῦ κα-
ὶ ἡ.
Plato 3. de
leg.

οἰκισμένη δέεται· ἐ γὰρ ἡμῶς ἔσται δικαία ἀνι-
 σθ· διανομή, μὴ ὑποδείσιν λαβοῦσα τὸ ἡμέτε-
 ρον αὐτεξέσιον. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐγὼ ὁκ φύσεως
 ἀφωρισμένον χερόνον τινὰ ἐκείνῳ, μέλεις ἔδυ-
 νατὸν ὁξαρκεῖν ὅτι καὶ σύσασιν, καὶ ἔσθις τὸ πᾶ-
 ρον ἐκ αὐτοῦ βίβη. μὴ πάντως γὰρ πάντα πρὸς
 τὸ δυνατὸν τὸ συστάτως ἀφικνεῖσθαι χερόνον διὰ
 τὰς ἑξῶθεν βιαιύς ὀπποράς, αἷς ἔφημεν ἐφ' ἡ-
 μῶν μὲν καὶ πέρνοιαν διατάττειν, ὅτι γὰρ αὐτὸ
 γων ζώων ὡς ἔπυχεν ὀπισυμβαίνειν. μὴ γὰρ ἀνὰ
 κλυτῶν ὡς ἐπ' ἀνθρώπων, ἔτω καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν
 γων ζώων, τὴν τάξιν τῆς θαλάττης φυλάττειν αὐ-
 τὸς καὶ ἀξίαν τὴν ψυχῆς ἀποδιδόμενῳ, ἐπὶ
 μὴδὲ ὁμοίως ἡμῶν ἐκείνα ὡς καὶ βίον παρήχῃ.
 ἡμᾶς μὲν γὰρ κείσθι δικαστῶν θαμνόνων ἀγαθῶν
 πρὸς τὴν περβεβιωμένων ἀξίαν λαλῆσάνομεν
 ἕκαστος βίον· ἐν ᾧ πάντα συνείληπται, ἔθνη,
 πόλεις, πατῆρ, μήτηρ, καὶ πρὸς ὑποκυήσεως, σῶ-
 μα τοῖόνδε, ἀναστροφῆς, τύχαι παντοῖαι τῶν
 βίῳ περσέκουσαι, ὅτι τελευτῆς, καὶ πρὸς ὑπο-
 τεταγμένῳ, καὶ τέτων ἀπάντων φύλαξ
 καὶ ἀποπληρωτὴς ὁ εἰληχὼς δαίμων ἐσθλὸς,
 ὃν ἐδὲν ἐπ' ὁκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκα. τα-
 γὰρ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ ὡς λογικῇ περσέκου-
 τα τῆς ἀλόγου φύσεως παντελῶς ὅτιν ἀλ-
 λότεια. οὐ δίκαιόν ὅτιν οὐκ τῆς αὐτῆς
 ἀξίωσθαι

tione nostra indiget : non enim alioqui justa
erit hæc inæqualis distributio, nisi pro causa &
argumento libertatem arbitrii nostri sumpse-
rit. Propterea enim natura etiam præscriptum
esse tempus quoddam unicuique, usque quo
fatis in se opis & virium ad consistendum ha-
bere possit : eaque fatali summa confecta, vi-
tam proferre ulterius nequeat. Prorsus vero
omnes ad concessum constitutionis tempus
pervenire non posse, ob eos incursus violentos
qui foris adveniunt : cujusmodi antea di-
ximus in nobis quidem statuere Providenti-
am, in brutis autem animantibus temere ac
fortuito contingere. Etenim minime necesse
videtur, ut hominum generi, ita cæteris ani-
mantibus rationis expertibus, ordinem mortis
observare propter animi dignitatem traditum:
quoniam non simili modo atque nos in vitam
proficiscuntur. Nam iudicio bonorum genio-
rum, pro merito anteaactæ vitæ, unusquisque
nostrum vitæ sortitur genus, in quo simul o-
mnia comprehenduntur, gens, civitas, parens
uterque, conceptionis tempus opportunum,
istiusmodi corpus, fortunæ conversiones va-
riæ ac multiplices vitæ congruentes, mortis
ratio, opportunitas præscripta & constituta,
atque horum omnium custos & autor genius
existit, quem quisque nactus est: quorum nul-
la particula cum brutis communicata cerni-
tur. Enimvero ea quæ naturæ rationis com-
poti conveniunt qua ex parte ratione utitur,
aliena plane sunt à natura rationis experte.
Quare non æquum esset eadem Providentia

Tertul.
lib. 2. ad-
versus
Marcio-
nem.

Origenica
& profana
opinio, ex-
plofa à Pa-
tribus
Christia-
nis.

ἀξιοθῶμαι προνοίας λογικῆς καὶ ἀλογα· ἐπεὶ μὴ
 δὲ εἰκὼν τῆ νοήσεως διὰ τὸ ἀλογον καὶ ἀνόητον.
 πᾶσα γὰρ οὐκ οὐκ οὐκ λογικῆ καὶ ἐννοῦς γινώσκουσα
 τε ἑαυτὴν καὶ τὰ ποιήματα πέφυκεν. ὅμῃ οὐκ οὐκ
 μὲν τὰ κατ' αἴδιον σώζονται τὰ ἀρκούσιν ἔχει
 πρόνοιαν ἡμεῖς δὲ εἰ μὴ καὶ ἄνα ἑκάστον προ-
 νοησώμεθα, ὥστε μηδὲν ἀλογίστου ἐστὶ τῆ
 προνοίας ἢ καὶ ἡμᾶς, ἔγωγε τῆς προνοίας
 τὰ ἐξ ὁμῶς κηδεμονίας. ὅρῃται δὲ τὸς πρὸς αἰὲν
 μὲν ὡλισμένον ὑποστάτας ὑπὸ τῆ δημιουργίας
 ἐπομένους τῆ ἀπ' οὐκ οὐκ γένεσι, καὶ καὶ ἄνα
 ἑκάστον τῆς προνοίας αὐτῶν μεταλασχνεῖν. ὅ γὰρ
 δὴ μίαν εἰργάσατο ψυχὴν, ἑκάστον δὲ ὑμῶν ὡς ἐ-
 πιγεν ὑπὸ ταύτης ὑπομαρτίζεται, καὶ πάλιν οὖν
 ταύτῃ ἀνακινεῖται. ὅμῃ ἐκαστὸν ἀνδραπῆ-
 νον ψυχῇ ἰδίῳις θεοῖς περιγεγραμμένον ὑπο-
 στή. διὰ καὶ ἑκάστοις ἐστὶ πρόνοια καὶ κείσας καὶ
 δίκην καὶ ἀφῆσας, καὶ εἰς γένεσιν ὑπομαρτίζεται, καὶ
 βίον λῆξας προσήκουσα, καὶ τελειότη ἐκ ἀπὸ
 ταυτομάτου συμβαίνουσα, καὶ μὴ τὴν τελει-
 οτήν εἰς αἴδου πορείαν, μὴ ἡμῶν τῆ τὴν ζα-
 ῖν ἡμῶν εἰληχότῃ δαίμονι ἀγαθῇ. ἐπὶ μὴ
 οὐκ οὐκ ὅμῃ ἀνὰ ζώων καὶ περιαιρέσεις ἡμέτεραι, καὶ
 ἀνὰ λογιστὰς ἀναγκάσαι χρῆσαι, παύσαι καὶ τυ-
 χῆσαι ὡς ἡμῶν οὐκ οὐκ ὅμῃ ἑκάστον πρὸ τῆς κα-
 τὰ φύσιν

honorari & conservari ratione utentia, & ejus usu carentia: Siquidem quod ratione & intelligentia caret, Dei, qui sola mente comprehenditur, imago non est. Omnis enim illius imago ratione prædita, & mentis particeps, itaque informata est, ut seipsam cognoscere & opificem suum valeat. Pecudes igitur eam naturæ sunt Providentiam, cujus beneficio per speciem & partes conserventur: Nos vero cura generis nostri conveniente non honorabimur, nisi singulis bene provisum fuerit; ita ut nihil incongruum & inconcinnum sit ei Providentiæ quæ ad nos spectat. Decet etiam eos qui à parente & effectore Deo ad præscriptum & præfinitum numerum subsistere debent, obsequentes ortus conditioni à Deo statutz, separatim unumquemque divina perfrui Providentia. Neque enim Deus unum tantum Animum est fabricatus, cujus partem aliquam quisque nostrum, ut fors tulit, obtinuerit, ut in eum denuo refundatur: sed singulos humanos animos certis finibus comprehensos firmavit ac stabilivit. Quapropter singulis ad est Providentia, judicium, justitia, purgatio, ortus assignatio, vitæ sors conveniens, & interitus non casu & fortuito contingens, * & post obitum ad *Orcum* profectio, duce bono illo genio qui vitæ nostræ moderator est constitutus. At aliis quidem animantibus singulis, & voluntates nostræ, & mutuz internecionis & devorationis causæ necessariæ, atque omnis generis occurfus & eventus varii, perniciosam mortemque adferunt, ante congruentem

Imago
Dei in ho-
minibus,
non bel-
luis.

cc

cc

cc

Provid.
generalis
& partic.

* Idem 118:

de Justinus

Martyr qu.

ad orthodox.

Angeli qui

custodes

hominum

sunt & co-

mities, aut

utrumque

comitan-

tur, Ani-

rum dico

& corpus;

aut certe

animum

comitan-

tur post

disscessum

ejus à cor-

pore, usque

ad tempus

renova-

tionis.

φύσιν διδυπέως, ἀτάκτως καὶ ἀορίστως φθίρειται,
 καὶ ὡς ἐπερβεβιωμένων αὐτοῖς δίκης ὑφείκ-
 οντος, μήτε ἐφ' οἷς νυκτὶ ποιεῖσιν ἢ πάχυσιν φύσεως
 περσοδοκωμένης. ὅτι ὅτι ἀνθρώπων θεομοὶ περ-
 νοῖας, καὶ δαιμόνων ἀγαθῶν κείσας, καὶ βίων κληροῖ
 καὶ παλαιῶν ἐμψυχημάτων ἀμοιβαί, τὰ τε ὅσα
 καὶ τὰ καίρια καὶ τὰς τρέπας τῆς τελειότητος ἀφο-
 εἰζουσιν· ὥστε καὶ τὰ ἀπὸ περσείας οὐκ ἐργά-
 μαι, καὶ τὰ ὡς ἐπὶ τοῦ δοκῶντα συμπιπῆεν, πρὸς
 τὴν ἐκείνου ἡμῶν ἐμψυχήν σωμαίρειται, καὶ τὸ
 ἀξίας ἀποπαρηγοῦν τὴν, ἀεὶ ἥν παρεληλυ-
 θότων τοῖς ἐφεξῆς τὴν αἰτίαν τῆς συνστάσεως
 ἴσ. διὰ παρεχομένων, καὶ τὴν * ἐφ' ἡμῶν τὰς ἥν ἐκ ἐφ' ἡ-
 μῶν περσείας ἐπελκομένων, τὰς τὰς ἀνθρωπίνων
 περσείας τῆς ἐμψυχίας ἀπὸ θωπείας νό-
 μοις, ὅς ὁ δημιουργὸς ἔταξε τὴν ψυχῆς. ἥν γὰρ
 ἐνταῦθα περσισμένων ἡμῶν λόγον ὑπέχειν ἡ-
 μάς ἐπετα τοῖς τὴν μέσσην λήξιν λαχῶσιν· ὅτε
 δὴ φύλαξι καὶ ἐφόροις ἔσιν ἡμῶν. παρ' ὅτι τὴν πε-
 ρεῖ ἡμῶν αὐτῶν οὐκ ἐργεῖν ἐμψυχήν καὶ ἡμῶν, δι-
 κης νόμοις τὰ ἡμέτερα διατάττεται. οἱ ὅτι φύλα-
 κές ἐσσι τὴν πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφωεισμένους βίους, ὅ-
 ἐν ἀν ἀποπαρηγοῖαι διλονόπ καὶ τὴν χεῖρ ἐν ἑ-
 κας ὅτι βίον ἐκληρώσασθαι. καὶ γὰρ τὴν ἡμῶν οὐκ ἐ-
 σμένης, ἀνείκη καὶ τὴν θάλατταν ἀείδει. τὴν ὅτι ἀρχὴν
 τῆς γενέσεως οὐκ ἐστὶν ἢ τῆς οὐκ ἐστὶν ἐκπομπῆς
 ἐμψυχίας, διὰ βέλησις ἔστα, καὶ νόμοι τῆς

naturæ solutionem, nulla nec ordinis nec temporis habita ratione ; quippe cum nulla præsit ipsis iustitia, quæ anteaactæ vitæ rationem possit, nec ipsa natura attendat, cur quidve nunc agant aut patiantur. In hominibus vero Providentiæ vincula, & bonorum geniorum iudicium, vitæ genera & sortes, veterumque criminum expiationes, cæteraque ejusmodi & occasionēs & modos interitus definiunt ; Ita ut tam ea quæ voluntate & proposito perficiuntur, quam ea quæ temere & fortuito contingere videntur, connexa sint cum uniuscujusque fato, & dignitatis ac meriti fortunam compleant; cum præterita consequentibus connexionis causam præbeant, & libertate arbitrii ea quæ in nobis utique sita non sunt alliciant: eo quod humana studia & voluntates fati legibus dirigantur, quas summus opifex animis ipsis sancivit. At enim eorum quæ hic geruntur rationem reddere nobis convenit iis qui mediam sortem nacti sunt, & custodes, quasi præfecti & moderatores nostri sunt. Porro eorum omnis circa nos operatio atque efficiencia, Fatum appellatur, quod Iustitiæ legibus res nostras regit atque administrat. Quod si custodes sunt vitæ ad meritum & dignitatem adsignatæ ac definitæ, illi videlicet munus habent complendi & absolvendi tempus vitæ quam quisque fuerit sortitus. Nam cum præscriptus sit ortus, & mortem quoque præscriptam esse necesse est. Originis autem principium præscribit Fatum ablegationis quæ inde fit, nempe divina voluntas, & iustitiæ

Libertas
arbitrii.

Vide Cy-
rill. orat.
de exitu
animæ.

Plato in
Tim. ex
Orpheo.

Dei

τῆς θεῆς δίκης. ὥστε καὶ τὸ θαύτατον ὠρεσμένον τη-
 ρήσει ἢ τῆς ὁμοειδένος ὅμοιοι μεταστάτως εἰμαρ-
 μένη. διὸ ὠρεται καὶ τὸ διὰ τῶνδε μὲν παρῆθαι
 εἰς τὸ βίον, διὰ τῶνδε ὅτι τῆς βίης ἀπυθῆν. εἰ
 γὰρ ἀόριστα ταῦτα, καὶ ὁ βίος ἅπας ἀόριστος, καὶ
 τῆς κρείττοντος ὁμοιοσίας ἀμοιβῶν. πῦρ γὰρ ἔτι
 ἢ ἐν ποσὶ τῆς θείας κείσεως καὶ τῆς πρὸς αἰξίαν διανο-
 μῆς ἔσται ἢ ἐπιμέλεια, τῇ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ὁκ-
 τὸς εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ἡμῖν συμπιπρόντων, εἰ γὰρ
 ταῦτα μὲν ἀτακτῶς καὶ ἀλείφομεν. τὰς δὲ δί-
 κης περαιοῖσεις καὶ κείσεις καὶ ὁρμάς ἀπὸ κρείτ-
 ταντος ἀνάγκης ἐγγίνεσθαι φήσμεν. ἔτω γὰρ ἀρε-
 τῆς καὶ κακίας ἔχῃ ἡμῶς αὐτὲς, ὅθεν ἐκείνῳ αἰ-
 πασιμύθια. εἰ δὲ μὴ πάντα τῇ παρ' ἐκείνων ἀ-
 νάγκῃ ἐυλογον ἀναπδέναί. τὰ τῆς ψυχῆς λέγεται
 καὶ σώματι καὶ τῆς ἐκτός. ὅθεν εἰδὲ πάντα ἀνεί-
 σθαι τῇ ἀλόγῳ καὶ ἀνεπικέρτοις φοραῖς, νῦν ταῦ
 πάντων ἡγουμένου καὶ θεῶν τῶν ὅλων ὄντων αἰ-
 τίου. ἀναγκῶν δὲ τὸ λεγόμενον, τὰς μὲν
 περαιοῖσεις ἐφ' ἡμῖν, τὰς δὲ ὅτι ταῖς περ-
 αιρέσιν δίκαιας ἀμοιβὰς ὅτι τοῖς αἰθερίοις
 καὶ αἰθερίαι, καὶ ἀπὸ θαυρὸς τεταγμένοις δικασταῖς,
 καὶ ποφυκόσιν ἡμῖν ὁπμαλῆσθαι. τεινῶν
 γὰρ ὄντων τῶν κατὰ ἡμῶς, καὶ τὸ πάντα ἡ-
 γαγῆσθαι, καὶ τὸ μηδεὶς, καὶ τὸ ἐπὶ ἡλαχ-
 μένως,

PROVID. ET FATO.

27

Dei leges. Ita mortem quoque statutam servabit Fatum migrationis de loco in locum : quæcirca definitum est etiam, per illa quidem in hanc vitam transire, per hæc vero è vita discedere. Etenim si indefinita essent illa, vita quoque omnis indefinita esset, & præstantioris provinciæ seu præfecturæ exsors. Ubinam ergo aut in quibusnam erit amplius divini Judicii cura, & distributionis pro dignitate studium, si ea quæ ad corpus & res externas spectant temere ac fortuito nobis contingant? Neque enim sane hæc inordinata relinqueamus, & justitiæ proposita, judiciaque & appetitus à præstantiori necessitate nobis ingigni adseverabimus. Hoc enim certe pacto virtutis & vitii causam non nobis ipsis, sed illi potius necessitati tribueremus. Neque profecto rationi consentaneum esset omnia ad eam Necessitatem, quæ ab illis rebus procedit, referre, ea dico quæ ad animum pertinent, tum quæ ad corpus, tum quæ ad externa referuntur : neque adeo omnia permittere temerariis & improbatis motionibus æquum fuerit, cum mens omnium gubernatrix, & Deus universorum autor & causa sit. Necesse est profecto quod relinquitur, studia quidem & voluntates in nobis sitas esse; Justæ autem vices & remunerationes, seu compensationes in voluntatibus, pendent ab æthereis & à Deo constitutis iudiciis, qui natura nostri curam & sollicitudinem habent. Nam cum tria sint ea quæ ad nos pertinent, & omnia necessitate adstringi, & nihil omnino cogi, & modo cogi modo

Necessitas
est restri-
ctio.

Sitas in nobis.

μένως, καὶ ὥς δι᾽, τίω ἴστω ἀτοπίαν ἔχει, καὶ
 προνοίας πάσης ἐστὶν ἀναρεπική. ἢ τε γὰρ τοῦ
 πρὸς ἀξίαν ὑπόθεσις πάντως Σωισάγει ἢ
 πρόνοιαν, καὶ ἢ ἀπ' αὐτῆς εἰμαρμένω, καὶ ἢ προ-
 νοητικῇ κρίσει δίκη καὶ νόμῳ ἢ ἀνδρώπεια τὰ ἴ-
 τερα, ἢ αὐτεξούσιον ἡμῶν καὶ προαιρείκης ἀρχῆς
 δέχεται. ὥστε μέγας ἐστὶ ἡ ὅλης προνοίας εἰμαρ-
 μένῃ, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνων ψυχὰς δικαστὴρ
 ὡς ἀρεμοζόμενον. ἀνθρωπίνων ὅτι ψυχῶν ἐνέρ-
 γεια ἢ αὐτοκίνητος πρᾶξεις, καὶ τὸ λεγόμενον
 ἐφ' ἡμῖν. ὁ δὲ τοῖς θεοῖς δικασαῖς ὑπόθεσις
 ἔυλογος γίνεσθαι ἀνίστα διανομῆς. τὸ ὅτι τυχαῖ-
 ον ὅλον τοῖς θνητοῖς καὶ ἀλόγοις ἀποδέδωκε γίνε-
 σιν. ἢ γὰρ καθ' ἕκαστον τεταγμένως, ἢ δὲ κατὰ
 τινα λελογισμένω ἀξίαν ἐκ μὲν τοῦδε τοῦ πυ-
 ρὸς σβεγνυμένω, ὅδε ὁ ἀήρ γίνεται, ἐκ τοῦδε τοῦ
 αἰθέρος παχυμένω, τόδε τὸ ὕδωρ. ἢ δὲ ἐκ τῶνδε
 μὲν ἡ σιτίων ἱππεῖς ζῶμα ἢ κυνὸς, ἐκ τῶνδε
 ὅτι ἄλλο τι. ἄλλὰ πάντα ἐκ πάντων ἢ προσηπεί-
 στας μεταβολαῖς δυνάται γίνεσθαι, διὰ τὸ κοι-
 νὸν ἢ ὕλης, καὶ πρὸς πάντα ἐκχωρῶν τοσούτον
 τάξεως μετέχοντα καὶ θεῖας ἀνάγκης, ὥστε καὶ
 γὰρ ἕκαστα διασώζεσθαι, καὶ συμπαραδεῖν
 πρὸς τὸ αἰεδῖον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποσταθεῖ-
 ρ'. ὑποστίν * αὐτὰ αἰτίοις. ἢ γὰρ ἐπεισῆλθε τι ἐν ἐκεί-
 ναισι. νοῖς ἐκ τοῦ αἰθερίου τόπου τὴν ὑπόστασιν
 ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θεῇ κρίσει παιδα-
 γωγηθῇ

modo non, aut quomodo oportet, æque absurda sunt, ac proinde Providentiam omnem de medio tollunt. Enimvero ejus quod pro dignitate fit suppositio omnino Providentiam secum inducit, & fatum quod ab ea pendet, & Providentiæ adnexum Judicium, quod res humanas Justitia & Lege moderatur, libero arbitrio nostro, & voluntatis consiliique principio eget. Itaque Fatum constituendum est pars quædam Providentiæ totius: idque humanis animis judiciali more congruit. Humanorum autem animorum operatio est voluntas seipsam movens, & quod dicitur situm in nobis. Atque hæc probabilis ratio est, cur divini Judices non æquam distributionem habeant. Quod autem fortuitum est, id totum mortalibus & rationis expertibus tribuitur generibus. Neque enim in unoquoque sigillatim, neque pro dignitate & æstimatione ratione confirmata, ex igne isto extincto hic aer oritur, ex hoc vero aere denso hæc aqua, neque vero ex his quidem segetibus equi canisve corpus, ex istis autem quidpiam aliud; verum omnia ex omnibus mutationibus ingruentibus nasci possunt, propter materiæ communionem, & facilitatem ad concilianda sibi omnia, quæ usque eo ordinis & divinæ necessitatis partem habent, ut quæque per genus conserventur, & simul adspirent atque concurrant ad æternitatem perpetua successione, cum causis à quibus dependent & originem suam trahunt. Non enim advenit quicquam in illis quod ex ætherea plaga discessionem fecerit, ut divino quoque judicio instruat

Providentiam tollentia, & inducentia

Animi humani operatio

Ortus & interitus ratio.

Materiæ vis.

tur

γωγηθῆναι πρὸς ἐπάνοδον, ὥς ὃν τοῖς καθ' ἑκάστην
 αἰθράποισι τὰς λογικὰς καὶ ἀθανάτους ψυχὰς
 ἐκείθεν καπέσας ἀνάγκη πλείον ὀπισθοφῆς καὶ
 κηδεμονίας λόγον τυγχάνειν παρὰ τῆς συζευγῶν
 πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς κακίαν ὑποφορᾶς. διαπά-
 ρουσί τ' καὶ αἰρουῦνται ἐν αὐτοῖς τοῖς πάθεσι, καὶ
 πάλιν αἰρῆναι καὶ πάσχειν πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς
 αἰρεθέντων. διὰ τὸτο ἔν πολὺ τὸ ὥς ἐτυχεῖν ἐν
 τοῖς ἀλόγοις καὶ τὸ θείας κείσεως ἀμνηνον. ὃν δὲ
 τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκοῦν ἔστι δίκαιον οἷς τ'
 τὴν περὶ οὐρανίου εἰμαρμένης ὑπερσίαν τελεῖται
 σε δοκεῖν μὲν ἀπὸ ταυτομάτου πάσχειν ἡμᾶς καὶ ὁ-
 μοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις, τὸτο δὲ πάσχειν πᾶ-
 ρει τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὃ ἡ ἔφορος κείσεως ἀει-
 σε. τῇ γὰρ τῇ πρὶ ἡμᾶς ὀπτάσει τε καὶ ἀνέσει,
 καὶ ταῖς παντοίας τέτων μεταβολαῖς, τὸ αὐτεξέ-
 σιον τῆς ψυχῆς παιδαγωγῆναι πρὸς εὐεξίαν.
 δατλον μὲν ἐὰν εὐγνωμότως ὑποδέχηται τὰ πε-
 ρὶ ταῦτα συμβαίνοντα πάθη, ὃν πολλὰς δὲ καὶ
 μακρὰς χρόνους πελώδοις, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοή-
 τως πρὸς αὐτὰ διαλεθῇ. τὸτ' γὰρ δίκαιος μὲν ὑπέ-
 χηται ἀγνωμοσύνης, ἐδὲν δὲ ἡτλον δὲ ὢν πάσχει
 φέρεται πρὸς τὸ δέον. ἐγὼ ἀνδύθονον ἔχουσα ἡ
 ψυχὴ τῆς ὀποιασθῆναι αἰρέσεως πῶς ὀρμῶν, καὶ
 ὑπὸ τῆς περὶ τοῦ κρείττονος γένους ἐπιστα-
 σίας ἀξιούται, δίκης καὶ καδάρσεως καὶ π-
 μωείας τυγχάνουσα αἰὲν πρὸς τὴν ἀξίαν τῇ ἐ-
 αὐτῆς διαδέστων. καὶ τὸ μὲν εἰλεῖσθαι ἐπ'
 αὐτῇ

tur ad reditum, prout in singulis hominibus
 usuenit: siquidem animos ratione præditos
 atque immortales necesse est inde profectos
 magnam curæ & salutis suæ rationem obtinere
 à cognatis, ad directionem & emendationem
 proclivitatis ad vitium. * Porro affectionibus
 torquentur, atque electione utuntur in ipsis
 affectibus: rursusq; eligunt, ac patiuntur tur-
 banturve ob rerum electarum dignitatem. Ic-
 circo magna temeritas inest in brutis, & alic-
 natio à divino judicio. In iis vero quæ ad nos
 spectant, quod justum videtur, ad Fati Provi-
 dentię adnexi ministerium refertur: ita ut nos
 casu & fortuito pati videamur, non secus ac
 brutæ animantes, idque ferre ac perpeti tum in
 corpore, tum in externis rebus, quod judicium
 perspicuus ac moderans omnia statuerit. At e-
 nim eorum quæ circa nos sunt intensio ac re-
 missione, atque eorundem omnis generis mu-
 rationibus, liberum animi arbitrium instruitur
 ad bonum habitum: ac celerius quidem, si le-
 niter placideque admiserit affectiones quæ
 circa hæc contingunt; longis vero ac prolixis
 temporum intervallis, cum stupide, insane ac
 stolidè in ejusmodi perturbationibus affectus
 fuerit. Nam tunc quidem certe enormitatis &
 contumaciæ pœnas luit: verum nihilo secius ad
 id quod par est perducitur per ea quæ patitur.
 Cum enim animus immunem habeat impetum
 in quavis secta, à præstantiori genere continuo
 donatur præfectura, jure, purgatione, pœna,
 quæ semper consequitur pro merito suarum af-
 fectionum. Atque eligendi quidem optio penes
 ipsam

* Locus est
 mutilus in
 Gr.

αὐτὴν καὶ τὰ ὅτι σὺ μὲν αἰνῶντα τὴν αἰρέσει,
 τῇ δὲ προνοίᾳ κείσῃ ὡρεῖται, πρὸς ἀξίαν ἀμει-
 βομένη τὰς ψυχὰς διαδόσεις. καὶ ἔτι αἰρεῖ.
 αὐτὴ δὲ αἶμα καὶ κληροῦν τὸν αὐτὸν βίον λεγέ-
 μεθα. ἢ γὰρ ὅτι τοῖς ἐργασμένοις ἡμῖν τεταγ-
 μένη ἀμοιβὴ καὶ τιμὴ αὐτεξέσιον κίνησιν, καὶ τὴν
 θείαν ὁπτασίαν ἐμφαίνει ὥστε ἀπ' ἀρχῆς εἰς
 τέλος αὐτεξέσεις ἔχειν ἡμᾶς τὰς κοίσεις, καὶ
 ὁμοῦ δὲ ἡμῶν μάλλον καὶ ἡττοῦ. καὶ αὐτοὶ ὅτι ἔχου-
 μώμεθα ἀπὸ τῶν ἐφ' ἡμῶν διασώζομεν ἐκ ἀδεσπό-
 τως ὅτι τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀντιδόσεις, καὶ τὴν ἀ-
 γασθὴν ἡμᾶς πρὸς τὰ ἱερὰ, καὶ πάλιν ἐνθεῖν ἀπά-
 γασθὴν εἰμαρμένῳ, πλέγμα ἔσαν καὶ συνδρομὴν
 ἀνθρωπίνης προαιρέσεως καὶ θείας κείσεως ὥστε
 ἐλπίς ἡμᾶς ἀβυλόμεθα, διὰ τὸ τῆς προαιρέ-
 σεως ἀδέλῳ τον, πάλιν δὲ πολλὰς ἀμὴ βε-
 λόμεθα, διὰ τὸ τῆς προνοίας ἀφυκτον.

ipsam est : quæ vero electionibus superadveni-
unt, Providentiæ judicio statuta sunt, quæ a-
nimi affectiones pro dignitate remunerat. Ita-
que eligere & fortiri eandem vitam dicimus,
Etenim ea quæ nobis constituta est merces ob
ea quæ à nobis gesta sunt, & liberi arbitrii motū
& divinam præfecturā patefacit, ut ab initio ad
finem liberas nos habere motiones constet, at-
que alium magis minusque quam ceteri. quin-
etiam ipsi non simili modo semper, quod in no-
stra potestate situm est conservamus ; neq; ve-
ro sine herili imperio remunerationes pro meri-
tis adipiscimur ; & fatum quod ad ea quæ hic
sunt nos adducit, indeque rursus deducit, nan-
ciscimur. Ac nexus quidam est & concursus
humanæ voluntatis & divini judicii, ut quæ vo-
lumus eligamus, ob electionis libertatem nulli
rei addictam ; sæpe tamen quæ nollemus
patiamur, propter inevitabilem Providentiæ
vim.

Remune-
ratur ho-
minum
merita.

APPENDIX.

Ο αὐτὸς πρὸς τὸ τῷ λόγῳ τέλει θρησίν, ὅτι ὅπως ἔσται ἄξιον, ὅτι ὑποδιδύς ὁ Πλάτων φιλοσόφῃ καὶ ἐρωτικῇ διαφορᾷ, καὶ πᾶς ἰσοστίμως ἀνδραγαδᾷ λέγονται, φιλοσοφῇ καὶ ἀδύλως λέγει ἢ θεωρίαν ἀνὰ πράξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' ἑδὲν θεμενον, καὶ τῶς καθαρτικῆς ἀρετῆς ἑαυτὸν παρέχοντα τῇ πρὸς μόνῳ τὴν ἱερὰν τελείωσιν ἀγωγῇ. ὃ ἢ ἐρωτικὸς λέγει παρ' αὐτῷ ὁ παιδεραστῶν μὲν φιλοσοφίας, τοῦτ' ἐστιν ὁ μὲν θεωρητικὸν νῦν πολιτεύμενον.

*Corollarium
hoc e. meti-
patum huius
argumenti
congruere
videtur, sa-
men nobis
fuit id pra-
estitisse,
cum praefer-
sim breue
f. idem non in-
dignum sit.*

IDE M sub finem Disputationis ait, animad-
versione dignum esse, quod *Plato* dum inter
Philosophum & Eroticum, sive Amatorem, dis-
crimen constituit, docens quomodo pari hono-
ro & dignitate praediti esse dicantur, in ea sen-
tentia sit, ut eum dicat sine dolo & fuco phi-
losophari, qui contemplationem sine civili a-
ctione vel Reip. administratione amplexus est,
caeteraque omnia nullo in pretio habet: ac
per virtutes purgandi vim habentes seipsum
tradidit ei vitae degendae rationi, quae in sola
perfectione sacra occupatur. Eroticus autem
dicitur apud eundem, qui amorem puerilem
cum Philosophia coniungit; hoc est, qui cum
contemplationis intelligentia Rempublicam re-
git & moderatur.

ΕΚ ΤΩΝ ΊΩ. ΧΡΥΣΟ-
 ΣΟΜΟΥ ΕΙΣ Τὸν Παρὰλυτικόν.

ΟΥ παρήγαγε μόνον ὁ
 Θεὸς τὴν κτίσιν, ἀλλὰ καὶ
 παλάσσει αὐτὴν συγκεραίει.
 καὶ ἄγγελοι εἶπες, καὶ ἀρχ-
 ἀγγελοι, καὶ τὰς ἀνω δυνά-
 μεις, καὶ πάντα ἀπλῶς τὰ ὁρα-
 τὰ καὶ τὰ ἀόρατα, τῆς προνοίας
 ἀπολαύει τῆς ἐκείνης· καὶ ἔρη-
 μα γῆ) καὶ ἐνεργείας ἐκείνης,
 οἰχέ), καὶ διαρρέει, καὶ ἀπόλλυ).

EX D. JO. CHRYSOSTOMI

Serm. in Paralytic. sub fin.

NON creaturam solum eduxit Deus, sed etiam
 educatam sustentat & fovet. Angeli omnes
 & Archangeli, omnes superæ potestates, omnia
 denique visibilia & invisibilia, ipsius fruuntur
 Providentia : cujus si careant efficacia, abibunt,
 effluent, peribunt.

D.

IE.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΠΕ-
ΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙ-
μυμένης βίβλου.

Ἐκ τῆς τῆ Φωτίου Βιβλιοθήκης.

Εσι μὲν οὖν τῶν περ αἴρεσιν φιλόσο-
φοι ὁ ἀνὴρ, ἡ δὲ συγγραφή αὐτῶν
Ὀλυμπόδωρον κειτῶν περκαθ-
ίζει· ὃν καὶ παραχρῆν τῇ λόγου
τάς ἀφορμαῖς ὑποτίθεται, καὶ
αὐτὸν ἔχοντα τῆ φιλοσοφίᾳ ἔρωτα, καὶ μὴν ἔδδ
τὴ πολιτικῆς σοφίας ἀπείρον· ἐμπρέψαι τε γὰρ
Ῥωμαϊκαῖς ἐπισβεΐαις, καὶ πολλὰ καὶ μέγιστα τῶν
βαρβάρων ἐθνῶν τῇ Ῥωμαϊκῇ συνάψαι λήξει,
αἵτινες αὐτῶν καὶ τῶν μεγίστων παρ' αὐτοῖς τι-
* αἴπον. μὴν κατέστη * αἵτια. ὁ μὲν ἔν' Ὀλυμπόδωρος,
πρὸς ὃν ὁ λόγος, τοῖς τοῖς ὅς δὴ καὶ παραμυθικὰς
λόγους ἀσυσχερυνὺς ἐπὶ τέλος τῆ πρώτης βιβλίου
δεῖτε πῶς ἀποβολῶν ποτηριμῶν, περικυβῆ τε
ὄντι καὶ συθρωπάζοντι, προσεπὶ ἵνα γέν. ἡ δ' ἐπ-
αγγελία τὴ παύσης σκέψας πρὸς προνοίας ἐστὶ
διδαχῆν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλους
σωτηρικῆς μένῃ. σωτήριον γὰρ βέλετ' ἵνα ἀνδρας
τῆ δόξαις, καὶ κατὰ τὸν λόγον τὴ προνοίας μόνον,
ἀλλὰ

HIEROCLIS

De PROVIDENTIA & FATO liber.

Ex Photii Bibliotheca.

Auctor hic professione Philosophus, cui liber ipse Olympiodorum quendam veluti censorem constituit, qui ejus scribendi causam dederit, cum Philosophiæ non vulgaris amator, ne civilis quidem sapientiæ rudis esset. Clarum enim legationibus Romanis fuisse, multasque ac magnas è barbaris gentibus Romano adjunxisse imperio, quæ ipsi quoque ad magnos apud illas magistratus acquirendos viam straverint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit: ad quem insuper libro primo extremo adjunxit Auctor consolationem, cum ille adoptivi filii amissionem supra modum lugens, non dolenti tantum esset animo, sed etiam vultu tristiore. Ipse autem commentarius *De Providentia*, disputationem præfert ejus qui erga *Platonis* non aliter, quam erga *Aristotelis* sententiam animo affectus esset. Conciliare enim horum Philosophorum inter se opiniones studet, non solum in iis quæ de *Providentia* disputant,

ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὸ ψυχρὸν φρονῶσιν ἀναισθητοὶ, καὶ
 εἴ τι περὶ ὑγρῶν καὶ κόσμου τέτοις φιλοσοφῇ.
 ὅσοι τὸ πρὸς ἀνδρῶν εἰς διαφωνίαν ἔστησαν, τέ-
 τες εἰς τὰ μάλιστα πεπλανημένοι τε τὸ τὸ ἀνδρῶν
 προθέσεις, καὶ ὁμπεσὶν τῷ ἀληθῆς ἀπορίνῃ.
 τὸν μὲν ἐκόντας ἔχει καὶ ὑπονοίᾳ ῥῶς αὐτὸς
 προσπαθεῖνται, τὸς δὲ καὶ προλήψι καὶ ἀμαθῆ
 διελευσμένους, καὶ πολλὰ τὸς ἐμπερὶν σῆται ῥο-
 ρῶν, μέχρως ὅτε καὶ Ἀμμιωνίᾳ ῥοφίᾳ διέλαμψεν,
 ὃν καὶ θεοδίδουκλον ἐπικληθεὶς ὑμνεῖ. τῶτον γὰρ
 τὰς καὶ παλαιῶν ἀνδρῶν διακαθεύοντα δό-
 ξας, καὶ τὸς ἐκατέρωθεν ἀναφρομένους ὑποκα-
 ασιμῶν ἀήρους, σύμφωνον ὦν τοῖς ὁπικαίροις
 τε καὶ ἀναγκαστοτάτοις τὸ δογματικῶν Πλάτωνος
 καὶ καὶ Ἀριστοτέλους τὸ γράμνυ ἀποφῆναι. τὰύτα
 διὰ τὸ γεγενησὶς ὁ Ἰεροκλῆς λόγῳ ἀπουδαίζων,
 κατὰ σκευὴ μὲν ἀνείνους φιλοπυμῇ δόξαιζεν.
 ἀνταγωνίζετο δὲ πρὸς τὸς ἐσπουδακότας τὰ ναν-
 πῆα, Ἐπικλείους τέ φημι καὶ Σίωτικὸς, καὶ ὅσοι Πλά-
 τωνα μὲν ὑποδύοντο καὶ Ἀριστοτέλιν, ἐκ ὁρθῶς δὲ
 τὰ ἀνείνων εἰσηγῶντο. καὶ μὲν ὅσους ὁ τὸ ἡγεθλι-
 αλογίας ἀνηρτήσας πόνθ' διέχεσθαι ἀγέ, ῥα-
 λιστὸν αὖτε τὸ περὶ τὸ ἐμῶν μένους ἐπιδεικνύς δό-
 ξας, καὶ τὸς τὸ πρόνοιαν καὶ τὸ ὄντων ἀποσκαδῆν
 τοκμήνους μηχαναῖς πῶν ἢ γρησίαις, καὶ ὁμοί-
 ας καὶ λόγων ὑποδῶν βασιάνους. καὶ κατὰ
 ὅλον φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις εἰς αὐτὰ
 πᾶσι, ὅσοι τὴν θείαν οὐκ εἶναι πρόνοιαν,
 ἦ

verum etiam ubi animos docent esse immortales, aut de cœlo quidpiam ac mundo iidem philosophantur. Quotquot autem hos inter se dissentire ac pugnare arbitrati sunt, eos longissime ab eorum sententia abductos, à veritate omnino aberrasse contendit; alios sua sponte contendendi studio atque vesaniz sese addicentes, alios præoccupata opinione atque imperitia subactos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuisse numerum refert, donec *Ammonii* Ammonius^{us} aliquando sapientia orbi illuxit, quem etiam *Divinitus cdoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum Philosophorum opinionibus perpurpatis, & resectis quæ utrinque excreverant nugis, in præcipuis quibusque & maxime necessariis dogmatibus, concordem esse *Platonis* & *Aristotelis* sententiam, demonstrasse. Huc igitur *Hieroclis* scriptio magno studio connitens, & argumentis illa adstruit quæ ipsos sensisse contendit; & acriter cum iis certat qui contrariam tueri partem conati sunt; *Epicureos* dico, ac *Stoicos*, & quotquot forte *Platonem* atque *Aristotelem* colunt quidem, sed eorū sensa minus recte explicant. Eos item qui in *Gæthliacæ* defudant arte, redarguit, dum fallacem eorum esse ac lubricam de Fato opinionem ostendit. Imo & qui Providentiam rerum creatarum commentis quibusdā aut præstigiis tollere audent, iisdem prorsus rationum quasi quæstionibus explorandos subjicit. Ut autē simul omnia dicā, adversus omnes illas opiniones insurgit, quæ indoctiores eo adducunt, ut divinam Providentiam vel omnino non esse,

al. παρ- ἡ ^{τῆς} μ, φάλλω ὅ τὸς ἀμαθιστέρους * πείθουσι
δειδῶν. νομίζεν.

Καὶ καὶ Πλάτωνας δεδὼν αὐτῇ περὶ φήσιν ἡ
σκέψις, πάσης ἐμφανῆς τε καὶ ἀφανῆς διμυερῶν
διακοσμήσεως, ἣν ἐκ μηδενός φησιν ὑποκείμενα
περαταγεῖν ἢ τεχνίτῳ· ἀρκούν γὰρ αὐτῶς εἰς
ὑπόστασιν ἢ ὄντων τὸ βέλημα. τὸ δὲ σώματι
κῆς ἐσιώσεως τῇ ἀσωμάτῳ (σωτετασμένης δι-
μυερῶς, κῆμον ὅς ἀμφοῖν τελεώτατον, δι-
πλὴν τε ἄμα καὶ ἕνα συστήσαι· ἐν ᾧ ἄκρα καὶ μέ-
ση καὶ τῆς αὐτῆς, ἢ κοσμοποιδὸν σοφίας καὶ φύσιν
διακρίναι. ὦν τὰ μὲν πρῶτα λογικὰ, ἐξάνια τε
καὶ δεῦς καλεῖται· ἃ δὲ ἡ μετ' ἐκείνο τὸ σύστημα
ἔχειν ἔλαχε χώρα λογικὰ, αἰδέειά τε καὶ ἀγα-
θὸς δαίμονας ὀνομαζέει, ἢ τε (συμφερώντων
ἀνθρώποις ἐρμηνεύας τε καὶ ἄγγελους ἡγομένους·
τὸ δὲ ἀνθρώπων φύλον ἢ τελευταῖαν τάξιν ἐπ-
έχειν, ὅς φησιν ἡ ζῶα καὶ ἀνθρωπίνης ψυχῆς,
καὶ (ὡς αὐτοὶ Πλάτων) ἀθανάτους ὀνομαζέει
ἀνθρώπους. τὰ δὲ τῆς τελευταῖας γῆν' ὡς ἐν ἐνὶ ζῶῳ
ἡ χορῶ καὶ συμφωνίᾳ (συμπερῶντος μὲν ἀμύλοισι,
ἀσπυγχοτον δὲ τῇ ἐνώσει καὶ ἀλληλοχρίᾳ ἢ καὶ
φύσιν αὐτῇ διακρίσιν (σωτηρῶντος καὶ ἡγεῖντος
μὲν ἢ καταδεστέραν τὰ περὶ τετασμένα, παρ' αὐτῶν
ἢ αὐτὸ βασιλεύειν ἢ παύειν δεδὼν καὶ διμυερῶν.
καὶ ταύτῳ ἢ παύωννυμικῶν αὐτῶς βασιλείαν,
πρόνοια καὶ νομίζεσθαι καὶ εἶναι, ἢ πᾶς ἐκείνῳ ἢ τῶν
περὶ σήκοντα

vel nullius esse momenti ac despiciatui ducendam putent.

Ex *Platonis* igitur sententia supponit hæc disputatio, Deum natura ante illam [providentiam] esse, velut universæ simul adspectabilis & inadspectabilis hujus molitionis opificem, quam ex nulla re subjecta vult à suo artifice productam : ut cui sola sufficeret voluntas, quo rerum natura subsisteret. Cæterum corporea substantia per creationem cum incorporea conjuncta, mundum ex utraque natura perfectissimum, duplicem simul & unum, constitutum esse : in quo summa, media, & ima mundi opifex sapientia juxta cujusque naturam decreverit. Horum prima *Ratione prædita cælestia*, & Deos vocari ait : Quæ vero proximæ post hunc ordinem regioni attributa sunt, ea cum *Ratione prædita ætherea*, tum *Dæmonas bonos* appellat, bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos : Humanum denique genus infimum tenere locum, eosque *Terrena animantia*, & *Humanas animas*, atque (ut *Plato* diceret) *Mortales homines* appellari tradit. Hæc porro tria genera in uno velut animante, vel choro atque concentu, ita esse aptata invicem atque connexa, ut naturalis eorum distinctio per unionem illam ac nexum mutuum minime confusa conservetur. Ac præesse quidem præstantiora inferioribus ; omnibus tamen omnino imperare ipsorum Patrem atque conditorem Deum. Hoc ergo ejus tanquam à patre denominatum regnum, & videri, & vere esse Providentiam, quæ quod cuique generi convenit,

προσήκοντα διανέμει· ἥ μὲν τοιγε τῇ περνοίᾳ
 ζωοποιμένῳ δίκῳ εἰμαρμένῳ καθήδει. εἰς
 γὰρ πᾶσι σημαίνοντα ἐνδὲς ἥ ἡ εἰμαρμένης ὄντο-
 μα· ὅ· ὑπὸ ἧς χαίροντων ἥ καινομοίαις κατὰ
 σκοπευθέν· ἡ, ἐκ ἡμῶν νομίζειν αὐτὸν εἰμαρ-
 μένῳ, ἡμ' ἦν Ἀεισότηλει καὶ Πλάτωνι νομίζον
 δίδωσι. τίω τε γὰρ ἧς γλυθκισαλῶν ἀλόγισον
 ἀνάγκῃς ἐδ' ὅλως προσέεται, ἐδὲ ἥ Στωϊκῶ
 βίαν· ἐ μὲν ἡμ' ἐδ' ἡμ' ὅ· ἡ Ἀφροδισιάδ·
 δὲ δὲ ἡ Ἀλέξανδρ·, τῇ Πλατωνικῇ ἧς ζω-
 μάτων φύσει εἰς ταυτότητα ἀφαιρῶν ταύτῳ·
 ἡμ' ἐδὲ ἥ ἐπὶ δὲ καὶ δυοῖς παρὰ τρεπομέ-
 νον ἡμῶν. οὐκ εἶναι ἥ, καθὼς ἐφημεν, πρε-
 σβύει, ἦν οἱ ἀπὸ Πλάτωνα βέλονται· ἥ τις ἧς
 οὐκ εἰνόντων ἡ· ἥ ἡ περνοίᾳ δεσμὴν δικασι-
 καὶ τῇ θείῃ ὑπάρχει ὀνείρεα, τάξει καὶ εἰμῶ
 πρὸς τὰς περαιρετικὰς ὑποθέσεις ἧς αὐτε-
 ξασίαν ἔργων ἐπωπορευμένη τὰ καθ' ἡμᾶς. ἀλ-
 λὰ γὰρ ταῦτα μὲν ὅτι ἐδὲν τῷ τῷ ἀνδρὶ * ἐμ-
 * ἐμφο-
 ρῶμα. φερμένῳ χράματι. ὁ πλεῖς· δ' αὐτῶ καὶ μέ-
 γας ἀγῶν, ἡ ἧς ἀνθρωπίνων ψυχῶν ὅτι παρ-
 σιωτῇ καὶ μετενοματώσεις. ἥ γὰρ ἡ ἀλόγων
 ζῶν, ἡ εἰς ἄλλα μεταγισμὸν ἐκ ἀναδεχόμε-
 ν·, τίω δὲ ἡ ἀνθρώπων εἰς ἀνθρώπους μετα-
 σολὴν ἀποδαιολογούμεν·, ταύτην δὲ τίω ἐπι-
 σφαλὴ καὶ ματαίαν ὑπόληψιν ἔστω καὶ ἡμῶν ἀφαι-
 ρῶν. δι' αὐτῆς μὲν, ὡς οἶεται, τίω τοῦ θείου
 περνοίαν κρατῶν, δι' αὐτῆς δὲ τὸ ἐφ' ἡ-
 μῶν καὶ αὐτῶ ἀποτον κατασκαδῶν· γὰρ δὲ
 καὶ

venit, hoc illi distribuat : At vero Justitiam illam quæ Dei providentiam comitatur, vocari *Fatum*. Uno enim Fati nomine in plures notiones, ab iis qui novitate gaudent, distracto, non aliud tamen *Fatum* sibi videri, quam id quod *Aristotelem* & *Platonem* credidisse tradit. Neque enim illam temere positam *Geneethiacorum* necessitatem ullo modo admittit, nec *Stoicam* item vim, neque illud etiam *Fatum* quod *Alexander Aphrodisiensis* statuit, eoque tandem deducit, ut idem prorsus cum natura corporum *Platoniorum* efficiat ; sed nec eam, quæ carminibus magicis aut sacrificiis à consueto naturæ ordine deflectatur, *Genesin* : sed illud tantummodo *Fatum*, uti diximus, extollit, quod cum suis *Plato* vult ; Rerum scilicet evenientium secundum Providentiæ leges judicalem quandam Numinis operationem, bono ordine ac serie res nostras dirigentem in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo proposito feruntur. At enim isthæc hujus viri scripto cum contineri videas, frequens nihilominus ipsi & magnum certamen est de humanorum animorum priore vita, deque eorum in alia corpora transmigratione. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta transfusionem non recipiens, at vero hominum in hominem transitum studiose defendens, periculosam hanc atque ineptam opinionem sursum deorsum versat. Per illam quidem, ut credit, divinam providentiam corroborans : Per hanc, liberum arbitrium, liberumque suiipsius dominatum adstruens ; *Fato*
certe

καὶ τὸ φίλιν αὐτῷ ἐπικερῶν εἰμυμένιν, ὅς ἀν-
 * αὐ- λοκότων μὲν ὀπνοίων ὁρμώμεν· * αὐσαίων
 αἵτας. ὅς τῷ ὀπκρημάτων τὰς νομιζόμενας κατα-
 σκαδὰς προάγων· ὅς ὢν δ' ὡς ἀληθῶς τὸ τῆς
 * ἐδὲ προνοίας ἀν παρὰ αἴν δόγμα, * ὁ δ' ἐπὶ νοῦν
 βολήμεν· μάλλον ὅς εἴ τις τῶ ἀνδρὸς τὸ ἀλή-
 θειαν περιμεῖν ἐδέλοι, δι' ὃν ταύτῃ αἰωνίζεῃ
 κατασκαδᾶζειν, παντὶ ὡς αὐτῆς τὸ ἀναίρεσιν
 ζωῆς αἰγ. σαθρὸν γὰρ αὐτῇ βάθραν ὑποθεῖς,
 * εὐπε- ὡς ὃν ἄλλοις τὸ ὑποδέσσεως ἀπαλίσσης πλατύ-
 εἰρε- τερον ὑποδέσσει αὐτῇ, * ἀφ' ἡμετέρῃ αὐτῇ πρὸς
 πῶν. τοῦ αὐτίου καὶ ἀνυπόστατον ζωῆς ἀπέρη. τῆς γὰρ
 τῷ ψυχῶν προβιότης καὶ μετενσωματώσεως,
 ἦν αὐτὸς ἔρεσμα καὶ θεμέλιον τὸ προνοίας ὑπο-
 βάλλει, καὶ τῶ αὐτεξέσεως καὶ τὸ εἰμυμένης, ταύτης
 πάντεσσι εἰς τὸ ἀλογόν τε καὶ ἀδύνατον ὑπὸ τὸ
 ἀληθείας ὅς ὅς ἐρακίζομένης, δηλονότι συγκα-
 τασφίει· τὰ δὲ ἐκείνων ταῦτα πραγματίζο-
 μένω καὶ ἡ πρόνοια, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ εἰμυ-
 μένη, καὶ οἱ λῆρον αὐτῷ τὸ πολύμοχθον διαλύ-
 εῖ ἀποδόμα.

Ἐπὶ δὲ ὅς λόγῳ αὐτῷ ἐπιμαίζον· τὸ ἀποδῆν.
 καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἰς ἐκείνῃ διατυπῶν, ὃν αὐ-
 τὸς ἐφ' ἑαυτῷ περὶ προνοίας καὶ δίκης, καὶ τῆς
 κατ' ἀξίαν τῷ ἔργῳ οἱ ἡμᾶς καλίσσης κείσε-
 ως ζωῆς ἀνυπόστατον τε καὶ διεσκέφατο. ὁ δ' αὖ-
 τερος δὲ τὰς Πλατωνικὰς συλλήγων δόξας, τὸ
 πῶς ὅς αὐτῷ, ὃν Πλάτων ἔγραψεν, ἐπιτί-
 θησιν. ὁ δὲ τὸ τῶν ὑποφωτῶν, αἷς αὖ τις
 χρῆται, πρὸς ὁρατῶν τὸ διδασκόμενων παρὰ
 τῶν, διδάσκειν αὐτῷ τὸ ἐπιτελεῖν πραγμα-
 τισί.

certe tam ei grato auxilium ferens : idque non absurdum tantum commentis incitatus, sed etiam ex minime cohærentibus argumentationibus suas, quas putat, probationes producat : cum interim, per quæ revera providentiæ dogma constitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Imo vero, si quis huic homini veritatem anteponeere studeat, quibus illam argumentis adstruere nititur, his, ipsis eandem omnino evertit. Nam qui infirmum argumentum semel veritati substravit, (ut alibi, cum res ita postulare, copiosius ostendimus) is in contrariam facile partem converti illam posse, quin & nequaquam subsistere, simul demonstravit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora transmigratio (quam ipse basim ac fundamentum Providentiæ, liberoque arbitrio, ac Fato illi subicit) omnino inter absurda & impossibilia per veritatem ablegata, nimirum una cum illo qui per ista hæc molitur efficere, etiam Providentia, & liberum arbitrium & Fatum evertitur, atque in nugas operosa illa machinatio abit.

Porro in ^a septem libros universum Opus ^a E quorum primis excerpta quæ mox sequuntur. dividitur : quorum Primus quidem exponere instituit ea quæ ipse apud se de Providentia, de Justitia, & de Sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus esset. Secundus dein *Platonicas* colligens opiniones, suas cuique probationes ex ipsis *Platonis* Operibus apponit. Tertius objectiones proponens, quibus uti quispiam adversus ea quæ tradita sunt queat, dissolvere harum cavillationes conatur.

τεύει. ὁ δὲ τέταρτος, τὰ λεγόμενα λόγια καὶ
 τὲς ἱερεικὰς δεξιὰς εἰς συμφωνίαν συναγίνω-
 οῖς Πλάτων ἰδουμάποσι, βέλεται. ὁ δὲ πέ-
 μτος εἰς Ὀρφέα καὶ Ὅμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι παρὰ
 τὴν Πλάτωνος ὁπφανείας ἐγνωρίζοντο, τὴν Πλα-
 τωنيκὴν περὶ τῆς περκειμένων φιλοσοφίαν ἀν-
 ἀπει. ὁ δὲ ἑκτὸς τὲς μὲν Πλάτωνα πάντας, αὐτὸν
 Ἀριστοτέλῳ κορυφαῖον λαβὼν, μέχρις Ἀμμο-
 νίου καὶ Ἀλεξανδρείας, ἔτι γνωρίμων οἱ ἔσφα-
 νέσατο Πλωτῖνός τε καὶ Νεαγύνης· τὲς ἔν μετὰ
 Πλάτωνα μέχρι τῆς εἰρημένων ἀνδρῶν, ὅσοις
 ὁμοδοξία γέγονεν ὄνομα λιπὴν, τέττες ἀπει-
 τας ὁμοδοξίαν τῇ Πλάτωνος καθασκιάζει
 κείσθαι. καὶ ὅσοι διῴσαν τὴν ὁμοδοξίαν Πλάτωνα
 καὶ Ἀριστοτέλῳ ἐπεχείρηται, τῆς φάσεων τε καὶ
 ἀποπροπαίων τίθησι. πολλά τε νοθεύσκει τῆς
 Πλατωνικῶν λόγων, καὶ τοὶ Πλάτωνα διδά-
 σκαλον * ὁπηρεφόμενον * ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς
 Ἀριστοτελικῶν γραμμάτων, τὲς τῶν ὁκείνου
 μεῖδα πμᾶν ὁμολογῶντας. καὶ δι' ἑδὲν ἕτερον
 τέτοις τὰ τοιαῦτα μεμνησθῆναι, ἢ ἰν' ἐχοί-
 εν συκρίνειν τὴν Στραγεικὴν πρὸς τὴν Ἀείωνος.
 Ὁ δὲ ζ' λόγος ἀρχὴν ἰδίαν κατασησάμενος,
 περὶ τὴν διατειβῆς τὴν περιερημένην Ἀμμωνίου
 τὴν σπουδὴν ἀναλαμβάνει· καὶ ὡς Πλωτῖνός τε
 καὶ Νεαγύνης, καὶ μὴν καὶ Πορφύριος, καὶ
 Ἰάμβλιχος, καὶ οἱ ἑφεξῆς, ὅσοι τὴν ἱερεῖαν (ὡς
 αὐτὸς φησι) γενεᾶς ἔτυχον φωίτες, ἕως Πλου-
 τάρχου καὶ Ἀθωνάου, ὃν καὶ καθηγνητὴν αὐτὸς τὴν
 τοιούτων ἀναγράφει δισμμάτων· ἔτοι πάντες τῇ
 Πλάτωνος διακικαδαρμένην ζωάδουσι φιλο-
 σοφία.

* ὁπ-
 ρεφο-
 μένος.

natur. Quartus Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & *Platonis* dogmata invicem conciliare studet. Quintus *Orpheo*, *Homero*, & cæteris qui ante *Platonem* celebrabantur, *Platonicam* de modo dictis doctrinam tribuit. Sextus omnes qui post *Platonem* fuere, ipso quoque *Aristotele* principe adsumpto, usque ad *Ammonium Alexandrinum*, cujus in familiari-
bus celeberrimi *Plotinus* & *Origines*, ad hos in-
quam usque *Platonis* posteros, qui quidem aliquid sibi nomen sapientiæ pepererunt, ejusdem ad unum omnes cum *Platone* esse sententiæ, argumentis probat. Quod si qui consentientes *Platonis* & *Aristotelis* opiniones dirimere aggressi fuerint, eos & nihili homines, & fugiendos statuit. Multa insuper *Platonis* scriptorum adulterasse eos etiam, qui hunc sibi præceptorem adscriberent; ut & *Aristotelicorum* Operum eos, qui se hujus partem maximi facere profiterentur: non aliam id utique ob causam, quam ut committere inter se *Stagiritem* atque *Aristonis* F. possent.

Septimus Liber proprio sibi sumpto argu-
mento, de *Ammonii* suprascripti Disputatione
studiose differt; utque *Plotinus* & *Origenes*,
imo & *Porphyrius* atque *Iamblichus*, & dein-
ceps ordine cæteri, qui divina (quemadmo-
dum ipse quidem loquitur) generatione sunt
ediri, usque ad *Plutarchum* Atheniensem, quem
etiam auctorem talium ipse nominat dogma-
tum, ut, inquam, hi omnes purgatæ *Platonis* Phi-
losophiæ addicti sint.

Ipsa

Ἔστι δὲ ἡ φράσις τῶν ἀνδρῶν σαφὲς μὲν καὶ καθαρά, καὶ σπουδῇ φιλοσόφῳ πρέπουσα· ἐμὴν γὰρ τοῖς κεκδηλωμένοις καὶ πεπαισμένοις ἐξωρεῖζομένην χρώμασί τε καὶ ποιήμασι τῶν ῥητορείας.

Καὶ μετέπειτα ἐν τῇ αὐτῇ Βιβλιοθήκῃ·

ἹΕΡΟΚΛΕΟΥΣ Ὁ

ἐπὶ Περγαίας.

αὐτί, φησὶ, κατὰ μέγαν ζοιτέτης, ὅπου γε καὶ τῷ Πλατωνικῶν πνεύματι ἐκ ὁρδῆν τῆ περὶ τῆ δημιουργοῦ θεῶν διασώζουσιν ἄνοιαν, ἐν δὲ δικανόν αὐτὸν ἐν ὧν δὲ αὐτοτε-

al. ὑπο- λῶς * ὑποσησὶ δυνάμει κόσμον οἰκία δυνά-
 τῆναι. καὶ καὶ σοφία ἐξ αἰδίου ἐνεργεῖν παρ' αὐτῶν ἀγνήτης
 * al. ἀλ- ὕλης ζωνεργία, καὶ τῇ μὴ παρ' αὐτῶν ὑποστάσει
 λα γὰρ φύσει κατὰ χρώματον μόνως δημιουργεῖν δυνά-
 νησῆς & θαι. παύτων μὲν δυνάμει περὶ ποικιλιάντων ἐν
 * al. α- τῇ λεγόμενῃ ὕλῃ, αὐτῶν δὲ οἷον διὰ ζωοφάν-
 γνη- τος αὐτά, καὶ τὰ τῶν ὁ μόνον, καὶ διακρίνοντι
 του. (μόνον) ἐκ τῆ ὕλης χήματι. ὁ φησὶ γὰρ
 μέλλον αἰετῆς, ἡ ἀγαθότης θαι. τί γὰρ δὴ μα-
 δὲν αὐτῶν ὑποστήσει διατάξιν παρὰ τῇ, παύτως

* al. α-
 γνη-
 σία.
 παύτως ἐνταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ * ἀγνήτης τῇ ἐ-
 κατὰ φύσιν καμμένης ; τὸ γὰρ ἀγνήτης καθ' ἐ-
 σωτὸ ὕφους ἐπὶ τῇ περὶ λαοί, ὅπου φύσιν περὶ
 λήψι. τὸ δὲ παρὰ φύσιν διατεταγμένον, κακὸν τῶν
 μετατρέπομένων. ὥστε ἐκ ἀγαθὸν τῇ λεγόμενῃ ὕ-
 λῃ γὰρ κοσμοῦναι, ἐπὶ περ ἀγνήτης αἰνὴ μὴ ὑπὸ χόρῳ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὸ αἰτίᾳ καθ' ὅσην ὁ σημαινόμενον
 καὶ τὸ θεὸν ἀγνήτην λέγομεν. ἀλλ' ἐπεὶ ὁ θεὸς
 αὐτὸς

Ipsa vero hujus Autoris dictio perspicua est ac pura, & Philosophicum decens studium: tamensi fucatis & supervacaneis coloribus, aut bene dicendi varietate non exornetur.

Postea etiam in eadem Bibliotheca;

HIEROCLES

DE PROVIDENTIA.

Ur, inquit, hæc tibi colligo, quando Platonici quidam non rectam de conditore Deo opinionem tulerunt? Non enim satis posse Deum sustinere mundum propria virtute & sapientia ab æterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitæ materiæ, & natura ab eo non dependente utentem, solum creare posse. Siquidem omnia prius in dicta materia prima sunt potentia, eaque Deus velut delineet, ac solum digerat, atque ex ipsa materia educat, quod supervacaneæ potius esset diligentia, quam bonitatis Dei. Quorsum enim ea quæ non condidit digerere conatur, cum omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita consistat. Si quid enim ingenito, ac per se subsistenti addatur, præter naturam fiet. Quod autem præter naturam efficitur, vitatur: quare dictam materiam ornari minime bonum, siquidem non solum in tempore, sed & absque causa ingenita sit. qua significatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus

E

ipse

* αλ. αὐ- * αὐτὸς κακῶν ἀναίτητος ἔσται, ἢ ἀρχὴν τῆς δη-
 τοῖς. μιερίας ἀπὸ τινος κακοποιίας ὄντην ἔχοντα·
 τὸ παρὰ φύσιν διαπιδέναι τῆς κρίσεως αὐτῷ ἀγ-
 νητον εἶναι περὶ αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀληθείας, ἣν τὸ αὐ-
 τόμαλον αὐτῷ συνέλαβε, μὴ εἶναι μέντοι ἐκ τῆς
 ἀγνοίας τῆς ἀξίως· πρὸς τὸ μὴ δυνάμεν εἶναι καλὰ-
 ῥῆσαι πρὸς γὰρ τὸν ἰσχυρὸν ἀγνοίᾳ τὸν γὰρ
 νοῦν· ἢ τῆς ἀιδίου ποιῆσαι τῆς ποιανύτου ὁπ-
 κέρειαν, εἴτε ἀπὸ χέρους ὁπλησθῆναι, καὶ μάλ-
 λον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας ἀφαιρῶς, εἰ πρὸς τὸ ὄν-
 δεῖν τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χέρους πνός, κοσμοῦν
 ἤρξατο, ὅπερ ἐκ εἰς μέντοι αὐτὸν ὃν τὸ αὐτῷ
 ἦδει. εἰ γὰρ αἰμεινον μὴ ποιεῖν, πῶς εἰς τὸ ποιεῖν
 μεταβέβηκεν; εἰ γὰρ τὸ ποιεῖν, τί μὴ ἐξ ἀιδίου
 ἐπαιτῆται; εἰ γὰρ ἀδιάφορον αὐτῷ καὶ τὸ ἐξ ἀιδίου
 ποιῆσαι ἐφάνη· εἰ μὴ αἰετὰ φύσιν αὐτὸν εἰποι-
 τις ἀνὰ μέτρον ποιεῖν τε καὶ φθίρειν δυνάμενης,
 αἰώνια γὰρ δημιουργεῖν ἀδυνάτου· διότι ἢ τῆς ὕλης
 κακία, ἢ περὶ αὐτῆς, ἢ ἐπιθετον καὶ ἐπισυνοδωδὴ
 τῶν ἀποσπέντων (συνεχῶς, εἰς τῆς ἀγνοίας αὐ-
 τοῖς (ὡς ἂν εἰποιμι) ἀταξίαν ἀνατρέχουσα;
 καὶ ὥς ἂν ἀνὰ μέτρον τοῖς χέρους κόσμον καὶ ἀ-
 κοσμίαν ἐπικρατῆν, ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἀπὸ
 ἀκοσμίαν· ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις παρὰ φύσιν ἔσται
 διαδύσεις, ἀκοσμία τὸ ὁρῶς λογισμένον φα-
 νήσεται).

Ὅτι (ὁμοφώνοι ἐν τοῖς λόγμοσι Πλάτων
 καὶ Ἀριστοτέλης.

* αλ. συ- * Οἱ πολλοὶ τῶν ἀπὸ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους
 χρέσθ. λους καὶ τῶν καλῶν, ὅσοι, τῶν δόξμων ἀποσπέντων καὶ
 * αλ. φα- μὴ ἐπὶ τὴν ὁστέντων, μέλει τέτε φιλονεικίας
 σί. καὶ τὸ λυγρὸν ἡλασσαν, ὡς καὶ τὰ συγχεύματα
 ἦν

PROVIDENTIA.

51

ipse innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod præter naturam afficere æqualem sibi ingentiam substantiam conetur : & sororem, quam spontanea voluntate sibi conjunxit, non sinat permanere in ordine ingenito, quod non possit res æque ingenta contineri ; sive ab æterno hanc sibi potentiam, sive in tempore facere cœperit, & potius à veritate recederet, si ob indigentiam materiatae operationis, & alicujus temporis ornare cœpisset, nec manere illam in suo statu permisisset. Si enim præstantius erat non fecisse, quare ergo facere incepit ? si vero fecisse melius erat, cur non ab æterno fecit ? si vero indifferens ei ab æterno facere (nisi forte quis dixerit natura sua eum singulatim facere & destruere posse, æterna autem facere non posse ;) quare materiae improbitas, qua utitur, impositum & superfluum ordinem rejicit continuo, in ingentiam illis (ut ita dixerim) inordinationem declinans, ut per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut deformitas superet ; aut, ut verius dicam, semper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur ?

Plato & Aristoteles doctrina concordant.

Multi Platonici & Aristotelei suos inter se præceptores aliquando contendere impulerunt, adlato à singulis in medium quid cuique meditato videretur, & eo usque audaciz & contentionis processerunt, ut & scripta

Platonis
& Aristote-
lis consen-
sus.

ἢ διηκῶν νοθεύουσι διωκόμενοι, εἰς τὸ μακρὸν
 ὁπότεύει τοὺς ἀνδράς ἀλλήλους καὶ χρονοῦς. καὶ
 ὁρίμενοι τὸ τοῦ πάλους ἢ φιλοσοφίας διατείνουσιν
 ἀσκητῶν, ἔασι. ἀμυνόμενοι τὰ θεοδιδάκτου. ἔστι γὰρ
 πρῶτος ἐνθεωρεῖται πρὸς τὸ ἢ φιλοσοφίας ἀλη-
 θινῶν, καὶ τοῖς ἢ πολλῶν δόξαι ὑποφύει, τὰς κα-
 τὰ τὸν νότον φιλοσοφίας προστεταγμέναις, καὶ δεκα-
 πῶς καὶ ἐν τέρει, καὶ καθήκοντος εἰς ἕνα καὶ ἢ ἀλ-
 λου νῦν, καὶ ἀναμνηστικὸν ἢ φιλοσοφίας παρὰ Νέ-
 κτα πᾶσι τοῖς ἀπὸ γυναικός, μάλιστα ἢ τοῖς ἀ-
 λείτοις ἢ ἀπὸ συζητησέων, Πλωτίνου καὶ Ὁ-
 ευκλείου, καὶ τοῖς ἔξῃς ἀπὸ τέτων.

Ὁ Πλάτωνος φησὶ, τὰς ἀνθρωπίνους μύθους δι-
 καῖς μετενομαστῶς, καὶ ταύτας ἐχ. ἀπὸ αἰσ, ἔξ
 ἀνθρώπων ἢ μόνων εἰς ἀνθρώπους. ἔξ ἀλόγων ἢ
 ζώων εἰς ἀνθρώπους κατέβησαν, ἢ εἰς ἀλογαῖς
 ἀνθρώπων, ὁμοίως αὐτὸν φησὶ δοξάζειν.

Ὅτι δὴμεν γὰρ δεδόν, φησὶ, ποσὺν ἔστιν ὁ
 Πλάτων * ἐφεστῶτα πόσις ἀμφότες τε καὶ ἀφα-
 νῆς διακοσμήσας, ἐν μηδενὶς ποσὺν ποικιλιῶς
 γενομένης ὡρεῖν γὰρ τὸ ἐκείνη βέλτεια τῆς ὑ-
 πόστασιν ἢ ὄντων. τῆς δὲ σωρατικῆς φύσεως

* al. α-
 σωμά-
 τω.
 αἰωτετα γένους τῆς * ἀσωμάτων δημιουργία,
 πόσων ἔξ ἀμφοῖν ἴσασι * τελευτήτων, διακρί-
 νου. αἶμα καὶ ἕνα ἐν ᾧ ἀκρεῖν, καὶ μέρα, καὶ τα-

* al. τε-
 λεώτα-
 τῶν.
 ἀδύα, ὧν τὰ μὲν πρῶτα, ἐράνια καλοῖ καὶ
 δέος. τὰ δὲ μέρα, λογικὰ, αἰθέρια, καὶ δαιμόνια
 τα, ἀγαθὸς, ἐρμηνεύει τε καὶ ἀγγέλους ἢ Συμ-
 ποσιῶν ἀνθρώπων. γινόμενους. τὰ δὲ τελευ-
 τῶν. αἶμα, λογικὰ, καὶ μετρίαι, καὶ ἀνθρωπίνους
 ψυχὰς, ἢ ἀδύατους ἀνθρώπων. καὶ ἢ
 μὲν ἐκτελεσθέντων τὰ προηγμένα αὐτῶν ἢ
 γένεσι, πάντων τε βασιλεύοντι τὸν κοινὸν
 αὐτῶν

P R O V I D E N T I A.

53

præceptorum suorum depravarent, quo magis viros inter se pugnantes exhiberent. Arque ea perturbatio perduravit philosophicis exercitationibus illapsa, usque ad divinum *Ammonium*. Hic enim primus æstu quodam raptus ad Philosophiæ veritatem, multorumque opiniones, qui magnum dedecus Philosophiæ adferrent, contemnens, utramque sectam probe calluit, & in concordiam adduxit, & à contentionibus liberam Philosophiam tradidit omnibus suis auditoribus, & maxime doctissimis æqualibus suis *Plotino, & Origeni, & successoribus*.

*Ammonius
Alexandrinus
Philosophus.*

*Plotinus,
& Origenes.*

Ait secundum *Platonem* solos hominum animos in corpus transmigrare, & illos non simpliciter, sed ex solis hominibus in homines: ex brutis vero in homines transitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere.

Plato opificem Deum censuit sustinere omnem adspectabilem & inadspectabilem mundum, nulla prius existente materia productum. Sufficere enim illius voluntatem ad sustinendum universum. Ex corporea vero natura incorporeæ conjuncta, mundum perfectissimum statui, duplicem simul & unum; in quo summa esset, media, & infima. quorum prima quidem cœlestia vocat, & Deos: media vero ratione prædita, aëria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt: infima denique ratione prædita, & terrestria, & humanas animas, vel immortales homines. Et inferioribus superiora semper dominari: omnibus vero Deum co-

αὐτῷ δεδν καὶ πατέρα. καὶ ταύτῃ πατρων-
 μικήν βασιλείαν αὐτῷ, πρόνοιαν ᾧ καὶ ἐκείνῳ
 *al. 7α- γένει τὰ προσήκοντα νομοθετῶσαν καὶ ὅ * αὐτῷ
 τρ. ἐπομένῳ δίκῃ, οὐδὲ μὲν καλεῖσθαι. καὶ ὅ
 καὶ ᾧ γενεθλιαλόνων ἀνεπλόχισον ἀνέγκῃ, κα-
 δὲ καὶ Σίωκην βίαν, καὶ ἦν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀ-
 *al. 7α- φερδισιεύς οἷον, οἷς * ταύτῃ τῇ Πλατωνικῇ
 τόν. ᾧ σωμάτων φύσει ταύτῃ παλαιῶν, καὶ δὲ τὴν
 ἐποδῶν καὶ θυσιῶν παραρροπομένῳ γένεσιν,
 ὡς οἷον τινες. ἀλλὰ τὴν ᾧ ὁκταίνοντων καὶ
 τῆς προνοίας δεσμὸν δικαστικὴν τῷ δεῦ ὁνέ-
 ρειαν, τάξιν καὶ οἰκῶν πρὸς τὰς προαιρετικὰς
 ὑποθέσεις ᾧ αὐτεξουσίαν ἐπαρροπομένῳ
 τῷ καὶ ἡμᾶς.

Τίς ἡ Πρόνοια καὶ Τάξις.

*al. 8-
 ξῆς.
 Οἱ κοινῶς μὲν ἡ πρόνοια καὶ τάξις ἀπὸ τῆς
 δημιουργοῦ δεῦ διήκει ἐπὶ πάντα τὰ ἀνά-
 ρατα γέννη, μάλιστα ὅ καὶ προσφύετον ἐπὶ τὰ
 πρῶτα καὶ προσεχῶς ἀπ' αὐτῶ τὴν γένεσιν ἐ-
 χοντα, καὶ * ἐφεξῆς ὄντα ὁκείνω, καὶ τῆς ᾧ
 νοητῇ ἀγαθῶν αἰείσεως μετουσίᾳ ὑπολαύοντα.
 τειῶν καὶ ὄντων ᾧ ἐγκοσμίων νοερῶν ἡμῶν
 τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ πρῶτον ᾧ τοῦ δημιουργοῦ
 ἡνιμῶν ἀντίπῳ καὶ ἀμεταβλήτως
 τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητος τυγχάνον, ὃν πάσῃ
 ἐστὶ θεοειδὴς εὐταξία, οἷον τὸ ᾧ ἐρασίαν ἔρα-
 μῇ γένεσιν. τὸ ὅ δ' αὖτερον, δ' αὖτερος καὶ ὑφ-
 μένως καὶ θείαν τάξιν παραδεχόμενον, οὐκ ἀ-
 βέπως μὲν, καὶ ἀμείως τῆς δημιουργικῆς
 ὁμοιότητος μεταλαγχάνει, ἀναμνήτως δὲ καὶ
 * ἀκακῶς καὶ παλαιοῦν ὁμοιότητος νόμων, ὃ
 τοῖς

PROVIDENTIA.

55

rum architectum & patrem. & hoc paternum
 ejus imperium providentiam esse, unicuique Providen-
tia.
 generi convenientia distribuentem. Justitiam
 vero subsequenter illam Fatum vocari. Non Fatum.
 enim genethliacorum temerariam necessita-
 tem, non *Stoicam* violentiam, nec quam *Alexander* Alexander
Aphrodi-
siens. Ejus
Aphrodisiens putat, eandem illi condi-
 tionem, quam corporum naturæ attribuens, ἐπὶ οἷ-
νῳ
 neque incantationibus & lirationibus inau-
 spicatum natiuitati fidus, ut quidam sentiunt:
 sed veterem providentiæ legem transeat, ju-
 diciali Dei operationem, ordine ac serie jux-
 ta causarum liberarum proposita res nostras
 dirigentem atque consilia. vñs
quædam
exstant
Græce.

Quæ sit Providentia & Ordo.

Communiter quidem providentia & or-
 do à creatore DEO extenditur in omnia
 immortalium genera, maxime vero & con-
 junctius ad prima ac summa, & continenter
 ab ipso ortum ducentia, & deinceps quæ ab il-
 lo condita sunt, quæque intelligibilium bono-
 rum optima communione fruuntur. Cum
 enim tria sint genera in mundo ratione prædi-
 ta: summum & primum communicans sine ul-
 la commutatione cum divina imagine, divi-
 num omnino ordinem compositionemque
 habet, qualem cœlestibus inesse diximus. Se-
 cundum vero consequenter divinum ordinem
 admittens, non incommutabiliter, nec indi-
 vise creatoris similitudinem sortitur, sed sine
 errore ac vitio paternis volvitur legibus, quod

τοῖς αἰθερίοις ἀποδεδωχάμεν. τὸ δὲ τρίτον,
ὡς ἔφατον ἡμεῖς θείων ἡρώων, ὁ μόνον τὸ ὁπωσδήποτε
τρέψεται τῆς ὑποφύξης ἡμετέρας ὑπερῶν
ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτὸ κακώδεις τῶν αἰθερίων ἀξί-
αι ὑπάρχει. τὸ μὲν γὰρ αἰεὶ νοεῖν ἢ θεῶν, καὶ ὑπερ-
νωτὸς αὐτῶν πᾶσι γνώσιν ἔχει, τοῖς ὑπερνωτοῖς πρὸς
ἐστὶ. τὸ δὲ, ἀπὸ μὲν, διεξοδικῶς ὅ, τοῖς αἰθε-
ρίοις κατ' ὑψίστην ὑπερῶν. τὸ δὲ, μήτε αἰεὶ νο-
εῖν, καὶ ὅτι αὐτὸ τὸ νοεῖν μεμελεσμένως νοεῖν,
ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς ἴδιον ἀποδίδω, ὅ,
ἀπολαύσιμα καὶ φῶς τῆς τῆς ἀμείσου τοῦ
σώματος ἡμετέρας, καὶ τῆς ὅτι τάξιν πληθυομένης
γνώσεως ἡμετέρας. ἐπεὶ μήτε ὁμοίως μήτε
ἀϊδίως νοῦσιν αὐταί. ἀλλὰ καὶ ὅταν πρὸς πᾶσι
τῶν νοεῖν ἀξίαν ἀνάγωνται, πᾶσι αἰθερίαν μι-
μουῦνται [τάξιν] γνώσιν, καὶ ταύτην ζωοποιου-
ναι, ἡμετέρας καρποῦται πᾶσι θεῶν. καὶ ὅτι τὸ
τεῖτον νοεῖν ἡμετέρας, τὸ ποτὲ μὲν νοεῖν, ποτὲ ὅ

* αλ. ἢ μὴ νοεῖν, εἴη αὖ * τὸ μὴ ποτὲ νοεῖν, καὶ ἢ
μὴ ὅτι
ποτὲ
νοεῖν
* αλ. ὅτι
δαμου-
μένον.
ἢ τῶν αἰθερίων διαιρέσεως λόγον. ὅ δὲ φῶς ἐστὶν ἀ-
νόητον, ἀληθείας τε καὶ ἀρετῆς * ὅτι μὴ μετέ-
χουσι διωκόμενον διὰ καὶ τὸ ὅτι ἡμετέρας ὁμοίον
ἢ αἰθερίων. πᾶσι γὰρ εἰκὼν τῶν νοεῖν θεῶν τὸ αὐ-
λόγον, καὶ ἀνόητον; πᾶσι γὰρ εἰκὼν εἰκὼν ἡμετέρας
καὶ λογικῆ, γνωστικῆς καὶ τὸν ποιήσαντα
πλάσαντα.

Ὅτι ἡμετέρας ἐνδεῶς περὶ τοῦ ἡμετέρας, λόγον
ἡμετέρας ἐπεταί, ὅτι, ὑπερῶν τοῖς πᾶσι μέσῳ
ἀξίαν ἀναχέουσι, ὅτι ὅτι φῶς καὶ ἐφ-
εραι ἡμετέρας. πᾶσι δὲ πᾶσι πᾶσι ἡμετέρας αὐ-
ἡμετέρας ἐνδεῶς ἐνδεῶς καὶ ἐνδεῶς, δίκης
νόμου

PROVIDENTIA.

57

ætheriis assignavimus. Tertium vero, tanquam postremum, non solum cœlesti dignitate quomodocunque vertitur, sed & ab ætheriis interdum vitiatur. Et quidem semper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitionem habere, cœlestibus inest. Illud vero semper fuisse, æthereis secundum essentiam subest. Non semper autem intelligere, atque intelligendo divisum esse, humanis animis tanquam proprium datum est, non adsequentibus in natura indivisam intelligentiam cœlestium, nec in ordine suo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuo animi cognoscunt. Sed cum ad cognitionis præstantiam ducunt, ætherium ordinem imitantur, eumque concomitantes, intelligibilem visionem percipiunt. Post tertium autem intellectuale genus, aliquando quidem intelligens, aliquando non intelligens, esset nunquam intelligens, secundum rationem perfectæ divisionis. Quod certe natura est non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam potest esse particeps; quare & hoc genus rejicitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei, quod ratione & intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoscere seipsam & sui factorem solet.

Consentaneum, inquit, est actiones nostras humanas subesse iis, quæ mediam regionem sortitæ sunt, tanquam custodibus & inspectoribus nostri. Omnem enim operationem eorum in nobis Fatum vocari, justitiæ legibus,

* al. δι- νόμοις τὰ ἡμέτερα * διατάγησθαι. εἰ δὲ φύλακας
 ἀνέ- εἰσι, φησὶ, τῷ πρὸς τὸ ἀξίαν ἀφορίζομεν βίον, δι-
 γουσαν. λονόπῃ καὶ τῷ χερόνῃ εἰεν ἂν * ἀποπληρωταὶ, ὃν ἐκα-
 * ἰσ. ἀ- σος βίον ἐκληρώσκητο. ἔπειτα δὲ τὸ βίον τηρεῖν, τῷ
 ποκλη- χερόνῃ τὸ ἀδείκον ἐχοντι. ὥστε δὲ τὸ μὴ χερόνῃ
 ρωταί. ὡείδης, διὰ τὸ * σῶζέω τὸ εἰμυρμένον βίον *
 M.M. ὃ τὰς ποντὶ τελευτῆς (σωθινοῦ) τῷ χερόνῃ, ὡς
 * al. μ- μέρος ὄντα τὸ ἔχοντα τῷ * πρὸς τὸ ἀξίαν ἀπονα-
 ξεῖσθαι. μηθέντος βίου. καὶ γὰρ τὸ ἡμῶς ὡς αἰσιν, ἀνέ-
 * πρὸς κη καὶ τὸ θάνατον ὡείδης. τὸ δὲ ἀρχὴν τὸ ἡμῶς
 τε ἀξί- οείδει ἢ τὸ ἐκείθεν ἐκπομπῆς εἰμυρμένη, δεῖα
 αν. βέλῃσις ἔσται, καὶ * νόμος τὸ τῷ θεῷ δίκης. ὥστε
 * al. νό- καὶ τὸ θάνατον ὡς αἰσιν τῇ τῷ * ἐκείθεν
 μοι. ἐκείσε μετασπάσας εἰμυρμένη. διὸ ὡς αἰσιν καὶ τὸ
 * al. ἐκ- διὰ τῶνδε μὴ παρῆλθον εἰς τὸ βίον, διὰ τῶνδε δὲ
 εἰθύνει. ἐκ τῷ βίῳ ἀπῆλθον. εἰ γὰρ ἀδείκον ταῦτα, καὶ ὁ βίος
 ἀπὸς ἀδείκον, καὶ τὸ κρείττονος ἐπιστασίας ἀμοιρῶν.
 πῶς γὰρ ἐπὶ, ἢ ὅτι πῶς, τὸ θεῶς κρίσεως καὶ τὸ πρὸς
 ἀξίαν διαφορῆς ἔσται ἢ ὁπμήλῃα, τὸ περὶ τὸ σῶ-
 μα καὶ τὰ ἐκτὸς εἰκὴ καὶ ὡς ἐπὶ χεῖρ ἡμῶν συμ-
 πτόντων; ἔπειτα ταῦτα μὴ ἀτακία καὶ ἀδείκον
 * al. τυ- τὰς δὲ * ψυχῆς περαιοῦσθαι καὶ κρίσεις καὶ ὁρμὰς
 χης. ἀπὸ κρείττονος ἀνάγκης * ἐξίνεσθαι φησὶ μιν. ἔ-
 * al. ἐγ- τὸ γὰρ ἀρετὴ καὶ κακία ἔχῃ ἡμῶς αὐτῶν, ἀλλ' ἐκεί-
 γίζε- νων αἰτιασάμεθα. ἔπειτα μὴ πᾶσι τῷ παρ' ἐ-
 αται. κείνων ἀνέστη ἔυλογον ἀναπιδέναι, τὰ τὸ ψυχῆς
 λῆξαι καὶ σώματος, καὶ τῷ ἐκείθεν * ἀλλ' ἔπειτα πᾶσι
 ἀνέσθαι τὸ ἀλόγους καὶ ἀπεκρίτοις φερεῖς, τῷ τῷ
 πᾶσι τῶν ἡμετέρων, καὶ θεῷ τὸ ὅλων ὄντος αἰτίου.
 ἀνασχέον δὲ τὸ λειπόμενον, τὰς μὲν περαιοῦ-
 σθαι ἐφ' ἡμῶν ἐπὶ. τὰς δὲ ὅτι τὰς περαιοῦσθαι
 * al. ὡς δικαίας ἀμοιβῆς, ἐπὶ τοῖς αἰθερίοις καὶ ἐπὶ, * καὶ
 ὑπὸ. ὑπὸ θεῷ τεταγμένοις δικαιοῦσθαι, καὶ περὶ ὅσον ἡ-
 μῶν

PROVIDENTIA.

39

legibus nostra dirigens. Si vero, inquit, custodes vitæ pro merito definiti sunt, constat & vitæ tempus, quod singuli sortiti fuerint, impleturos. Non enim licet vitam servare tempus indefinitum habentem.) Quare oportet tempus definiri, ut fatalis vita conservetur. Modum vero mortis simul determinari cum tempore, tanquam partem ultimam vitæ pro merito distributæ. Etenim ortu definito, necesse est & finem definitum esse. Initium ortus definit Fatum migrationis è vita, quod Fatum divina voluntas est, & lex justitiæ Dei. Fatum. Quare etiam mortem definitam servabit Fatum transitionis hinc illuc. Quare definitum est, quibus ad vitam, & ad mortem veniemus. Si enim hæc destinata non sint, & omnis vita infinita, nec melioris sortis particeps. Ubi enim, aut in quibus, judicii divini, & distributionis secundum merita erit cura, dum ea quæ in corpore & externis temere, ac fortuito nobis accidunt? Non enim hæc inordinata relinquemus, animi consilia & judicia, & impetus à meliori necessitate fieri dicemus. Sic enim virtutis & malitiæ non nos ipsos, sed illam accusaverimus. Neque enim æquum est fatali necessitati adscribere, quæ animo, vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis casibus par est: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium existente causa. Necessario itaque relinquitur arbitrium liberum in nobis esse, & justas retributiones liberis actionibus penes ætherios esse à Deo iudices ordinatos, & nostri

μὴ ὁπμιθεῖς. ἰερί τ' ὅντων τ' καθ' ἡμᾶς, καὶ τὰ
 πάντα ὡς ἔστιν, καὶ τὸ μὴ εἶναι, καὶ τὸ ἐπὶ πλεονε-
 μίας ἢ ὡς δέ τ' ἴσμεν ἀποπλανῆσαι, καὶ τὸ
 νοίας πείσης ὁπίσης εἶναι ἀναγκαστικόν. ἢ τε γὰρ
 πρὸς ἀξίαν ὑποδείξαι, πάντα (ὡς ἔστιν) τ'
 πρὸς νοίαν, καὶ τ' ἀπ' αὐτῆς εἰσὶν ὁρίμενοι, καὶ ἡ προ-
 νοητικὴ κρίσις, δίκη καὶ νόμος τὰ ἀνδραπεία
 τάττειν, τ' αὐτεξούσιον ἢ μὴ καὶ προαιρετικῆς ἀρ-
 χῆς δέ τ' ὡς μέν τ' εἰς τ' ὅλης προνοίας ἢ εἰ-
 μὴ ὁρίμενη, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνους ψυχὰς δι-
 καστικῶς ἀρμαζόμενον. ἀνθρωπίνων δὲ ψυχῶν
 ὁρίμενη ἢ ἀποκίνησις προαίρεσις, καὶ τὸ λε-
 γόμενον ἐφ' ἡμῖν, ὃ δὴ τοῖς θεαῖς δικαστικῶς
 ὑποδείξαι ἐυλογεῖται γίνεσθαι ἀνίστασθαι ἀναγκασ-
 τικῶς ἐπὶ τοῖς θνητοῖς καὶ ἀλόγοις ἀπο-
 δίδωσθαι. ἢ γὰρ καὶ ἐκαστὸν τεταγμένως,
 ἐδὲ κατὰ πᾶσα λελογισμένῳ ἀξίαν, ἐν μὲν τῷ
 τῷ πρὸς σβεννυμένῳ, ἀπὸ γίνεσθαι, ἐν τῷ τῷ αἰ-
 ρος παχυωμένῳ, ὅθεν ἐδὲ ἐκ τῶνδε μὲν τ' σιπ-
 ῶν, ἵππου σῶμα ἢ κυνός, ἐκ τῶνδε τ' ἀλλὰ π. ἀπὸ
 πάντων ἐκ πάντων ἢ* προσηγόντως μεταβολαῖς
 δυνάμει γίνεσθαι, διὰ τὸ κοινὸν τ' ὅλης, καὶ πρὸς
 πάντα ἐν ἑαυτῷ ποσὶν τὰς εἰς μετέχοντα καὶ
 θεῖας ἀνάγκης, ὥς καὶ ἡδὲ ἐκαστὸν διασπῆλαι
 θάλασσαν, καὶ συμπαραθεῖν πρὸς τὸ αἰτίδιον τῷ διαδο-
 χῇ τοῖς ὑποσησασιν αὐτὰ αἰτίαι. ἐν τῷ τοῖς καὶ
 μέγας ζώοις τ' καὶ ψυλοῖς, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀλόγοις,
 ἐδὲν διώκειται, ἐδὲ τῶνδε, ὡς πρὸς ἀξίαν ἐκ
 ποδιδόμενον πάθος τὸ μὴ ἐκ* προεῖοθ' αἰμοῖ
 ἐκείνης πρὸς αὐτοῖς ἐποφίλειται, μὴ ἐκ τῶνδε
 ἀρμαζένοις προσδοκῶν ἐνδύσας. ἢ γὰρ ἐπὶ πᾶσι
 δέ π' ἐν ἐκείνοις ἐκ τοῦ αἰθιρῶν τῶνδε τῶν
 ὑποδείξαι ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θεῇ
 κρίσιν

* al. γέ-
τεσιν.

* al.
προπί-
πῆσαις

* al.
προβί-
ωτης.

Incuram gerentes. Cum enim tria sint in nobis, omnia nimirum necessario fieri, aut nihil, aut vicissim, vel ut oportet, æque absurdum est, & æqualiter omnem tollit providentiam. Merita enim prævisa una secum omnino inducunt providentiam, & deinde Fatum, & iudicium providens, iustitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio. Quare pars est totius providentiæ Fatum ad humanas animas iudiciaria lege accommodatum. Humanorum vero animorum operatio, libera actio est, & quod dicitur in nostra esse potestate, id divinis iudiciis rationi consentanea occasio est inæqualis distributionis. Fortuitum vero totum mortalibus & brutis tribuitur generationibus. Non enim in singulis ordinate, neque juxta prævisa merita procedit; siquidem ex igne extincto aer fit, ex aere condensato aqua; neque ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis vero aliud quid existit. Sed omnia ex omnibus temere possunt produci propter communem materiam, & omnia in se suscipientem, eumque ordinis, divinæque necessitatis modum participat, ut singula suo quæque genere conserventur, & occurrere ad aternitatem successione quadam, causis subsistentibus. In animalibus singulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum neque ordinatum est, quasi pro meritis merces, quod ex priore vita remuneratio nulla illis debeat, nec pro iis quæ nunc faciunt poena expectanda. Non enim iis aliquid accessit ex locis ætheriis, quod basim constituat, ut divino iudicio

Vide iri-
tium Ba-
chridii
Epi&ai.

κείσῃ παιδαγωγῇ πρὸς ἐπινόδον· ὥς· ἐν τοῖς
 κατέκασα ἀνθρώποις τὰς λογικὰς καὶ ἀθανάτους
 * al. ψυχὰς ἐκείθεν κατέκασα, ἀνάγκη * πλεῖστον ἐπι-
 πλοῖσθαι. σφοδρῆς καὶ κηδεμονίας τυγχάνειν τῶν τῶν συγ-
 γρηῶν πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν εἰς κακίαν ὑποσφ-
 εῶς. διὸ πάχυσί τε, καὶ αἰετώ * ἐν αὐτοῖς τοῖς
 * al. ἀν-πάθεισι καὶ πάλιν * αἰετώ, καὶ πάχυσι πρὸς
 αἰετῶ. τὴν ἀξίαν τῇ αἰρεθέντων. διὰ τὸ τοῦ πολὺ
 τὸ ὡς ἔτυχεν ἐν τοῖς ἀλόγοις, καὶ τὸ θείας κει-
 στως ἀμοιβῶν. ἐν ᾧ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκῶν
 εἶναι τυχαῖον, εἰς τὸ τὸ πρηνονητικῆς οἰκουμενικῆς
 ὑποφρεσίαν τελεῖ. ὥστε δοκεῖν μὲν ἀπὸ πτωτομά-
 τε πάχυν ἡμᾶς, καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζῴσι·
 τὸ τὸ πάχυν ὅτι τε σῶμα, καὶ τὰ ἐκείδε, ὅτι
 ἔφορος κείσῃς δεισι. τῇ γὰρ τῇ ὅτι τε ἡμᾶς ἐ-
 πτάσῃ τε καὶ ἀνέσῃ, καὶ τὸ παντοίαις τέτων με-
 ταβολαῖς, τὸ αὐτεξέστιον τὴν ψυχῆς παιδαγωγῇ
 * al. ἐυ-
 εξίαν. τὴν πρὸς * εὐταξίαν. θάττον μὲν, ἐὰν ἐγγνω-
 μόνως ὑποδέχηται τὰ πρὸς ταῦτα συμβαίνον-
 τα πάθη· ἐν πολλαῖς ᾗ καὶ μακροῖς χρόνοις πε-
 ῶδεις, ὅταν ἱταμῶς καὶ ἀνοήτως πρὸς αὐτὰ δια-
 τεθῇ. τότε γὰρ δίκαια μὲν ὑπέχει τὴν ἀγνώμοσύ-
 νης, ἐξ ἧν ᾗ τὸν δι' ὧν πάχυν, φέρεται πρὸς τὸ
 δέον.

Ὅταν περὶ τούτους ἔχῃ ἡ ψυχὴ τὰς κινήσεις καὶ
 τὰς ἐκείθεν πρὸς τὴν Προνοίαν.

Ὅτι ἡ ψυχὴ, φαίν, ἐκ ἀνδύονον ἔχουσα
 τῆς ὁποιασούμιν αἰρέσεως τὸ ὁρμῶν, καὶ ὑπὸ
 τοῦ πρὸς τοῦ κρείττονος γένους ὁπισσασίας
 ἀξιοῦται, δίκης καὶ καθάρσεως καὶ τιμα-
 είας τυγχάνουσα αἰετῶ πρὸς τὴν ἀξίαν τῇ ἐ-
 αὐτῆς διαδέσσειν. καὶ τὸ μὲν ἐλεῖν, ἐπὶ
 αὐτῇ κηται· τὰ δὲ ἐπισυμβαίνοντα ταῖς αἰρε-
 σεσι,

PROVIDENTIA.

63

judicio ad reditum ducerentur : quemadmodum in singulis hominibus animos rationis participes & immortales inde advenientes, necesse est maximæ curæ ac sollicitudini cognatis esse, ne in malum, id quod proni sunt, dilabantur. Propterea patiuntur quidem, & simul patiendo acquiescunt : & rursum libere volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrii consequendum. Quapropter fortuitum, & carentia divini judicii brutis convenit. In nostris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur prævisio Fato inservit: adeo ut Fortuna nobis, non secus atque brutis, dominari videatur; eaque nobis accidant in corpore atque externis bonis, quæ judicium præsidis instar definivit. Remissione enim & intentione, variisque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum statum deducitur : citius quidem, si adversa quæ circa hæc accidunt constanter ferat; longiore vero tempore, si impotenti atque amenti animo illa tolleret. Tunc enim perfidiæ poenas dat, & nihilominus quæ patitur ferat necesse est.

Animam liberos habere motus, & de Providentia.

Cum anima, inquit, quibuscunque in actionibus liberis crimine non vacet, & digna sit quæ à potestate sublimiore continenter regatur, poenam, purgationem, atque supplicium pro meritis adipiscitur. Atqui libera electio ab ea pendet; quæ vero liberis contingunt actionibus;

σοι, τῇ δ' αὖτις κείσῃ δέσῃ, πρὸς ἀξίαν
 ἀμφοτέρωθεν τὰς ψυχὰς διαδέσῃ· καὶ ἔτω αἰ-
 ρεῖσθαι τὴν αἵμα καὶ κληρῶν τὴν αὐτὴν βίον λεγόμενα·
 ἢ γὰρ ὑπὸ τοῖς ἐργασμένοις ἡμῖν τεταμένην
 μοιῶν, καὶ τὴν θείαν ὁπισθίαν ἐκφαίνῃ. ὥστε ἀπὸ
 ἀρχῆς εἰς τέλος αὐτεξούσιος [μέν] ἔχῃν ἡμᾶς
 τὰς κινήσεις, εἰ καὶ ἄλλοι ἄλλων μάλλον καὶ ἡττοῦ.
 καὶ αὐτοὶ δ' ἔχῃ μοιῶς αἰετὸν τὸ ἐφ' ἡμῖν διασφί-
 ζοντες, καὶ ἀδραστοὺς δ' τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀντιδ-
 σεις. καὶ τῆς [ἐξ] τῆς ἀγνοίας ἡμᾶς πρὸς τὰ τῆς αἵμα, καὶ
 πάλιν ἐντεῦθεν ἀπάγῃ· εἰ μὴ μὲν, πλὴν μα-
 ρμύ-
 νη.
 *al. κεί-
 σως. πολλὰκις αἰμὴν βεβόημεν, διὰ τὸ τὴν πρὸς αἵμα
 σίαν ἀδιδάκτατον. ἐν ὅλῳ δὴ τῇ ἀφορρομένην
 τὰ τε ἀμα καὶ τὰ, ὅσα συνεκλήθη τὴν ἀνθρωπίνης
 ζωῆς· καὶ ὁ καίριος, καὶ ὁ τρέπος τῆς θανάτου πρὸς
 εἰ μὴ μὲν τῇ ψοφίᾳ (ὡς διατέτακται).
 Ὅτι, φησὶν, ὁπισθίαν ἀξίον, ὡς ἡ ψυχὴ ἔτε ἐν
 τῇ πρὸς νοῦν εὐφροσύνην τὴν ποτὲ ἀνοηταίνειν
 ἀδένειαν ἀφῆκε, ἔτε ἐν τῇ ἐσχάτῃ κακίᾳ τὴν
 τοῦ αὐτοῦ νοῦν δυνάμιν καὶ ὁρῶς μετανοῇ.
 φύσει γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ποικίλῃ δυνάμει
 δεῖσα, καὶ πρὸς τὴν θείαν ἐνζῶσαν, καὶ πρὸς τὴν
 θνητὴν γένειν ἐπιτηδεύει· ἔχει, ἀλλὰ μέρος ἐ-
 κείνην πρὸς ἄλλαν δυνάμιν, ἐπὶ καὶ κατὰ πρὸς
 νοῦν δὲ πρὸς αἵμα γένειν. ἔτω γὰρ τὸ μὲν
 δυνάμει αὐτὴν πολιτεῖσθαι, κατὰ νοῦν καὶ
 κληρῶν. τὸ δ' αὖτις χεῖρον ἀνὰ διάμετρον ἢ κατὰ
 πρὸς τὴν ἀντικείμενὴν αὐτῆς συμβαίνει διδασκῶν.
 διὸ αἱ μὴ μυελίαι, αἱ δ' ἐπὶ τριχίλαις ἀφ' ὧν
 λήγονται ποιεῖσθαι, τῆς ἀρετῆς ἐπιτεμνομένης

nibus, Providentiæ judicio affectus animi pro meritis compensante definita sunt: & sic eligere, atque una sortiri vivendi genus dicimur. Compensatio autem meritis nostris definita divinam ostendit Providentiam. Itaque ab initio ad extremum usque, liberos animi motus habemus, alii plus quidem, minus alii; nec ipsi similiter semper in nobis illam libertatem servamus, nec mercedem æquam omnes consequimur. Atque id quod nos huc ducit, & hinc rursus abducit, nexus videlicet & concursus voluntatis humanæ atque divini iudicii, Fatum est. Quo fit ut libertate arbitrii nostri, quæ volumus agentes, frequenter propter certum Dei iudicium, quæ nolimus patiamur. Generali itaque decreto cum ea quæ vitam humanam participant contineantur, tum tempus, ac mortis genus una cum Fati decreto ordinata sunt. Operæ pretium est, inquit, scire, animam neque tum cum ad mentem convertitur, imbecillitate aliquando intelligendi privari, neque in extrema malitia rursus, intelligendi atque resipiscendi facultate. Sic enim anima humana natura sua condita est, ut partim ad divinam felicitatem, partim ad humanos casus accommodata sit, ac per vices utramque facultatem promat, siquidem juxta Dei Providentiam ad utrumque apta est. Sua enim natura sic regitur. Quod autem diutius in summis quam in infimis degat, id arbitrii sui libertate consequitur. Quocirca aliæ intra decem millia annorum, aliæ intra tria millia cursum conficere dicuntur, virtute errorem recedente.

τὸ πάλιν, καὶ τῷ ῥωπότε ἦν ἀγαθῶν ἔρωτῳ
ὕφαιρμῶς τὸ περιγίαι λειτεργίας τὸ πολυχρό-
νιον.

Ἐκ τῆ β'. λόγου.

Τίνα κατ' εἰσὶν λέγεται ποιεῖν.

* al. αὐ-
τῇ. **Ο**ΤΙ, φησὶ, κατ' εἰσὶν ἀεὶ λέγεται ποιεῖν,
ὅσα μένοντα ἀτρέπτως ἐν τῇ αὐτῇ εἰσὶ
καὶ ἐνεργεία, καὶ μηδὲν ἐαυτῇ ἀπομείζοντα, μη-
δὲ κινούμενα πρὸς τὴν ἡγεμονίαν ὑποστασιν,
κατ' αὐτὸ μόνον τὸ εἶναι ὅ ἐστι παράγει τὴν δα-
τέρων ἡρώσεων. οἷς ἐπιταί μήτε ὕλη περισχρῆ-
σθαι, μήτε ἀπὸ χρόνου ποιεῖν, μήτε εἰς χρόνον
παύεσθαι, μήτε ἔξω τῆ ποιουμένη ἐνεργείας
καὶ οὗ τὸ γινόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα ἢ καὶ συμ-
βεβηκὸς ἐνεργεία περιέπεται, ὡς ἐπὶ τῷ οἰκαδιό-
μῳ, καὶ τῇ δμοίᾳ.

Ἄρα, φησὶν, ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ λέγων· τὴν
ὑπεράνδιον τόπον ἔτε τις ὑμνήσῃ πῶς τῇδε
ποιητῆς, ἔτε ποτὲ ὑμνήσῃ κατ' ἀξίαν. τόπον
νῦν ἔστι καὶ κρείως φησὶν, ὅτι γὰρ σωματικῶν ἐστὶν
ἐκπικρὸς τόπον ἢ νῦν ἀντὶ τῆ εἰσὶν τοῖνδε, καὶ
ἡλύθη τοῖνδε, λέγει, οἷον ὑπερκόσμιον καὶ νοητὸν,
ὡς περ εἰώδαμεν περὶ γεγραμμάτων πινῶν διηγέ-
μενοι λέγειν.

Ἄρα κατ' ἐκείνον τὸν τρόπον τῷ λόγῳ ἡρώμε-
νοι, ἐρεῖμεν, τὸ κεφάλαιον ἐκείνο καὶ τὸ εἶδος τῇ
παραγμάτων, τόπον καθορίσας.

Ὅτι ἐν τοῖς νόμοις Πλάτων, φησὶ, τὸ
διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ περιουσίας ἐν-
δείκνυται, λέγων· ὡς θεὸς μὴ πάντα, καὶ

* ἴσ. δὲ. **Μ**ΕΝΘΕΝ ΤΥΧΗ ΚΑΙ ΚΑΙΡΟΣ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΑ-
ΛΟΕΣ ΕΣΤΙ. κυβερνώσῃ ζύμπτωτα. ὅτι δὲν * δὴ δὲν ὅτι
τοῖς

PROVIDENTIA.

67

dente, & vehementi bonorum studio terreni ob-
sidii diuturnitatem tollente.

E libro secundo.

Quenam dicantur per se agere.

Illa, inquit, per se agere dicuntur, quæ cum
sine mutatione in sua essentia atq; operatio-
ne maneat, & sine ulla sui mutatione ad eorum
quæ generantur sustentationem moveantur,
eo solum quo sunt id quod sunt, res à se diver-
sas producant. Ex quibus efficitur, illa neque
materia uti, neq; ab aliquo tempore incipere,
neque in aliquod tempus desinere, neque extra
agentis operationem id quod fit consistere.
Hæc enim omnia secundum accidens operan-
tem comitantur, verbi gratia, in ædificante, &
id genus aliis.

Plato in *Phædro* ait, locum cœlestem Poe-
tarum ullum neque laudasse hactenus pro di-
gnitate, neque laudaturum. De proprio autem
loco non loquitur, qui corporum est capax.
Sed per locum talem essentiam, aut tale genus
intelligi, qualis cœlestis est, quæque intellectu
percipitur, uti solemus de scriptis quorundam
loquendo dicere. Quo etiam modo loquendi
dicimus, caput & formam rerum locum appel-
lantes.

Idem *Plato* de Legibus, discrimen divinæ er-
ga nos providentiæ ostendens, ait, Deum o-
mnia, unaq; Fortunam & Occasionem humana
cuncta gubernare. Hinc constat adsignasse il-

Plato in
Phædro.

Plato lib.
4. de le-
gib.

τοῖς μὲν ἀπαθείαις καὶ αἰεὶ τελείαις, καὶ διὰ τὸ αὐτὸ ἀνα-
 μνησθέντες, τὴν καὶ παλαιὰν καὶ νεωτέραν τὴν θεῶν ὁμο-
 σήτας περὶ νοῖαν τοῖς δὲ καὶ εἰς ἀνοῖαν ποτὲ ὑπο-
 φερόμενοις λογικοῖς, καὶ διὰ τὸ κακίας ἀνα-
 πιμπλαμένοις, τὴν συμμιγῇ καμφοῖς καὶ τύχαις
 περὶ νοῖαν ἀποδιδέει. ἔστι γὰρ ἡ μὲν ἡμῶν ἀγαθῶν περ-
 ηγυμένη δόσις, καὶ ἡ ἡμῶν κατὰ φύσιν * περσιόν-
 των πήρησις, ἰδίαν ἔχον τὴν καὶ παλαιὰν περὶ νοῖαν ἡ
 ὅτι παρὰ φύσιν διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἱ τῶν
 ἀνθρωπείων ἐνθυμῶναι, τὸ ἐνύλη, καὶ πύχνη καὶ κα-
 ρυῖ περὶ χειρῶν. ἔστι γὰρ καὶ τὴν περὶ νοῖαν ἀγαθὸν ἀ-
 γῶν ἡ θεία κείσις τοῖς δὲ μὲν ἡμῶν * ἐμφέρει τὰ
 δοῦναι, τοῖς δὲ ὅτι τὰς ἐπαθείαις ἀποδίδωσιν
 ἀλλ' ὅτι ὑποδέστωσι τὴν περὶ νοῖαν ἀγαθῶν ἀξίαν.
 ἐπὶ καὶ ἔρκεται ἡ κείσις ἡμῶν ἐφεσώτων ἡμῶν δι-
 κασῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἢ παραλαβῶσαι τὰ
 ἀπὸ ἐαυτῶν νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ δέον αὐ-
 τοῖς σωτῆρι καὶ καμφοῖς, ὃ ἀνὰ τοῖς τοῖς δι-
 καστέμενοις εἴη λυσιγῆς. καὶ διὰ τὸ τοῦ μὲν ἀ-
 ξία τὴν κεινομένων ἀλλοτὴ ἄλλη τυγχάνουσα, καὶ τὴν
 αὐτεξέστης κινήσειν ὁδηγητομένην, πύχνη ἡ
 περὶ ἡμῶν περὶ νοῖαν συμμιγνύσιν ἡ ὅτι περὶ νοῖαν
 ἐκείσις τάξις, τὴν τὴν πτωχείαν καὶ τὴν κατὰ φύσιν κα-
 ρυῖ σωτῆρι. πύχνης ὅτι καὶ καμφοῖς τῇ θείᾳ περὶ νοῖαν
 σωτῆρι, τὸ ὅλον * πλεῖστα γίνεσθαι εἰσ-
 μένη ὅτι μὲν τὴν ἀνθρωπίνης περὶ νοῖαν ἀγαθῶν τὴν
 πύχνην περὶ νοῖαν, ὅτι ὅτι τὴν θείαν κείσις ὁδηγεῖται
 καὶ καμφοῖς. καὶ γὰρ τὴν τέχνης ἐστίν, ἀφορεῖται τὰ
 μέτρα τὴν περὶ νοῖαν τῇ δὲ ἀνθρώπῳ, διατεθῆ-
 ναι ἔγω, ὅτι τομῆς διηδύμῳ, ἢ καὶ σωτῆρι, ἢ
 ἀλλῆς πινδὸς ἀλγεινῆς περὶ νοῖαν. πολλὰ γὰρ δὲ,
 φησὶ, καὶ ἄλλοι οἱ Πλάτων τὰ τοιαῦτα φιλο-
 σοφεῖται περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐσίας, καὶ τῆς
 ἀπὸ -

* al.
 περ-
 ὄντων
 ῥήσις.

* Συμ-
 φέρει.

* πρῶ-
 μα.

PROVIDENTIA.

lum Dei Providentiam puram & sui similem, rebus affectione carentibus, semperque perfectis, ideoque non aberrantibus; iis vero quæ aliquando in amentiam incidunt ratione prædita, ideoque malitia implentur, Occasioni atque Fortunæ mixtam Providentiam attribuisse. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentium conservatio, puræ proprium est opus Providentiæ. Eorum vero quæ præter naturam composita sunt correctio, erratorumque pœnæ, materiata est opus Providentiæ, utentis Fortuna & Occasione. Non enim, ut ex prædictis colligitur, divinum iudicium hominum quosdam calamitate afficit, alios vero prosperos reddit, sed ex cuiusque antecedente merito. Cum autem medicinæ simile sit iudicium iudicum nobis præsidentium, quæ ars ægrotantium curam suscipiens, omnia illis, ut par est, opportune præscribit, prout infirmis expedit: propterea meritum eorum qui iudicantur, cum alias aliud sit, atque arbitrii libertate mutetur, Fortunam divinæ erga nos Providentiæ commiscet. Ordo autem singulis conveniens, supplicii atque expiationis Occasionem secum inducit: Fortuna autem & Occasio divinæ Providentiæ conjuncta, generale Fatum efficiunt, ex humana voluntate Fortunam accipiens, ex divino autem iudicio Occasionem. Etenim artis est curandi modum definire, hominis vero sic affici, ut sectione indigeat, vel unctione, vel alia quadam molesta curatione. Passim vero & aliquid hoc modo *Plato* de humana natura, & Fato, providentia

* **ἰσοδ.** * ἀποδυναύσεως ἡμᾶς περινοητικῆς εὐνοίας.
θυμῶσεως Τίς ἢ φιλοσόφου καὶ ἑρωτικῆς διαφορᾶς.

Ο Τὶ ἀποδιδύς, φησὶν, ὁ Πλάτων φιλοσοφῶν
 καὶ ἑρωτικῆς διαφορὰν, καὶ πῶς ἰσοτίμως ἀν-
 ἄγωνος λέγον. φιλοσοφῆται μὲν ἀδόλως λέγει τὴν
 θεωρίαν ἀνὰ πράξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα,
 καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' ἐδὲν θέμενον, καὶ τὴν κα-
 θαρτικῶς ἀρεταῖς ἑαυτὸν παραδόντα, τῇ περὶ
 * **ἀνα-** μόνῳ τῷ ἱερᾷ τελείωσιν * **ἀγωνίᾳ**, ὡς ἐν
 * **γυγῇ.** Θεωρητικῶς δίδξαισιν. ἡ δὲ ὁ μὲν * ἀδόλως φι-
 * **ἰσοδ.** λόσοφῃ καὶ Πλάτωνα τοιοῦτος. ὁ δὲ ἑρωτι-
λος. κὸς λέγεται παρ' αὐτῷ, * **ὅς** καὶ παιδερασῆται
 * **αλ. ὡς.** μὲν φιλοσοφίας, ὁ ταῖς * **παραγωγικῶς** ἀρεταῖς
 * **παρα-** διὰ τὸ θεῖον καὶ [τὸ] αὐτοκτελὸν ἐνασκηθεῖς,
 * **κτικῶς** καὶ ἥν νοητῇ ἀγαθῶν ἢ μετὰ δόντι ἐπιτηδεύσεις,
 πολιτικὸν τῷ ὄντι καὶ παιδαγωγικὸν ἱερὸν τῷ βίῳ
 μεταχειρίζομεν. καὶ τῷτο ἐν πολιτικῇ παρα-
 δίδωσι, τῷ φιλοσόφῳ λέγων ἄρχοντα ἢ πό-
 λεσιν ἐρεσάναι, ἵνα λήξωσι ποτε ἥν κακῶν καὶ
 * **ἐυδα-** ὡς ἐκ ἀν ποτε * **ἐυδοκμήσει** πόλιν, εἰ μὴ αὐ-
 * **μονή-** τὴ διαγράψαι οἱ τῷ θεῷ παραδείγματι χρώ-
 * **σις.** μενοι. τίς ὃ τρέπος τὴ διαφραγῆς ὅτι λαβόν-
 τες, ὡς περὶ πίνακα, πόλιν ἢ καὶ ἡδὴ ἀνθρώπων
 πρῶτον μὲν καθαράν ποιήσεται, καὶ μὲν τῷτο ἰσο-
 γράψαι τὸ αὐτὸ ἡμῶν τὴ πολιτείαν. ἐπεὶ ἴα, οἶμαι,
 * **αλ. ἐν** ἀπεργαζόμενοι αὐτῇ, πυκνὰ * **ἀν** ἐκαστέρωσι ὑπο-
 * **τεκα-** βλέποιν, περὶ τε τὸ φύσι δίκαιον, καὶ καλὸν, καὶ
 τέρωσι. σωφρον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ * **πρὸς** ὁκείνο
 * **αλ. ὡς.** αὐτῷ, ὁ τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιεῖ, * **καὶ**, ὡς Ὁμηρος
 * **αλ. ὡς** ἔφη, τὸ θεοειδὲς * **τι** καὶ θεοεικαλον καὶ τὸ μὲν ἔξα-
 * **καί.** λείποιν, τὸ ὃ πάλιν ἐργάσοιν ἐς ὃ, τι μάλι-
 * **αλ. τε.** σα τὰ ἀνθρώπων ἡδὴ θεοφιλή ποιήσεται. τοιοῦ-
 * **αλ. ὅτε.** γός ὅτι πολιτικῶν ζωγράφος ὁ παιδεραστῶν μὲν
 φιλοσοφῶν

dentia quadam nostra regente, philosophatur.

Differentia Philosophi & amatoris.

Plato discrimen ponens, inquit, inter Philosophum & amantem, & quomodo honore inter se pares dicantur, Philosophari quidem eum dicit, qui soli deditus contemplationi, ab aliis omnibus abstinet, purisque virtutibus se dedicat, ut tandem perfectus evadat, quemadmodum in *Theæteto* ait. Atq; hic absolute *Platoni* Philosophus est. Amatorius vero ei vocatur, qui ut cum philosophia liberos amet, propter ipsam honestatem & divinitatem in virtutibus quæ ad operationem tendunt exercitatus, & spiritualium bonorum usum adeptus, civilem vitæ rationem, educationesque liberorum sectatur. quod in libris de *Repub.* tradit: Philosophos potissimum civitatum esse principes, ut eas aliquando malis eripiant; neque florentes unquam fore *Resp.* nisi divino utentes exemplari, eas definiant. Quæ autem definitionis aut descriptionis hujus ratio est? nimirum sumptam civitatem, moresque hominum veluti tabulas puras imprimis reddant: deinde *Reip.* formam pingant. Denique eo confecto, frequenter, & undique ad id quod natura justum est & honestum, & his similia, respectum habeant, rursusque ad eam quæ hominibus insita est, ut *Homerus* ait, Dei similitudinem ac formam; & aliud quidē expungant, aliud vero insculpan, quod moribus Deo maxime charos mortales reddat. Talis est *Rerumpub.* pictor amans cum

φιλοσοφίας, τετέστιν, ὁ μὲν διωρηθηκέν νῦν πολυ-
 ἰδούμιον. παύει γὰρ ἔτι ἢ αἰνισιν καὶ τὸ ἐν αἰ-
 νισιν καὶ ὁ μὲν, * ὅς προσβύτιον καὶ παύει γὰρ ὁ μὲν
 αἰνισιν, ἢ νῦν. διὸ ἢ τῆς μόνου χρώμενον ἐν
 ὑποφύσει καὶ τῆς δὲ σφύρασι, ἀδύλως φιλοσοφῶν
 ἀποφάνει, τετέστιν, ἀφαιρετάως καὶ ἀδύλως καὶ
 ἀγνοήτως. γρηγορήσει γὰρ πως ἢ αἰνισιν ἐξέ-
 λει λυγρὰ καὶ ἀναπείθειν ἢ λογισμὸν, καὶ ἐν-
 λων πείρατον ὑπολαμβάνειν οἰκείον. ἢ ἢ αἰ-
 νισιν καὶ νῦν διατέττονται, παύει γὰρ ἐν λεί-
 μῳ φιλοσοφίας, φυλακτικὸν ἐχρὺν καὶ μέγιστον τῆς
 ἀνελκαστικῆς καὶ ἢ αἰνισιν ἐνεργῶν, ἢ δι-
 ωρηθηκὸν νοῦν. ἢ ἐκόντως ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ χρώμε-
 ῖν, τὰ καὶ τῆς ἀνθρώπων ἐπαγορεύσεως καὶ ἢ, ὅς
 αἰ. γὰρ. οἱ ὅσον ἐν δὲ γῇ διωρηθῇ πειρήσειν. αἰ * ἢ ὅς
 ἐρεῖ, ἐγγράφειν ἐν ἀμύοις περὶ ἢ τῆς θείας χρώ-
 μιον παρὰ εἰγμάσι ζώγρεφον. ἐδὲν μὲν
 αἰ. φι-
 λαν-
 θρωπί-
 αν.
 πρώτου καὶ νοῦν ἀπολαύμενος, φιλανθρωπία ἢ
 ἀντιδοκῶν διαφύρειν, ὡς περὶ αὐτὸν ἐκείνῳ τέτε-
 τῇ ἰδίᾳ περὶ καὶ καὶ τοιαύτας ἢ περὶ ἀμύοις
 ἐχρὺς διαφύρει. ὁ μὲν, τὸ ἀδύλως, τετέστιν,
 ἐν δὲ καὶ ἀνελκαστικῆς καὶ ἀνθρώπων περὶ καὶ
 τῶν ὅς, τὸ ἐρηκῶς, ὁ ταύτον ὅς τῆς φιλαν-
 θρώπως καὶ κοσμητικῆς τῆς συγγραμμάτων ὅς διὰ τὸ
 μίαν αὐτὴν καὶ ἢ αὐτὴν φιλοσοφίαν καὶ ἢ, ἢ
 ἀποκαταστάτως ἰσότητως τυγχάνειν λείον, ἰσ-
 χονίως

Philosophia, hoc est, qui una cum speculatione in Repub. versatur; cui pro liberis Sensus sint; quodq; in iis honestum elucet, & his longe antiquior ac major, veluti Sensuum Pædagogus, Mens sit. Propterea cum, qui sola mente utendo, in rerum humanarum despicientia moderate versatur, perfecte philosophari, hoc est, sine labore, à materia sejunctum, ac sine præstigiis affirmat. Sensus enim Menti conjunctus fascinare Rationem, atque flectere studet, ut quod materiæ conjunctum est, bonum sibi proprium existimet. Qui vero Sensus mente gubernat, eum demum liberorum cum Philosophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro custodia sit ac munimento, ne Sensibus operando fallatur. cujus quidem mentis imagines pingere publice privatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad fieri potest, Dei amantes, hoc est, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perspectum habuit, divino usus exemplari, id aliis quoque insculpere conatur; nihilo quidem hic altero Philosopho mente inferior, cum humanitate superior appareat, quemadmodum ille huic privatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter se discrimine differunt: Philosophus quidem perfecte, hoc est, parum aut nihil humana curans negotia; amatorius vero, hoc est, cognatorum atq; affinium negotia gerendo, in eos beneficus: nihilominus quia æqualiter Philosophiam adepti sunt, pari quoque perfectionis gradu censentur, pari

χερσίνως περιέμενοι, καὶ τῇ αὐτῆς ἀναγωγῆς ἀξί-
εῖμενοι.

Ἐκ τῆς γ'. λόγου. κεφ. ι'.

Ὅτι νόμοι, καὶ λογισμοί, καὶ ἀρεταί, καὶ ὅσα
τοιαῦτα, τίω πρόνοιας ζῶουσιν
ἀγρυσιν.

ὍΤΙ μάλιστα οὖν, φησὶ, νόμοι κηρύσσονται τοῖς
ἀνθρώποις, ἔδὲ λογισμοὶ εἰκῇ δίδονται,
ἔδὲ τὸ βέλτερόν παραλείπει, ἔδὲ τὸ ἔυχαιον περι-
τὸν, εἰ πρόνοια τῇ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἡ-
γεῖται, νόμος καὶ δίκη τὰς ἀμοιβὰς τῇ περιαιρέ-
σεων τάττει. ἔδὲ μὲν, εἰ ταῦτα ἀναγκαστὰ καὶ
καλὰ καὶ σωτήρια, ἢ τῇ προνοητικῆς εἰςβρμένης
τάξεις ἀνήρτη, ἢ τὸ ἐφ' ἡμῶν τοῖς ἐκ ἐφ' ἡμῶν
παιδιδύουσα πάθει. δι' ἀμύλων δὲ ταῦτα βε-
βαιῆται μάλλον, ἢ διὰ πατέρων πατέρων ἀνα-
ρετῆς. πρόνοιας γὰρ ἔσσης, ἀνάγκη καὶ νόμος, καὶ λο-
γισμὸς, καὶ ἔυχαις * πλείστα ἡμᾶς ὠφελεῖν μὴ ἔ-
πλείσσαι, σης δὲ, (ἔ) μόνον ἀνόνησιν παντελῶς ταῦτα,
ἀλλ' ἔδὲ τίω ἀρχὴν ὑποσῆναι διωκόμενα. διὸ
καὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν τίω πρόνοιας ζῶουσιν γινώ-
σκει καὶ ἡ πρόνοια τὸ ἐφ' ἡμῶν. ἢ γὰρ ἡμετέρας προ-
αίρεσις τίω δικαίαν εἰςβρμένην κρατύνει,
καὶ αὐτὴ τίω αὐτεξούσιον ἡμῶν κίνησιν βε-
βαιοῦται. ὡς εἰ μὴ καθαρὰν καὶ λελογι-
σμένην προσάγομεν τῷ θεῷ, νόμοις ἐμμέ-
τα. * αὐ-
νοῦντες, καὶ ἔυχαις χρώμενοι, καὶ * εὐβουλίας
τηρῶν.

ri tempore veluti alis sublatis, & eadem veste-
one digni habiti.

E libro tertio, cap. 10.

*Leges, rationes, virtutes, & si qua similia,
Providentiam inducere.*

Non frustra, inquit *Hierocles*, Leges
conduuntur hominibus, neque Ratio
iis temere data, neque voluntas frustra
est, nec vora facere supervacaneum, si res
humanæ Providentia regantur, Justitia &
Lege mercedem liberis actionibus tribuente.
Neque vero si hæc necessaria, honesta & uti-
lia sunt, idcirco Fati providentis vis tollitur,
quod Fatum externis malis id quod in nostra
est potestate corrigit: sed hæc per se magis in-
vicem confirmant, quam mutuo se destruunt.
Providentia enim existente, etiam Leges
necesse est, Rationes, & Vora plurimum
nobis prodesse: illa vero sublata, non solum
nihil profuerint, sed nec tueri quidem Remp.
imperiumque poterunt. Propterea quod
in nostra est potestate Providentiam in-
ducit; & vicissim Providentia, id quod in
nostra potestate est. Nostra enim voluntas
justum Fatum corroborat, & rursus Fatum
liberum arbitrium confirmat. quod si pu-
rum ac meditatum Deo adjunxerimus, Legi-
bus stantes, Votisque usi, & Prudentiam
sectantes,

πρωτῶντες, καὶ διὰ πάντων ὀπμιέλειαν ἑαυτῶν
ποιέμενοι· ἥ μάλιστα ἀγαθῶν τὰ ἐξόμενα. οἱ
δὲ πάντες· πάντως περὶ τῶν τέτοις ταταγ-
μένων δικῶν τὰς ἱατέρας οἷσιν αἰγνηδύ-
ναι, πείρα τὸ δέον μεταμαρτυρόντες. πρὸς αὐ-
τὸ δὲ τὸ εὖ καὶ καλῶς ἡμᾶς διατεθῆναι, τὸ χή-
ρον καθαρεύσαντας περαιρέσεις, πῶς ἴσω
φέρει σωτέλειαν εὐχὴν, καὶ νόμος, καὶ συμβουλὴ, καὶ
τὰ τοιαῦτα, οἷς τάξιν ἄγοντα καὶ συμφωνίαν
δοκῶν δὲ ἡμετέραν διάνοιαν.

Ποταπὸν ὅτι τὸ ἡμέτερον αὐτεξέσιον.

ΟΤΙ ἐ τοιούτον ἐστὶ, φησὶ, τὸ ἡμέτερον αὐ-
τεξέσιον, ὡς ἡ ἑαυτῶν περαιρέσεις κα-
νήσοι πάντα μεταπθέσαι δύνασθαι, τὰ ὄντα,
καὶ τὰ γινόμενα. ἔγω δὲ ἂν ἐ μόνον καὶ ἑνα ἑ-
καστον ἄνθρωπον κόσμῳ ἄλλῳ ἐβλύετο, καὶ ἄλ-
λη βίε καὶ ἀσκαδὴ, μὴ τὰ αὐτὰ βελομένων ἀ-
πάντων ἡμῶν· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκείνου διαθέσεις, ἡ
περὶ δραστέιοι ἦσαν καὶ ἐσιοποιοί, σωτέλειαν
τὰ πάντα, τῶς ὁξυρρόποις μεταβολαῖς ἡ ἄν-
θρωπίνων περαιρέσεων σωτέλειαν. διὸ ἐν-
λόγως ἡ δύναμις τῆς ἀνθρώπου αὐτεξέσεως, ἐν-
κινήτου ὄντος καὶ ἐφημέρου, ἀδρανὴς ὅτι παν-
τελῶς πρὸς ὑποστάσιν τινος, ἢ μετὰ τινος, μὴ
σωτερουμένη ἐξωθεν. ἀλλὰ δὴ τὰ ὄντα, φη-
σὶ, μὴ μεταπθέτω ἡ ἀνθρωπίνη περαιρέσις,
ἐπιδὴ θείῃ νόμῳ αὐτὰ φερεῖ, μὴ δὲ ἥ γι-
νόμενων ὅσα οἷς κοσμικαῖς ὀπεργίαι σωτε-
λαί.

sectantes, ac per omnia curam eorum gerentes, maximis fruemur bonis: contra vero, dolores perferemus his præfixos, sed qui medicinam adferant, experimento officium edocti. Ut autem bene aut male afficiamur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Consilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deoque consentientes efficiunt.

Arbitrii nostri libertas qualis sit.

Non tale est, inquit, liberum nostrum arbitrium, ut suis liberis actionibus omnia quæ sunt, quæque fiunt, transferre possit. Sic enim singulis hominibus novus mundus conderetur, aliusque vitæ apparatus esset, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, sed pro singulis cujusque affectibus (siquidem essentiam constituere possent) omnia traducerentur, mutata subitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur potestas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino est ad aliquid vel conficiendum vel transferendum, nisi aliunde juvetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex divina illa conserve, neque, eorum quæ sunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Cur

Διὰ τί μὴ τὰ ἀνθρώπινα διαθήσεται ὡς
βέλεται.

Ὅτι ἔθενός ἐστι κυρία, πάλιν ἑαυτῆς, καὶ τοῦ
ἑαυτῷ ἀμείνονα ἢ χείρονα ταῖς διαθέ-
σεσιν ἀπεργάζεσθαι· κερτικὴ μόνον ἔπαρσις ὄν-
των, καὶ ἀποδεκτικὴ τῶν γινομένων. καὶ ἔτι αἰ-
ρετικὴ ἢ κακίαν κτωμένη, πῶς ἔστι ἢ κακῶς ὅτι
οἰκίαις ὀνεργίαις διατεθῶμαι. τὸ γὰρ αὐτεξ-
* al. ὄν. ἔσιον τοῦτο μόνον * ἐφ' ἡμῖν (ἔ) δηλοῖ, ὅτι μι-
τάσειν ἡμῶν αὐτῶν πρὸς τὸ δοκῆν ἡμῖν τῆ πι-
εικμένει σώματι, καὶ τῶν ὀκτὸς, ὅτι ζωοποιου-
μένων πᾶσι αὐτεξέσι. αἱ γὰρ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡ-
μῖν παρ' ἑδὸν τῶν ἐτίαν, ὅτι ἡ ἰδρυ, καὶ ὡς
ἐν ἀποδείξει χάρις γινόμενον, ἀλλὰ ἐπ' αὐτῷ
(ἔ) βουληθῆ, οἷον τὸ σῶμα, ἢ τῶν κτησιν· μυ-
εῖαν ὀνεργισμῶν περὶσσεύεται, μὴ καὶ (κο-
πὴν περὶσσεύοντων αὐτῶν τῶν περὶσσεύων, καὶ
μυεῖαν δέσσει) (τῶν) ζωοποιουμένων, αἱ μέλ-
λοι τὶ τέτων καὶ νοῦν αὐτῶν γινώσκουσι. τὸ δὲ
τὰ ὀνεργισμῶν μὴ συμβῆναι, καὶ τὰ ζωοποι-
ουμένα, ἐκ τῶν ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀπὸ τινος καὶ
μακρῶς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἐπομένης ταύτης
τίς ἢ ἐ-τάξεως, ὡς ἡ ἐμὴ μὲν ὀπτελῶν λέγεται,
μὴ μὲν κείσε θεία ἔπαρσις ὅτι τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς
καὶ τὸν τῶν ἀξίαν ἀμοιβῶν τῶν ἐφ' ἡμῖν. ὅτι ἀναι-
πλά-ρεται τὸ αὐτεξέσιον ὅτι ἀνθρώπινος φύχης,
τῶνα. ὅτι τὰ ὀκτὸς αὐτῆς ὅτι πᾶσι θεῶν εἴη διανεμένη,
καὶ ἀποδιδόναι ἐκείνῳ πρὸς τῶν ἀξίαν τῶν
διαθέσεων. μάλιστα γὰρ πρὸς ἀρετὴν καὶ κα-
κίαν αὐτοκινησίαι ἡμῶν ἢ περὶσσεύοντικῃ ἐμὴ
μὲν δέσσει· ὅτι ἀπὸ τῆς ἑσθῆς δικαία ἢ ἀνι-
σθῆ

Cur res humane non fluant ex voto.

Libera voluntas in nullum habet imperium, præterquam in se, utque seipsam meliorem pejoremve affectionibus reddat, res solum judicans externas, factaq; recipiens. Quo fit, ut pro virtutibus aut vitiis acquisitis, bene aut male in suis actionibus dirigatur. Libertas enim hoc solum penes nos esse demonstrat, nimirum ut nos applicemus, prout visum fuerit, vicino corpori, externisque rebus, quæ libera minime sunt. Si enim arbitrium (quo de hætenus) essentiam, in qua situm habet, transenderet, ac veluti in aliena regione alia penes se esse vellet, verbi gratia, corpus, aut possessionem: sexcenta adversantia haberet, rebus ei ex animi sententia non succedentibus, infinitisque auxiliantibus indigeret, ut aliquid ex voto fluere. Non est autem in nostra manu positum, ne nobis adversa accidant, aut ut auxiliantia nanciscamur, sed alicujus alterius in potestate est; longeque antea propositi, & qui hoc consequitur, ordinis: quæ Fatum complere dicitur. Quod Fatum divinum quoddam est judicium in iis quæ in nostra potestate non sunt, ad justam eorum quæ in nostra sint potestate, mercedem. Non enim arbitrii tollitur libertas, si penes Deum sit, externa prout vult distribuere, ac singulis pro meritis præmia dare. Maxime enim ad virtutem aut vitium libertate nostra providens Fatum indiget, alioqui justa non esset inæqua-
lis

σθ' διανομή, μὴ ὑποθέσιν λαβῶν τὸ ἡμέτερον αὐτοξέσιον.

Ὅπ' ὅν τῃ τέλει τ' Τιμαίῳ ὁ Πλάτων, φησὶ, περὶ σωματικῶν παθῶν διδουμένους, καὶ τῶν τελευτῶν θεωρίας, καὶ ἀρσῶσι φαρμακείαις ἀπαρῶν, καὶ ἡδαι προχέως, διὰ τὸ δὲ ἄνθρωπον καὶ κατὰ φύσιν τ' νοσημάτων πέπυσιν, καὶ μὴ τ' βιαιόις ἐκτομαῖς πολλαπλάσια ταῦτα ἀπεργάζεσθαι, καὶ ἔτι πῶς ἐκ πῶς ἀκολυθίας περιῶν, ἐκαστὸν νόσον χερόνῳ ἵνα φύσιν τελασμένον ἀποφαίνῃ, τῇ τ' ζώων συστάσει ἀνάλογον ὧν ἡ σῴσις ἡμῶν τελασμένως, (ὡς) φησὶν, ἔχουσα τῷ βίῳ τὰς χερόνους καὶ κατὰ φύσιν. οἷον, ἵππος μὲν τοσάδε ἐπὶ ζῆσει τὸ μήκισον, βῦς δ' τοσάδε καὶ καθέκαστον, οἷον ὁ δὲ ὁ βῦς συσταίῃ ἐπὶ δέκα, οἱ μὴ θηρίον, ἢ ἀμνηστὶς ἔξωθεν συμπεσῶσα πείσαισι αὐτὸν ἀνάλειψιν. καὶ ὁ δὲ ἐκ φύσεως ἀφωρισμένον χερόνῳ τῷ ἐκαστῷ, μέχρ' ἔδωκεν ὅσον ὅσον ἐκαστὸν ἔσται, καὶ εἰς τὸ πᾶν ἐκ αὐτῆς βίῳ, μὴ πάντως δ' πάντας πρὸς τὸ δῶκεν τὸ συσταίῃ ἀφωρισμένον χερόνῳ, διὰ τὰς ἔξωθεν βιαιόις ἐπιφορέας αὐτῶν ἡμῶν μὲν τ' πρόνοιαν διατάττειν ἐφαμένον, καὶ τ' ἀλόγων ζώων ὡς ἐπὶ χερόνῳ ἐπισυμβάειν. μὴ δὲ ἀνάγκη ἐπὶ, ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων, ἔτι καὶ ἐπὶ τ' ἀλόγων ζώων, ἢ τ' οὐτ', τ' τὰς τ' ἀνθρώπων φυλάττειν πρὸς τὸ ἀξίαν ψυχῆς ἀποδομένῳ ἐπὶ μὴ δὲ ὁμοίως ἡμῶν ἐκείνα εἰς τὸ βίον παύειν. ἡμῶς μὲν δὲ καὶ δίκας ὧν δαιμόνων πρὸς τὸ τ' ἐπεβελωμένων (ἡμῶν) ἀξίαν λαβόμεν ἕκαστος βίον ὅν ὁ πάντα σωθήσεται, ἔθνος πόλις, πατήρ, μήτηρ, καὶ ἄλλοις ἀποκνήσας, σῶμα ἀνατοίδον, ἀναστροφῆς, καὶ τύχαι παντοῖαι τῶν βίῳ περφαί. προσέκυσται, ὅπως τῇ δὲ, καὶ κωρὸς ἀποστειλαμένον.

P R O V I D E N T I A.

91

lis illa rerum distributio, nisi occasionem ei arbitrium nostrum præberet.

Plato in extremo *Timeo* de corporis differens affectionibus, earumque curationibus, vetat iis uti temere purgationibus, quas medica ars adhibet, quod naturalem morborum maturitatem expectare, ne sectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et sic serie quadam procedens, singulis morbis tempus aliquod à natura præscriptum, ab simili animalium compositione ostendit, quorum congressus ordinare fit, vitæ continens tempus, atque in suo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutissime, bos autem tot, & sic de cæteris; ut bos decem vixerit annos nisi fera, aut alia aliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim singulis præfinitum tempus est, ad quem terminum, nec ultra, perveniri potest. Non omnes autem ad terminum usque pertingere possunt, impediante extrinsecus casu aliquo violento, quem Dei erga nos Providentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, juxta cujusque merita attributa, eodem modo est metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa eodem quo nos modo nascuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum judicio generantur, vitamque accipiunt qua hæc continentur, natio, civitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bonæ ad vitam tuendam, mortis genus, tempus designatum,

* al.

πρωτε-
λες ως.

μόνῳ· καὶ τέτων ἀπάντων φύλαξ καὶ ἀποπλη-
 ρωτῆς ὁ εἰληχὸς δαίμων ἐσηκιν. ὡν ὁδὸν ἐπ'
 οὐκίμων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ γὰρ τῇ λογιῇ ἐστὶ
 ὡς λογιῇ προσήκοντα, τ' ἀλόγου φύσεως· παρὰ
 λῶς ὅτιν' ἀμώτεια. καὶ δίκαιον ἐν ὅτι, τ' αὐτῆς
 ἀξιώσθαι προνοίας λογιῶν καὶ ἀλογα. ἡμ' ἐκείνη
 μὲν τῷ κατ' εἶδος σφ' ἐαδ', τ' ἀρκυῖ' ἔχον προ-
 νοίαν· τὸτο γὰρ μόνον ἀθάνατον, καὶ αἰὶ τὸ αὐτὸ
 διαμένον· ἡμῶς δ', εἰ μὴ καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον προ-
 νοηθῆσθαι μετὰ, ὥς μὴ μὲν ἀλογιστόν ἐστι τῇ
 προνοίᾳ καὶ κατ' ἡμᾶς, τῆς προσήκουσας ὑπὸ
 ταύτῃ μετὰ κηδεμονίας. ὁρᾷται δὲ πῶς πῶς
 ἀειμόδον ἀεικίμενον ὑποσταίται· ὑπὸ τῇ διαμε-
 ρῇ, ἐπομένους τῇ ἀπ' οὐκίμου γνέσει, καὶ κατ'
 ἕνα ἕκαστον τῆς προνοίας αὐτῆς μεταλαγχάνειν.
 καὶ γὰρ δὴ μίαν εἰργάσατο ψυχῇ, ἕκαστον δ' ἡμῶν
 ὡς ἐτυχεν ἀπὸ ταύτης ὑπομείλει, καὶ πάλιν εἰς
 ταύτην ἀνακινῆται· ἡμ' ἐκάστω ἀνδρῶν ἡμῶν
 ψυχῇ ἰδίῳις θεοῖς περικυβερταμένῳ ὑποστή-
 σαι· διδὲ καὶ ἐκάστος εἰς πρόνοια, καὶ κείσιν, καὶ
 δίκῃ, καὶ κάδωσις, καὶ εἰς γνέσειν ἐκπιμψις, καὶ
 βίου λήξιν προσήκουσα, καὶ τελειότης ἐκ ἀπὸ ταύ-
 τομάτου (υμβαίνουσα, καὶ μετὰ τῇ τελειότητι
 εἰς ἄθου πορεία μετὰ ὁμιλῶν, τοῦ τῷ ζῶ-
 ῳ ἡμῶν εἰληχότῳ δαίμονι. ὅτι μὲν οὖν
 ἡμῶν ζῶον καὶ φυτῶν, καὶ περὶ αὐ-
 τῶν ἡμῶν, καὶ ἀλλήλοφωγίας ἀναγκά-
 σαι χρεῖαι, παντοῖαι καὶ πυχρὰ φεικνύσθαι,
 ἐκείνωνται ἕκαστα· πᾶσι τῆς κατὰ φύσιν
 διακρίσεως ἀτάκτως καὶ ἀορίστως φθά-
 νει· ὥς περὶ βιωμένων αὐτοῖς δίκης
 ὑφ' ἐξουσίας, μήτε ἐφ' οἷς οὐκ ποιοῦσιν ἢ πα-
 ρουσι κείσιν προσδοκώμενης. ὅτι δὲ ἀν-
 θρώπων,

* al.

πρὸς
την.

* δια-

λυσιν.

* ὡς

μήτε.

* al.

ἐφ' ἐξου-
σίας.

stinatum, horumque omnium custos ac minister Genius: quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, qua prædita sunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena sunt. Non igitur æquum est eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque ea præditorum. Siquidem illa Providentiæ tantum adipiscuntur, quantum ad speciem conservandum satis est, quæ æterna est & immortalis: nisi a. no providentiam singularim experiamur, ut nihil non ab ea regatur, non debita erga nos sollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, juxta ortus productionem Providentiam ejus singulatim sortiri. Neque enim unicam condidit animâ Deus, à qua singulæ partem mutuarentur, aut in quam vicissim resolverentur; sed singulas animas terminis suis circumscripsit. Quamobrem etiam singularum est Providentia, & judicium, & poena, & expiatio, & ad Orcum missio, vitæque terminis conveniens, mors quoque non fortuita; & post mortem ad inferos cum Genio qui nobis obigit descensus. In brutis vero ac stirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia invicem se devorant necessitate adacta, denique ob varios ac fortuitos casus, fit ut sine ordine ac termino, ante tempus à natura præscriptum, extinguantur, ut nulla iis constituta sit poena, neque ratio reddenda eorum quæ in vita egerunt, aut perpeffa sunt. In hominibus

* αλ. θρώπων, * θισμοὶ πρηνόαι, καὶ δαμνῶν κελ-
 θισμός, καὶ βίων κληροί, καὶ παλαιῶν ἀμνηστικῶν
 ἀμοιβαί, τὰ τε ἄλλα, καὶ τὰς καιρὸς, καὶ τὰς
 τῶν πόντων τὴν τελειότην ἀφορίζουσιν· ὅτε καὶ τὰ
 ἀπὸ πρηνείας ἐνεργέμενα, καὶ τὰ ὅς ἐστι
 δοκούντα (συμπέπην, πρὸς τὸ ἐκείνου ἡμῶν ὁ-
 μῶν ἐν τῷ (συμπεριεῖται, καὶ τὸ τὸ * ἀξίαι ἀποπλη-
 ρυνθῆναι· ἀπὸ τῶν παρὰ ἡμετέρας τοῖς ἐφ-
 ἑσθῆς τὴν αἰτίαν τῆς (συμβάσεως παρεχόμενον,
 καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν τὰς τῶν ἐκ ἐφ' ἡμῖν πειρασθῆναι
 ἐφελκομένου, τὰ τὰς ἀνθρώπων πρηνείας
 τοῖς ἐμνηστικῶν ἀπὸ θυμῶν νόμοις, ὅς ὁ δὲ
 μυρῶν ἐταξοταῖς ψυχαῖς. λήπει.

T E Λ Ο Σ.

PROVIDENTIA.

83

minibus Providentiæ leges, Deorumque iudicia, vitæque conditiones, & male ante-actæ vitæ poenæ, cum alia omnia, tum tempus, mortisque genus definiunt; ut quæ libere sunt acta, vel fortuito accidisse visa sint, cum cujusque Fato jungantur, & poenam meritorum impleant, dum ante-actæ vitæ sequentia respondent, & ea quæ in nostra potestate sunt, eorum quæ non sunt in nostra potestate necessitatem attrahunt. Quo fit, ut humanæ voluntates Fati legibus, quas conditor Deus præscripsit, regantur.

FINIS.

LILII GREGORII GYRALDI
FERRARIENSIS AD ILLUSTR.

JOAN. THOM. M. PICUM MI-
randulam, Philosophi Pythagoræ
Symbolorum interpretatio.

Prefatio.

Scribit *Lysis Pythagoricus* in quadam ad *Hipparchum* epistola, eos qui corruptis obscœnisque moribus sermones divinos & præcepta immiscent, non secus omnino facere, quam si quis cœnoso puteo limpidissimam infundat aquam, quæ & cœnum ipsum putei conturbet, & suum contamine nitorem. Qua putatione factum, ut antiquissimi illi poetæ, qui & theologi vocati sunt, omnis (ut sic dicam) sapientiæ antistites, res ideo divinas & naturales fabularum quibusdam figmentis involutas cecinerint: quod in Dialogis de Poetis, pluribus, ut spero, ostendemus. Hos poetas imitati sunt, qui religiones, novasque leges, vel ipsi primi instituerunt, vel à Deis immortalibus acceptas, mortalibus attulerunt, vel posuerunt. Nam & ipsi obscuris plerumque opertisque sermonibus usi sunt, adeo ut nec ænigmatum involucris, metaphorisque ac parabolis, quas vocamus, & iis interdum longe repetitis abstinuisse videamus. Quem sane loquendi morem, ut jam vetustate defitos mittamus, *Zoroastres*, *Zamolx* s, *Zalencos*,

leucos, Dardanos, Charondas, Numas, aliosque; nonne & Magmed, quem vulgo Mahometen vocamus, cum in suo Dia logo, tum in eo etiam quem à Deo sibi datum suis persuasit, Alchorano usurpasse videmus? Sed &, si inter impios meminisse licet, nonne Mosem, cæterosque Hebræorum vates, qui Græca voce prophetæ dicuntur, iis sæpe usos esse conspiciamus? & parcius quidem CHRISTUM Deum, Dominum & Servatorem nostrum? Nam ut sancte, impius tamen ipse, Julianus Cæsar ait; Amat Divina natura celari, & abdita ejus substantia non patitur nudis verbis in aures introire pollutas. Quin eadem ratione Maternus Firmicus Mavortium Lollianum his verbis obtestatur, in ultima sui voluminis parte: Celari, inquit, & abscondi plurimis tegumentis natura Divinitatis ab initio voluit, ne omnibus facilis esset accessus, neve cunctis patefacta Majestatis suæ origine panderetur. Hinc inprimis Pythagorici & Platonici ænigmatis symbolisque usi sunt, quia sciebant Deo naturæque inimicam esse nudam apertamque expositionem: qui sicuti vulgaribus hominum sensibus, ut Aur. Macrobius ait, intellectum sui vario rerum tegmine operimentoq; subtraxit; ita à prudentibus arcana sua voluit per arcana tractari. Sic ipsa mysteria figurarum quasi cuniculis operiri volebant, ne vel hæc adeptis, nudam rerum talium se divina natura præberet, sed summatibus tantum viris sapientia interprete, veri arcani conscii, contenti ut sint reliqui ad venerationem, figuris & involucris defendentibus, à vilitate secretam. Quare Numenius philosophus curiosior, offensam pertulit numinum, quod sacra Eleusinia interpretando vulgaverit. Visum enim ei fuit in somnis, videre Deas ipsas habitu meretricio in fornice prostantes. Id cum, mirabundus quid id esset, percunctatus fuisset: ei responsum fuit, Ipsas Deas iratas, ab ipso pudicitia adyto

vi abstractas, passimque ab eo prostitutas. *Pausanias* quoque ait, se prohibitum eadem sacra *Eleusinia* in sua historia vulgare. Quare minus mirum videri potest, si *Theodectes* poeta oculis captus fuisse dicitur, cum *Hebræorum* quædam suis carminibus arcana profanasset, & publicasset. & si *Theopompus* historicus, ut *Aristeas* scribit, se dixit supra 30. dies mentis turbatione correptum, quod ex *Judæorum* lege secretiora quædam in suis historiis transferre conatus esset : sed cum per morbi intervalla Deum implorasset, ei per somnium demonstratum, id sibi ideo contigisse, quod divina in vulgus transferre tentasset. Hinc ergo factum reor, ut in prodendis sacris, vel Deorum vel naturæ arcanis, magni illi inter scriptores heroes, tenebris plerumque plus quam *Cimmeriis*, flexuosisque mæandris, & (ut sic loquar) labyrinthis usos esse videamus. Quin & hæc sacra symbola vocat divinus *Areopagita* *Dionysius* : eademque de causa à doctissimis quibusdam triplex Theologia dicitur, Symbolica, Mystica, & Telestica. Sed de his satis in præsentia : neque enim de divinis, ut recte monet *Pythagoras*, sine lumine loquendum. Rectius vero, *Pice*, de his, quæ etsi à nostra religione aliena, nonnihil tamen institutionis ad bene beateque vivendum afferre possunt ; atque inprimis de *Pythagoræ* symbolis agemus, quod ea nostro de ænigmatis libello satis convenire videntur.

Iamblichus ex *Chalcide* *Syriæ* philosophus, & ☉, hoc est divinus cognominatus, inter alia multa, quæ in omni philosophia monumenta reliquit, de secta & vita *Pythagoræ* libros edidit, in quibus *Pythagoram* ait, griphis & ænigmatis, quæ Symbola dicuntur, usum fuisse. idem scribit *Demetrius Byzantius*, & *Naucratice Athenæus* : idem *Olympiodorus*, & *Hierocles*, & *Cyrillus*, *Alexandrini*, & in iis quæ contra *Ruffinum* noster scripsit

Hie-

Hieronimus. Idem & *Porphyrus* philosophus, in iis libris quos de vita *Pythagoræ* scripsit. Quo fit, ut tantorum virorum exemplo ac auctoritate monito, meo *Enigmatum* libello addere placuerit, quæ de Symbolis *Pythagoricis* vel legi, vel ipse excogitavi: idque in libelli alterius formam redactum, ad te simul cum altero, *Pice*, mittere.

Pythagoras igitur, qui vulgo quidem *Samius*, à plerisque *Syrius*, ab aliis *Tyrius*, à Græcis quibusdam *Tyrrhenus*, à nonnullis (ut scribit *D. Ambrosius*) ab *Hebræis* originem duxisse existimatus est: & perinde etiam, ut ait *Theodoretus*, à circumcissione non abstinuit, ab *Hebræorum* prophetis, & inprimis à *Mose*, multa desumpsisse facile videri potest: id quod & *Iosephus* contra *Appionem*, & *Aristobulus* philosophus *Peripateticus*, *Hebræi*, & *Eusebius* & *Hieronimus* Christiani, prodidere; quod nec negat *Iamblichus*, & aperte ostendit *Hermippus*, diligentissimus historiarum perscrutator, in primo de *Pythagora* libro. *Pythagoras* (inquit) discipulorum uno vita functo, nomine *Chalciphonte Crotoniate*, illius animam dicebat secum esse, die noctuque, sibi præcipere, ne transiret de loco, unde asinus onus portaret: & ab aqua sæculenta, omnique blasphemia & calumnia abstinere. tum subjungit; Hæc autem agebat atque dicebat, *Judæorum* & *Iarsensium* sententias ac opiniones imitatus. Hæc *Hermippus*. Sed ista nos toto libello plenius ostendemus. Atque ideo, mirandum magis, id *Lactantium Firmianum* fugisse, virum eloquentissimum pariterque eruditissimum: quippe qui palam neget, *Pythagoram* apud *Hebræos* unquam versatum. Igitur, ut institutū sequar, cum auditores ille suos, quorum civiles alios & extrarios, hoc est, *πολιτικὸς* & *ἑωπειακὸς* appellare cōsuevit; alios intimos & sanctos, h. e. *ἱερωπειακὸς* & *κεκαστικὸς*; alios mathematicos & phycos, aliisque nominibus

nibus, ut apud *Iamblichum* & *Suidam*, & ab his diversa apud *Gellium* legimus: cum inquam ille ad bene beateque vivendū institueret, sententias quasdā perbreves, diathecas à Græcis dictas, illis occultius proponebat, quibus eorum mentes à cogitationū intentione ad tranquillitatem traducebat. Harum quidem aliæ Aurei versus dicuntur, hoc est *Χύρα ἔπν*, & quæ à *Philolao*, ut à plerisque creditur, *Pythagorico* carmine compositæ sunt, & cum ab aliis, tum præcipue ab *Hierocle Alexandrino* philosopho interpretatæ: aliæ obscuriores & ænigmatis similes, *Symbole* dictæ, quasi notæ & signa, & suæ quædam philosophiæ ac disciplinæ indicia, vitæque puriter & sancte degendæ. Hæc, inquam, *symbole* antiquis *Anaximander Milesius*, is qui junior dictus est, & *Alexander Polyhistor*, interpretati sunt: quorum, quod sciam, interpretationes ad nos non pervenerunt. *Plutarchus* quidem, & *Athenæus*, & *Laertius*, alique ex parte & hinc inde interpretati sunt: sed nostro tempore *Germani* duo, viri doctissimi, id quidem potius incepere, quam perfecere; *Erasmus* videlicet *Roterodamus*, & *Joan. Phorcinus*. nam ante hos ex nostris senior *Beroaldus*, pauca quædam suo quodam libello collegit. Quamobrem nos in iis impares licet, tibi majore cura & studio ea ipsa nunc *symbole* exponere tentamus.

Symbole utique *Pythagoras*, ut in *Symposiacis* *Plutarchus* ait, à *Tyrrhenis* accepisse creditur, apud quos & natus & nutritus existimatur. Quin eorum nonnulla id palam ostendunt, quæ & *Plutarchi* ætate, & nostra quoque, apud *Tyrrhenos* ipsos in usu esse videmus. Ea tamen, ut scribit *Iamblichus*, ab *Ægyptiis* potius imitatus accepit. eo enim genere *Ægyptii* occulta naturæ mysteria significabant. Nam ut alio in opere idem ostendit *Iamblichus*, *Ægyptii* per lutum mundi

mundi corpus materiamque genitabilem intelligebant: per loton vero aquaticæ arbori insidentem, Deū ipsum principatum rerum omnium tenentem, nec ipsum teneri significabant: ea quando arbor est lotos, quæ omnia rotunda habeat, tum folia, tum fructus, ex quare & significari putabant mentis actionē in orbem sese moventis, per eadem videlicet, & eodem sese modo habentis. Deum quoque per navis gubernatorem intelligi volebant, qui mundi totius curam & administrationem continue gerat, eique provideat. Sed enim & *Cyrillus Alexandrinus*, de hujuscemodi *Aegyptiorum* symbolis, in eis quos contra *Julianum Cæsarem* libris, ita propemodum: *Aegyptii*, inquit, Deum significare volentes, summam scilicet, & quæ super omnia est naturam, pingebant oculum, cui & baculum substituebant: ut per hoc intelligatur, quod omnia videat, & sit ei etiam regia dignitas, nam sceptrum fere semper regis intelligitur symbolum. Quamvis etiam per stantem baculum idem significatur, quod nullo modo divina natura corrumpi & labefactari possit, sed semper stare, & quodammodo sustinere & fundare omnia dicatur. Dicuntur & iidem aspidem fingere in figuram cœli, eo quod in circulum feratur. Iidem serpentem in figuram temporis, eo quod longus sit, & multis spiris ac voluminibus sese regyret, repatque absque strepitu. Insuper & furorem & iram ænigmate quodam declarantes, craticulam effingebant, cui ignis subjectus esset, & cor illi superimpositum. Sed satis in præsentia de his *Aegyptiorum* arcanis, quantum scilicet ad Symbola pertinet. Alii plura ex *Cheremone* philosopho, itemque *Porro*, & *Philippo* qui *Horum* transtulit: & post hos *Picrius* noster, qui Hieroglyphica *Aegyptiorum* est exsecutus. Sed nec *Hebræi*, nec *Chaldei* symbolis abstinuerunt. Hujusmodi quidem multa apud *Mosem Solomonemque*

monemque & *Hebæorum* cæteros vates legendo offendes, à quibus *Pythagoras* ipse (ut paulo ante dixi) multa decerpfit. Quin & probati quidam scriptores, *Solomonis* quæ *Parabolæ* dicuntur vulgo, symbolorum nomine nuncupant. Ab *Hebræis* quidem & *Ægyptiis* *Rhuelin* existimat *Pythagoram* symbola sumpsisse. De *Chaldæorum* vero symbolis cum alii, tum multa *Psellus*, in his quæ *Zoroastri* magica oracula seu *Chaldaica* vocantur: quin & *Clemens* in *Stromatis*, & *Cyrillus*, itemque *Porphyrius*, *Pythagoram* scribunt æmulatum fuisse *Zoroastrem*. Sunt autem ejusmodi *Chaldaica* symbola, ut est hoc; Quære paradisum, hoc est, *ἡμῶν ὁ παράδεισος*: quod *Psellus* interpretatur, Paradisum esse dicens omnem divinarum virtutum chorum, & cætera quæ scribit ad similitudinem *Mosæ* paradisi, non solum ipse, sed & *Magmed* in sua impia illa theologia. Item illud, *φλογὶν πυρρὰν καὶ σπέρματιν*, hoc est, flammæ gladius & versatilis: quod & *Psellus* idem sic exponit; Implacabilis virtus, immitisque potestas, his qui indigne ingrediuntur paradisum: qua de re tamen longe plura *Philo Alexandrinus*. *Chaldaum* & istud est, *Materiæ* sterus igne cœlesti absumamus: quod sic *Græce*, *ὕλην τοῦ κόσμου πρὸς τὸ πῦρ κατακαίμεν*. hoc est, ut idem *Psellus* exponit, divino lumine corruptibilem & sordidam hominis partem eluamus. De his vero *Chaldæorum* symbolis, liber curiosa quadam doctrina repositus apud *Græcos* existat mancus, apud *Chaldæos* vero copiosior & absolutior. Placet & hoc tibi loco *Zoroastri* symbolicon illud de anima adferre, quod illius esse *Chaldæi* interpretes adserunt: Animam scilicet alatam esse; cumque alæ excidunt, illam in corpus præcipientem terri; tum demum illis subcrecentibus, ad superos revolare. Eum autem discipulis percunctantibus, quo pacto alis bene plumantibus volucres animos sortirentur;

tur? Irrigētis, inquit, alas aquis vitæ. Iterum sciscitantibus, unde has aquas peterent; illis per parabolam respondit: Quatuor fluvii Dei Paradisus abluitur & irrigatur, inde vobis salutare aquas haurietis. nomen fluminis quod est ab aquilone, quod rectum denotat: quod ab occasu, quod expiationem: quod ab ortu, quod lumen: quod à meridie, quod nos pietatem interpretari possumus. Et hæc quidem *Zoroastri*. Porro fluviorum nomina *Hebræi* hæc sunt: *Phison*, qui est *Gange*: *Geon*, qui est *Nilus*: *Chiddechel*, qui est *Tigris*: & *Euphrates*, qui est *Euphrates*, ut interpretatur *Hieronymus*. Sed enim & præter quas nominavimus, aliæ etiam gentes sua symbola habuere, non *Græci* modo, sed & *Romani*: quibus inter alia, ne singula enumeremus, papaver fertilitatis & urbis symbolum fuit: connubii, malum cydonium: fructuum, *Adon*: libertatis, *Liber* pater: florum, *Atys*: spuma, genitura: *Satyrus*, libidinis: atque hujus generis multa, quæ *Plutarchus* & *Eusebius* collegere. Non id tamen missum fecerim, quod ab *Eustathio* in *Dionysium* proditum est, *Ammonem* in *Libya*, oracula per symbola tantum reddere solitum. Nunc & tibi breviter, quid symbolum significet, absolvam. Symbolum igitur, quoniam deductum est *παρὰ τὸ Συμβάλλω*, ἢ *Συμβάλλω*, quæ verba apud *Græcos* diversa significant, ideo & ipsum diversa & varia significat, quæ à *Græcis* & *Latinis* grammaticis collecta sunt. Nam & interdum collatio illa est, qua plures quid in unum conferunt ad celebranda convivia, & ipsum etiam interdum convivium: quomodo apud nos *Terentius* & *Plautus*, & alii: tametsi quidam fœmineo genere symbolon hoc significatu potius malint dicere. *Ἐκπρον* dixit *Homerus* & *Hesiodus*, & ab his alii plerique. unde eum *A-symbolon* dicere consuevimus, qui conviva nil conferens admittitur: quam vocem etiam ad alia cum *Latini*

Latini tum Græci transtulerunt. Symbolū etiam interdum est signum, quod vel epistolis, vel vasis imprimitur, ne resignetur à quibus non oportet. Significat præterea bellicum signum, & tesseram, quo in bello uti consuevimus. Aliquando insuper indicium seu conjecturam, qua aliquid prænoscesimus. & ab hoc ad varia transfertur. Nam & annulum nuptiarum symbolum denotat: item nummum seu nomisma, ut sit civitatis vel principis indicium. nunc etymologiam, seu argumentum symbolum significat, nunc augurium & vaticiniū. quamobré Græci quidā ita symbolū definiunt, ut id sit quo aliquid conjectamus & cognoscimus; hoc est, ut eorum verbis utar, *Συμβολὸν ὅτιν ἐξ ὧ ἐστὶν ἡμᾶς Συμβάλλειν καὶ γινῶναι.* Differre autem dicunt à *τεκμηρίω*, hoc est conjectura, quod hoc naturale est, ut lac in puerpera, fumus ex igne: symbolum vero, quod non à natura, sed positione fiat. Hic mitto quæ *Moschopolus* multa hac de re. Sed ut urbium & legum symbola Græci posuere: ita & sententiarum arcanarum, mysticarumque rerum. quare *Ruffinus Aquileiensis*, Apostolos ait ea ratione sua symbola posuisse, quibus, quod eorum quisque de religione sentiret, in medium & in unum contulere. Pari modo & *Pythagoricorum* symbola fuerunt, quibus arcano sensu & mystico brevissime quid præciperetur ostendebant. Hic plura non inculco, quæ ab aliis in medium sunt adlata. Illud tantum non omiserim, Symbolorum id proprium esse, ut mæandris obscurisque sententiarum involucris involvantur: quod in iis mire est observatum, quæ sine controversia *Pythagorica* sunt. Nam, ut videbis, aliqua sunt, quæ quoniam ea non sunt ratione conscripta qua cætera, propterea plerisque dubitatum an sint legitima. Illud quoque *Demetrius Phalereus* in symbolis attendendum ait, ut cum gravitate & brevitate quadam plurimum sensus sub his intelli-

telligamus. Dat ille exemplum, ut si dicamus, Humi nobis cicadæ canunt : cum intelligamus, Arbores nobis excisas esse. Est ergo symboli propria & peculiaris brevitatis cum gravitate quadam, quæ plura uno significato comprehendat. Sed nec minus illud attendere oportet, quod est à *Plutarcho* traditum : pleraque esse in symbolis, quæ prohibita videri possint, quæ ab ipsis tamen *Pythagoricis* nec averfata nec formidata sunt, verum per ea deterrentur ab iis quæ per ipsa significari volebant. Quale illud est, Sub vitem non eundum; hoc est, vitandam esse ebrietatem, quæ non pedes modo debilitat, sed & caput noxiis pertentat vaporibus. Contra *Ægyptii* per vitem lætitiā intelligebant sacris suis literis : quo modo & symbolum exponere queas, non nimis voluptati ac lætitiæ indulgendum esse. Nec illud te lateat volo, symbolorum pleraque proverbiorum naturam habere : cum & ideo *Pythagoram* adagiis non abstinuisse legamus. Quippe, si *Apuleio* credimus, iis nonnunquam usus sit; ut cum non ex omni ligno faciendum esse *Mercurium* diceret; & significare veller, non ad capeffendas disciplinas cuncta apta esse ingenia : atque ob hanc causam priusquam in consortium & contubernium discipulos admitteret, cujus habitus naturæve essent diligenter explorabat, quæ de re & alii multa, & ego nonnihil alibi. Ad hæc, quæ per symbola traduntur, nos ad mentem intellectumque per corporeos sensus transferunt : & ea trifariam esse dicuntur, hoc est, moralia, naturalia, theologica : id quod & tibi ex horum interpretatione liquido constabit. Verum quoniam *Pythagoram* sua acroamata, hoc est auditiones, trifariam divisisse accepimus; in eo videlicet quo quid est, ut quid quaternarius numerus, quid ternarius; & in eo quo quid maxime, ut quid iustissimum, quid optimum; & in quid agendum, quid non,

ut

ut an piscis & faba in cibis sint habendi: in omnibus his tribus symbola reposuisse creditur. his etenim uti præceptis quibusdam, ut dixi, discipulos quid agendum fugiendumve monebat. In his vero interpretandis minus tibi mirum videndum, si varias plerumque sententias attulero, & nonnunquam fere contrarias ac oppositas, cum & *Pythagoricos* ipsos in iis non convenisse videamus. Eorum enim aliquos nude ea & simpliciter exposuisse accepimus, alios altiores & in iis occultiores sensus indagare & perscrutari voluisse: id quod de aliquibus omnino contenderim, & à me quoque fiet. Ordinem autem in recensendis his meum ipsius, non aliorum, ea ratione secutus sum, quod varie à veteribus digesta videmus, immo plerumque confuse adlata. Illud vero nos ideo primum fecimus, quod est de justitia & æquitate: quia sine ea nihil usquam recte beneque fieri conspiciamus.

Jugum ne transilias.

Jugum, stateramve ne transilito: quod *Gæce* dicitur, *ζυγὸν μὴ διαπερβαίνεν*. Hoc Symbolum nos primum adferimus, quoniam eo philosophus nos admonet, ne æquitatis justitiæque viam deseramus, quomodo *Plutarchus* & *Hieronymus* exponunt. Quis enim ignorat, lance & statera justitiam significari? Huic non ab simile proverbium illud esse videtur, quod est *Trutina justior*: quod de iis dici solet, qui sunt & justissimi & æquissimi: unde & æquilibrium dicere solemus. *Cyrius* tamen *Alexandrinus*, Stateram, inquit, ne transilito, hoc est, avarus ne esto. Idem & *Athenaus*, qui hoc symbolo *πλοσσεξία*, hoc est avaritiam fugiendam ait, & æqualitatem sectandam. Sunt qui præcipi putent, studiis actisque omnibus moderamentum adhibendum.

qui-

quidam simpliciter ad mensuras & pondera referunt, quæ iusta esse debent : quo modo & nostri & *Hebræi* præcipiunt. At nos ad omnem potius æquitatem referendum arbitrati sumus : illud certe mirati, quosdam (aliiqui doctos) fuisse, qui unum hoc symbolum in duo diviserunt, Græca (ut puto) lectione decepti, in qua modo jugum, modo stateram invenias. Cum illud certe magis fuerat observandum, *Plutarchum* in *Symposiacis* ita enunciare, *μὴ σάρον ἰσθὲν*. quo loco *Saron* quidam pro *Zygon* positum crediderunt, mendumque in codicem irrepsisse, quo modo pene innumera bilia in iis *Plutarchi* codicibus. Alius vero quid *Saron* significaret minus videns, *Saron* transtulit ne transilito. alii mensuram, seu *Babyloniorum* (*Chaldeorum*que) numerum. At cum *Plutarchus* idem in *Quæstionibus* de eodem symbolo agat, illud, ut puto, rectius examinavi, & hoc à priori aliud omnino esse statui, quod à quapiam fluxisse consuetudine existimo, quæ & hodie est in vulgi frequenti sermone, qua monemur, Scopas non transiliendum : quippe *σάρον*, teste *Polluce*, instrumentum illud est quo pavimenta & areas vertere solemus, & Latine scopas vocamus; deductum à verbo *σάω*, quod verro significat : unde & pavimenta quæ verri non posse videntur, Asarota dicuntur. Hoc verò symbolo monemur, ne scopas transiliamus : hoc est, ne proni simus ad iracundiam, neve levi causâ à ratione excedamus. Nam, ut modo dicebam, in ore & frequenti vulgi sermone est, Ne scopas transilito. Detortum id putant *Hetrusci* à vulgari opificum sellulariorumq; consuetudine, cum res eorum vetustior longe sit. Atq; de jugo & saro non transiliendo satis.

In chænice non sedendum.

IN chænice ne sedeto. Quidâ inter Græcos sic, *χρίναι μὴ ἐν τῇ χαινίᾳ*. *Suidas* aliiq; nonnulli, *ὅτι χρίναι μὴ κατὰ*.

καθ' ἑαυτὴν. *Marsilius* vertit, Supra modium non sedendū, *Politianus*, Supra sextariū: quidā alii, In semodio: quisq; ut sibi visum fuit. Commodius mihi, In choenice, nam cum, *Laertio* & *Suida* testibus, choenix sit, quam *Clearchus* Hemerotrophin nuncupat, id est diurnus cibus, & dimensum quod indies alicui impenditur, quasi dicas, quod à recentioribus Latinis sportula dicitur, & salariū, eo modo quo apud *Homerum* in *Odysea* à grammaticis choenix ipsa exponi solet: hac ratione symbolum plerique interpretantur, æque præsentis & futuri victus habendam esse rationem. *Rhemnius Fannius*, alique nonnulli, choenicem mensuram quampiam esse dicunt quaternei sextarii, hoc est, ut ipse *Fannius* cecinit,

Qui quater adsumptus fit Graio nomine choenix.

Neque vero hic ego rem ad obryzum repeto, ut *Budaus*, cui, ut videmus, omne studium fuit, sub assis ratione omneis *Italæ* nationis literatos vellicare. Sic enim disputat, quantum choenix capiat, si nunc demum *Damascenæ Alexandrinæ* ve merces ea mensura præstinetur, atque ita ipse symbolum interpretatur: Cum unus, inquit, diei victum paraveris, ne eo statim acquiescas. Id quod multo ante *Athenæus* his verbis docuerat: Quæ præsentis (inquit) sunt diei, non considerata, sed quæ futura dies adferat: terminus enim & vitæ finis mors est, ac si nos moneat, non sollicitos esse debere de victu, sed de morte. *Plutarchus* cum priorē sententia convenit: non enim otio indulgendum ait, sed in posterum prospiciendum, id quod etiam scribit *D. Cyrillus Alexandrinus* in his libris, quos contra *Julianum Cæsarem* scripsit. *Roterodamus* vero *Erasmus*, multæ vir eruditionis & facundiæ, non oportere ait per inertiam atque secordiam cibum alienum sectari, sed suā quemque industria necessaria sibi comparare, quando

do (ait) aliena sit foedum vivere quadrā. At *Picus* senior, tuus, *Pice*, magnus patruus, symbolum alia lance perpendens, ad altiorem sensum, in quadam sua oratione sic exposuit, ut omnia videlicet nos rationali anima metientes, ad mensuram & regulam cuncta dirigamus. Præcipit, inquit, *Pythagoras*, ne super modium sedeamus: id est, rationalem partem, qua anima cuncta metitur & examinat, ne ociosa desidiosa remittentes amittamus, sed rationis exercitatione ac regula & dirigamus assidue, & excitemus. Hæc tere ille. Sed si quis *Pythagoram* dixerit hoc symbolo præcipisse, non esse de victu semper cogitandum, non fortassis, male interpretabitur: atque ideo non super chænice sedendum. Cui CHRISTI Domini sententia convenit, præipientis, non sollicitos nos esse debere de crastino, nec (ut ait *Seneca*) ex illo pendere. quo modo & D. *Hieronymus* exposuit: De victu, inquit, in crastinum ne sollicitus fueris.

Onus simul tollendum, non simul ponendum.

ONus simul tollito, non simul deponito. quod D. *Hieronymus* ita vertit: Oneratis superimponendum onus, deponentibus non communicandum: seu, ut legunt alii, non connitendum. Græce sic enunciatur, φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δὲ συνεπιπιδέναι. vel sic, ut alii legunt, φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δὲ συναποπιδέναι. *Martilius* sic Latine vertit: Viro qui pondus elevar, auxiliare, non tamen cum eo deponas. *Oecolampadius* vero: Onus portantibus imponendum, non autem simul deponendum. Et suam interpretationem fecit *Erasmus*, ita n. ipse: Tollenti onus auxiliandū, haud adjuvandus tamen qui deponit. *Rheucelin*: Onus simul deponere, non autem simul imponere, haud secus atque si dicas, Id

coadjuvato, ut homines molestia leventur, non graventur. Symboli quidem sententiam interpretes omnes adsequi videntur, si minus verba, quæ sic certe se habent; Simul quidem tollendum onus, non simul tamen deponendum, quo fit, ut is clarius (ut mihi quidem videtur) vertere potuisset, qui *Laertium* est interpretatus, si onus una tollendum, non abjiciendum dixisset. Hoc vero symbolo monebat philosophus, ad virtutem tendentibus præcepta indices augenda esse: contra, ocio se atque inertie dedentes relinquendos, neq; cum iis communicandum. Certe in eos Symbolum dici potest, qui pridem aliquod sanctioris vitæ institutum professi, ad laxiorem demum se vivendi normam, ne licentiam dicam, transtulerunt: quo in genere innumerabilis cum alias semper, tum hac præcipue temporum fæce multitudo apparet: unde & tot indices in Christiana religione cooriuntur dissensiones & turbæ. Sed nos nostra symbola potius explicemus, istosque sic dissidentes Dei igneo versatili gladio vindicandos mittamus. *Olympiodorus* quidem in *Platonis Phædone*, symbolum hoc ita legebat, *μὴ ἀποπείναι ἅμὰ συνεπιπείναι βάρη*, hoc est, Non deponenda, sed una subeunda onera. Quod ita ipse exponit: Simul in vita operandum, non autem contra faciendum, hoc est, *Συμπράττειν τῇ ζωῇ, ἕκ ἀντιπράττειν*. Cum quo sentit *Cyrillus*, sic scribens: Non oportet, inquit, cooperari cuiquam ad ignaviam, sed ad virtutes & labores. Idem innuit & *Plutarchus* in *Symposiacis*. *Suidas* tamen, ubi de hoc symbolo meminit, hoc ipsum ita legere videtur, *φορτίον μὴ συγκαθαίρειν, μὴ δὲ συνεπιπείναι*: h. e. onus neque simul ponendum, neque simul tollendum, quæ si legitima sit lectio, alia quoque erit adhibenda expositio. Neque enim eo loco onus pro virtute sumendum, sed ejus contrarium. Plures tamen cum priore sententia conveniunt.

Hirundines

Hirundines familiares non habeo.

DOMESTICAS hirundines *ne habeto*. hoc est Græce, δ-
μωροφίς χελιδῶνας μὴ ἔχειν. Profertur & hoc
Latine varie. Nam D. *Hieronymus*, hirundinem in do-
mo non suscipiendam, transtulit. alius, Sub eodem te-
cto hirundinem *ne habeto*. *Marsilius*, Hirundinem do-
mi *ne suscipias*. Sed quisque, ut commodius sibi visum.
Certe δμωροφίς Græce ex vi verbi, ejusdem vel tecti
vel culminis significat. At nos hoc loco sensum potius
perquiramus. *Hieronymus* & *Cyrillus*, & quidam alii pu-
tant nos hoc symbolo moneri, ne garrulis & nugacibus
fidem præstemus, neve eorum consuetudinem confor-
tiumque habeamus. Ea etenim est hirundinis natura,
& ideo κατῴλη appellari dicitur, ut apud *Hesiodum*
scribit *Proclus*; eodem & ab *Anacreonte* & *Simonide*
nomine nuncupata. Omnia, quidem, ut *Aesopus* ait,
mala ex lingua provenire solent: id quod & *Plutarchus*,
in iis qui sunt de Nugacitate, & de Audiendo, plane
ostendit. Græca huic Symbolo sententia congruere vi-
detur, quæ ait, Nugacem hominem è domo ejiciendum.
Alii sic interpretantur, ut cavendum dicant ab iis ami-
cis, qui infelicitatis tempore recedunt, & qui (ut ceci-
nit *Horatius*) diffugiunt cadis cum face siccatis, ferre
jugum pariter dolosi: & quos in *Satyrico* sic insectatus
est *Petronius Arbiter*,

Dum fortuna manet, vultum servatis amici:

Dum fortuna perit, vertitis ora fuga.

Talis est profecto hirundinis natura, ut garrula sit; &
bono tempore, hoc est verno & æstivo, nobiscum sit;
malo vero & turbido, hoc est hyberno, demigret, pro-
culque à nobis recedat. & ut ille, (quisquis fuit qui ad
Jeremium scripsit) Ut hirundines æstivo tempore præsto

sunt, frigore pulsæ decedunt : ita falsi amici sereno vitæ tempore adsunt, simulatque fortuna immutata est, devolant omnes. *Alexander* quoque *Myndius* & *Dionysius Heliopolites*, hirundinem in somnis malum significare prodiderunt. Contrarium tamen sentit *Artemidorus* libro secundo *Onerocriticôn*, ubi de hirundine quædam scitu digna scribit : quæ ideo præterimus, ne symbolis misceamus. Alias vero alii hujus symboli adferunt expositiones, sed hanc à *Plutarcho* in *Symptoticis* magis probari video. Ne ingratum, inquit, instabilemque amicum & convictorem nobis comparemus. Una enim hæc inter minutas aves esse perhibetur, quæ raptō & carne vescatur. etenim Musis dicatas cicadas venatur, humilisque nonnunquam volans, minutis insidiatur animalibus. Eos quoque *Plutarchus* reprehendit, qui ad tragædiam hoc symbolum transferunt, quatrieste infaustumque augurium hirundinem facere tradatur. Nunc quæso, mi *Pice*, vide quid prudentum & sapientum hominum symbola præstent. Quotus enim quisque tam sacri quam profani ordinis princeps est, qui non libentius nugaces & blaterones, & hoc genus locutulecios nebulones in convictu & familiaritate admittat, quam qui doctrina & prudentia spectati sunt? Quid mirum igitur, si indies & male cum populis agitur, & ipsorum principum si sceptrâ vacillant?

Ne retrovertare, cum ad terminum veneris.

NON revertendum, cum perveneris ad terminos : hoc est Græce, *μὴ ἐπιστρέφεις ἐπὶ τὰς ὁδοὺς ἐλθόντας*. *Rheucius* ita : Ne reflectas, ubi ad terminos perveneris. At *Suidas*, *ἀποστροφὴν τὰ ἐν τοῖς ὁδοῖς ἀνεπιστρέφειν*. quod sic Latine *Hieronymus* enunciat : Cum profectus fueris, ne redeas. *Marsilius* vero : Cum domo discesseris, ne revertaris : Furæ enim congregi-
entur.

entur. Multorum sane opinio est, apud gentes *Pythagoram* primum animorum immortalitatem ostendisse : nec aliud metempsychosi & palingenesia significasse existimatur, hoc est, cum in nova corpora animas ingredi & regenerari diceret. Monēbat igitur *Pythagoras* hac sententia, non desiderandam post mortem hanc ipsam vitam, ut *Hieronymus* & plerique exponunt. At *Plutarchus*, in eo qui est de Educandis liberis : Cum moriendum est, inquit, & vitæ terminum in proximo esse videamus, facile id & æquo animo ferre debemus. Consona scribit his *Rheucelin* : Hoc symbolo, inquit, non tantum trepidare mortem prohibet, verum etiam quicquid in fatis est, quantumcunque terreat. hi namque sunt termini definiti & determinati, quos transire non poteris. Frustra igitur times, quod reflectere aut vitare nequeas. Ab ejuscemodi quippe casu nusquam resistere, fortitudinis quidem laudatæ ac egregiæ magnanimitatis est. Hæc ille. Sed quæ à *Suida* adfertur expositio, nescio quo pacto mihi magis arridet. ait enim : Cum peregrinatum est in finibus, non retroflectendum : vel, quod idē fere est apud *Diogenem*, in finibus peregrinanti non redeundum : hoc est, non in concupiscentiis & desideriis, mutata jam vitæ ratione, vivendum esse, neque iis agendum voluptatibus, nec illecebris, quibus antea. Et propterea quidam Symbolum ita enunciant : Qua via iveris, ne redito. id quod & nostra lege prohibemur, cum & novum hominem induere jubemur, nec ad aratrum respicere. Sed & Deus per *Mosē*, per eandem viam non revertendum, Hebræis præcipit, idem & prophetæ ad *Hieroboam* misso, ut *Josephus*, & Regnorum libri testantur.

Per viam publicam ne vadas.

PER viam publicam ne ito. hoc est Græce, *λεωφόρου μὴ βαδίζειν*. Sic vero *Olympiodorus* enunciat, *φδ-*

ὅτι τὰς λεωφόρους; hoc est, fugiendas vias publi-
 cas. D. quidem *Hieronymus*, viam populo usitatam &
 communem interpretatur. Idem, ad *Irenaeum* D. *Ambrosius*: idque uterque ex libris *Hebraeorum* desumptum
 affirmant, multorumque & vulgi errores nos sequi non
 debere interpretantur. Idem dicit *Philon Alexandrinus*.
 Sed & *Origenes* eodem fere sensu evangelicum illud
 exponit, spaciosam & latam viam declinandam. At vero
Iamblichus per latas publicas vias incedendum non esse,
 eodem sensu protulit. alii, protritās ac populares vias
 non adsectandas: h. e. λεωφόρους ὁδὸς μὴ τυχεῖν: nosq;
 monitos aiunt, ne multitudinis ac vulgi sententiis rumo-
 ribusque adherere debeamus. Idem fere *Athenaeus* &
Olympiodorus. *Ficinus* symbolum ipse sic enunciat: Po-
 pulares vias fuge, per diverticula vadito. *Politianus*:
 Regiam viam declinato, per semitas ingreditor. Idem
Erasmus, qui & sententiæ *Evangelicæ* convenire osten-
 dit, cujus modo meminimus. Sedenim unanimi fere
 consensu sacri nostri interpretes angustam viam expo-
 nunt, angustæ vitæ regulam, qua vivendo ad normam
 dirigimur: cujusmodi sunt cœnobitæ, & solitariam in
 communi vitam sectantes monachi. Sunt & qui hoc
 ipsum per Ypsilon literam à philosopho designatum fu-
 isse volunt, qua de litera & multa & sæpe audivisti: at-
 que ideo nunc ego tibi parcior. Sed & ad symbolum
 deduci illa sententia potest, Ne in gentium viam abie-
 ritis: hoc est, gentium errores declinetis. Illud præ-
 terea te meminisse velim, apud *Laertium* hoc ipsum sym-
 bolum ita enunciari, Extra publicam viam ne ito: hoc
 est, ὁκτὸς λεωφόρου μὴ βαδίζειν. quod & ab *Erasmo* er-
 jam probatur. Ego vero an *Pythagoricum* sit, nescio,
 quare jam satis, ne & ego popularem viam ingredi vi-
 dear.

Ignem gladio ne scalpas.

Ignem gladio ne scalpito : hoc est, πῦρ μαχαίρᾳ μὴ
 σκαλεῖν. *D. Hieronymus*, Ignis gladio non ferendus.
Politianus vero, quod puto aliquando legerat πῦρ σι-
 δῆρ' μὴ σκαλεῖν, Ignem ferro ne fodicato, translu-
 lit. Aliqui eum secuti, Ignem ferro ne fodices. Expo-
 nitur quidem, potentiorum iram, ac superbiorum non
 commovendam. Quidam malitiam & impotentiam :
 quo modo ex nostris quidam apud *Iezekielem*. *Cyrillus*
 vero, & *Plutarchus*, & *Laertius*, & cum his *Athenæus*, fu-
 rentem hominem & iracundum asperis verbis non irri-
 tandum interpretantur. Ignis enim (ut inquit *Athe-
 næus*) ira est, gladius lis est & contentio : & flamma, ut
 ait *Laertius* *Diogenes*, quo magis exagitur, hoc magis
 atque magis invalescit. *D.* quoque *Clemens* libro ἀν-
 αγωγῶν sexto, ignem pro iracundia & furore sumere
 videtur, cum ait ; Puto quod satis dignas habeatis ira-
 cundiæ causas, ex quibus iustissimus ignis iste coalescat.
Pythagoram secutus credo *Plato*, ignem igni non adden-
 dum esse dicebat; hoc est, πῦρ ἐν πῦρ. *B. filius* tamen,
 idemque *Plato*, symbolum usurpare videntur de iis qui
 aliquid frustra moliuntur, ut notavit *Erasmus*. Sunt &
 qui ab antiquo genere ludi deductum putent, quo
 ignis gladio ceditur, vel (ut alii dicunt) dividitur. Id
 enim quod apud *Basilium* legitur, ἀτεχνῶς εἰς πῦρ ζεί-
 νοις, ignem cædentes insciter & sine arte : *Leonar-
 dus* vertit, vere ignem dividentes, ἀληθῶς viz. non ἀ-
 τεχνῶς apud *Basilium* legens. Sane *Porphyrius*, Ignem
 symbolum esse divinæ naturæ, scriptum reliquit : & pro-
 pterea in templis ait adservari, capitaleque fuisse, si sacer-
 dotes ignem ipsum extinguere permisissent ; quo pacto
 apud *Romanos* virgines Vestales, & apud *Persas*, qua
 de

de re & alii, & *Clemens* non parum multa. Et ideo symbolum ita quoque interpretari possumus, divinam naturam, hoc est Deum ipsum immortalem, non gladio impetendum, hoc est linguæ acumine, & maledicentia. Quæ utique expositio si non vera, at certe & pia, & speciosa. Verum & hoc non te lateat, hoc unum ex iis symbolis esse, quæ *Andocidæ Pythagorico* à Græcis scriptoribus, non *Pythagoræ* ipsi adscribuntur: veluti etiam hoc quod statim subjungemus.

Animalia unguicurvia non nutrienda.

ANimalia unguicurvia ne nutrito. hoc est Græce, *γαμψώνυχα μὴ τρέφειν*. *Theodorus Gaza*, & eum secuti alii, unguia *γαμψώνυχα* interpretati sunt. utrumque, & hoc & illud, novum: sed belle, ut videtur, expressum. Monemur vero hoc symbolo, ut rapaces homines fugiamus, neve inter familiares & domesticos habeamus: quoniam rapiendi desiderio, insatiabilique aviditate omnia confundunt, & conturbant. Id quod præcipue in Principum & potentiorum aulis est videre, in quibus fere hujusmodi rei familiaris magistri præficiuntur de industria, qui aliquid amplius corradere & conservare dominis ostentant, ut eo amplius ipsi rapiant & furentur. Unguicurvia igitur non nutrienda, nec domi habenda. Nunc quoque hujuscemodi hominum genus, si non potius ex Harpyiarum stirpe, recurvis esse unguibus, in quotidiano sermone dicere solemus. Fuit etiam *Hebræis* religio, vesci iis avibus unguibus. nam & tales antiqui effingebant, rapax avium genus, Harpyias, ut scribit *Servius*.

Angustum annulum non ferendum.

Angustum arctumque annulum ne gestato. Quod Græce scribitur, *μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον*: hoc est.

est, Ne feras arctum annulum. A D. Hieron. exponitur, non debere quemquā anxie vivere, nec semet in servitutem conjicere : tum nec sese in ejusmodi vitæ instituto implicare, unde mox se nequeat, cum libuerit, explicare & eximere. Idem & Plutarch. Flamines etiā Diales apud Romanos ea ratione utebantur pervio & cassio annulo,

Dei figuram in annulo ne insculpas.

NE Dei imaginem in annulo insculpto. At si Græcorum autorum fidem sequi volumus, & Iamblichi imprimis, ita est pronunciandum, ἐν δακτυλίῳ εἰκόνα θεῶν μὴ ἀφιφέρειν, hoc est, in annulo Dei imaginem ne circumfero, ea scilicet ratione, ne polluat. Marfilus sic transtulit, Dei figuram ne annulo insculpas. Deorum imagines, inquit Cyrillus, in annulis ne feras : hoc est, sententiam & sermonem de Deis ne facile manifestes, & divulges. Idem fere existimavit Erasmus : ait enim, ne passim Dei memoriam misceamus. Sed Rhodiginus Cælius sic interpretatur, Non esse animam, quæ imago Dei est, mergendam in corpus, quo plane, uti annulus gemma, animæ vis contineri videtur, nec mancipandam. Non ab hoc multum diversa Rheuclin. Sed mea quidem sententia (quid enim prohibet, & nos nostri aliquid adferre ?) Symbolum nos monet, ne in deliciis & propatulo Dei effigiem ac memoriam habeamus. Nam non temere & vulgo Dei nomen pronunciandum Hebræis, nobisque : opertanea enim & arcana esse oportet divina mysteria..

A fabis abstinendum.

A Fabis abstineto : quod Græce est, καίμων ἀπὸ φασι.
A fabis vero non tantum homines ut abstinerent,
præ-

præcepit *Pythagoras*, sed & bovem quoque : cui cum in aurem locutus esset, à fabulo perpetuo abstinuisse, pluribus *Iamblichus* prodidit, & paucis in *Lamia* repetit *Politianns*. Quare autem à fabis abstinendum monuerit, tamen si abditum occultumque profanis ipse esse voluerit, adeo ut *Timycha Pythagorica*, cum eam *Dionysius* cogeret id mysterium revelare, ipsa arcanum ne proderet, mordicus sibi linguam præcicens, in faciem tyranni exspuisse dicitur, quod idem scribit *Iamblichus*, & *Olympiodorus* his fere verbis in *Plat. Phædone*; *Mulier*, inquit, *Pythagorica*, coacta enunciare, cur fabam non comesset, dixit, φάγοιμι ἄν, ἢ εἴποισι ἄν. rursus coacta ut comesset, ait, εἴποισι ἄν, ἢ φάγοιμι ἄν. & deum linguam sibi abscidit, instrumentum scilicet & loquendi & gustandi : tamen si abditum est (inquam) fabæ mysterium, varias tamen hac de re, quas apud auctores reperi opiniones, tibi hoc loco breviter recensere placuit. Quidam enim nimis inepte existimant, ne simul breviter & minuta quæ in fabis inveniuntur animalia, *Mydas* scilicet appellata, devorentur. Ineptius quidam, & fabas ipsas animalia esse dixerunt. *Simeon Antiochenus* de fabæ natura & proprietate pleraque scribit, in eo libro quem de cibariorum facultate ad Imperatorem *Michaelem Byzantium* scripsit, inter quæ hæc, ut à me interpretata sunt : Ferunt autem, inquit, fabas propterea quod malum succum habent, insomnia turbulenta facere, & adducere, hancque ob causam *Pythagoreos* ab iis abstinuisse. Alias insuper multas & diversas causas adferunt harum abstinentiæ, de quibus nunc non dicendi tempus. hæc ille. Sed quod de faba *Simeon*, idem & *Plinius* in *nat. historia*, & *Suidas* adferunt, & *Heron* in secundo *Rei rusticæ* libro ex *Geoponicis Didymi*, ut videtur. Adjungit idem *Heron*, quod in earum flore auspiciū quoddam lugubre inve-

inveniatur. Hunc *Heronem* securus est *Constantinus* Imper. seu quisquis ille fuit, qui totidem quot *Heron* libris, hoc est 20. de tota re rustica scripsit apud Græcos: qui & illud quoque prodidit, *Amphiaraum* primum à fabis abstinuisse, ob vaticinia per somnia. Circumferuntur & *Orphei* versus, quos Latine ita nos vertimus:

O miseri, à fabulo, miseri, subducite dexteræ:

Esse fabas, simile ac cap: t absumpsisse parentum.

Græci hi sunt:

Δηλοῖ, παύσῃλοι, κυάμων ἀπὸ χειρὸς ἔχεται.

Κ' ἴσῃ τὸν κύαμον φαγεῖν, κερδαῖς τ' τοκείων.

Gellius tamen in *Att.* noctibus, hunc priorem *Empedoclis* versum, non *Orphei* nomine citat. *Origenes* in eo quem ipse φιλοσοφούμενων inscripsit, *Zaretan* ait *Chaldaum* has adferre causas, cur à fabis esset abstinendum: Omnium, ait, quæ in terra consistunt, comparationem quandam & principium faba habere videtur. Conjecturamque hanc ille adferebat, quod si macerata ad solem per aliquod temporis spatiū dimittatur, seminis humani odorem contrahere. Clarius etiam hoc profert exemplum, quod ea florente, una cum flore in olla circumlita si concludatur, humique obruatur, & post aliquot dies effodiatur, pudendi muliebris effigiem habere reperietur, & mox etiam puerilis capitis. Hac ego quidem brevibus, quæ pluribus ille recensuit. *Lucianus* quoque miranda in eo dialogo scribit, cui βίων περιήγῃς est inscriptio: ubi illud præcipue, quod si viridē fabam folliculo exuas, apparere virilibus genitalibus similem; coctam autem si nocturno tempore ad Lunam certo spatio dimiseris, sanguini perfimilem fieri. Idem fere his verbis *Acron*: A faba, inquit, *Pythagoras* abstinuit, quod viridis in pyxide area servata, vertitur in sanguinem. *Plutarchus* vero in eo qui est de Educandis liberis, abstinendū interpretatur à suffragiis, quæ

quæ per bicolores fabas ut plurimum feruntur: id quod & *Athenienses* inprimis fecisse in principibus & magistratibus sortiendis, testis est in eodem quem supra diximus loco *Lucianus*. Unde & *κυματωδῆς* apud Græcos proverbii vice dicitur, in eum qui inde victitat, hoc est, in dandis præstandisque suffragiis: quasi Latine dicas, fabæ rofor. Hinc fortassis & illud emanavit, quod in *Ænigmatibus* retulimus, Ne allium, neve fabam edas: etsi *Suidas* interpretatur, quod iudices ne dormitent, illas esse soleant. Scribit *Plutarchus* in *Quæstionibus*, legumina inflare, atque præcipue fabulum; ideoque venerem stimulare: & ea ratione *Pythagoricos* ab iis abstinere. Idem *M. Cicero* tradit in libris de *Divinatione*: Ex quo, inquit, etiam *Pythagoreis* interdictum putatur, ne faba vescerentur, quæ res habet inflammationem magnam. Is enim cibus tranquillitatem mentis quærentibus, constat esse contrarius. Hæc quidem *M. Cicero*. Scribit *Pausanias*, quod *Pheneatæ* *Arcadiæ* populi, fabam ideo immundam & impuram existimant, quod cum illic *Proserpinam* quærens dea *Ceres* divertisset, omnibus qui eam hospitio suscepissent legumina præbuit, præter fabas, quo argumento eam impuram esse cognovere: atque iccirco eam *Pythagoras* prohibuit. & fortassis eadem ratione *Orpheus*, dum terræ hymnum concinit, cui thymiamata ex omni seminû genere adhibet, excipit fabam. *Gellius* tamen ex *Aristoxeni* sententia, *κυάμυς*, fabas non significare voluisse *Pythagoram* docet, quippe qui fabis vesci usus fuerit: sed testiculos: idque etiam carmine *Empedoclis* significari tradit. Videtur, inquit, de cyamo non esitato causam erroris fuisse, quia in *Empedoclis* carmine, qui discipulus *Pythagoræ* sectatus est, versus hic invenitur,

Δφλοῖ, πυδφλοῖ, κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχεδς.

(quem ita vertit *Gaza*,

Ab miseri, à cyamo miseri subducite dextras.) Opi-

Opinati n. sunt plerique, *κύμαρον* vulgo legumentum dici: sed qui diligentius anquisitiusque carmina *Empedoclis* arbitrati sunt, *κνύμυς* hoc loco testiculos significare dicunt, eosque more *Pythagoræ* *κνύμυς* appellatos, quia sint *ἐς τὸ κύνει δεινὸν, καὶ αἴτιον τῷ κύνει*, hoc est, in ferendo utero validi, causæque uteri ferendi, & genituræ humanæ vim præbeant. Iccirco *Empedoclem* versu isto non à fabulo edendo, sed rei veneræ profluvio voluisse hominem deducere. Hactenus *Gellius*. *Aristoteles* vero in libro de Fabis, ut est à *Diogene Laertio* relatum, ab iis ideo abstineri mandasse ait, quod ex pudendis sint similes, vel inferiorum portis; unum enim hoc legumen est genituræ expers: vel quod corrumpat: vel quod sit universi naturæ simile: vel quod ad paucorum dominatum, quam *ὀλιγαρχίαν* Græci vocant, pertinet, quæ plerumque fabis sortitionem faciat. *Marcellus Vergilius* nostra ætate *κνύμυς* ova interpretatus est, cyamonque quasi *κύνειον*, id est fœturam & conceptum animalis intelligere maluit: ac si per ipsas fabulas philosophus non minus ab animalis principio semineque abstinendum jubeat, quam ab absoluto jam & perfecto animali. *Macrobius* quoque ovum ait mundi symbolum esse, unde & ab initiatis *Libero* patri colebatur. Sed hæc fortasse nimis longe repetita videbuntur: iccirco ad alia transeo. Quidam sunt qui tradant, *Pythagoram* ideo fabis abstinuisse, quod in ipsius fabæ flore lugubres reperiantur literæ. Existimant præterea Magi, mortuorum animas fabis inesse, quibus dum parentamus, fabas ipsas comesse moris sit. Quare, ut puto, hoc etiam nunc tempore, in defunctorum celebri die fabas passim & esitamus ipsi, & aliis impendimus. Alii fabas esitare interpretantur, ut dixi, quæstum ex suffragiis facere, & muneribus capi: id quod scribit, præter supradictos citatos, is qui ex *Gregorio Nazianzeno* historia

rias Græce collegit. idem & *Suidas*. *Theon* apud *Plutarchum*, *Ægyptios* ait in tantum fabas venerari, ut eas nunquam serant, neque comedant, nec etiam fas sit adspicere : idem quoque scribit *Herodotus*. Ab *Ægyptiis* igitur, ut etiam à principio diximus, multa *Pythagoras* accepit, quod & *Plutarchus* & *Iamblichus* & alii prodiderunt. Fabæ quoque segetem ne pedibus calcaret *Pythagoras*, cum inimici cum insequerentur, deprehensus, occisus est. vel ut alii tradunt, incendio una cum discipulis consumptus est.

A piscibus abstinendum.

Pisces ne gustato : hoc est, ἰχθύων μὴ γάλαται. Variæ vero & hujus symboli interpretationes à *Plutarcho* adferuntur. Quidam enim, inquit, in silentium & taciturnitatem referunt, quam (ut diximus) ἰχθυόων ille vocabat, quod inter animalia pisces sint sine voce, ut & in proverbium res deducta sit, magis quam piscis mutus : quam opinionem *Athenæus* in septimo approbavit, illud subjungens, silentium rem esse divinam. Alii dicunt, ideo quod nihil magis naturæ humanæ sit hostile & inimicum, quam mare. atque *Ossiriden* maximum *Ægyptiorum* Deum in mare dejectum periisse. qua causa factum est, ut qui in eo nascuntur piscibus, *Ægyptiis* sit nefas vesci : qui & murtas eadem ratione alloqui indignantur. Sunt qui ea ratione *Pythagoram* scribant prohibuisse piscium escam, quod ipse ex iis quæ deis sacrificata essent, vesci esset solitus : quæ hierothyta Græce dicuntur. Neque enim de piscibus rem sacram faciebant antiqui. De *Ægyptiis* utique intelligendum : nam & apud antiquas gentes de thynno & de anguilla rem sacram faciebant : quod pluribus ostendit *Athenæus* in septimo, & apud *Perfium Flaccum*

Cornutus grammaticus, quem *Probi* nomine quidam citant. *Perfius* enim ita ait, Cauda natat thynni. Sed & *M. Varro* libro tertio Rei rusticæ, de certis piscibus rem sacram fieri apud *Lydios* scribit. Sed & hoc ab *Ægyptiis* deductum ipse crediderim. nam ut est apud *Herodotum*, ipsi piscibus abstinebant: qua ratione quoque, cum nefas inquinamentumq; iidem significare volunt, piscem pingunt, quod pisces mutua carne vescantur, & inter se elca sint, ut *Horus Ægyptius* scribit: quod tamen & ad *Osiridis* fabulam referri potest. Sane præter *Ægyptios*, & *Syros* etiam piscibus abstinuissæ legimus. Unde apud eos *Atergatis* dea colebatur, quæ interpretatur sine pisce: quippe *Syrorum* lingua *Ater* privativa est dictio, & *Gatis* piscem significat. *Athenæus* libro octavo deam hanc appellatam scribit ex sententia *Antipatri Tarsensis Stoici*, & *Mnaseæ*, à Regina quapiam sic vocata, cujus & historiam pluribus colligit, quam commodius in Deorum cognominibus referemus. de hac quoque dea plura & *Strabo*, nec semel. Sed quod *Syri* abstinerent piscibus, apud *Hyginum* & alios in fabulam relatum videmus. Porro *Pythagoram*, scribit *Plutarchus*, à piscatore retium jactum emisæ, ut quicquid piscium eo jactu caperetur, statim emitteret: quod & fecit. Idem & avium aucupes, hoc est, ὀρνέων ὑποδραῖς detestabatur. Sed, ut ad rem redeam, symbolo ea interpretatio magis convenire apud *Plutarchum* existimatur, quæ est, quod piscis animal sit ejus naturæ, ut nullo modo hominem lædat, eique nihil officiat: iccirco impium esse, piscem lædere, tum & illud subjungitur, quod non ad saturitatem eduntur, sed ad luxum & gulæ irritamenta. Multa hoc loco mitto, quæ, ut hoc adstruat, *Plutarchus* in Convivalibus adfert. Sed & *Homerus* videtur abstinentiam piscium adserere, quod nusquam suo carmine piscium esum ostenderit:

quod idem *Plutarchus* scribit. *Meleager* tamen *Gada-*
deus in *ῥαίσις* tradit, *Homerum*, cum *Syrus* esset gene-
 re, juxta patrium morem fecisse, ut antiqui illi Heroes
 piscibus abstinerent. Cæterum *Pythagoras* & ea quoq;
 ratione poruit pisciū convivia interdicere, quod ab *He-*
braeis didicisset pisces ignobilissima esse animalia. Nam
 ut est à *Philone* in mundi constitutione traditū, primi
 inter cætera animalia pisces creati sunt, quod illorum vi-
 delicet sit anima ignobilissima, ut hominis est acutissima.
 Animarū, inquit, aliqua quidem est tardissima, & minus
 expressa, quæ piscium generi obvenit; aliqua vero acu-
 tissima, quæ hominis est: quæ autem ambarum est inter-
 media, terrestribus & volucris data est. Magis n. hæc
 sensibilis, quam in piscibus: hebetior vero, quam quæ
 in hominibus. Quamobrem, inquit, inter animantes
 Deus pisces primos condidit, magis corporis substantiæ,
 quàm animæ participes, & quodammodo animalia &
 non animalia, mobilia inanima: atque ad ipsam solam
 corporis conservationem Deus illis indidit spiritum a-
 nimalem, ceu (ut dicitur) sal carnibus inspergitur, ne
 facile putrescant. Non omni tamen piscium genere *He-*
braei abstinere: quippe qui tantum iis vesci prohibiti
 sunt, ut est apud *Mosem*, qui pinnulis & squamis ca-
 rent. Super qua re nostri theologi, & inprimis *Cyri-*
lus Alexandrinus in nono libro contra *Julianum Cæ-*
sarem.

Melanuros ne gustes.

Melanuros ne gustato, quod sic Græce scribitur,
 μη γαστρὸς μελανέων. *Marsilius Ficinus*, ut re-
 or, quod illum fugeret *Melanuros* ex piscium genere
 esse, sic vertit: Ab eo quod nigrā caudam habet, ab-
 stine: terrestrium enim Deorum est. Securus vide-
 tur *Marsilius Gualterius*, qui in eo *Platarchi*, qui est
 mei

PYTHAG. SYMBOLA. 115

mei maldon a'wvñs inscriptus, ita transtulit: qui nigrae caudas habent, gustari non oportere. *Gurium* & *Marsilium* est *Erasmus* in Proverbiis æmulatus, & *Rheucinus*. Symbolum vero sic *Plutarchus* explicat; *Pythagoram* eo monere voluisse auditores suos, ne cum improbis commercium haberent, quare & *Antiphanes* poeta, suo ænigmate, ut diximus, à melanuro & mugile cavendum suavit: & nostri quoque scriptores, malos & improbos nigros & atros vocant. ut illud *Catulli*, Albus an ater; & *Horatius*, Hic niger est, hunc tu *Romane* caveto. *Tryphon* grammaticus & alii, symbolum, à falsis sermonibus & mendacibus cavendum esse, interpretati sunt. nam mendacium extremis partibus obscuratur & nigrescit. Quidam pessime ad sepiam referunt, quin & sepiam ipsam *Melanuron* vocatā, perperā autumant: quos inter *Laertii* est interpretes. *Suidas* certe, aliqui nonnulli, *Melanurum* piscis genus esse aiunt, à quo abstinendum quidem voluisse *Pythagoram*, sed secretiore occultioreque, eo quem supra diximus, sensu. *Melanurum* apud *Aristotelem Theodorus* Oculatam vertere visus est, cum tamen *Plinius* Oculatam à *Melanuro* diversam manifeste facit. *Melanurum* vero valde timidum piscem esse, & prudentem, *Alianus* tradit. Sed naturas hoc loco piscium complecti, nostri non est instituti. *Melanuri* meminere *Artemidorus* in secundo *Onirocriticon*, & apud *Athenaeum* Græci quidam poetæ, & præcipue *Aumenius* in *Halieutico*, & *Icesius* in libro de Piscib. sed apud Latinos meminit *Columella*, libro 9. & *Ennius* illo carmine,

Melanurum, turdum, merulamq; umbramq; marinam.
In quo primus pes est anapæstus. Exstat & proverbium apud Græcos, Sequitur perca melanurum, cuius meminit *Athenæus*. quo loco in sepiam impegit *Erasmus*: Alia insuper multa à *Pythagoricis* mandata sunt

vetita, quæ tamen fere inter symbola reponuntur : ut illud est,

Non edendus Erythinus.

NE Erythinum edito : hoc est, *μὴ ἐρυθίνον ἐδίδην.* Cum verò erythinus piscis genus sit, coloris rubri, nos à sanguine & vindicta abstinere monet *Pythagoras*, imitatus *Hebræos*, quibus ideo præceptum est ne sanguine vescantur : quod planius infra ostendemus. Qui piscium naturas scripserunt, Erythinum cum R. litera hunc piscem appellaverunt, ut *Speusippus* & *Dorion*, quibus adstipulatur *Artemidorus*, *Valdianus*, & *Athenæus*, & *Suidas*. *Clitarchus* quoque Erythinum ait à *Cyrenæis* Dycen vocari, *Zenodotus* Hyccam. *Plinius* in hoc genere piscis marem non esse ait. De Erythrino & suo carmine canit *Oppianus*. *Theodorus Gaza* Erythinum apud *Aristotelem*, Rubeculam interpretatus est : Rubellionem, *Hermolaus Barbarus* : & Erythinum, non Erythrinum vocat, aliumque esse ostendit ab Eritimo. Quibus omnibus de rebus mirum videri potest, quo pacto & hic *Ficinus* in errorem inpegerit, qui symbolum transtulit, Rubrum aliquid ne suscipias. Nam licet Erythrinus rubrum significet, non ideo tamen piscis ipse ruber vocatur.

A Scaro præterea pisce *Pythagoras* abstinendum præcepit, quod *πυρροῦ*, id est, vorator uvæ sit; cuius duæ species traduntur, Oniæ & Æoli cognominatæ.

Item à mugilibus, & labrace, id est lupo, abstinere : quod sint, ut Græci dicunt, *πυρροῦ*, hoc est seminum leguli : & cætera, quæ *Plutarchus* in 8. *Symposiæcon* enumerat. Est & proverbium Græcum, *ἀλγὺς μιλῆσι*, in avidum & stolidum.

Urticam

Urticam quoque marinam non edendam (piscis id genus) præcipiebat, quæ *καλύφον* Græce dicitur, quod ea Veneris stimulos adferre dicitur. alii, quod *Hecate* sacra sit, ut tragla quoque, de qua protinus agemus. Sed cujuscumque urticæ marinæ forma & natura sit, plane *Aristoteles* in quinto de Historia animalium, & *Aristotele* plura ex variis scriptoribus. in secundo *Athenæus*, qui & eam alio nomine *κνίσαν* vocari ait, ejusque duo esse genera. *Diphilus* vero *Siphnius* medicus, hanc urticam ventri & stomacho, & urinæ ciendæ utilem esse prodidit: quodque si attingatur, pruritus commoveat, ut etiam ejus nominis herba.

Sed & à trigla abstinendum monebat. Est autem trigla, quam Latini mulum appellant, nunc vulgo *Roma* Græcum servat nomen: sic appellata, teste *Aristotele*, quod in anno ter pariat. Id quod & *Aristophanes* in *Aristotelis* commentariis, & *Artemidorus* in secundo *Onirocriticon* comprobant. Ideo autem ab ea *Pythagoras* abstinuit, quod ea deæ *Hecate* sacra putaretur, quæ & triformis, & triodites, hoc est, trivialis, & *τετράλωτος*, hoc est (ut sic dicam) triocula cognominata est. Quare vero *Hecate* sit sacra, in septimo scribit *Athenæus*. Fuit & *Athenis* locus Trigla nuncupatus, ubi & simulacrum fuit *Hecate* *Triglanthine*. At *Hegesander Delphus*, triglam ait in sacris *Dianæ* præferri, quod scilicet venerit trigla lepores marinos hominibus noxios: atque ideo venatrici deæ venatorem piscem apponi. Sane nec te id fugiat volo, quod sicuti est à Latinis mulus barbatus appellatus, ita & à Græcis *τεῖγλη γενεᾷς*, à barba videlicet cognominata est, ut *Sophron* ostendit. Quidam præterea ea causa *Pythagoram* tradunt trigla abstinuisse, quod per eam ternionis numeri mysterium coleret: cum quando numerum in sacris adhibendum putavit, ut alibi ex *Aristotele* & *Ausonio* & *Eusebio* ostendimus.

Iamblichus tamen *Pythagoram* ait *Apollini* ex ternario numero sacrificasse, propter (ut ait) tripodem, *Veneri* autem ex senario. Scribit *Theon Smyrneus Platonius*, ternarium numerum in libaminibus ea causa adhiberi solere, quod primus ipse inter numeros dicitur omnia esse. in numeris enim eo minoribus, non omnes dicimus, sed unum vel ambos, de tribus vero omnes. Sed hæc non hujus loci.

Vulvam quoque non edendam, *Pythagoras* dicebat, quod ea esset generandi sedes: & perinde etiam coitum & venerem fugiendam monebat. *Hierocles* quidem philosophus ita exponit: Si, inquit, simpliciter præceptum consideres, à re quidem minima terrena nos abstinere præcipit *Pythagoras*; si vero ad profunditatem intellectus, totius rei veneræ doceris abstinentiam: & ut in cibo ab ea abstinebimus, ita in purificatione corporis, id quod per eam intelligimus exercebimus. Atque hæc quidem fere *Hierocles*. Meminit & hac de re *Plutarchus*, *Aristoteles* & *Gellius*.

Abstenuisse & à *συνσφαίσις*, id est, si Latine recte dicitur, à morticinis animalib. hoc est, ab iis quæ per se mortua sunt; & hoc plane ab *Hebræis* desumpsit, ut facile ex libris *Mosis* cognoscitur, ex quibus & immundos ac impuros esse illos colligimus, qui ea attigerint, nedum comederint. At vero melle & favo plerumque vesci solitum accepimus, quod hæc scilicet sine hominum laborē parentur, & quasi cœlestis sit cibus: & propterea etiam in sacris libris, pro cœlestibus deliciis nonnunquam sumi videmus, id quod & pluribus ab antiquis theologis proditum est.

Milio quoque & pane vescabatur *Pythagoras*, vino vero penitus abstinuit: idque ut etiam facerent discipuli, identidem monebat, *ἐνόν μὲν ἡμέραν μὴ γίνεσθαι*, hoc est, Vinum interdum ne gustare,

Cottis

PYTHAG. SYMBOLA. 11,

Coctis autem oleribus, & inprimis lactucis, quæ Eunu-
chi (ut *Pythagoricus Ibycus* ait) ea causa dictæ sunt,
quod venerem sistant, libentius vefcebatur. Atriplicis
duo sunt genera, sylvestre & sativum : sativum vero
Pythagoram culpasse legimus, quod difficilime coqua-
tur : quo fit, ut in hortis minus juxta ipsum quicquam
nisi languidum ac imbecille nascatur. Longa est inter
nostrorum temporum scriptores disputatio, an Spina-
chia dicta ejus sint generis. Quidam omnino negant,
quidam nescio quo modo recipiunt : sed certe quæ *Atra-
phaces*, & *Chrysolachana* dicuntur, sunt quæ nostrate
vulgus Trepefe, hoc est *Arriplex* vocat. Sed hæc nos hoc
tempore non disquirimus. De *Pythagoricorum* vero parsi-
monia, non parum multa ab *Iamblichō* in libris de se-
cta *Pythagoræ*, & ab *Athenæo* ex diversis scriptoribus col-
lecta, in secundo *Dipnosophistōn* legimus, quibus sa-
tyricorum jocos facilius poteris adsequi de epulis &
prandiis *Pythagoræorum*. Verum enimvero, non omnia
quæ præcepta erant, *Pythagoricos* vitavisse, ab initio ex
Plutarcho diximus. quare cætera exsequamur.

Cor non edendum.

NE cor edito : *μη ἐδίεν ἢ καρδίαν*. Quod symbo-
lum sic exponitur, non animum angoribus crucian-
dum, nec doloribus subinde affligendum. Et ut *D. Cy-
rillus* ait, Ne cor edas : hoc est, ne te ipsum conficias
curis. *Homerus* de *Bellerophonte*, ut *Cicero* vertit,

Ipse suum cor edens campis errabat Aleis.

Et *Phocylides*, apud ignem sedentem cor frustra non
minuendum, præcepit hoc versu ;

Μὴ δὲ μάρτυς ὅτι πῦρ καρδίαν μινύθης φίλον ἦτορ.

& quidem recte. Nam præterquam quod infirmam va-
letudinem, & corpori adversam invehit, nec cogitatio-

num quoque studiis liberum permittit esse animum. Non est igitur cor edendum, si simul & sapere & valere cupimus. Sunt qui ideo symbolum à philosopho institutum velint, quod cordis caro suapte natura comesta difficiliter concoquitur. Quid si pro mente cor posuerit: quo modo apud autores sæpe in sacris literis. ut illud, Si cor haberet: & Ex corde cogitationes malæ; & similia: ut intelligat, quæ mentis sunt, non voranda, nec abjicienda. Ad hæc supra ex *Cyrillo* diximus, cor supra craticulam impositum, prunis & igne supposito, apud *Ægyptios* significare iram furoremque. Sed quod non edendum esset cor, *Pythagoras* eadem ratione cerebrum non edendum, hoc est, ut Græce dicitur, *μὴ ἐσθῆν ἐγκέφαλον*, hoc est, Cerebrum ne mandito: quod ab aliis exponitur, oblivionem fugiendam esse. Verum *Iamblichus*: Cor ideo, ait, & cerebrum, mandi non permisit *Pythagoras*, quod quasi duo sint duces, & quasi gradus, sedesve vivendi & sapiendi. Illud notandum hoc loco, quod *Philon* scribit *Alexandrinus*, Deum nequaquam sibi sacra fieri præcepisse de corde, aut cerebro, quæ (ut ille ait) ante alia jure fuerant sanctificanda, sed quod Deus in sacrificiis tacite, id expresse Philosophus in mensa vetuit,

Sal apponendus.

Salem apponito. hoc Græce dicitur, *τὸ ἀλά παραπείθει*. Hoc vero symbolo plerique omnes philosophum præcepisse volunt, Amicitiam dirimendam non esse. Sal enim à putrefactione omnia conservat, & ex purissimis liquidissimisque rebus constat, aqua scilicet & mari: tametsi ex omni pene re *salem* chymici confieri tradunt. Sed nostros nunc autores sequor. Huic symbolo nonnihil congruit proverbium illud, quod est, *Salem & mentem ne præterito*: nam sale & mentis amicitia

tia

tia sancitur. unde & nostri Reverentiam mensæ, pro
 quadam amicitia lege dicere consuevere, ut *Juvenalis*
 & *Claudianus*: & longe ante hos *Euripides* in *Hecuba*,
 & *Theocritus* in *Hylo*. Sane & sal amicitia symbolum
 est, unde & hospitibus ante alios cibos apposuisse anti-
 quos legimus, quo amicitia firmitas significabatur: vel
 quia conservat & perdurat sal plerumque rerum cor-
 pora: vel quia ut ex aquis multis & fusilibus sal cogitur,
 & in solidum quid & unum coalescit; ita ex diverso con-
 venientes animi conjunguntur. Sunt tamen qui hoc
 symbolo justitiam significari putant, de qua supra per
 jugum & libram *Pythagoram* locutum ostendimus: atq;
 hoc quidem *Diogenes* ex *Aristotele* & *Alexandro* prodi-
 dit. *Rheulin* pertinere existimat ad affectiones no-
 stras: Sal, inquit, nota modestia, quoniam in cibatu
 hominis admittitur nec plurimus nec minimus, nam
 utrumque respuitur. Salem præterea mystice sapien-
 tiam prudentiamque significare legimus, atque ea de
 causa in quotidiano sermone dicere consuevimus, Om-
 nibus in rebus sal adhibendus. Sed & faceta & mor-
 daci quodam lepore dicta salem, & sales, nostri sæpe
 dixere. Quin & pro acrimonia sal sumitur, ut oleum
 pro mollitie. juxta quod *Aristoteles* secundo *Rhetori-*
corum ait, τὸ ἐλαίον δὲ πείραξ καὶ τὰς ἄλας: hæc est,
 oleum oportet redimi, & salem. Etsi codices quidam
 ἐλαίον male, pro ἐλαίον, scriptum habent. Hoc vero lo-
 co tibi plura adferre possem, quæ sunt de conservatione,
 purificatione, aliisque salis proprietatibus, quæ à *Plu-*
tarcho in *Sympotiacis*, & à *Dioscoride* & *Plinio* referuntur;
 itemq; de varia salis differentia. quæ omnia brevitatis
 causa mitto. Verum nequaquàm illud quod à *Platone*
 scribitur, præteribo; salé divinis rebus maxime conveni-
 re: iccircoq; ab *Homero* divinus sal appellatur: id quod
 tamen ab *Hebræis* *Plato* accepisse videri potest, apud
 quos

quos *Moses* omnia quæ in sacrificio offeruntur, sale condiri præcipit, cum ait, *καὶ πᾶν ἄρτον θυμίας ὑμῶν ἀλῆθις*. id quod & alibi præcipit, nec semel, idem *Moses*. Verum & nobis quoque in Evangelica historia, sed & alio sensu dicitur, Omnis victima salietur. Apud gentes præterea, ad placandos deos sal apponebatur, Unde apud Latinos *Ovidius* in Fastis cecinit,

Ante deis homines quod conciliare valeret,

Far erat, & puri lucida mica salis.

Sed & nos ipsi Christiani in sacris lustrationibus, & sacramentis olei & aquæ, aliisque simul & seorsum sale uti jubemur. Unde mirum videri potest, *Aegyptios* sale abstinuisse, ut *Plutarch.* scribit, adeo ut & pane sale condito non vescerentur. Sane ebrios & delirantes oleo & sale perungere solebant antiqui, quod in *Nephe- lis Aristophanes* innuit, ut ejus observant interpretes. Vinum præterea conservari audimus, ne stupeſcat, neve aſceſcat, ſi in eo ſal indatur. Sed de ſale ſatis.

Panis non frangendus.

PAnem ne frangito. Hoc Græce dicitur, *ἄρτον μὴ καὶ λαγύειν*. Quidam ſic interpretati ſunt, quod non ſit hominis vita diſtrahenda & conſumenda, ea ſcilicet ratione, quod panis ſit vitæ humanæ ſubſidium: juxta illud Dominici oraculi, *ἄρτον ἐπιέσιον*, quod Latini quotidianum panem quam ſubſtantialem verte- re maluerunt. Aliis placuit ita interpretari, ut eo ad concordiam communionemque conſervandam induca- mur. nam ut ex multis granis unus panis conficitur, unde eſt homini nutrimentum: ſic ex multorum voluntate & conſenſu communio & concordia conflatur: quibus ita parvæ res creſcunt, ut contra maximæ dilabun- tur. Sic vero alii exponunt: Quo pacto ex pane victus conſtat

constat humanus, ita ex concordia amicitia & pax. Sumptum videri potest, ut *Iamblichus* & *Diogenes* tradunt, quod ad panem veteres amici in unum coibant, quemadmodum etiam nunc Barbari, ait *Laertius*. quo loco videtur Christianos significare, qui ad unum sacrum & cœlestem panem in primitiva ecclesia conveniebant. Et quo scripsit tempore *Laertius* & *Iamblichus*, frequentius Christiani quam nunc, plurimorum frigescentibus animis, ad *εὐχαιστας* sacratissimum CHRISTI panem conveniebant: vel certe eo loco *Laertius* Christianorum antiqua illa convivia insinuat, quæ à dilectione & charitate Græco *ἀγάπης* nomine (teste *Tertulliano*) vocabantur. Scribit tamen *Qu. Curtius*, cum *Alexander Macedo Roxanis* amore captus, eam uxorem duceret, cum in medio cupiditatis ardore jussisse adferri patrio more panem, quod erat apud *Macedones* sanctissimum coeuntium pignus, quem panem divisum gladio uterq; libabat. Credo, inquit *Curtius*, eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu ostendere voluisse jungentibus opes, quantulo contenti esse deberent. Sed ut ad symbolum redeam, Non comminuendus & frangendus panis, id est, pax & communio, ex quibus oci-um & vitæ tranquillitas populis præstatur. At quam parva ex causa, ne momento dicam, hoc nostro tempore, non à populo & plebe modo, sed à Regibus, & ipsis Pontificibus, panis frangitur, & in frustra & micæ conscinditur, divellitur: cum eorum una ea potius cura studiumque esse deberet, ut panis nusquam frangeretur! id quod cum alias, tum nuper quoque vidimus, cum ea causa totus pene Christianus orbis discordiarum & bellorum turbinibus agigaretur: quibus de rebus quotidie communis hostis aliquam ex nostris regionem suæ adjungit tyrannidi. Sed quid hæc ego breviorē orationis filo descendenda, attingo; cum id multo me eloquentiorēs viri

viri, elegantissimis orationibus frustra & sæpe officium præstiterint? Sed vide quam ab huiusmodi *Pythagorica* superstitione nostra sit religio & pietas aliena, quæ in fractione panis maxime consistit, id etiam *Luca* attestante: Perseverantes, inquit, erant discipuli in fractione panis, hoc est, in communione. Sane *Anaximander*, *Anaximandi* filius, *Milesius* junior, historicus, qui per tempora *Artaxerxis* cognominati *Amymonos* scripsit symbolorum *Pythagoricorum* interpretationem, de integro & solido pane non comedendum, symbolum pronuntiabat: hoc est, ἀπὸ ὁλοκληρῆς ἄρτης μὴ ἐσθιέν: quod nobiscum, id est Christianis, fere convenire videtur. Sed & apud *Plutarchum* in *Symposiacis*, *Lucius Tyrrhenus* eos *Pythagoricos* reprehendit, qui in amicorum sociorumq; cœnis panem non frangebant.

Cibum ne in scaphium immittas.

NE cibum in scaphium seu matellam injicito: quod Græce sic enunciatur, τιπὸν εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν. Est vero amis apud Græcos, vas in quo urinam & excrementa deponuntur: qua ex causa quidam symbolum ita interpretantur, sordidos ac inhonestos homines non esse nutriendos. Sed *Plutarchus*, sapientem ac urbanum sermonem non immittendum esse ait in flagitiosi & scelerati hominis animum: nam nec inter sues, ut sacro docemur sermone, spargendæ sunt margaritæ. Cibum quoque interpretantur sacri scriptores, locos qui in scripturis difficiliore videntur: quod eos quasi diutius mandere oporteat, qui recte intelligere, & penitus scrutari velit. Recte igitur monemur, ne in vas stercorearium & sordidum, quæ animum nostrum pascunt & nutriunt, cibaria immittamus.

Gallum

Gallum nutrias, ne tamen sacrifices.

GAllum nutrito quidem, ne tamen sacrificato: est enim soli & lunæ dicatus. Et hoc ab aliquibus inter symbola repositum est. Sunt qui hoc dimidiatum tantum efferant, hoc est, Gallos enutrias. Sunt quidem inter ea quæ præcepta dicenda sunt potius, quam symbola: quanquam & symbola præcepta, ut de aliis etiam quibusdam observavimus. Nihil enim aliud hoc loco quidam *Pythagoram* intellexisse volunt, quam gallum ipsum. Si quis tamen altius & hoc considerare voluerit, ad reliquorum symbolorum rationem modumque interpretari poterit, ut scilicet nos philosophus moneat, gallos nutrire, hoc est, ut patruus magnus tuus (*Pice*) scribit in oratione, ut divinam animæ nostræ partem, divinarum rerum cognitione, quasi solido cibo & coelesti ambrosia, pascamus. Sed si tam alta negligis, exponas ab hoc diverso modo: Gallos, id est milites ac bellatores homines, in civitate habendos esse, & in contubernio retinendos, non tamen rei sacræ causa. seu urbis vigiles & custodes intelligas, quando ii per gallos significari videntur. Nam & fabulæ gallum *Marti*, rei bellicæ & militiæ præsidi, comitem ac satellitem fuisse tradunt, ut ex *Luciani* Gallo, in *Ausonii* poetæ gripho ternario pridem docui. Quod vero soli & lunæ dicatus sit, id innuit, quod tempori hoc hominum genus inservit, quod per solem & lunam intelligitur: vel quod nos gallus suo cantu admoneat. Alius aliam comminisci poterit expositionem, ut gloriosos & stolidos homines, nimirumque sibi arrogantes habendos illos quidem, & non penitus ejiciendos: non tamē ad sacra, i.e. arcana admittendos, minusque in seriis & gravioribus sermonibus & rebus habendos. Quod secus tamen hodie à plerisque regibus & prin-

principibus fieri conspiciamus. Alius amantes, & qui continue amore depereunt, interpretari per gallum poterit: quo pacto videntur significasse *Athemenses*, cum *Anterottis* aram constituerunt, in qua pueri nudi & formosi signum inerat, in ulnis geminos sustinentis generosos gallos, & se in caput impellentes, quibus *Timogoram* & *Meletam*, seu *Melitum*, (utrumque enim legimus) qui amore perierunt, significabant. Historia notissima apud *Pausaniam*, & *Suidam*. quanquam nonnihil inter se varient, ille in *Attica*, hic in dictione *Melitus*. Nec te id hoc loco latere velim, quod etiam de gallo gentes rem sacram tacere consueverunt, eumque vel inprimis *Æsculapio* mactabant; quod & *Socratem* testamento cavisse, apud *Platonem* legimus: cujus rei & *Eusebius*, *Tertullianus* & *Lactantius* meminere. *Artemidorus* quoque in libro *Onirocriticon* quinto, somnium cujusdam narrat, qui gallum *Æsculapio* vovit, si sanus foret. *Ovidius* tamen in *Fastis*, *Nocti* à *Romanis* gallum cedi, his versibus ait,

Nocte deæ Noctis cristatus ceditur ales,

Quod tepidum vigili provocet ore diem.

Mercurio tamen gallum attribuit *Fulgentius*, ob mercatorum videlicet vigilantiam. Est & apud *Plutarchum* traditum, *Lacedamonios*, cum hostes profligassent, gallum sacrificare solitos. Verum ne à proposito aberremus, scribunt *Laertius* & *Suidas*, gallum album non attingendum, inter symbola esse: hoc est, ἀλεκτρούβιον μὴ ἀπιδὲς λαλεῖν. quod *Jovi*, inquit, sacer est, & lunæ, atque horarum nuncius, & diei. Meminit & *Plutarchus* quarto *Symposiacon*, sed causam non adfert. Vide quæso quam superstitiose gentes ante CHRISTI lucem degerunt. Scribit *Pausanias* in *Lacon*. *Metbanam* urbem ad *Isthmum*, in qua cives contra *Africum*, vineis florescentibus ac germinantibus infestum, galli pennis albis

albis ac niveis remedio usos fuisse, quem gallum homines in diversa trahentes discerpebant, per vineas discurrentes: demum in eundem locum redeunt, ubi discerpserant, gallum sepeliebant. adeo hi diversi fuere à *Pythagoræ* institutis, quem tradunt gallum album adeo amasse, ut si quando videret, fratris germani loco salutaret, & apud se haberet: suis vero sectatoribus, qui civiles, id est politici dicti sunt, permisisse ait *Iamblichus*, ut gallum, agnū, & alia quæcū paulo ante nata, præter vitulum, rite sacrificarent. Idem fere scribit *Suidas*. Sed & *Laertius*: Sacrificiis, inquit, utebatur *Pythagoras* inanimis. Sunt qui dicant, gallis gallinaceis, & hædis etiam lacteolis, quos teneros dicunt, agnis autem minime. Cæterum *Aristoxenus* apud *Gellium* cuncta illum animata in cibum permisisse ait, bove aratore & ariete exceptis. Idem scribit *Suidas*, qui & illud ait à *Theoclea* sorore, vel potius (ut est apud *Laertium*) *Themistoclea*, hæc placita illum sumpsisse. At vero Christiani theologi nonnulli, ut de nostris quoque nonnihil adferam, per gallos cencionatores & divinos homines intelligunt, qui nobis verba salutis enunciant, quique jacentibus in tenebris & umbra mortis lucem, qui Deus est, prænunciant, & à nobis mentis nostræ veterum ac torporem suo cantu excutiunt.

Non frangendi dentes.

NE dentes frangito: hoc est, quod Græce dicitur, ὀδόντας μὴ κατὰ γνάθην. Monuisse nos puto philosophum hoc symbolo, ne in quenquam obtrectantes maledicentesque simus. Nam & genuinum frangere eodem pene modo Latini dixere scriptores, uti & apud *Persum* satyricum, & *D. Hieronymum*. *Martialis* etiam in obtrectatorem: Quid dentem dente juvabit rodere?
&

& *Horatius*, dentem *Theoninum* pro maledico dixit in Sermonibus. Unde & apud *Usten Jobum*, *D. Gregorius* illud exponit, Per gyrum dentium ejus formido; de eo qui contra **CHRISTUM** futurus est *Antichristus*. Sed *Iamblichus* ea causa *Pythagoram* monuisse ianuit, quod dentes existimaret primam esse genituram humidae naturæ, & nutrimentum quoddam communis & prioris, ut ait, materię.

Non cuique dexteram facile porrigendam.

NE cuique dexteram facile porrigito, hoc est Græce, *μη ραδίως παντί ἐμβάλλειν δεξιάν*. *Ficinus* hoc modo transulit, Dextram ne ad omnia facile injicias. *Erasmus*, ut puto, *Plutarchum* secutus, *ραδίως* particulam non adscripsit: quod nec multi refert. *Suidas*, nec *παντί*. Exponitur vero symbolum hoc: Non oportere temere, nec inconsulto cum omnibus amicitiam inire, nec in adsciscendis amicis præcipitandum. Id quod etiam notissimo versiculo edocemur:

Nec cito desisto, nec temere incipio.

Idem præcipit *Plutarchus*. Convenit etiam cum ea *Solonis* sententia, quæ est apud *Laertium*: Nec cito tibi compares amicos: cum paraveris, ipse nec relinque. hoc est, ut ille Græce dixit, *φίλους μὴ ταχὺ κλῶ· ἂν δ' αὖν κλῆσῃ, μὴ ἀποδοίμαζε*. Sane porrigere & dare dexteram, proverbii vice dicimus, suppetias auxiliumq; ferre: Dare vero manus, victum se fateri: Manum injicere, vim inferre: Manus addere, deridere. Sed hæ Grammaticorum figuræ sunt loquendi. Dextera insuper pro bono opere in sacris literis aliquando legitur. Dicimus & dextera & læva in auguralibus. Verum jam satis.

Ne

Ne coronam decerpas.

Coronam ne carpito : quod Græce dicitur, στεφανον μὴ σπένδῃ. Rheuclm, Coronam ne carpsferis : ita & Erasmus. Hoc symbolo Pythagoras monebat, ut Cynillus & Hieronymus, ali. que tradunt, discipulos, ne urbium civitatumque, in quibus eos esse contingeret, leges decretaque offenderent, neve violarent, sed ea custodirent, ac inviolata servarent : neve magistratus principesque urbium, qui & hodie per coronarum & diadematum insignia significantur, laceffendo provocarent. Id quod & nostri Christiani proceres suis scriptis à principio præceperunt. Tametsi hoc ipsum non observasse Pythagoram, cum alii, tum Tertullianus adferat, ut qui tyrannidem adfectaverit apud Crotoniatis.

In cinere ollæ vestigium confunde.

Ollæ vestigium in cinere confundito : quod Græce sic habet, χύτας ἰχνὸς κυχέειν ἐν τῇ τέσσα. Hoc ipsum symbolum nos monet, post inimicitias nulum iræ vestigium seu signum nos servare debere : & ut in Sympliciis scribit Plutarchus, ipsa cessante iracundia, ejus omnem memoriam abolendam. Malorum etenim, ut ille sapienter cecinit, iram est meminisse. Id etiam nunc quidam observant, ut cum primum ad ignem accedunt, si ollæ adsit vestigium, statim conturbent. Posset & fortasse quispiam alius aliter interpretari, hoc est, ut est prophetæ vaticinium, olla igne & carbonibus succensa : hoc est, cor plenum curis & sollicitudinibus. Olla pro corde, cinis pro pœnitentia interdum apud sacros scriptores sumitur.

K

Herbam

Herbam Molochen sere, ne tamen edas.

Herbam Molochen serito, ne tamen mandito. *Polytianus* vero ita Latine vertit : Malvam, inquit, transferto, sed eam ne comedito. Sed *Ficinus*, Herbam Molochinam (inquit) sere, ne tamen edas : usus videlicet vocabulo, quo *Arabes* utuntur, parum à Græco deflexo. Videtur quidem *Pythagoras* hoc symbolo nos ad mansuetudinem & placabilitatem invitare apud cæteros : at non ita erga nos ipsos, in quos acres iudices esse debemus, nam cum Moloche herba sit inter malvæ species, cujus virtus est mollire & solvere, facilitatem ac mollitudinem, ut sic dicam, innuere videtur. Quin & apud Barbaras nationes hoc tempore ipsa Molochia vocatur, passimque in *Africa* & *Babylone* per fora & vicos venditari solet. Molochen cum sole circumagi, cum Græci tradunt, tum suo carmine *Modestus Columella* cecinit :

Et Moloche prono sequitur quæ vertice solem.

Molochinum colorem ab herbæ hujus flore *Nonius Marcellus* interpretatur : ab eadem & *Plinius* Molochiten gemmam. Malache enim, & Moloche, ut est apud *Athenæum*, malva est. Tametsi ab his nominibus, quidam malvæ duo genera constituunt : Molochen scilicet majorum foliorum in sativis, Malachen vero è sylvestribus. *Dioscorides* quidem hortensem, & chersæam, id est terrestrem facit, libro secundo, quo loco & nomina & vires earum exsequitur. Sed & aliæ præterea ejus sunt species, quas non est cur hoc loco tibi perscribam : non enim hoc nostrum est institutum. Illud certe te scire volo, pleraque ex his symbola & ænigmata à similitudine quadam intelligi & exponi debere, quod & alicubi *Plutarchus* prodidit. Quale est illud, quod de nuben-

ribus

tibus dici vulgo solebat, Sesamum aut hordeum sere, aut
proijce: cum fecunditatem, & multiplicem generatio-
nem ac foetum significare volebant. Sunt enim hujusmo-
di semina multæ fecunditatis, & ut Græci dicunt, *πο-
λύσπρον*. Sed quod de sesamo dicimus, aliqui ex eo pla-
centam fieri solitam in nuptiis, eadem ratione tradunt.

*Unguium criniumque præsegmina urina non in-
spargenda.*

Unguium criniumque præsegmina ne commingito,
neve insistito: quod sic Græce dicitur, *σπορυχὶ ἰσχυρὰ
ἔχουσιν μὴ ἐκπεῖρ, μὴ δὲ ἐπίσπασθαι*. Hoc symbolum
cum non expositum ab antiquis scriptoribus *Erasmus*
invenisset, ita ille sua sententia absolvit, ut amicos &
cognatos dicat, tametsi humiles atque abjectos, non ta-
men spernendos. Idem ferme & *Rheulin*. Quid vero
dicas, si, non calcandam, nec penitus negligendam re-
rum externarum curam, suo hoc symbolo nos *Pythagoras*
monere voluerit? & ideo etiam, ut scribit *Iamblicus*,
in die festo nec unguis secari, neque crines tonderi vo-
lebat: quam superstitionem & hodie à plerisque custo-
diri anxie videmus. At vero contrarium significare sym-
bolum videtur, si, ut *Ficinus* transtulit, enunciemus, ita
enim ille: Capillorum & unguium superfluitates, post-
quam abscideris, pessunda, ac si innuat, de externis mi-
nime curandum. *Theodoritus* quoque apud Græcos in-
signis theologus, mortalitatis symbolum capillos habe-
re, his verbis ait: Capilli (inquit) mortalitatis symbo-
lum: mortui enim sunt, nec doloris sensum habent. Di-
verse insuper à *Ficino* in *Lamia* symbolum *Politianus*
protulit: Unguium, inquit, criniumque tuorum præ-
segmina ne commingito, sed in ea despuito.

Adversus solem ne mingas.

CONtra solem ne meiito: sic *Politianus*, quod est Græce, πρὸς τὸ ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμχεῖν, hoc est, Versus ad solem ne meiito. Hoc ipso utique symbolo discipulos monet *Philosophus*, ut omnibus in rebus, omnique loco pudorem verecundiamque servant. *Erasmus* tamen ad Magos pertinere arbitratur, ex *Plinii* sententia, qui ait eos vetare, ejus causa contra solem lunamque nudari, aut umbram cujusquam ab ipsa adspergi. quo in *læo* & *Hesiodi* poetæ carmen adfert. Sane quia in lotii hoc loco mentionem incidimus, *Æsthanes Persæ* illud contra mala medicamenta omnia promisit auxiliari, matutinis horis suum cuique stillatum in pedem. Ejusdem vero lotii perfusione maleficia atque incantamina averti solere, gentes credidere. Unde harum rerum *Apuleius* peritissimus, libro primo de *Asino*, *Aristomenem* scribit à veneficis sagisque mulieribus lotio fuisse perfusum. Id etiam manifestius in divorum historiis colligimus. nam cum arte magica Christiani, miranda quæ faciebant, patrare existimarentur, lotio inspergi juebantur; quo modo *Numeriano* *Cæsare* jubente, *Chrysanthus*, & *Lusia* *Syracusana* virgo, item Ss. *Julianus* & socii martyres, equæ urina conspergi jussi. Verum ad avertenda maleficia, & unctio adipis, & abrasio capitis amuleta esse traduntur. Alias tamen lotii perfusio ignominia causa est etiamnum hoc tempore. Notissima historia apud *Tranquillum* de sacris *Isiacis*. Sed jam & nos aliam symboli adferamus interpretationem. Sol in sacris literis pro Deo sæpe accipitur. Non (opinor) igitur errabis, si ita exposueris, ut non sint in Dei conspectu, vel coram eis qui nobis Deum ipsum repræsentant, ea facienda, quæ parum honeste & decore sunt. Sedenim quoque *Jo. Picum* illum magnum patrum tuum, duo hæc *Pytha-*

gove symbola conjunxisse video, & enodasse : Cavenda, inquit, inprimis duo nobis *Pythagoras* significat, ne aut adversus solem emingamus, aut inter sacrificandum ungues secemus : ut scilicet, postquam per moralem animæ partem, & superfluentium voluptatum fluxas ceminxerimus appetentias, & unguium præsegmina, quasi acutas iræ prominentias & animorum aculeos rescuerimus, tum demum sacris operemur ; & cætera quæ scripsit *Pisus* tuus. Possumus & hoc ita interpretari ; Ne seces ungues : ne in rebus supervacuis & sordidis occuperis inter sacrificandum, nam & à *Marsilio* ita pronunciat, Juxta sacrificium ne incidas ungues.

Non adversus solem loquendum.

AD solem versus ne loquitor. ita Græce enunciatur, *πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ λαλῶν*. Quod sic fere exponitur : Non esse in manifestis rebus, & in his quæ in aperto sunt, repugnandum. quid enim est sole clarius ? Ulu quoque comprobatur, cum in disciplinis reliquis, nedum in re literaria, non multum profecturum, qui manifestæ veritati contumax repugnat. Adversus solem (inquit *Rheucelin*) ne loquaris, ne videlicet incidas in periculum : quod recte monet illud, Acutum gladium declines. id fit, si honesta verecundia utaris in publico : cujus hæc nota est, adversus solem ne meito, cujus paulo ante meminimus. Verum quoniam supra diximus, solem pro Deo interdum accipi, possis & hoc ita interpretari, adversus divinitatem non esse loquendum. Neq; hoc loco te id latere velim, hunc Hebræorum esse loquendi morem, ut aliquid contra solem fieri dicant, quod in conspicuo & aperto fiat. ut est illud apud *Mosen*, quod 70. κατ' ἐναντι ἡλίου : Hieronymus noster, Contra solem, transtulit.

Non in meridie dormiendum.

IN meridie ne dormito : quod Græce ita habetur, *μη δεῖ καὶ ἡμέραν ἐν μνησείᾳ*. Hoc symbolo videntur monuisse *Pythagorici*, non esse in manifesta luce conivendum, neque stertendum tum cum aperta nobis est lux. Nam & *Olympiodorus* in *Platonis Phædone*, ait ideo à *Pythagoricis* statutum, non esse in meridie dormiendum, quoniam sol ea hora validissimam suam ostentat efficaciam. Eadem fere ratione, eodemq; *Olympiodoro* autore, lege apud *Athenienses* cautum fuerat, ne de quopiam interdiu necis supplicium sumeretur.

Cum è lecto surgis, stramenta confunde.

Cum è lecto surgis, stragula complicato, vestigiumque corporis confundito. sic *Politianus*. Alii: Stramentis surgens, ipsa colligito, figuramque confundito. Sed vide quam concinnius hoc Græce enuncietur, *ἀναστὰς δὲ ἐκ τῆς λυτᾶς ἐπιτρίβει τὰ σπώματα*. Commodius igitur, si sic verterimus : E lecto surgens, ipsa conturbes stragula. nam & *Erasmus* sic : Surgens è lecto, vestigium corporis confundito. Idemque ipse significare ait, quod illud de complicandis stragulis ; id quod paulo post declarabimus. Sed viderit *Erasmus*, an recte. *Rheclin* insomnia transtulit, ut paulo post dicemus. *Plutarchus* quidem in *Symposiacis*, hoc & ipse ad pudorem & thalami reverentiam pertinere scribit. Sed certe hoc in usu est quotidiano apud ingenuos, & præcipue in *Hetruria*. At mea quoque sententia symbolum commode sic expones : Surgens à lecto, ac si dicat, è somno mortalis huiusce vitæ, erigensque te ad diem lucem, hoc est, ad cœlestium divinarumque rerum contemplationem,

nem, stragula complicato, hoc est, corporeos sensus describo; (id sic enim quidā interpretantur;) & perinde corporis vestigium & stragula confundito, hoc est, ne ad momentanea & mortalia, sensuique obnoxia respexeris, eorumve memineris: nam & in re sacra perficienda eadem ferme præcipiet, ut plane eo loco ostendemus. Non poterit ergo recte philosophari, qui fluxarum rerum curam non abjecerit. nam & sacri interpretes, per lectum & grabatum carnis voluptates exponunt.

Cantibus utendum ad lyram.

CArminibus utendum ad lyram: hoc est, *ᾠδῶν καὶ ᾠδῶν* *ᾠδῶν* *ᾠδῶν*. Institutum Pythagoræ fuisse legimus, ut ante soporis initium, ad lyram cantibus uterentur, ne videlicet perturbatis molestarentur in somnis: quæ si forte irruissent, surgentes iussit lecti stragula excutere ac convolvere; hoc est, insomnia glomerare, in unumque rejicere, ut scribit *Rheucelin*, ne remorata gravarent. Sane ut scribit *Cicero* primo de Divinat. & repetit *Gellius* in 4. *Plato* sic jubet ad somnum proficisci corporibus adfectis, ut nihil sit quod errorem animis, perturbationemque adferat. Per lyram vero significabant honestam quandam temperantiam; nec sese perturbationibus nimis dedere jubebant, cum dicerent, neque risus neque tristitiæ manus dedendas: quod & *Laertius*.

Stragula semper convoluta sunt habenda.

Stragula semper convoluta habeto: hoc est, quod Græce habetur, *τὰ σπώματα αἰὲν συνστεινύνασθαι*. *Erasmus* ad verecundiam refert, quasi indecorum sit incompressa habere stragula. Age, cur tibi præcipue, *quod*

quod sentio, palam non adfero? Ego potius nos monere voluisse *Pythagoram* crediderim, ut parati atque expediti semper simus, quasque in procinctu, tanquam peregre abituri, nam & in castris, cum migrandum est, omnia convoluta habere, & colligata, convasataque solemus. Verum tamen hæc ad animum transferamus, ac si ab hac mortalitate sit migrandum, ne nos imparatos mors offendat. Quid si nos moneat, cum non firmam hic & stabilem mansionem habeamus, & varii plerumque casus immineant atque impendant, ut parati semper simus, quocunque locorum peregrinandum sit, sedesque mutandæ: nosque in nobis ipsis omnia nostra posita habere debere, omnesque fortunæ casus longe virtute inferiores esse ducere: & demum tales nos esse, quales erant illi, qui sua secum bona omnia in patriæ direptione ferre adseverabant? (duos quippe philosophos idem dixisse comperimus,) quod quidem tu symbolum à parente puer, maximo ac rarissimo exemplo, perdiscere potuisti.

In via ne ligna seces.

IN via ne ligna scindito: quod sic Græce habet, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ὁδῷ κόπαινα ξύλα, ut legitur apud *Olympiodorum*. Hoc vero *Pythagorici* monentur, eodem autore, ne vitam nimis curis discrucient, ac inanibus cogitationibus agitent. Via enim, vitæ humanæ cursum; & lignum, fortem animum, etiam in sacris literis significare videmus. *Rheucelin* tamen ait, nos moneri, ne publica, & quæ sunt universitatis turbare velimus.

Injussu imperatoris ex præsidio non decedendum.

Absque Imperatoris mandato, ex custodia non recedendum. Quod Græce sic effertur, ἀνεκ παρρησίας
ματῶ

μηδ' ὅτ' αὐτοκράτορ ἐν τ' ὀφείδῃ μὴ ἀναχωρεῖν.
 Quod suis ita verbis in *Catone* *M. Tullius* : Injustu, in-
 quit, Imperatoris de statione & præsidio ne decedas.
 Hoc vero symbolo *Pythagoras* auditores monere vole-
 bat, eos non debere sponte ex hac vita migrare. per
 Imperatorem enim, Deum immortalem, moderantem
 omnia, atque regentem : per stationem & præsidium,
 vitam qua vivimus, intelligere volebat. Arque ita
 quidem *Cicero* exponit, qui & in libris de Republ. in
 hunc prope modum loquitur : Quare (ait) retinendus
 est animus in custodia corporis, nec injustu ejus, à quo
 ille est nobis datus, ex hominum vita migrandum est,
 ne munus adsignatum à Deo defugisse videamini. Atq;
 hæc ille quidem totidem verbis. Hanc eandem sen-
 tentiam, sed paucioribus verbis, eundem significasse
Pythagoram, ostendit *Olympiodorus*. ait enim eum præ-
 cepisse, quempiam seipsum non educere debere : hoc
 est, ut ille refert, μὴ ἐξάγῃν ἑαυτὸν. Eadem & *Plato*
 ipse, & qui ab eo sunt philosophi. Sunt & his similia,
 quæ nobis sunt lege divina præcepta. Eadem & *He-*
bræi. Unde elegans illa oratio apud *Egesippum* de *Jo-*
sepho Matthathie, quem in lacum conclusum à *Roma-*
nis militibus, comites hortabantur, ut sibi manus in-
 ferret potius, quam in hostium manus veniret. quam
 orationem idem ipse *Josephus* in sua historia copiose, est
 exsecutus.

Elixum ne asses.

Quod elixū est, ne adfaro : quod forte sic Græce, ἐφθόν
 μὴ ὀμῶδειν. *Iamblichus* autem fere sic exponit : Be-
 nignitatem ac mansuetudinem ad iracundiam non in-
 ducendam. Mitia enim, elixa esse dicuntur : Alsa vero
 & tosta, immitia & iracunda. Sunt & qui hoc desum-
 ptum existiment à *Persarum* Magis, apud quos, ut jam
 diximus, *Pythagoras* aliquamdiu est diversatus, & insti-
 tutus.

Gladium

: *Gladium acutum averte.*

GLadium acutum avertito: quod Græce legitur, *ὁξείον μὴ χαιρεν ἀποσπείρειν*. Quod symbolum ex re potius, quam ex verbo interpretatus est *Marsilius*, Acutum omne abs te dimove. *Rheucelin*, Gladium acutum declines. Sic vero fere ab omnibus exponitur: ab his qui periculum adferunt, vel adferre possunt, abstineto, cavetoque; & quæ nocitura tibi vides, avertito. Qua ratione & *Moses* gladium flammeum dixit & versatilem, qui lignum vitæ custodiat: id est, divinam ultionem, ut ante meminimus. Quidam & gladium, malam linguam interpretantur: quo modo & illud *Jobi* exponunt, De gladio oris liberabit: quæ & alibi gladius anceps dicitur.

Quæ ceciderint, ne colligito.

QUæ ceciderint, ne tollito: quod sic Græce legitur, *τὰ πρὸντα μὴ ἀναρπείδαι*. *Diogenes Laertius* hoc quoque inter symbola connumerat, idque interpretatur à *Pythagora* imperatum, ut modeste ac decenter nos esse doceret, & moderate vesci. adducitque *Aristophanem* poetam in heroicis, qui ea quæ de mensa caderent, heroum esse dixerit. Observatur & hodie à plerisque symbolum, ut quod semel è mensa ceciderit, nec ipsi edant, nec colligi patiantur: id quod ab hoc *Pythagororum* more effluxisse videri potest. Quem tamen morem si ad animam & animi cibum convertamus, non superstitiosum videri poterit. Hujus & *Suidas* symbolum meminit, illudque sic protulit, *τὰ πρὸντα ἀπὸ τῆς τραπέζης μὴ ἀναρπείδαι*, & eadem ferme quæ *Diogenes* adfert. Sunt & qui sic efferunt, *μὴ γευέδαι ἀτὶ τῶν ὄντων τῆς τραπέζης καὶ πάντων*: hoc est, Ne gustare quæcum-

quæcunque in mensa deciderint. Porro *Rheucelin* sic ipse
 symbolum interpretatur, Quæ deciderint, inquit, ne
 tollito : hoc est, non decere quenquam suarum rerum
 ardentiorē esse amatorem.

Non coacervanda ligna cupressina.

Ligna cupressina ne coacervato : quod sic Græce di-
 cas, *κυπαρίσσινα τὰ ξύλα μὴ συσπρέβειν*. Vel ut
Hermippus legit apud *Laertium*, ἀπὲρ καὶ τοῦδε καὶ *Copod*
κυπαρίσσινης. A paucis quidem hoc inter symbola con-
 numerari vidi, id tamen quoniam nos comperimus, hic
 ideo adscripsimus. Videtur vero *Pythagoras*, vel quis-
 quis adscripsit, nos admonere, ne ex sacris rebus, &
 Deo divisq; consecratis, nobis opes deliciasque compa-
 remus : neve eas in nostros & proprios usus converta-
 mus. Nam & ex cupressō, inquit *Iamblichus*, & repetit
Hermippus, *Jovis* sceptrum conficitur. Sacra quoque à
 prophanis indigne usurpata, & male parta simul & alia
 prophana destruere ac dissipare, & vulgo creditum, &
 jam pene persuasum. Sed & id considerandum, ne for-
 tassis symboli autor nos monitos esse velit, ne de sepul-
 tura ac funere nimis solliciti anxique simus. Cupressus
 enim, ut nosti, Diti sacra est, & funeribus indicandis
 vetere instituto, ante ædium fores affigi solita fuit.

Imparia superis, paria inferis sacrificato.

Plutarchus & hoc *Pythagoricum* ænigma esse ait: Cœ-
 lestibus imparia sacrificato, inferis vero paria. hoc
 est, τοῖς μὲν θεοῖς ἀνίστα δούαν, ἀπὲρ τῶν κατω-
 τέρων. Quod cum *Plutarchus* non explicet, *Erasmus*
 ipse adfert, quod idem *Plutarchus* in *Quæstionibus* ait,
 primum videlicet mensem deis cœlestibus habitum sa-
 crum,

crum, secundum vero deis inferis, in quo & lustrationibus quibusdam uti mos erat, & mortuis parentabant. Quin etiam totius mensis tres dies principes & autores esse voluerunt: & reliqua quæ ille docte adfert. Porro apud *Virgilium* notant eruditi de pari & impari numero multa, quæ ad hunc locum faciunt. Lege *Macrobium* & *Servium*, & quæ supra de ternario diximus, & quæ infra dicemus.

Ex imputatis vitibus ne deis libes.

NE ex imputatis vitibus deis libato. Sic vero Græce habetur, *μὴ πίνειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων*. Docet hoc symbolo philosophus, ut actiones nostras Deo immortalī purgatas offeramus: quando illi nihil est gratum, quod non purum sit, & expurgatum. *Hebræorum* quoque maximus & philosophus & rex *Solomon*, vineam seu vitem hominis stulti, vitam intelligit, quæ sine doctrina est & bonis operibus. Verum hoc quod de vite imputata dicimus, non *Pythagoræ* tantummodo præceptum fuit, verum & antiquorum legibus cautum. Cujus rei meminit *Plinius*. *Maurus* vero *Servius* in sacris dici ait, ut is furore corripiatur, qui de vino sacrificaverit, quod de vitibus esset imputatis. *Romani* etiam, ut *Plutarchus* scribit, *Jovis* sacerdotem sub vitem ingredi noluerunt, quod eum scilicet ebrium fieri non deceret. Eundem & hederam attingere religio fuit, quod hederam spiritum quendam habere existimabant, quo hominum mentes in furorem agantur. *Plutarchus* idem in *Numa* putavit, regis fuisse institutum, non *Pythagoræ*, & hoc quod statim subjungemus. Sed de his jam satis: quare jam cætera.

Non

Non sine farina sacrificandum.

NE sine farina sacrificato. Præcipiebat *Pythagoras*, suos discipulos μή δύνειν ἄτε ἀλφίτων, hoc est, non sine farina sacrificare: hoc est, ut mundi ipsi, & mente candida, & expurgata conscientia, & quod dicunt nostri, probe expiata, Deo sacrificemus. Unde & gentes mola, quæ ex farina & sale conficiebatur, victimarum capita, antequam mactarent, inspergere solebant. Non me præterit hoc loco, *Pice*, quæ à Græcis ἀλφίτα dicuntur, à nostris frequentius polentam verti solere, quod in medicæ facultatis scriptoribus facillime conspeximus, *Dioscoride*, *Galeno*, *Paulo*: quod, nec inconcinne forte hoc loco, volui tamen ego eos sequi, qui ante me symbolum exposuere, quos inter *Erasmus*, qui hoc ipsum ænigma ad morum mansuetudinem pertinere existimat: Sedenim & *Hebræi* eadem, ut puto, causa, sua pleraque sacrificia, farina & oleo conspersa, Deo Opt. Max. offerre consueverant, ut est apud *Mosen*, *Philonem*, & *Josephum*. Apud *Romanos* tamen, ut est autor *Plutarchus*, flameni diali nefas erat farinam attingere, quod ea cibus sit imperfectus & indigestus. neque enim farina semen est amplius, nec per se cibi usum præstat. Porro & illud considerandum, *Pythagoram* panem & vinum purum in sacris adhibuisse, quæ rex *Salem* multo ante Deo obtulisse in sacra historia legitur, & nos multo ac longe sanctiorem sacramento quotidie offerre consuevimus.

Nudis pedibus sacrificandum.

Nudis pedibus rem divinam facito, & adorato. Et quoniam à nemine adhuc quod sciam, hoc symbolum explanatum reperi; ideo ne inenarratum tibi mitte-

mitterem, nonnulla hoc in loco collegi, ut illud saltem ipse quoquo modo aperirem. *Pythagoras* igitur & hoc ab *Hebræis* sumpsisse videri potest, apud quos morem fuisse accepimus, sacra & sancta non ingredi loca, nisi nudis pedibus. *Mosi* certe Deus Max. præcepit, ut calceamentum solveret, quod in quo staret loco, terra sancta esset. Post *Mosen* quoque *Jesu Naves* filio idem est imperatum. Scribit & *Flavius Josephus*, *Berenicen* regis *Agrippæ* sororem, cum *Hierosolymam* profecta esset voti gratia, rem sacram facturam idem fecisse, atque (ut ipse ait) ita nudipedem ante *Flori* præsidis tribunal stetisse. Hinc illa quoque D. *Leonis* in quodam de jejunio sermone, exclamatio de *Hebræorum* jejunio, loquentis: Habeant illi nudipedalia sua, & in tristitia vultuum ostendant otiosa jejunia. Nunc quoque *Mauri* & *Sarraceni*, ejusmodique hominum genus, templa in quibus sacra facturi sunt, non ingrediuntur, nisi calceis depositis. Ergo *Pythagoram* monuisse puto, ut inter sacrificandum, mundi, & mundanis relictis curis, & à scelerum inquinamentis expiati, rei divinæ operam darent. nam & lavare pedes mystice, expurgare mentem dicimus; qua de re & Christiani nostri theologi, dum mandatum Domini de pedum lotionem exponunt, & simul illud, Excutiendos pulveres de pedibus. *Euthymius* quoque pedes pro cogitationibus, in *Psalmo* 72. exponit; Per pedes (inquit) cogitationes intelligit, veluti quæ animæ nostræ religionem pedum instar regunt, ac sustinent. Licet *Cassiodorus* arbitrium mentis eo loci interpreteretur, cogitationes tamen & ipse *Psalmo* 126. pedes exponit. Sed longior sim, si ejusmodi multa tibi adferre velim. Cæterum apud scriptores proditum est, *Lacedæmonios* juxta *Pythagore* hoc institutum nudis pedibus adorare, & rem sacram facere solitos: quod nihil mirum. Nam, *Josepho* teste, *Lacedæmonii* *Hebræos* socios

socios habuere, & ab ipsis ut alia multa, & hoc suscipere potuerunt. Porro Christianis nobis ex cæremoniæ ritu, & Pontificum institutis prohibitum est, sacram Eucharistiam nudis pedibus conficere: & *Paulus* monet, calceatos nos pedes habere debere in præparationem Evangelii. Idem repetit *D. Cyprianus*: Ut serpens, inquit, à nobis calcatus obteratur, neve armatos pedes possit mordere. Sedenim & per pedes humanitatem significari ii volunt, qui Evangelium illud exponunt, quod est de pedum osculo meretricis, & unguenti infusione. *D. Augustinus* per pedes, humanos affectus intelligit. At vero *Gregorius*, dum illud interpretatur, Calceamenta habebitis in pedibus: Calceamenta, inquit, in pedibus habere, est mortuorum vitam conspiciere, & nostra vestigia à peccati vulnere custodire. Sed de his plus jam satis.

Adoraturi sedeant.

A Doraturi sedento: quod Græce sic, καθῆδαι προσκυνήσονται. Videtur vero *Plutarchus* hoc *Nume* regi adscribere. Exponitur vero sic: Oportere certa vota concipere, & in his quæ optima fuerint, perseverare. Ego ab eo deductum puto, quod sedentes meliorem pacatioremque animum adsequi existimantur, (nam sedendo & quiescendo animus, teste Philosopho, melior fit;) atque ea causa quoque rectius de quaq; re censere. Unde etiam iudicem, dum sententiam est pronuntiaturus, pro tribunali sedere, tanquam Deo sacra sit facturus, legibus cautum est. *Erasmus* putat & alium subesse sensum: quod oporteat eos qui sacris operantur, non obiter ac velut aliud agentes, hoc facere; sed vacuos, ac totos rei divinæ intentos. Unde & *Plutarchus* tradit, quoties Pontifex auguria seu sacra aggrediebatur,

tur, præcones clamasse, Hoc age. Ea vox hortabatur, ut qui sacra adirent, reverenter & attente id facerent. Idem *Plutarchus* in Quæstionibus ait, qui deis vota fecissent, in templis manere, & quietem agere solitos, quod actiones hujus vitæ frequenter involvant hominem molestiis. hæc *Erasmus*.

Circumactus adora.

VERTIGINE actus adorato, vel (ut *Erasmus* ait) Adorato circumactus: quod est Græce, περιουεῖν ἀπὸ τοῦ ἐβδου. *Plutarchus* & hoc *Numæ* Regi, non *Pythagoræ* adscribere videtur, qui & multa in *Numæ* cognitione digna de vertigine in sacris adfert. Putabat *Rheuclein*, hoc symbolo prudentiam circa divinas preces indicare voluisse *Pythagoram*, ne in nos videlicet jure retorqueri posset, Nescitis quid petatis. Alii existimant, vertiginem hanc à *Pythagoræ* ea causa institutam, quod sacrificantes imitari cælum quodammodo videantur, quod continua vertigine agitur; Cælum namque gentes Deum esse putare: vel quod ea cæli circulatione terrena averti viderentur. Idem fere ex *Egyptiorum* disciplina *Apuleius*: idem & nos Christiani in sacris mysticis facere consuevimus, sed aliam ob causam. Nam & in dextram & in sinistram diversa ratione, dum rem sacram missam facimus, circumagimur, ut ritualibus nostris libris continetur. Sed & gentes ad orientem solem, quod innuit *Apuleius*, adorabant: ita & nostri templa construi præcipiunt ad solis ortum, tamen *Laterana* & *Vaticana* Romæ basilicæ ad occasum vergant. Similes utique aliqua ex parte ceremonias gens unaquæque & natio in Deis colendis habuisse videtur: id quod superstitiosi quidam ex nostris, & indocti rerum, dicere piaculum autumant. At ne à proposito aberremus,

mus, apud gentes observatum legimus, ut peractis sacris, antequam populis missio fieret, id est, λαοῖς ἀφαισῖς, sacerdotem sese ad dextram circumagere solitum, manumque, priore digito in erectum pollicem residente, ori admoveere; demum sedere: id scilicet innuentem, deos rata sacra & preces habuisse. Gallos vero ad lavam se circumvertisse, proditum est. Verum hæc non nostri instituti colligere hoc tibi loco, qui alias ex Plutarcho, Plauto, Suetonio, Iamblichō, Apuleio, aliisque, in Adnotationibus multa complexi sumus.

Cum veneris in templum, adora, nec interea aliud facias.

A Dorato cum veneris in templum, neque quod ad victum pertineat, quicquam aut dicito, aut facito. Inter symbola & hoc connumeravit *Marsilius Ficinus*; quod tamen *Olympiodorus* ita in *Plat.* Phædone ex *Philolai* sententia profert, ἀπόνη εἰς ἱερόν, ὃ δὲ ἐπισπόμενος: hoc est, Cum templum ingrederis, non convertere oportet. Monemur vero, cum sacramentam viam & religionis instituta ingressi fuerimus, nos non debere profanis curis de cætero immisceri, & divina quæ cœpiamus, non humana tractare. Nam & **CHRISTUS** discipulos ideo sine pera & sacculo, hoc est absque ulla rerum terrenarum cogitatione, in Evangelii prædicationem dimisit. Deus enim cœlestis pater iis providet, qui sincere templa ingrediuntur: hoc est, religionis semitam. Alii simpliciter symbolum ipsum interpretantur, ut ipsa verba sonant. Sedenim & *Seneca* in Epistolis, ait *Pythag.* & illud dicere solitum, Alium animum fieri intrantibus templum, Deorumque simulachra ex vicino cernentibus, & alicujus oraculi opperientibus vocem. Quæ verba etsi simpliciter dicta videntur, monere tamen queunt, in rebus sacris hominem alium quam humanum adsum-

adsumere animum debere. *Iamblichus* item illud *Pythagoræ* præceptum, seu Symbolum fuisse ait, Non esse in templo re veneranda utendum, ne scilicet polluatur: quomodo & Christianis prohibitum. Non in templo quoque pariendum esse, seu magis (ut reor) concipiendum, idem volebat philosophus; ne scilicet anima, quæ divinum quiddam est, in corpus (quod mortale est) immergatur, ut idem scribit *Iamblichus*. Verum hoc idem esse cum superiore videtur.

Ex itinere, præter propositum, in templum non ingrediendum esse.

EX itinere, præter propositum, ne templum ingreditor, neve orato, etiam si prope vestibulum transeas. Si huius symboli, quod dici solet, corticem, superficiemque verborum tantum inspexeris, irreligiosum quiddam & impium, ne leve & puerile dicam, philosophus præcipisse videtur: si vero medullam interioremque sensum intropexeris, aliud profecto significare videbis. Nam non decere rebus profanis & irreligiosis, divina & sacra commiscere, his verbis præmonet. Iter enim, vitæ communis cursum: & templum, contemplan di & adorandi rationem significare crediderim. Sunt qui symbolum utrumque sic exponunt, ut cum rem sacram facias, nil te tum aliud facere oportere: cum vero rem profanam, sacram non attingendam, nec cogitandam quidem. Quæ de re & *Plutarchus*: In profestis, inquit, diebus, & omnino in festis, per urbem sacerdotem præcones præcedebant, qui ut quiescerent, & ab operibus desisterent, jubebant. Nam ut *Pythagorici* dicunt, non præter propositum homines per transitum adorare deos immortales, illosque precari, sed continuo ex ipsa domo mente ad id paratos pergere. Ita & *Romanos* *Numa* instituit, neque

audire

audire quicquam rerum divinarum, neque adspicere per
desidiā atque negligentiam, sed vacare à rebus cæte-
ris oportere, mentemque sacris adhibere existimavit.
Ex his tamen symbolis quæ diximus, & quæ mox item
adferemus, pleraque potius præcepta esse videntur, ic-
circo & à nonnullis non legitima putantur.

Non absque lumine de rebus divinis loquendum.

DE rebus divinis absque lumine ne loquitor. Mani-
festum puto, quid hoc loco præcipiat *Pythagoras*.
Lumen enim pro cognitione & scientia accipi videtur.
Unde *Tertullianus Septimius* libro contra *Marcionem*
primo: Ille, inquit, canicula *Diogenes* hominem inve-
nire cupiebat, lucernam meridie circumferens. *Marcion*
Deum, quem invenerat, extincto lumine fidei suæ a-
misit. Quo pacto & rex *David*, lucernam pedibus suis
dicebat mystice verbum Dei, & lumen semitis suis. Vel
(fere quod idem est) intellige, uti legimus apud *Ari-
stotolum*, *Hebræum* ex secta Peripatetica philosophum,
lucem & lumen pro sapientia : Tota nempe lux ex sa-
pientia est, unde (ait) Peripatetici quidam *λαμπτήρ*
αὐτὴν ἔχεν τὰξιν, hoc est, quod quendam fulgoris
habeat ordinem. Qui enim luminis hujus fulgorem se-
quitur, per totam vitam nullis tenebris, nulla confu-
sione perturbabitur. Repetit hæc eadem *Eusebius*. Un-
de etiam lucernas ardentes dicimus mystice, ut idem ait
Tertullianus, mentes fide accensas, & veritatis operibus
relucentes. Vel intelligamus, ut *Gregorius Nazianze-
nus* ait, *ὁὗς φωτὸν*, id est lumen intellectile : quod
cum duplex sit, cœleste per divinum afflatum, & hu-
manum per doctrinam, de cœlesti mihi potius quam
de humano intelligendum videtur. Qua ratione fit,
ut ego de divinis superque cœlestibus parce admodum

semper loquar, & si quid interdum exeat, religioſe cenſuræ addictum volo.

Cum tonat, terra tangenda.

Cum tonat, terram tangito. Et hoc ab *Iamblichō* adfertur, ut videlicet memores ſimus mortalitatis, & noſtræ originis. Etenim cum cœli porta tonat, ut ait poeta, ſignum eſt futuræ tempeſtatis. Ergo inſtantibus ſignis iræ cœleſtis, terram tange, & te mortalem memineris. Vel ſic exponas : cum tonat, hoc eſt, cum nobis is qui præfectus eſt, Rex, aut Pontifex, vel alius quiſpiam poteſtatem habens, te increpat & arguit, tu terram tange, hoc eſt, te ſubjice, humilemque præbe.

Silentium, id eſt echemythia ſervanda.

Linguam coercito, Deum imitans. Inter præcipua *Pythagoræ* præcepta fuit, & ſilentium & taciturnitas, quam *ἡμεῖς* ab illo appellari, à principio dixi. Præcipuum continentię ſignum, ut ait *Iamblichus*, *Pythagoras* eſſe putabat, linguam compescere : quam & primam eſſe virtutem is ſapiens exiſtimavit, qui carmine ſententias complexus eſt, quique ait, ſe locutum ſæpe poenituiſſe, tacuiſſe nunquam. Sed quantæ commendationis & utilitatis ſit ſilentium, & jam nos nonnihil ſuperius, & præterea pleraque *Apuleius* in *Floridis*. & certe exſtat aureus *Plutarchi* libellus de audiendo, hoc eſt *ὑπερὸν ἀκούειν*. Rex quoque & Propheta maximus ita canticum illud ſuum inceptavit, Te decet ſilentium Deus in *Sion* : eſt 70. interpretes pro ſilentio hymnum tranſtulere. Scribit & *Athenæus* in 7. ſilentium rem eſſe divinam. *Iamblichus* quoque in libro de myſteriis ad *Porphyrium* ſcribens, *Ægyptios* ait Deum habuiſſe, quem

Iſſon

Isthon vocabant, in quo primum esset intelligens, & intelligibile primum, quod solo silentio colebatur. *Porphyrius* etiam ipse in commentario Antri *Homerici*: De silentio *Pythagorico*, inquit, & *Aegyptiorum* sapientes, ne quis januam aut portam præteriens loqueretur, verabant. Tunc enim silentio colendum esse Deum, qui principii rerum omnium autor est, jubebant: quin etiam in aliis januis quacunque hora, non modo meridiana, loqui nefas habebant, utpote januam rem sacram existimantes. Sedenim & *Olympiodorus Alexandrinus* ait, *Pythagoricos* per silentium arcana, hoc est ἀμυστήρια Dei significare, quem utique Deum imitari debet philosophus, qua ratione videmus, quem modo dicebam sapientem, illud cecinisse,

Proximus ille Deo est qui scit ratione tacere.

Quinimo ut silendo discerent discipuli, *Pythagoras* volebat, adeo ut quinquennio eorum plerique sermone abstinerent. Neque tamen certum & præscriptum erat omnibus æque silendi tempus, nam aliqui triennio tantummodo tacebant, ut est apud *Origenem*; alii quinquennio; nulli tamen biennio minus, ut ait *Gellius*. Alio enim alius vel plus, vel minus, ut illius ferebat ingenium & natura, silere jubebatur: quod qui, ut præceptum sibi fuisset, servasset, ei mox abdita & philosophiæ mysteria communicabantur, jamque ad adspectum philosophi admittebatur. Sunt qui symbolum istud ad sacrificandi consuetudinem pertinere existiment, in qua linguis animisque favere jubemur. Unde est & mysterium, ut quidam existimant, nuncupatum, *μὴ τὸ μυστὶν τὸ σῶμα*. Qua de re plura in syntagmate de Sacrificiis.

De Deo, rebusque divinis, nihil tam mirabile dicitur, quod non credere debeas.

CAchinno abstineto: sic à *Marfilio*, Risu effuso abstine, Super hæc duo *Pythag.* præcepta veri⁹ quæ symbola,

bola, nihil amplius adfero. Sunt enim per se nota. Sed quare utrumque præceperit, cum nimis longa futura esset narratio, prætermitto. hoc enim à philosophis, illud à theologis commode & copiose disputatum est.

Non inspectandum ad lucernam speculum.

NE ad lucernam speculum spectato. Et hoc inter symbola connumeratur. Videri quidem & hoc leve & superstitiosum posset, si simpliciter intelligas. Sed cum *Pythagoras* hominem se recte nosse, monere velit; Ne speculum, inquit, ad lucernam intueri. ac si dicat, non ad alienam & mentitam lucem & scientiam, sed ad solarem & divinam, & propterea conspicuam, quæ omnibus patet & lucet, nec pro veris falsa ostendit. Quæ de re & adhuc hodie est apud nonnullos in consuetudine, ne se ad lucernæ lumen in speculo intueantur. Trito etiam vulgi sermone, formam & gemmas æstimare ad lucernam vetamur: quando ad ejus lucem facillime hallucinamur, & decipimur, neque ad eam omnes latentes mendæ apparent; quin interdum pulchriora, quam re ipsa sint, esse videntur.

Non propter opes ducenda est uxor.

AUrum habenti ne in filiorum generatione adhaeris. Videtur vero hoc significasse *Pythagoras*, non divitias & opes homines respicere debere, cum liberis & soboli sunt operam daturi. Atque ita symbolum protulit, ut viris & foeminis præceptum esse videatur. Auditores enim cum mares tum foeminas habuit *Pythagoras*, ut nostro quoque tempore utriusque sexus sunt coenobitæ. At vero *Iamblichus Pythagoram* ait dicere solitum, liberos procreandos esse ea in primis de causa,

ut post nos, qui Deos colant, relinquamus. Tamen si hoc ad perpetuitatem potius philosophum alii dixisse adfuerent. Sunt vero & alii, qui aurum interpretantur fluxam & momentaneam hujus mundi gloriam: quo modo in sacris, calix aureus *Babylon* dicitur, & aurea ab *Aegyptiis Venus*: atque ideo symbolum sic interpretantur, ut non ad inanem mundi gloriam & speciem respiciendum dicant, in procreandis & comparandis liberis. Et si non me præterit, & aurum aliis sensibus accipi solere in rebus mysticis.

Unum duo.

Symbolum & hoc *Pythagoricum* esse legimus, hoc est, *ἐν δύο*. *Rheucelinus* symbolum hoc ait de rerum principiis commodissimum, (quid enim citius occurrit res singulas intuentibus, quam unum & duo?) cum causas & originem universonum scrutari voluerimus. Legimus præterea, *Zaretam Pythagoræ* præceptorem unum duo per nomina propagationis pronunciare consuevisse: unum, id est *ἐνα*, patrem appellando; & duo, matrem, *Plutarchi* testimonio. Quin etiam prisci illi *Ζῆνα*, id est *Jovem*, unum: & *Ἥρα*, id est *Junonem*, duo vocabant: quod & *Phornutus* observavit. Symbolum igitur, Unum duo, ad naturæ principia: sed quod sequitur, ad trinitatem omnino pertinebit.

Inter cætera colendam esse perfectissimam trinitatem.

Honora in primis figuram ac pretium denariorum trium. Est hoc vel symbolum, vel ænigma, vel utrumque, si non verius neutrum, quod unus *Marsilius Ficinus* inter *Pythagoræ* symbola retulit: quod nusquam adhuc apud alium, quantum ipse meminero, le-

gl. accurate licet & multo studio, unde ille transtulerit, perquisierim, nusquam equidem vel ipse inveni, vel ab amicis discere potui. Quamobrem nondum (ut ingenue fatear) plane constitutum habeo, quid hoc ipsum (qualecunque sit) sani nobis adferat : atque ideo nihil etiam exploratum habeo, quod tibi proferam. Aliquis fortasse posthac me magis *Lyncæus*, *Argusve* fuerit, qui quod ipse non viderim, interius ipse perspiciat. Commenta igitur hic tibi varia, non expositiones adferam. Atque id inprimis : posset forte philosophus id monere, ut non multo pretio statuas ac imagines, quas colamus, comparemus : *Hebræos* fere imitatus, qui nullas admittunt, ut denariorum trium dixerit, prominimo. Vel intelligas, quod minus aliquibus fortassis displicere possit, imagines quidem & aras, & pretium trium denariorum, hoc est, ipsius divinitatis : ut cultum ac mysterium præcipere videatur, quod in sanctissima Trinitate consistit. Ut enim *Numenius* & *Porphyrus*, hæstis licet noster, ostendunt, antiqui philosophi, inprimisq; *Pythagorici*, trinitatem comprobarunt, ut *Arist.* docet, & *Auson.* innuit : ut nunc *Platon.* & *Plotin.* mittā, qui eandem ipsam fatentur, qua de re nostri quoque Christiani cum *Latini* tū *Græci* ex gentium autoribus plura collegerunt, ut *Eusebius* & *Cyrillus*, & alii. Verum & nos superius ostendimus, ne à proposita recedamus, ternarium numerum in sacris *Pythagoram* habuisse. Quod autem denariorum trium ait, id etiam subinnuere potest, de denarii numeri perfectione, quem & perfectum, numerorumq; finem, cum *Pythagoras* ipse, cum *Plato* prodiderunt : id quod etiam *Vitruvius* credidit, & *Aristoteles* tertio *Physicæ* acroasæ libro, omnes scilicet homines, tam barbaros quam Græcos præscam servasse consuetudinem, ad decem usque numerandi, *Cassiodorus* quoque ad *Boetium* : Denarius, inquit,

quit, numerus morę coeli in se revolvitur, & nunquam deficiens invenitur. At eo plura etiam *Theon Smyrnaeus* ex *Philo* & *Archyta Pythagoricis*, in libro de *Platonis* mathematicis. Porro denarium numerum ea ratione *ἑκάδα* Græci vocant, quasi *ἑκάδα*, quod omnem in se numerum recipiat: quem & *Pythagoræi* mundum nuncupant, quod eo numero sit compositus; decem enim sphaëris constat. Sed & eo veteres justitiam & fidem significabant, nam & in eis sanctiendis dextræ jungebant, sic digitis denarium numerum repræsentantes. Sed & *Hebraeus Philon*: Denarius, inquit, numerorum est infinitatis terminus, circa quem, ceu metam, volvuntur & reflectuntur numeri: à cujus quidem numeri perfectione, ac divinitate quadam, decem continet cælum orbes, decem sunt divina præcepta, decima quoque dies dicata: hinc & denarius nummus, ad quem cæteri referuntur. Sed amplius & nostri decima quæque majora scripserunt; ut decumana porta, decumana ova, decumani fluctus, & cætera. Quinimo & pro vitæ præmio mystice intelligitur. Unde illud *D. Cypriani* ex Dominica sententia deductum: Adhuc vero, inquit, cum singuli ad denarium vocantur, quid est quod à Deo æqualiter distribuitur, humana interpretatione minuatur? Quid vero etiam si inde absolutissimam perfectissimamque trinitatem intelligere velimus, ut scilicet in primis & ante omnia honoremus & colamus imaginem, imaginem inquam quæ incorporea est, aram propter sacrificia, ac pretium trium denariorum, quod æstimari non potest? quod à Christiana pietate haud multum abhorrebit. Sedenim & *D. Gregorius Nazianzenus* in sua quadam oratione, trigessimum numerum à *Pythagoricis* cultum, & inter sacros relatum prodidit: quem numerum a *Hebraeis Pythagoras* potuit facillime sumpsisse, apud quos longe ante prædictum erat de 30, denario-

denariorum pretio. Qua ratione si trium denariorum trigefimum ipsum numerum intellexeris, trini denarii & maximi sacramenti ænigma *Pythagoricum* solves: quo etiam quasi per transfennam quandam Dominum Servatorem possumus intelligere, etiam à gentibus quoquo modo prænunciatum, ut à *Sibyllis* quoque, 30. denariis à proditore discipulo proditum iri debere. Sed quod de trinitate attuli, plane à *Cælio Calcagnino*, viro eruditissimo, probatur, qui ad me scribens hac de re, ita ait: Monemur, inquit, hæc venerari, ut una postmodum pietate animus imbuatur. Sic nec Dei imago in annulo sculpebatur, neque *Socrates* per canem, neque *Zeno* per capparim pejerabat. Pretium autem denariorum trium pertinebat, puto, ad mysterium τῆς τριῶς. Hæc quidem *Cælius*. Verum jam nos ad reliqua.

Non oleo est sedes abstergenda.

Σ Edem oleo ne abstergito, sic vero Græce enunciatur, ἐλάττω εἰς θρόνον μὴ ὀμβόρυνται. Quod symbolum sua sententia sic *Erasmus* exposuit, Non esse abutendum rebus optimis & pretiosis, ad ea quibus neque dignæ neque utiles videntur esse. Sed viderint alii quantum conveniat *Erasmi* explicatio. *Abeucelin* vero ita nos moneri ait, ut amicorum omnia ita curemus, atque propria: neque blandis verbis & sermonum fuco placeamus, sed veri studio. Sedes enim amicitiae veritas est, non adulatio. Propter quod ait, Oleo sedem ne abstergas. Quid vero si nos ita interpretemur, ut θρόνον pro throno & cathedra, ut Latini sedem & sellam pro folio & tribunali, id est, pro imperio & magistratu accipere solemus; & ut ait *M. Cicero*, de sublimi loco; Oleum autem pro adfentatione & blanditiis, palpoque ac fictis sermo-

sermonibus, id quod etiam in sacris libris invenimus? & perinde etiam ita sacri interpretes exponere consueverunt, ut illud præcipue, *ἐλαίον ἀμῶν τωλῆ μὴ λιπαράτω* & *κεφαλὴν μου*, Oleum, inquit, peccatoris non pinguefaciet caput meum: quod certe Oleum pectoris, 70. Græce vertere: in *Hebræo* aliter habet; pro eo enim posita est dictio polysēma, varia denotans. nam *Hieronymus*, oleum amaritudinis, alii oleum capitis, alii oleum præcipuum, alii etiam unguentum, utcumque, id exponi solet pro palpo, atque ficto sermone: tametsi & alio loco, hoc est *1 sal. 22.* oleum in bonam partem sumatur, *ἐλπίσαντες ἐν ἐλαίῳ* & *κεφαλὴν μου*. quod & oleum exultationis alio loco vocavit, quod & lentit *Euthymius*. Verum à priore quidem sensu factum est illud forte proverbium, Oleum ore ferre: quod de adsentatoribus & blandientibus dictum mihi potius videtur, quam (quod putavit *Domitius*) de iis qui loqui non possunt. Et propterea illud etiam *Martialis*, oleum ferre in auricula, videtur dici de eo qui adsentatoribus & adulantibus aures patefaciebat. quod mihi falsum magis videtur, quam quod alios ipse loqui non sineret. Non me fugit, quid super hoc dicat in suis Proverbiis *Erasmus*, de supina aure, & sublimi: quod potius ab animalibus sumptum est, in quibus iræ indicium aurium arrectio, id quod & Physici scribunt: & ita illud melius intelligitur *ἀν' ὧν* & *ἔχων*, hoc est, in sublime habens aures. Sed ad oleum nos potius redeamus. Vide nunc rogo, *Pice*, quam multi reges hoc tempore, & principes, ne & pontifices majores dicam, & minores, libenter oleum auribus ferant: quin adsentatoribus, & adulantibus, non sedes tantum perfundendas oleo, sed & caput & aures ipsas parulas sponte offerunt opplendas, & nullos magis admittunt ad contubernia & consuetudines, & si illis placet, ad arcana etiam tractanda. Verum tu, *Pice*, quæ

quæ hoc libello interdum spargimus, perinde habeas velim, ac ipsi scribimus, non scilicet ut me quenquam unum insectari putes: & simul, ut in hoc ætatis lubrico, cavere & ipse incipias, ne & tibi sedes oleo abstergatur.

Adoranda est Echo, cum flant venti.

PLantibus ventis Echo adora. Nec hoc ænigma ab antiquorum ullo, nostrorumve temporum, interpretatum comperi: quinimo, nec inter symbola connumeratum, præterquam ab uno *Marsilio Ficino*, quod unde ille acceperit, non inveni, accuratius licet plures ejus rei gratia autores evolverim, atque ideo etiam ego temere nihil adserendum duxi. Difficillimum vero est. Existimarim quidem hoc discipulos monere voluisse philosophum, ut cum seditionibus ac tumultibus rixantes inter se cives viderent, ipsi in tuto sese reciperent, procul videlicet à litibus & tumultibus, quos per ventos flantes intelligit: & ad ea loca commigrarent, quæ septa atque munita videantur, ubi minus venti perflare queant. Vocem etenim in ejusmodi locis respondere & reciprocari, non à philosophis solum & poetis, sed & experientia ipsa conspiciamus. Quare (ut puto) ideo est confictum, ut Echo ænea coleretur in eo loco, quo *Dodonides* responsa dabant, sic ea ferme de re scribente *Philostrato* lib. 1. Iconum: Æreaque eo loci colitur Echo, quam ori manum apponere vides, & cætera. Ita quidem symbolum interpreteris, ut non ad corporis tantum affectiones, sed ad animi quoque tranquillitatem securitatemque referamus. Sane *Cælius* noster *Calcagninus*, vir eruditissimus, Græco illi versiculo *Pythagoram* alludere voluisse existimabar, qui est, καὶ ὅ λὰτρεῖεν, μὴδ' ἀντηπνέειν ἀνέμοισι, hoc est, Oc-

casioni

calioni & tempori serviendum, neque ventis reflandum. Porro cum nuper nostri *Eugubini Steuchi* libros de Perenni philosophia legeremus, cum propemodum ita scribentem invenimus, ubi de dæmonibus agit lib. 8. cap. 22. Fuit, inquit, alia magis recondita, & non minus perspicua ratio, cur aer datus sit dæmonibus pro domicilio. Sed nunc constet dæmonas, air, esse aerios. Idem perhibet, incorruptibiles æternasque animas habere aerem. Ad hanc rationem videtur *Pythagoras* locutus, cum præcipit, Venti flantis sonitum venerare, quod explicans *Iamblichus*, αἰνέσειν τὸν αἶθρα θεῶν ἐστὶν καὶ δαίμονων ὁμοιότητα ἀγαπᾶν. Innuit, inquit, oportere divinarum substantiarum ac potestatum amare similitudinem. Divinas ergo substantias, quibus aerem similem dixit, fortasse dæmonas intellexit. Hætenus *Steuchus*. Ex quibus videmus illum hoc symbolo ἦχον, sonitum, non *Echo* nympham, ut *Marsilius*, interpretatum esse.

Non comedendum ex curru.

EX curru ne comedito : quod est Græce, μὴ ἐδίειν ἀπὸ Ὀφφου. *Plutarchus*, vir longe doctissimus, unus hoc inter symbola, quod memini, commemorat: nec tamen exponit. An vero forte hoc innuit philosophus, quiete manducandum? quod qui in curru manducat, cum assidue agitetur, parum illi cibis prodesse videtur. An illud fortasse verius; non luxui ac desidiz dandam esse operam, cum negotii gerendi tempus instat? Et si ad animum retuleris, qui humani vehiculi, hoc est, corporis auriga est, non sane vana fuerit expositio: qua de re & *Platonici* multa, & *Philon Hebraeus* cum alibi, tum in libro de Agricultura.

Dextrum

Dextrum pedem prius induendum, sinistrum vero prius lavandum.

IN calceum dextrum præmittito pedem, in lavacrum vero sinistrum, at *Politianus* sic enunciauit: Dextrum (ait) pedem priorem calceato, sinistrum priorem lavato. Sedenim *Iamblichus* prius symboli membrum recitat sic, Oportere dextrum prius pedem induere. Verum enimvero *Suidas* ex *Aristophane* hexametrum carmen adducit: *Ἐξ ἰδὲ οἷς ἰαχὸννα, ἀεὶ γὰρ οἷς ποδὶν ἴππων*. Hoc est, in calceum dextrum, lævumq; impone lavacro. Est enim *Podoniptron*, vas in quo pedes abluere solemus, quam fortasse pelvim recte Latine dicās: ut & utriusque dictionis ostendit etymologia. Symbolum vero augurali videtur convenire discipline, ut ejus periti prodidere, & historię probant: ut quæ de *Augusto* traditur. Sed hujusmodi omne genus à nostris ridentur, quo fit, ut magis mirum videatur, adhuc ple-rosque superesse, qui supersticiosa isthęc observent; & quidem religiose, publicatis etiam voluminibus. Verum hæc omnia *F. Petrarca* à *Pythagora* orta esse, quodam suo libello existimavit, quæ longe ante ipsum *Pythagoram* ex vetustissimis scriptoribus liquido cognoscimus; *Homero*, *Hesiodo*, poetis, & sacris *Judeorum* libris. Sed nos, quam ista, illud nunc potius agamus. Hoc certe symbolo mōneri possumus, ut ad bona opera, & civiles actiones, quæ ad calceatos pedes referuntur, incitemur, ad mollia vero, & luxui pertinentia, quæ balneis & lavacris significantur, sinistram pedem proferre: hoc est, ad ea pigriores negligentioresque esse debere. Nam & eadem ratione calida lavacra *Homerus* in *Odyssæa* vituperat: & *Artemidorus* ostendit, Balnea antiquis minus in usu fuisse: & suo tamen tempore, hoc

hoc est *Adriani & Antonini*, & ante & post cibum frequentissima, quod & ex medicinae scriptoribus est notissimum. Ad luxum enim & molliem inventa videntur. *Suidas* vero carmen quod diximus, non ut symptom, sed proverbium exponit: in eos, inquit, dicitur, qui apte & commode negotiis utuntur, atque ad ea se præparant. At *Cælius* noster libro primo Epistolicarum questionum, ita explicat; nos moneri, ut exornemus & excolamus, si qua sunt in nobis honestamenta à natura tributa: & si qua vitia inoluta sunt, procurandum, ut ea quæque diligenter eluamus. Sane pedes in mysticis diversa significare videmus. Aliquando enim vitæ nostræ cursum: ut illud, *Dirige pedes meos*. Id quod pluribus ostendit *Cyrillus* in 9 contra *Julianum Cæsarem*. Aliquando cogitationes, ut *Euthymius*, & *Cassiodorus*. Aliquando conscientiam: quo modo illud exponitur, *E pedibus excutiendos pulveres*. Interdum etiam præsentiam: ut his verbis docet *Theodoritus*, πὸς τὴν παρυσίαν ὁμιλεῖν, cum exponeret illud, *Et benedixit Dominus ante pedes meos*: qui sane apud *Hebræos* frequens est loquendi modus. Per pedes quoque *Ægyptii* diversa significabant, ut est apud *Horum*, quæ nihil ad nos. Pleraque alia de pedibus hujusmodi supra attulimus in symbolo, *Nudis pedibus sacrificandum*.

Per dexteram in templa ingrediendum, per sinistram egrediendum.

Libuit & hic adscribere, quod prodit *Iamblichus Pythagoram* quoque præcepisse: In templa, inquit, per dextram partem ingreditor: per sinistram exito. Et hoc augurali disciplinæ convenire videtur ea, quam supra diximus, ratione. *Iamblichus* tamen ait, dextram, quod sit imparis numeri, qui *Deorum* est immortalium: sinistram

sinistram autem parīs, qui mortalibus convenit. Quam rem & alii, ut *Aur. Macrobius*, prodidere: nostri vero in vertiginibus, quibus in sacris utimur, quarum ante meminimus, à dextra in sinistram, & à sinistra in dextram redeundo, idem propemodum significari tradunt.

Ab animalibus abstinendum.

AB animalibus abstineto: quod sic Græce dicas, ζῶον ἀπιχεῖται. *Seneca* quidem ad *Lucilium* quadam epistola, symbolum exposuisse videtur, cum ait: At *Pythagoras* omnium inter omnia cognitionem esse dicebat, & aliorum commercium in alias atq; alias formas transcuntium. Nulla (si illi credas) anima interit, nec cessat quidem, nisi tempore exiguo, dum in aliud corpus transfunditur. Quo certe modo & *Ovidius*, aliique intellexerunt. Sed & de abstinentia ab animatis, & philosophus *Porphyrus* intellexit, peculiari hac de re libro composito, ὅπῃ ἀποχῆς ἐμψύχων. *Plutarchus* in eo, πῶς εὖ πρὸς τὰ ἐχθρὰ ὠφέλοιο, cicurum ac mansuetorum animantium mortem solummodo interdixisse ait. Abstinuisse vero ab animalibus, plerique ea ratione factum arbitrantur, ne ad sanguinem fundendum propiores essent homines: & simul etiam, ut cædibus invicem abstinere. Sunt qui tradant, ideo abstinere iussisse, ut mortales ad faciliorem victum, & ad paratibiores cibos adsuefaceret, ne igne opus esset ad coquendum. Sed & *Brachmanas Indiae* philosophos animalibus abstinuisse, *Megasthenes* & *Strabo* testes sunt locupletissimi. *Porphyrus* quoque in 4. de Abstinentia, & *D. Hieronymus* contra *Jovinianum*, colligunt ex diversis autoribus, alios plerosque ab carnium & animalium esu abstinuisse: quos brevitatis causa ego missos facio. At ex scriptoribus quidam, inter quos *Athenæus*, *Pytha-*

PYTHAGORAM tradunt reliquas quidem animantes aliquo modo attigisse, moderate tamen & parce, quasdam etiam immolasse. *Lycon* quoque *Jasius* in *Pythagoreo*, *Pythagoram* ait mediocri uti solitum alimento, nec animalibus penitus abstinuisse, ut etiam *Aristoxenus* scribit. *Apollodorus* etiam arithmeticus, & ipsum ait Hecatomben sacrificasse, cum nescio quid invenisset de triangulo recto. Sed & *Gellius* libro quarto: *Opinio*, inquit, vetus falsa occupavit, & convaluit, *Pythagoram* philosophum non esitavisse ex animalibus. tum paulo post subdit, Porculis quoque minusculis & hœdis tenerioribus victitasse, *Aristoxenus* refert. Quam rem videtur cognovisse ex *Xenophilo Pythagorico*, familiari suo, & ex quibusdam aliis natu majoribus, qui ab ætate *Tythagoræ* haud multum aberant. Hæc & de animalibus *Alexis* etiam poeta in comœdia, quæ *Pythagoræ* vita inscribitur, docet. Idem *Gellius* mox: *Plutarchus* quoque, inquit, homo in disciplinis gravi autoritate, in primo librorum quos de *Homero* composuit, *Aristotelem* philosophum scripsit eadem ipsa de *Pythagoricis* scripsisse, qui non abstinerunt edundis animalibus, nisi pauca carne quadam. Verba ipsa *Plutarchi* (quoniam res inopinata est) ut sunt à *Gaza* conversa, subscripsi: *Aristoteles* à vulva, corde, & marina urtica, atque id genus quibusdam aliis abstinere *Pythagoricos* dixit, cæterorum autem usum habuisse, hæc *Senius*. Quos quidam secuti, symbolum hoc interpretati sunt, non esse ratione sensuque humano carentibus hominibus utendum, eorumque fugiendam consuetudinem: atque ita hoc loco animalia exponunt, ea quæ bruta vulgo dicuntur, & rationis expertia. Sane quod carnes *Pythagoras* esitaverit, illud facit, quod is primus dicitur carnibus athletas aluisse, cum prius caseo molli & caricis aridis alerentur, & tritico, ut *Phavorinus* scribit in *Omnimoda historia*, & *Laertius* in 8.

tamenſi alterum *Pythagoram* hoc inſtituiſſe quidam prodidere. Reprehenditur etiam apud *Plut.* 8. *Symp.* quidam *Pythagoricus* à *Lucio Tyrrheno*, *Modesti Pythagorici* diſcipulo, quod in convivio ab animatis abſtinuerit, quod (inquit) magis philoſophi dogmatis ſequi ſcriptum, quam ſententiam voluerit. quo loco & alia quædam de ſymbolis commemorat. Sed quod revera animalibus & animatis *Pythagoras* abſtinuerit, præter quæ ſupra attulimus, id quoque comprobat, quod de urſa *Daunia* traditur. Fuit hæc urſa magnitudine & feritate horribilis, quæ cum omnia undique arva pecoraque vaſtaret, hanc ad ſe *Pythagoras* vocavit, manuque blande permulſit, domique aliquamdiu panem & pomis aluit: nec multo poſt eam affatus adjuravit, ut de cætero animalibus abſtineret. Illa abiens, in ſolitſis ſylvis & montibus diverſata, deinceps animantium nulli obſuit. Verum nec te illud ignorare convenit, quod ſcribit *Iamblichus*, non paribus præceptis uſum eſſe *Pythagoram* erga omnes diſcipulos. iis enim qui Politici, hoc eſt civiles dicebantur, quædam permittebantur, quæ minime iis qui interiores & Sebaſtici. Atque ea cauſa puto ſymbola nonnunquam varie pronounciari. Sane & *Plutarchus* oſtendit, ſuo quoque tempore aliquos fuiſſe *Pythagoricos*, qui inſtitutum ejus vitæ ſequerentur, cum aliubi, tum in *Symposiacis*, ut ſupra attigimus. Scribit & *Seneca*, *Sextium Romanum* philoſophum plane *Stoicum* animalibus abſtinuiſſe, ſed diverſa ratione: Diſſimilis (inquit, de *Pythagora* & *Sextio* loquens) utrique cauſa erat, ſed utrique magnifica. Hic homini ſatis alimentorum citra ſanguinem eſſe credebat, & crudelitatis conſuetudinem fieri, ubi in voluptatem eſſet adducta laceratio. Adjiciebat, contrahendam materiam eſſe luxuriæ. colligebat, bonæ valetudini contraria eſſe alimenta varia, & noſtris ali-

ena corporibus. Atque de abſtinentia ab animalibus ſatis: nunc ad reliqua.

Locus lapidibus obruendus, ubi ſanguis humanus ſparſus eſt.

Ubi ſanguis humanus ſparſus cernitur, illico lapidibus obruatur. Sunt inter ſcriptores, qui & hoc inter ſymbola connumerent: idque *Pythagoram* ſignificare voluiſſe exiſtimant, diſſenſionum diſcordiarumque ac bellorum memoriã non modo non renovandã, ſed penitus, ſi fieri poſſit, abolendam. Malorum eſſe (ait ſapiens verſificator) inimicitiarum reminiſci. Idem ait & *Iamblichus*. Cujus quidem *Pythagorici* ſymboli ſententiã, ſi noſtrorum temporum reges ac principes, ut præteritos mittam, parere voluiſſent, non interea, quo nos inter nos ipſos diſcordiarum & bellorum civilium tempeſtatibus ac fluctibus agitamur, occaſionem rei bene gerendæ naſtus communis omnium Chriſtianorum hoſtis Turca, in noſtram perniciem & inſigne dedecus tam late imperium & tyrannidis fines propagaveſſet, nec magis magisque indices protenderẽ ſtuderet. Sed quando hæc nos fruſtra in præſentia querimur, illud potius videamus, unde ſymbolum *Pythagoras* deflexerit, & quid de ſanguine myſtice tradatur. Scribit in primis *Mofes*, ſi quis in venatione vel aucupio feram, vel avem, quibus non ſit religio veſci, ceperit, fundat ſanguinem ejus, & illum terra operiat: quod ab interpretibus ita exponitur, ut moneamur, deſideria à corde excludere, & offenſam, quam ex eis contraximus, humane ſatisfaciendo abſcondere. Sane quoque prohibetur *Hebræi* comēſſe ſanguinem. Cauſam adfert *Mofes*: Sanguis, inquit, animalium pro anima, & ideo cum carnibus edi non debet. Quo loco animam *Auguſtinus*

interpretatur pro vita. Alii pro ea animæ parte, quæ vegetandi vim habet, & sentiendi. Sed & *Homerus* & *Virgilius* purpuream ideo animam vocant : quod & sensisse videtur *Empedocles*, & (si *Themistio* credimus) *Critias Socraticus*. Iidem tamen *Hebræi* sanguinem in sacrificiis adhibere solebant, quasi id innuerent, quod per ipsum Deo anima offeratur. *Pythagoras* contra, hostias sine sanguine offerebat. Nam ipse sanguinem, vindictam, & ultionem, & crudelitatem interpretabatur. At nostri sanguinem interdum mystice bonas operationes & benefacta intelligunt, ut est in illo, In terra ne sanguinem meum operias. & illud, Sanguis ejus ornavit genas meas. Verum enimvero, hic sanguis non humi obtegendus, nec lapidibus obruendus, sed ut omnibus luceat, in apertum lucemque proferendus.

Mitem arborem nec violandam, nec cædendam.

MItem plantam neque vires, neque cædas : hoc est Græce, φυτὸν ἢ κερὸν μὴ τε φθίνην, μὴ τε σίνεαζ. Hac sententia, seu symbolo, philosophus monebat, innoxios innocentisque prorsus non inquietandos esse, sed sinendos. Meminit hujus *Laertius Diogenes*. Hoc idem & illo significabat, animal non violandum esse, quod homini non noceat : hoc est, ut ille Græce, μὴ ὃ φθίνην ζῶον, ὃ μὴ βλάπτει ἀνθρώπῳ.

Concluduntur cum à Græcis quibusdam scriptoribus, tum à D. *Hieronymo* nostro, *Pythagore* symbola brevibus his sententiis : δεῖ φυγαδεύειν πάντα τέτταρα, καὶ ἐκκόπτειν τὴν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπειθυσίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσέλγειαν ἀπὸ καρδίας, τὴν αἰσιν ἀπὸ πόλεως, τὴν διαφωρίαν ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ κοινῇ ἀπὸ πάντων τὸ ἀκρεγές. hoc est : Fugare oportet

omni

PYTHAG. SYMBOLA. 165

omni modo & excidere morbum à corpore, ignorantiam ab anima, luxum à ventre, seditionem à civitate, discordiam à familia: in summa, ab omnibus intemperantiam. Atque hætenus *Pythagoras*: alio licet modo ab aliis referantur, & imprimis in libello de Moribus qui *Anneo Seneca* adscribitur. Ego verbum è verbo transtuli.

Hæc, mi *Pice*, habui, quæ tibi *Ænigmata* & *Symboia* & colligerem, & interpretarer. quæ si diligenter aliquando legeris, nec inutilia tibi, nec ingrata fore speramus. Cum ætate, à nobis majora indies te decet expectare: his ludicris interea animum oblectare. Vale, mi *Pice*: tibi que persuade, quod si eo cursu, quo cœpisti, ad virtutes & bonas artes contenderis, te magno patruo tuo & parenti non inferiorem fore, qui ad illas capeffendas tibi suo exemplo stimulos & calcaria addere debent.

F I N I S.

LILIUS GREGORIUS GYRALD;
ARNOLDO ARNELIO SUO,
S. P. D.

Cum tu superioribus diebus hinc Bononiam esses re-
versus, Bernard. Barbutius Adrianus noster ef-
flagitavit cum suo, tum tuo nomine, ut aliquid ei nostrarum
ineptiarum exscribendum traderem, simulque Artemidori
Daldiani *ὁμηροειμένης*, & Parthenii Nicaensis *ἑρμηνείας*
nobis tuo nomine dono attulit. Ego vero utrique ve-
strum rem gratam facere cupiens, nostra illi commentariola
in symbola Pythagoræ philosophi exscribenda tradidi;
quibus cum aliquid addere mecum cogitarem, ut videli-
cet nonnihil volumen ex alieno studio & industria crescere
videretur, nonnulla mea antiquarum rerum collectanea
in manus sumpsi. quæ cum evolverem, commodum in li-
bellum quendam incidi cui titulus est, Pythagorica præ-
cepta mystica à Plutarcho interpretata. Libellus est scitu
dignus, sed qui minime inter Plutarchi scripta Græca re-
periatur, summa sit licet à me & cura & diligentia con-
quisitus. Erat autem perscriptus manu Pandulphi Col-
lenutii Pisauensis, viri omnis antiquitatis studiosissimi.
Hunc tibi libellum, quoniam eadem pene quæ nos in ple-
risque nostrarum interpretationum brevissime exponit, tibi
dono dare constitui, pignus ut sit perpetui mei erga te a-
moris ac benevolentiae. Vale, Germanicæ, atque adeo
Belgicæ elegantiae & eruditionis decus. Ferraria, Idi-
bus Decembris, 1543.

PYTHAGORICA PRÆCEPTA
 MYSTICA A PLUTARCHO
 INTERPRETATA.

Dextram cuique injiciendam non esse: id est, non conciliari omnibus oportere.

Angustum annulum non gestandum: id est, victus rationem habendam, & parsimoniam nequaquam nimis adstrictam.

Panem non frangendum: id est, amicitiam non violandam.

Sal apponendum: id est, laudandam in omni vita iustitiam, vel prudentiam, quod ea cuncta servantur.

Ignem ferro non cadendum: id est, non irritandum furem.

Cor non manducandum: id est, curas abigendas.

Fabis abstinendum: hoc est, à magistratibus abhorrendum.

Cibum in scapham putridam non ponendum: id est, improbis non esse committenda secreta.

Euntem non retro verti: hoc est, metu mortis cursum vitæ non perturbandum, vel viâ virtutis ingressum poenitere non debere.

Staterem & jugum non transiliendum: id est, rationem & legem non debere transgredi.

Super modio non consistendum: id est, orium fugiendum.

Quæ ceciderint, non tollenda: hoc est, antiquatas consuetudines non novandas.

Gallo albo abstinendum: id est, salutem cuiusque purissime favendum.

Stramenta semper haberi colligata: id est, succinosos esse oportere, quo facilius tempori & naturæ pareamus.

Dei imaginem in annulo non circumferendam : id est, de divinis parce differendum.

Ollæ vestigium in cinere confundendum : hoc est, si opera voluptati data sit, curandum ne pateat.

In superfluis capillorum unguiumque segmentis non meiendum : hoc est, nec homines quidem abjectissimos floccipendendos.

Sub eodem tecto hiruadines non habendas : id est, mutabiles homines in amicitia non habendos, vel alienos in locum nostrum non habendos.

Oleo sedem non commaculandam : id est, nihil agendum quod cujusquam orium perturbet.

Aves recurvis unguibus abigendas : id est, paratos ad rapinam excludendos.

Extra publicam viam non eundum : id est, consuetudines & instituta publica servanda.

Converso ad solem vultu non clamandum : id est, contra virtutem & rationem non pugnandum.

Gladium acutum seponendum : id est, vitandam iracundiam.

Septem piscem non edendam : id est, res implicitas non recipiendas.

In limite non consistendum : id est, in ambigua sententia non commorandum.

Progredienti gregi è via cedendum : id est, multitudini non opponendum.

Mustela è transverso offensa retro cedendum : id est, homines delatores fugiendos. nam mustelam ore parere affirmant.

Arma à muliere sumministrata rejicienda : id est, non sumendos esse animos à fraude, vel effoeminata aliqua consuetudine.

In tenebris absque vestitu aliquo non vadendum : id est, nudam & apertam sententiam in obscuris rebus non proferendam.

Rectum

Rectum pedem promovendum: id est, recta esse & iusta proferenda.

In poculi fundo residuum non reliquendum: id est, Artes quas cœperis, funditus exhauriendas.

Colubrum intra ædes collapsum non perimendum: hoc est, hospitem quanquam nocivum, perhumaniter tractandum.

Offensa in vestibulis obscœna vetula, non egrediendum: id est, res quarum turpia sunt principia, non esse prosequendas.

Noctu in tenebris deambulanti cavendum: id est, mortalibus enitendum, ut fuisse in vita videantur.

Sole collucente ignem deferre nefas: id est, rebus claris & conspicuis rationem non adferendam.

Lapidem in fontem jacere scelus: i. e. in eum qui de operam utilitati publicæ, durum aliquid injicere scelus.

Pede in limine illiso, retrocedendum: id est, quæ in ipso principio noxia sunt, non prosequenda.

Lumen post caput appensum derinere, flagitium: i. e. industriam & providentiam non in postremis habendâ.

Sinistra manu sumere cibum nefas: id est, non nisi recto & legitimo lucro vivendum.

In sacrato sepulchro dormire periculosum: id est, res superis consecratas ad voluptatē & socordiam non substernendas.

Minuta panis pedibus conculcare turpe: id est, quamvis minimam degendæ vitæ rationem non pessundandam.

Egredienti introeuntiq; valvas exosculandas: id est, Initia & fines actionum & institutorum complectenda.

Lyram illotis manibus non attingendam: id est, purissimum eum qui dicat, esse oportere.

Sudorem ferro abstergere, tetrum facinus: id est, labore parta nemini vi & viribus eripienda.

In

In solitudine sine baculo non ambulandum : id est, cum amicis in necessitatibus conferendum & consulendum.

Apud quadrupedem poema non canendum : id est, apud ignaros seria non proferenda.

Faciem in fluvio non lavandam, vel spectandam : id est, ex labili re & penitus instabili specimen non appetendum.

Hominis vestigia non esse ferro configenda : id est, hominis memoriam non esse lacerandam.

Integrum fasciculum in igne non esse ponendum : id est, non una opes omnes in unum discrimen ponendas.

Egredienti è laribusincipitur, redeunti occipit scalpendum : id est, præcautionem & diligentiam ad res agendas excitandam, his peractis memoriter examinandas.

De rheda junctis pedibus non exsiliendum : id est, de statu in quo sis, in alium nisi sensim transcundum.

In astrum nunquam esse digitum intendendum : hoc est, de supremis viris nihil est temere loquendum.

In arundinero non confabulandum : id est, cum levissimis hominibus familiaritatem non habendam.

Candelam ad parietem non applicandam : id est, tardis & frigidis hominibus sapientiæ laudes non commendandas.

In nive non scribendum : id est, stupidis & mollibus animis nihil committendum.

Vulturem avem in augurio infelicissimam : id est, in nocuos homines facile esse infelices.

Facilius emori hominem, cui oculi claudantur : id est,

PYTHAG. SYMBOLA. 471

est, hominem ipsum ex negligentia facile in miseriam
cadere.

Puerum aut foeminam stricto vagari gladio, omen
malum: id est, non defuturum malum, si gubernatio
ineptis & levibus tradatur hominibus.

In choenice non sedendum: id est, non tantum præ-
sentis, sed & futuri curam habendam. Est enim choenice
diurna esca.

Duorum temporum quam maxime habendam cu-
ram, matutini & vespertini: id est, eorum quæ acturi
sumus, & eorum quæ gesserimus.

F I N I S.

THE SYMBOLS
OF THE
UNION
OF THE
NATIONS
AND
THE
WORLD
OF
THE
FUTURE

M. CASAUBONI,
ISAACI Filii,

In

HIEROCLIS

Commentarium

Notæ, & Emendationes.

LONDINI,

Ex officina ROGERI DANIELIS,
MDCLV.

M

non
se p
na
ran
tra
ing
mi
gu
rai
san
spe
m
ra
ni

MERICUS CASAUBONUS

IS. F. Lectori,

S.

Hieroclis in Aurea, ut vulgo vocantur, Pythagoræ Carmina Commentationem, nemo certius aut uberius laudaverit, quam qui ad lectionem non integri modo Operis, sed cujusvis fere, quæ se prima cunque temere volventibus offeret, paginæ lectionem provocet: adeo ubique, quæ ad veram vitam, id est, constantem & inoffensam animi tranquillitatem & æduplicem eximie faciant, sese ingerunt: contingat modo lector, cui sanioris vel mica judicii, cuique veteris illius ac melioris gustus aliquis Philosophiæ. Ut dogmata omit-
tamus, quæ ad Christianæ doctrinæ puritatem & sanctitatem, quantum ab homine non Christiano sperare fas est, proxime accedunt. Vir sane summus & incomparabilis, Hugo Grotius, in quo raro exemplo cum judicio certabat ingenium, cum nitroque, quæ natura bona, multo usu studioque
parta

parta insignis eruditio ; adeo vir ille summus in-
 signe hoc Hieroclis scriptū in succū sanguinemque
 iugi lectione totum converterat, ut crebrioribus
 ex nullo auctore testimoniis sua scripta, posteriora
 præcipue, tanquam totidem pretiosi metalli crustis
 & emblematis distinxerit. Ego quoq; cum ante
 decennium, jam olim magna cum voluptate lectū,
 non minore fructu relegendum sumpsisse; dolebam
 Latinum Interpretem, qui Parisiensi editioni ad-
 nexus est, tam sæpe à mente auctoris & sensu ver-
 borū, quem representant edita Græca, discedere:
 sed id magis, ipsum textum Græcum tot mendis
 scatere, ut ne illi quidē qui Græca legerent, ad
 sensum scriptoris per tot vitia scriptura, nisi qui in
 istis exercitatissimi, pervenire possent. Hinc nova
 editionis cupiditas inceserat. Sed postquam recū
 bibliopola cōmunicata differri me viderem, et alia
 mox intervenire, quæ otium et animum meū oc-
 cuparent, nihil ultra quam volui ; et sic quoq;, ut
 et in aliis plurimis, bona voluntatis conscien-
 tia satis bene defunctum me credidi. Nuper-
 rime cum Londini curanda valetudinis causa ver-
 sarer, & ab amico, viro doctissimo, didicissem,
 Parisiensem istam editionem Londini recusam,
 jam jam foras extrudendam esse ; dolui, nec mi-
 nus illi quorum intererat, me non antea rescivisse:
 ceterum *καὶ δὲ τῶν πάλιν*, pactis aliquot dierum,
 dum

dum in Appendicibus occupantur, & ego interim
 ad libros meos redeo, induciis; omiffa versione,
 de multis Græci contextus, ut in tantis angustis,
 correctionibus, qua majorem verborum apparatus
 postulassent; paucas selegi, qua non minus illa
 quidem necessaria, sed magis obvia, & extra
 contradictionis aleam posita videbantur. Hac
 causa brevitatis & paucitatis Notarum, quam
 tibi notum esse, candide Lector, è re mea, & Hi-
 croclis esse credidi. His igitur aquns frueri,
 & Vale.

Compositis jam *Notarum* nostrarum typis, & in suas paginas dispositis; Typographus aversæ hujus paginæ grandiore offensus hiatu, cum aliquid à me requireret, quod hic inseri non incommode posset: arrepto *Hierocle*, commode incidi in pag. 289. ubi lin. 2. & 3. vox *ἀνεσις* se obtulit, quam ego spuriam & irreprobitam esse quovis pignore contenderim. Quid enim *ψυχῆς ἀνεσις*, ad *Carminum*, quæ præcessere, quæque *πὸ δὲ* persequitur *Hierocles*, contextum? Imo quis sensus ex illis, ad cæteram *Hieroclis* interpretationem commodus, efficitur? At si pro *ἀνεσις*, rescribamus *ἀκσις*: en ipsissimum *Pythagoræ* (vel qui *Pythagoræ* nomen præfert hic,) verbum, p. 273. Ἐξακίσας ψυχὴν ὃ πόν. ἀπὸ τῶνδε σαώσεως. Et observe Lector quam pulchre, ut *Cωτνeta* in verbis *Hieroclis* τῶ [Cωώσεως] in *Carmine*; ita & *ἀκσις*, τῶ [Ἐξακίσας], utroque loco respondeat. Cæterum, quod hic *ἀκσις* ψυχῆς: p. 278. (ἢ τῆς ἀνθρ. ψ. διεκπύεται:) διεκπύεται. διεκπ. & *ἀκσις*, synonyma: non item *διεκπ.* & *ἀνεσις*. Et hæc quidem tam clara, ut vix quenquam tam tardum putem, qui dubitaturus sit. Jam ut *κα* (quod aiunt) *fidelia*, &c. (in eodem siquidem sanationis non opere tantum, sed & verbo persistemus:) p. 265. l. penult. τὸ τῆς καλᾶς. συν. ῥῆμα: τὸ ῥῆμα quam hic esset importunum, satis vidit Interpres, qui ad oram τὸ ἐρῆμα adscripsit, idque in versione sua secutus est. Atqui neutrum esse legitimum, sed *ἰαμα* legendum esse, tum ex ipsis *Pythagoræ* verbis, p. 105. Ἰάδαι ὃ πρέπη, &c. quæ persequitur *Hierocles* p. 125. &c. tum vero maxime ex proximæ pag. verbis, τὴν γὰρ καλᾶν. ῥοπήν τῇ ἀναγ. δ. μ. ἀν ἰασαίμεθα: sed & ex verbo *ἀκ* in præcedente linea; cuius paulo qui sit attentior, & in his versatus, liquido constare queat,

cunt
bus in
verfic
legi v
interp
petita
la spir
Lictor
& Pro
signi
he. po
vargas
vulgo
de quo
manib
stratus
Plato?

¶ Ad Suidæ locum, in *Hierocle*; qui
Commentario præfixus est.

EΤύπαιτο τὰς ἐξ ἀνθρώπων πληγάς.] Ver-
 sio *Curterii*: plagisque crudelissime acce-
 ptus fuit. Non incommoda sententia,
 sed quæ ex ingenio afficta, non expressa
 ex Græcis: quæ, ut edita sunt, hoc di-
 cunt; Cæsum illum plagis, quæ, vel quales ab homini-
 bus inferri solent. Quod, quid est? Fundus *Curterianæ*
 versionis, in eorum conjectura, qui pro ἐξ ἀνθρώπων,
 legi volunt uno verbo, & mutato casu, ἐξ ἀνθρώπων, quod
 interpretantur, ἀπανθρώπων, *crudeles*. Sed hæc longe
 petita. Res expedita & plana, si sine ulla literarum, so-
 la spiritus mutatione, legamus, τὰς ἐξ ἀνθρώπων. Sex
 Lictores intelligit, qui Prætoribus provincialibus (ut
 & Procoss.) assidui comites, potestatis eorum præcipua
 insignia. Unde & ipse magistratus, ἀρχὴ ἐξαπέλεκτος,
 i. e. potestas *sex securium*, (quot secures autem, tot &
 virgas fuisse, cum singulæ secures virgis involverentur,
 vulgo notum;) sive *prætura*, *Polybio* non semel dictus;
 de quo plura in *INDICE* nostro *Polybiano*, qui nunc præ-
 manibus. An forasle peculiaris aliquis *Byzantii* magi-
 stratus, οἱ ἐξ ἀνθρώπων dictus; qualis qui *Romæ*, *Tri-*
umviri; & *Athenis*, οἱ ἐνδοκα, de quibus tot locis
Plato? Ut autem *Græcus* hic scriptor, ἐξ ἀνθρώπων

πληγῆς, id est, *sevirales* (utroque enim modo lapides antiqui : *SEVIRAL.* & *SEXVIRAL.*) plagas : ita Horatius (quo nihil similius esse queat :) *Triumviralia* flagella, in *Epodis* dixit.

Hieroclis pag. 6. lin. 19. ἐθεῖναι τοῖς ἀκραταῖς.] Malim, ἐλθεῖναι. Sed nec ἀναγνώματα sunt persuasiones ; sed tractatus, & disputationes philosophicæ ; & in genere, scripta quæcunque.

Pag. 10. l. 22. ἐπὶ τὸν δημιουργικὸν μόνον αὐτῷ θεόν.] Scripsit *Hierocles*, aut ego fallor ; δημιουργ. νόμον, non μόνον : quomodo etiam jam supra locutus est, & postea non semel loquitur : per νόμον, Deum intelligens. Semel autem recepto in textum spurio isto νόμον, aliquid excogitandum fuit, quo sensus constaret ; & inde vox θεός fuerit. Mox autem pro ἀναφέρειν, scribo, ἀναφέρει. τὸ τίθεαι αὐτῷ : id est, cultus qui illis tribuitur. Optime sic omnia cohærent. Curterius aliter syntaxi consulebat : pro ἐπὶ τὸν, scribendo ἐπὶ τε : quo nihil opus fuerit, si nostra stant. Judicet lector. In superioribus certe nihil mutandum ; quæ per transpositionem (& ita sententia postulat) explicanda, quasi scriptum esset : Τὸ γὰρ ----- ἐγνωκέναι τὲ, καὶ τιμᾶν, καὶ μὴτε ὑπαίρειν τὴν αἴξ. μὴτε ἀπολ. τ. ἐν ταῖς π. α. ἐννοίαις τῷ θεῷ ν. καὶ α. κ. &c. Hæc nos omnia pluribus aliquando, si Deo visum, & faverit opportunitas.

Pag. 13. l. 16. καὶ μὴτε πρὸς ἀντιδιαβολήν.] Τῷ μὴτε nullus hic locus, neque si loci sententiam spectes, neque si verborum contextum. Perversissima sententia, quam affinxit *Latinus* Interpres. Plane enim contrarium dicit *Hierocles*, Deos, ἀδυνάτους, ad differentiam animarum

rum humanarum, ab autore *Carminis* esse nuncupatos. In quo autem consistat istud discrimen, planissime ostendit. Scribendum, μήποτε: in cuius voculæ usu, vis inest affirmationis; ut ad *Antoninum*, in *Auctario Not. ex Aristotele*, aliisque docebamus. Videri autem possit bis idem dicere *Hierocles*, nisi magna subtilitas adhibeatur. Sed quicquid hujus sit, τὸ μὴτε ferri non potest: & tolerabilius est, ut idem bis dicat; quam ut ipse sibi tam manifeste contradicat. *Hieroclis* certe orationem οὐτ-σολογία interdum laborare, non potest non observasse, qui quis illum legerit.

Hac eadem pagina, in præcedentibus verbis, pro *Κυρτελαγμένους* scribendum, *Κυρτελαμένους*, (de quo idem verbo ad *Anton.* lib. 2 p. 116.) quemadmodum etiam legisse videtur *Latinus* Interpres.

Pag. 14. l. 7. ἀθεΐα καὶ ἀνοία.] Imo ἀγνοία, non ἀνοία; ut ipse postea sapius repetit, & exponit.

Pag. 18. l. 22. τῇ ἀταξία.] Vir doctus, quicum multus mihi usus, postea nominandus, emendabat, τῇ ἀξία: quæ certissima est vel ex p. 22. ubi iterum occurrit, emendatio: & nos in nostris oris pridē ita notatum reperimus.

Pag. 22. l. 18. ἥ τις ὑσία.] Corrige, ἡ τῆς ὑσίας.

Pag. 26. l. ult. δι' ἀπορρ. ὄρκων ὄνομ.] *Joannes Pearson*, vir doctissimus, & in Græcis literis & libris omne genus, (quod ex luculentis *Hesychii*, & *Suidæ*, quas dudū molitur, editionibus, si vita suppetet, qua dignissimus est, literatis aliquando constabit;) eximie versatus, certissima, ut ego judico, conjectura emendabat, δι' ἀπορρ. ὄρκον: ut dicat *Hierocl.* τὸν φύλακα τῆς φρένης, &c. δι'

δι' ἀπορρήτων, (i. e. mystice,) ὅς κεν esse nomina-
tum.

Pag. 34. l. 20. τὴν μὲν γὰρ ὁ πρῶτος.] Corrigat ocyus,
qui non ineptire vult cum *Latino* Interprete, (cui mi-
sere & improbe vox nihili πρῶτος imposuit:) ὁ τρίτος,
nam voci πρῶτος, nulla vel coloris umbra hoc loco re-
tinenda. Τρίτος χρησὶς, hic: cui p. 53. μοχθηρία τε-
ταρασθῆναι opponitur.

Pag. 37. l. 23. εὖ καλῶς εἰδέσθαι.] Satis ingeniose
Cicero adoram: εὖ καὶ καλῶς εἰδέσθαι: præcipue cum
illud εὖ καὶ καλῶς alibi quoque occurrat. Magis obvia
tamen, & eo probabilior alicui videbitur emendatio, si
pro εὖ καλῶς, substituatur εὐκολον: atque ita syntaxi
sequentis infinitivi consuletur.

Pag. 54. l. penult. ὁρῶντι γὰρ μήτε δι' αὐτουργίας
δεῖξαι.] Scribe, μήτε τὴν δι' αὐτουργ. δεῖξαι. quo-
rum verborum sanctissima sententia est; ad perfectum
scilicet parentum cultum, qualem Deus à nobis requi-
rit, non sufficere ut honorem illis, in suppeditandis quæ
necessaria sunt, exhibeamus; sed ne ipsi pro re nata,
vilis officia, & ministeria (propriis manibus obeunda)
detrectemus: quæ quanto per se viliora, & serviliora;
tanto nobis εὐχρημονέστερα, id est, honestiora, & lauda-
biliora, ut filiis, putanda sint. Pessime hæc accepta à
Latino Interprete.

Pag. 74. l. antepenult. καὶ εὖ μὲν μοι δοκεῖς λέγειν.]
Scribe: καὶ, εὖ μὲν μοι δοκεῖς λέγειν. Πέπονθα ὅ, &c.
Sunt enim ejusdem Poetæ, cujus & sequentia. Videre
mihi recta quidem dicere; Sed quod & multis, id mihi
nunc accidit: [Meliora ut videam,] minime autem
per-

persuadeat. Hæc sententia est; non quam finxit Interpretres.

Pag. 85. l. 15. καὶ τὴν δίκ. τῆς ἀλογίας ἀνέχεσθαι.] Scribo (nec aliter sensus:) καὶ τὴν δίκ. τῆς ἀλογίας ἀνέχεσθαι. Necessitas hujus correctionis facile se probabit attento lectori, cui perpenſa perſpectaque coherrentia: qui quoque eadem opera *Cyprianæ* versionis τὸ ἀπερσδιόνυσον non potest non intelligere. Vocat autem *Hierocles* ἀλογίας, numero multitudinis; quas p. 77. ἀλόγους διδάσκει, & pag. 85. ἀλογα εἶδη. Poteramus in eandem sententiam aliter quoque: καὶ τῆς δικαιοσύνης τὴν ἀλογίαν ἀνέχεσθαι. Sed hoc melius: & paulo ante, in eadem re, παρὲπεται.

Pag. 101. l. 10. καὶ τῶ δοκεῖν μόνον αὐτῷ εἶναι.] Planior & plenior, sed & aliorum dictis convenientior sententia: καὶ τῶ δοκεῖν μόνον, ἢ τῶ εἶναι ἀγαθόν.

Ibid. l. 19. τὰς μὴ ὁμοίως περβεβηκότας.] Misere me *Latini* Interpretis, qui περβεβηκότας, non περβεβηκότας legendum esse, adeo clare clamitante sententia, cum etiam proxima pagina verbum περβεβηκότας occurrat, non viderit.

Pag. 105. l. penult. ὃ καὶ ἐπὶ τῷ δοκέντων πάθῃ.] Vox ἀγαθῶν excidit, typographorum fortasse *Parisiens.* incuria: agnoscit enim Interpretres. Scribe igitur: ὃ καὶ ἐπὶ τῷ δόκ. ἀγαθῶν πάθῃ.

Pag. 110. l. 5. εἰ ὃ μὴδὲν ἐπιστατῆται τῷ τοιούτων λέξεων.] Quid, malum, λέξεων hic faciat, in τῷ τυγῶν, seu fortium humanarum distributione? Aut quis ferat *Lat.* Interpretis ineptias & oscitantiam? *Hierocli* igitur

igitur suum verbum restituamus; id est, λήξω, (*fortitum*,) quo non semel utitur. Mox; καὶ τὸς μὲν εἶναι; corrige, καὶ τὸ μὲν εἶναι.

Ibid. l. 16. εἰ μὲν θεῶν-----οἱ δὲ οἰκεία] Scribe, εἰ μὲν θεῶν-----ἢ δὲ οἰκεία; & interpretem corrige; nihil enim certius.

Pag. 113. l. 4. καὶ τὸ αὐτεξέσιον τῆς ψ. καὶ ἀθάνατον.] Nihil hic quicquam est, quod ad immortalitatem animæ pertineat. Scribe, αὐτόματον: ut & infra, p. 125. l. 9. καὶ ψ. ἢ μὴ αὐτόματον ᾔσαν.

Ibid. l. 16. καὶ ὑπὸ περνοίαι-----πρηνεῖς. ἐνεργεῖ νοῖς.] Scribe, ἐνεργεμένων.

Pag. 114. l. 21. τὸν ἀγαθὸν μὲν εἶναι, καὶ δυνά.] Excidit vox πάντα, quam etiam *Lat.* interpretes agnoscit. καὶ ἀγαθὸν μὲν εἶναι πάντα, καὶ δυνά. De sententia verborum, nos alibi pluribus.

Pag. 117. l. 7. ἢ δίκη βλάβη.] Non hoc dixerit *Hierocles*, aut qui alius *Stoica*, seu *Platonica* philosophia peritus, καὶ δίκην βλάβην, justitiam, vel iusta Dei iudicia nocere; quam prodesse potius, id sane spectare, ut prosint, hic disputatur. Sed scribendum ἢ δίκη βλάβη; quemadmodum & alibi idem loquitur.

Pag. 125. l. 14. πόθεν περ Πρ.] Scribe, πόθεν τοῦ Πρ.

Pag. 133. l. 14. ἐδὲ γὰρ ἦλθεν ἀδυνατεύσασα ἐπαπαύει θεῶν.] Imo ἀδυνατήσασα ἐπαπαύει: quæ sunt ipsissima *Platonis* in *Phædro* verba, ubi de anima-
rum

rum *παραρρηύσει* & prolapsu in terras, sublimissime disputat. Frustra autem se in his *Hieroclis* intelligendis fatigent, quibus illa *Platonis* non lecta prius & cognita probe sint. Habemus iterum pag. 254. sed ibi plura, ex *Platonis Timæo*, perobscura, quæ paucis absolvi non possunt.

Pag. 134. l. 13. τὸ μὴ *συγκιχῆσαι τῇ λ.*] Scribe, τὸ μὴ *συγκιχ.* τῇ λύπῃ. quod & *Lat.* Interpres videtur agnovisse.

Pag. 157. l. 5. *χρημάτων δόσις ἢ ἀφαίρεσις.*] Imo *δόσιν* & *ἀφαίρεσιν*, post verbum *παραδίδει* : quod & *Latinus* expressit Interpres.

Pag. 166. l. 9. *κινδυνεύει* γδ----*διὰ τῆς εἰς τὸ μὴ εὖ φ. ἐκτροπῆς.*] Scribe *κινδυνεύει* : & εἰς τὸ μὴ *κατὰ φ. ἐκτροπ.* vel certe, quod eodem redit, deleto τῇ μὴ εἰς τὸ *παραφ. ἐκτροπ.* quod & *Latina* suadet interpretatio.

Pag. 178 l. 14. εἰ ὅ τὸ μὴ *ἀνίσταί.*] Mirum in loco tam plano cæspitasse Interpretem. Prius dixerat & docuerat aliud esse τὸ μὴ *ἀνίσταί.* & τὸ *καταρθεῖν* : utrumque igitur seorsim curandum. Quod si fiat : εἰ ὅ (non, εἰ ὅ,) τὸ μὴ *ἀνίσταί.* &c. quid ex utroque boni consequatur, porro docet. Nihil ineptius ne fingi quidem possit *Latinorum* verborum sententia ; præcipue si cum præcedentibus comparentur.

Pag. 198. l. 21. τὸ μὴ *ἐν ἄλλαν κιν.*] Non dubium, quin Interpres in suo Codice repperit, τὸ μὴ *ἐν ἄλλαν μὴ κιν.* quod & recte expressit, & sententia palam requirit.

Pag.

Pag. 205. I. I. A Σ Ε Μ Η Μ Ε Τ Ε Π Ε Ι Τ' Α Ν.]

Multa hic in paucis lineis errata, sed quæ attendentibus tam conspicua, ut prodigio simile sit ab aliis antea non animadversa. Nam primum; ista textus verba, Μ Ε Τ Ε Π Ε Ι Τ' Α Ν Ι Η Σ Ε Ι, ex pag. 181. nescio cujus oscitantia hic repetita, quæ hujus loci propria erant, Μ Η Β Λ Α Ψ Ε Ι, legitima sede deturbarunt. In sequente linea, ὄνως, non ὄνλθ scribendum, & μοx, τῶτον ὃ βλέπειν; scribend. τῶτον ὃ βλέπειν, vel βλέπειν. Quæ tam certa sunt, ut indicasse sufficiat.

Pag. 210. l. 6. τὴν μνήμην ἀναλαμβάν. ἀρετῆς ἢ κακίας.] Quæ hæc syntaxis? vel quis sensus, qui ex his verbis erui potest? Et syntaxis constabit, & sensus, quem requirit coherrentia, si legas, ἀρετῆς ἢ κακίας, quæ sæpius ita juncta in hoc libro reperire est. Ita p. 17. l. 5. μήτε ἀρετῇ καὶ κακίᾳ τὴν τ. & p. 101. l. 21. πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν ὁρμῶσης. p. 126. l. 7. ἢ εὐσεβ. μ. καὶ ἀρετῇ --- καὶ π. κακίας ἢ γ. p. 129. l. 13. καὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ὁκλογ. p. denique (ut omittam, quæ memoria mihi nunc non suggerit; quæ fortasse non pauca:) 250. l. 7. τῇ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνὰ μ. &c. Hæc ego pluribus hic, ut amici dubitationi satisfacerem, quæ tamen si abessent, non video quomodo sine hac emendatione sententia stare possit. Eo enim pertinet istud ὁ τάξει, quod ordine, ac seorsim quæ bene vel male facta, seu dicta, recensendo, scrutinium hoc conscientie institui velit. Ita p. 69. ὁ τάξει πρεπέσῃ: ubi de tum bonis, tum malis, non promiscue, sed diversa ratione diligendis. Et p. 73. ὁ τάξει χαλινώσας, est, separatim coercere vel frænare, (cui mox respondet vox ἐφ' ἑξῆς:) non quod somniavit Interpres, in ordinem cogere & frænare.

Pag.

Pag. 234. l. 23. τὸ δ' ἄρρὸν ἐκλύσει τῆς ΕΤΧΗΣ τὸ δεισήμειον.] Quis ita loquatur, τὸ ἄρρὸν τῆς εὐχῆς (nam ita postulat coherrentia; quod prius dixerat, τὸ ἀνενέργητον τῆς εὐχῆς:) ἐκλύσει τῆς εὐχῆς τὸ δεισήμειον. quasi dicat, *preces ignavæ*, (seu, *operis expertes*: *apage illud inefficaces* Interpretis:) *solvunt*, vel *tollunt precum vigorem*? Atqui solemne est scriptoribus antiquis in hoc argumento, strenuam sedulitatem, quæ Deos implorat ut fautores, non ut mancipēs & ἐργολάβας; ignavæ eorum pietati opponere, qui modo sint in precibus & votis assidui, Deos sibi vel dormientibus confecturos quæ volunt, sibi promittunt. Notissima inter alios præcipui Historici verba: *Non votis neque suppliciiis muliebribus auxilia Deorum parantur. vigilando, ageudo, &c. Ubi socordiae tete, atque ignaviae tradideris, nequicquam Deos implores: &c.* Quis igitur dubitet, quin scripserit Hierocles, non τῆς εὐχῆς, (orationis,) sed τῆς ψυχῆς (animi,) τὸ δεισήμειον, seu vigorem? Confirmant quæ sequuntur: sed ista vel maxime; τοιαύτη ἢ τῆς αὐτοδῆς, καὶ τῆς εὐχῆς ἔνωσις: ubi αὐτοδῆς, seu industria propria, & εὐχή five preces iterum opponuntur.

Pag. 250. l. 19. καὶ τῆς ἀνεξαπισήτου ἀπάτης ψυχῆ.] Crucem dicas, non Grammaticis, (quod *Virgilius* olim de suis griphis,) sed lectoribus *Hieroclis* figere voluisse, qui hujus lectionis (si conscii tamen, & prudentes,) autores primi fuere. Quid enim monstrosius his verbis? Nam ὀξύμαχος quæ vocantur, ut δῶρε ἀδωρε, perissem nisi per. &c. nullus hic locus. Si quis sententia contentus est, legat, me sponfore, ἀνεξαπατ. ἀπισήμης: quæ quidem sententia ex aliis plurimis locis facillime confirmatur. Ita tamen hoc loco scripsisse *Hieroclem*, minime ego præstem. Remotior enim vide-

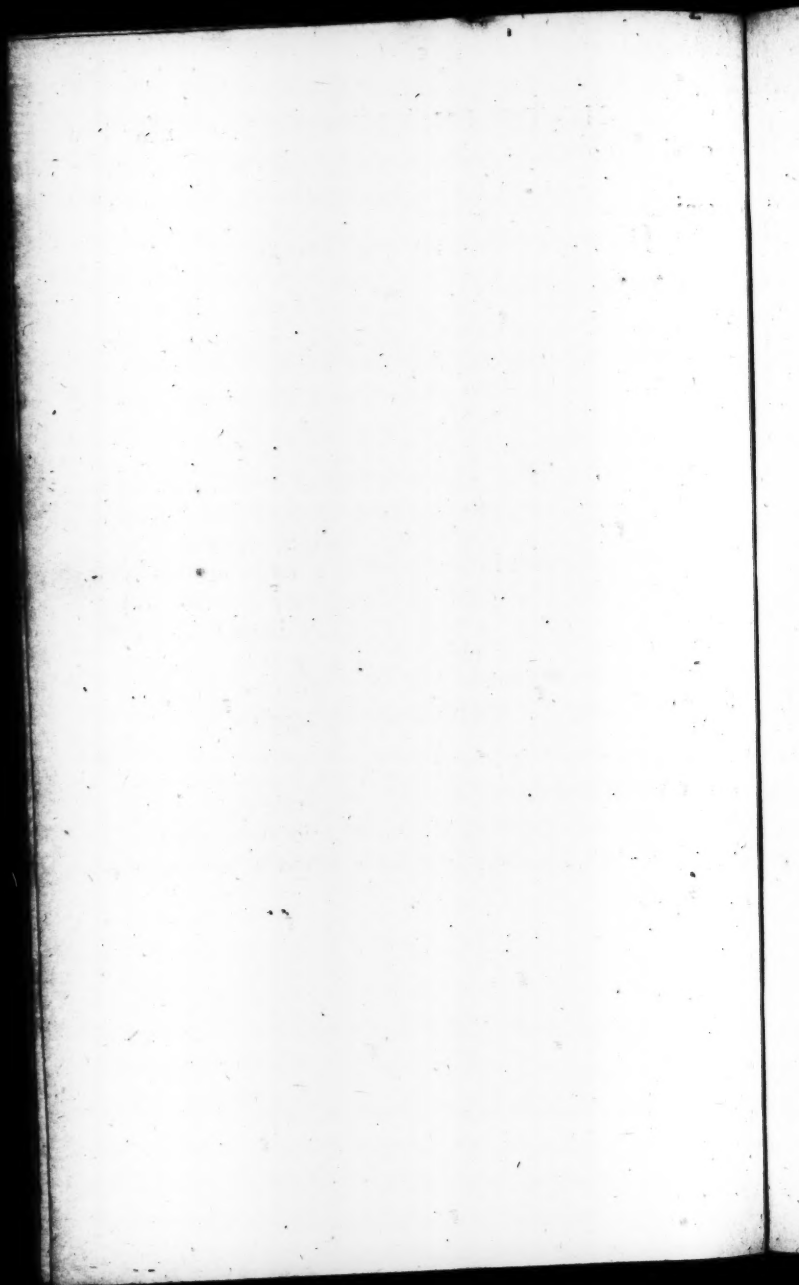
videtur vox *δυσήμυ*. Fortasse scripserat *Hierocles*, & τῆς ἀνεξαρτ. ἀπάντων *δυσήμυ*: (vel *ἔξω*, ut p. 146. πλεὶς τῆς ἀπάντων ἀνεξαρτ. *ἔξω*;) τῷ χ. Postea cum casu, qualia in omnibus libris non pauca, excidisset vox *δυσήμυ*, & substantivo careret sententia; quod proximum erat ab oscitante lectore arreptum est, & de ἀπάντων, quod syntaxi repugnabat, vox ἀπάντης efficta est: nec parum fortasse sibi videbatur ingeniosus, qui una, quod aiunt, fidelia duos parietes ita dealbarat.

Pag. 158. l. 16. αὐτοὶ εἰσὶν καὶ ταῖς ἀμεινίας ἢ παδῶν καὶ ἀπ.] Nemo non videt, qui aliquid Græce intelligit, quam contra mentem Scriptoris, & rei ipsius quotidiana omnium experientia testatissimæ veritatem, vox *ἀμεινία* hunc locum occupet: quod & *Latinus* Interpretis satis vidit, qui quod sententia requirebat, non quod edita verba præferebant, expressit. Et ad sententiam quidem quod attinet, facile esset ex pag. 266. l. 7. τῆς ἀπειρίας ἢ π. & p. 198. l. 6. εἰς τὸ ἀπειρον τῆς ἐπιθυμίας: hic quoque, ταῖς ἀπειρίαις ἢ παδῶν, optimo sensu, restituere. Quia tamen si scripturam spectemus, non facile quis assequatur, qua ratione ex ἀπειρίαις, (ex usitatis enim scribarum compendiis, sæpe contingit ut longiores voces decurantur; ut quæ breviores autem producantur, rarius est:) importunum illud *ἀμεινίας* profluxerit; cum *Hesychius* ἀμεινία, πολλά interpretetur ex usu *Laconico*; conjicio *Hieroclem* ἀμεινίας scripsisse: & hanc eum vocem ex trivio sumpsisse, quales apud alios, philosophos præcipue, qui de verbis non adeo solliciti, non pauca; quamvis ab elegantioribus vitant. *Μερμήρα* alioquin, vocem probam, non ignoro: sed & illam, ut à vulgata remotiorem, non hic probem, Amicus malebat, ἀμεινίας; quod

quod eo probabilius fuerit, si alibi sæpius in hac re ab *Hierocle* usurpatum fuerit. Quanquam ne sic quidem conjecturæ meæ inæ poeniteat, quæ ut *Hesychio* præcipue nititur, ita & ipsius verba non parum illustrat.

Pag. 298. l. 6. &c. *Διδαχθήσῃ καὶ ὥς ἐν βρώμασι.*] Torus hic locus, qui sententias aliquot complectitur, ab interpunctione falsa mirifice laborat; sed nec alioquin ab omni scripturæ vitio plane liber. Attendat lector peritus; non dubitabit rescribere: *Διδαχθήσῃ καὶ ὥς ἐν βρώμ. τῆτο εἰ προσοισόμεθα· ἕτως ὡς τοῖς τῆ αὐγ. καθ. τὸ ὑπὸ τ. νοῦμ. ἐπιηδίδωμεν. Ὁμοίως καὶ τὸ κ. μὴ ἐδ. προηγμ. μὲν οἷς τὴν τῆ θυμικῆ κατὰ στίχιν μὴ ἵεναι λέγει· κατ' ἐπακολ. &c.* Interpres autem *Lat.* non aliter quam uña litura sanandus: sed in eo tamen maxime culpandus, quod τῆς γενέσεως ἀποχὴν, rei *venereæ abstinentiam*, reddiderit. Deus bone! quentquam qui vel à limine philosophos *Græcos* salutaverit, quid *γένεσις* in *Ethicis* ipsis sit, ignorare potuisse? Sed exclusi tempore, ista nunc non attingimus.

Pag. 305. l. 12. τῆς μαθηματ. πλείων ἔπ. πει-
εμχ.] Deest vox *σῶμα*, vel *ὄνομα*, vel tale quid, quod vel invenit in suo codice, vel ex ingenio supplevit *Interpres*. Et hæc quidem pro modulo temporis, hæctenus.

H

P

fir
tra
lon
in
al
re
ac
ti
m
d
ti
in
G

COMPENDIUM
HIEROCLIS
DE
PROVIDENTIA, FATO,

Et eo quod nostræ est potestatis:

Hugone Grotio Interprete.

PROpositum est huic libro ea exponere quæ de Providentia nosci possunt, ex *Platonis* & *Aristotelis* sententia, his qui eos sequuntur. Horum enim opinionationes inter se conciliare laborat *Hierocles*, imo & affirmat eos qui hos Philosophos inter se dissentire arbitrantur, longe ab hujus & illius aberrasse sententia, longeque recessisse à recta ratione; alios dum nimio & infano contradicendi studio non nisi semet consulunt; alios adjuncta ad inscitiam temeritate; quæ pars majorem gregem constituit, priusquam *Ammonii* sententia adfulgeret. Hic enim *Ammonius* cum veterum sententias purgas dedisset, *Platonis* & *Aristotelis* in maximi momenti placitis concordem atque consonantem ostendit esse sententiam. Ejus vero discipuli exstiteret, *Plotinus*, *Origenes*, *Porphyrius* & *Iamblichus*. Et hoc ipsum in hoc sermone tractans *Hierocles*, quas isti secuti sunt sententias plurimum roborat: Ingens vero & acre suscepit

cepit certamen adversus tuentes contraria, *Epicureos* puta & *Stoicos*, atque alios qui *Platonis* quidem & *Aristotelis* prætendunt nomina, sed prave exponunt quæ ab illis bene sunt tradita: redarguit præterea *Genethliacos*, qui in natalis horæ observatione operam ponunt negotiorum, quorum *Hierocles* opinionem incertam esse dicit atque fallacem. Præcipue vero in illis refutandis versatur, qui rerum omnium Providentiam tentarunt destruere, nescio quibus commentis præstigiis & quæstionum torturis. Et ut breviter comprehendam omnia, oppugnat omnes illas opinationes, per quas inducti homines imperiti, aut nullam esse Providentiam, aut pravam esse existimant. Hæc igitur tractatio ex *Platonis* ponit sententia, Deum hujus quæ conspicitur materiæ opificem, quam ipse de nihilo fecit existere, non autem è re alia ante existente eduxit: quippe cum sufficeret ei ad efficiendum, ut natura existeret, sua voluntas. Ita ex substantia corporea & efficientia incorporea inter se junctis, pulcherrimum hunc Mundum duplicem simul & unicum existisse, in quo sapientia Mundi fœtrix summa à mediis, media ab imis secundum naturam cujusque separavit atque distinxit. In his prima sunt quæ ratione sunt prædita; cœlestia, æria, terrestria. Tria hæc genera quasi unum essent animans, aut unus chori concentus, inter se ita connexit, ut tamen naturalis eorum distinctio in illa compage mutuoque connexu pura minimeque confusa servetur, præsentque præstantiora inferioribus: omnibus vero Deum præesse Mundi artificem. Hujus, inquit, regis paternam appellationem obtinet Providentia, estque, & creditur ea esse quæ unicuique generi convenientia tribuit; Justitiam vero hujus Providentiæ sociam ac comitem, Fatum appellat, quæ sit justitiæ diviniæ efficientia in iis, quæ ex Providentiæ decreto eveniunt,

niunt, res quæ hic agunt ordine quodam ac serie dirigens, sicut voluntatum decreta dirigunt ea quæ ipsis videntur dirigenda. Sed melius hæc perspicere poterit, qui Philosophi ipsius commentarium evolvat. Sic igitur orditur disputationem. Et cur hos, ait, enumerem, cum & *Platonici* quidam de summo rerum opifice Deo rectam sanamque sententiam non teneant. Neque enim in ipso Deo satis esse censent virium, ut plene atque perfecte per potentiam suam & sapientiam cuncta ab æterno efficientem, Mundum hunc in statu suo conservare possit. Sed ope materiæ genitæ, & sic natura extra se existente, sed ipsi subjecta utentem id præstare possit; ideo quod omnia potestate quadâ in materia prius sint posita, quæ Deus, quasi penicillo digerat ordinetque, & separet ab ea figura quæ inerat materiæ; quod ipsum magis ostenderet laboris quandam in Deo redundantiam, quam ejus bonitatem. Cur enim quæ ipse non constituit, regere & ordinare aggreditur? Nam quod indigestum erat in illa natura, id ipsum ortus expers, ut volunt, erit. Quod vero nullam originem habuit, & per se subsistit, id quod aliunde sumit, sumit id præter naturam: atqui id quod præter naturam sit, malum est, & ad exitum tendit. Quare non erit ipsi materiæ bonum accipere ordinem & ornatum, cum ipsa nullum habuerit ortus principium, non tantum temporis ratione, sed & causæ. Quo sensu etiam Deum esse dicimus sine originis principio. Sed ne Deus quidem ipse sic absolvi poterit, ne malorum sit causa, cum opificii sui initium à malitia duxerit, quippe cogens præter naturam disponere substantiam sibi coæternam atque ingenitam, sororem suam quam casus aliquis ad ipsum adduxerat; neque eam sinens eo in statu in quo ab omni æternitate fuerat, ut alium teneret, quem servare non posset: imo sibi submitteret rem paris honoris,

ris, & æqualis æternitatis, ut in eam ab æterno obtineret dominatum. Aut si non ab æterno, sed in tempore id aggressus est, non min⁹ hoc ipsum caret ratione, quod cum nihil necessarium deesset materiæ, ipse tamen ab aliquo tempore accurate eam pingere cœperit, ac sic non manserit ipse in quo erat affectu atque proposito. Nam si melius fuit non eam struere atque ordinare, cur ad struendum se contulit? Sin melius fuit eam extruere, cur non ab omni æternitate id fecit? Nisi dicamus potuisse eum quidem per naturam partibus originem tribuere & adferre interitum, sed non id habuisse valentiæ ut æterna cuderet: quia scilicet materiæ, quam utendam habet, talis est vilitas, ut adversus ordinem illum extrinsecus adscitum recalcitret, ut eum excutiat, & sic redeat, ut forte aliquis dixerit, ad statum suum sine ordine eumque non genitum: inde fieri ut per partes & per tempora, modo id quod excultum est, modo id quod confusum turbidumque est præpolleat; vel ut exactius loquamur, vigeat semper indecora quædam ornatus egestas, cum & ornatus ipse, siquidem dispositio sit atque pictura præter naturam, æque æstimanti ea ipsa res turbulenta videbitur. Illa enim secundum naturam, simulque secundum substantiam dicuntur operari, quæ permanent constanter & sine mutatione in sui substantia, facultate & actione, neque ullam sui partem divellunt, aut propellunt ut subsistere faciant res procreatas, sed pro ratione tantum ejus quod sunt, producunt primas & posthumas de se soboles. His consequens est, Deum non ad usum suum adhibuisse materiam, neque efficere ab aliquo temporis initio aut in tempore, neque ad certum tempus desinere, neque id quod fit esse extra operationem opificis. Hæc enim omnia consequentia sunt ejus effectio-
nis quæ casu aut fortuito fit, ut observare est in archite-
cto

cio ac multis similibus. At vero Providentia & ordo ab ipso Mundi parente ac opifice Deo in commune ad omnia immortalia genera pertingit, potissimum vero ad prima illa quæ continenter proximeque ab ipso originem ducunt, & deinceps ad ea quæ suo ordine sequuntur, fruunturque dulcissimo pastu rerum quæ non nisi intellectu percipiuntur. Cum enim tria sint eorum quæ sunt in Mundo, quæque intelligentiam movent, genera, summum horum generum, quodque primum ab opifice Deo productum est, hoc est, quod sine ulla sui commutatione atque conversione participat Dei similitudinem, & in recto ordine deiformi consistit: quale esse diximus cœlestium genus. Alterum ab hoc locum obtinet, id quod secundo & remissiori modo divinum statum admittit; non quidem sine immutatione sui & partitione, sed tamen sine peccati vitiique labe paternis legibus obtemperans: quam sortem adsignamus attribuimusque aeriis. Tertium vero & ultimum ex divinis genus, non aliquatenus tantum à cœlestium eminentia decidit, sed etiam ordinis illius aerii dignitate est inferius. Nam Deum semper intelligere & inseparabilem ejus tenere notitiam, cœlestibus congruit. At eum semper quidem intelligentia percipere, sed fusa quadam vagaque notitia, hoc est quod aeriis suapte natura inest. Jam vero neque semper Deum intelligere, sed & intelligentia frui partim divisa atque interrupta, humanis mentibus proprio quodam jure concessum est. Jacent enim suapte natura, non tantum infra cœlestium intelligentiā, sed & infra eam quæ est in aeriis cognitionem, quæ sui ordinis vi completur atque perficitur. At humanæ mentes neque continenter neque perpetuo intelligunt, & cum ad intelligendi vim perveniunt, acriam æmulantur cognitionem, & eam consecutæ, earum rerum quæ sub intelligentiam cadunt fruuntur

contemplatione. Hoc modo ejus divinæ Providentiæ, quæ circa nos versatur, discrimen sic explicat in legibus; Deus quidem omnia, sed & cum Deo Fortuna & occasio res omnes gubernant. Ex quibus perspicuum est *Platonem* circa eas naturas quæ imperturbatæ & usquequaque perfectæ, ac proinde peccati expertes sunt, puram, simplicem & uniformem constituere Dei Providentiam: circa alias vero ratione utentes, sed inscitæ & ignorantia nonnunquam obnoxias, ac propterea vitio obfitas, permixtam occasionibus atque fortunis Providentiam tribuere. Nam antecedens bonorum largitio, ut eorum quæ natura insunt conservatio, opus proprium est Providentiæ puræ: at directio & emendatio eorum quæ præter naturam sunt constituta, & delictorum castigationes, ejus sunt Providentiæ quæ materiæ facti inhæret, quæque Fortunæ & occasionibus famulatur, Neque enim divinum Judicium antecedenter ac principaliter his adversa infligit & calamitates, aliis præbet voluptates & oblectamenta, sed pro modo ac meritis vitæ antea factæ. Habet enim eorum qui nobis præfunt Judicium judicatio nonnihil simile cum arte medicâ. Nam ea ars postquam curandos suscepit eos qui suâ culpa in morbum inciderunt, cuncta quæ oportet ipsis præcipit pro tempore & occasione, ita ut ægrotantis valerudo postulat. Ob eandem causam æstimatio eorum de quibus judicia exercentur, cum aliò tempore alia sit, & liberis motibus fortunas faciat varias, commiscet illam quæ circa nos versatur Providentiam. Ordo vero singulis conveniens adfert supplicii & purgationis tempora. Connexis vero junctisque Fortuna & occasione simul cum divina Providentia, hic nexus Fatum est, quod ex humano quidem delectu fortunam adsumpsit, ex divino vero judicio adfert occasionem. Artis quippe est definire curationis modos: hominis

vero

vero eos aptare cuique & accommodare, prout opus habeat incisione aut adustione, aut alia quavis dura atq; aspera sanatione. Non ergo frustra leges statutz sunt hominibus, neque sine causa ratiocinandi facultas concessa est, neque supervacua sunt deliberatio & consultatio, neque vota & preces sunt irrita, dum Providentia res humanas gubernat, per legem & Justitiam voluntati & delectui cujusque mercedem constituens & reddens. Neque vero si hæc quæ diximus necessaria, pulchra & salutaria creduntur, ideo Fati quod Providentiæ adjunctum est ordo tollitur, qui liberam nostram voluntatem & arbitratum instruit iis additamentis quæ in nostra non sunt potestate. Quin tantum abest ut horum alterû alteri perniciem adferat, ut præstant inter se mutuas operas. Nam stante Providentia, necesse est ut nobis rationum examina & leges & preces multum opis adjumentique adferant: Sublata vero eadem, illa alia non tantum inutilia nobis erunt, sed nec ab initio existissent. Quare libertas voluntatis nostræ Providentiam infert, & Providentia voluntatis arbitriique libertatem. Nostra scilicet voluntas atque delectus justum ostendit esse fatum: Fatum vero corroborat liberas voluntatis nostræ motiones. Quam si puram exactamque Deo obtulerimus, tum legibus parentes, tum utentes precibus, ac plurimi facientes in consultando prudentiam, summa adipiscemur bona. Sin hæc omiserimus, aut fecerimus contraria, dolores ferendi erunt medici ac salutare, pœnarum scilicet istis culpis indictarum, & discendum posterius quod ante disci gerique debuit. Ut vero pulchre & egregie simus affecti postquam à malis institutis purgati sumus, ad ea multum adferant adminiculi lex, consilium, & alia ejusmodi quæ intellectum nostrum ducunt in ordinem & concentum divini affectus. Non ergo his datis eripitur humanis ani-

mis volendi libertas. Nam si absque ea esset libertas, quinam rectum esset distribuere cuique ea quæ meritis ejus respondent, quibusque dignus esse creditur? Nam ad virtutem vitiumque Fatum Providentiæ adnexum libera nostra & sponte suscepta motione indiget. Neque enim justa esse posset distributio illa inæqualis, nisi pro causa & ratione sibi sumeret volendi jus liberum. Ideo enim & à natura præscriptum cuique tempus est, quousque vires in se & valentiam habere ad durandum possit: qua fatali summa confecta providere ultra nequeat. Quod vero non omnes ad concessum illud tempus perveniunt, id fit per incursum externos & violentos, quales circa nos quidem Providentiam testantur, circa bruta vero animantia temere ac casu eveniunt. Neque enim necesse videtur ut in hominum genere, ita in expertibus rationis animantibus ordinem quandam circa mortem ex animæ dignitate servari: quia non illæ simili quo nostræ animæ modo in vitam veniunt. Nam judicio bonorum Geniorum pro meritis antea vitæ unusquisque nostrum vitæ sortitur genus, in quo comprehenduntur hæc simul omnia, gens, civitas, parens uterque, conceptio in commodum tempus, corpus ejusmodi, fortunarum conversiones variæ atque multiplices vitæ congruentes, mortis modus, & ad id præscriptæ constitutæque occasiones. Horum omnium autor idemque custos est Genius qui cuique contigit: quorum omnium nulla pars est quæ cerni posset mutis animantibus communicata. Nam quæ naturæ ratione utenti conveniunt qua talis est, ea aliena sunt à natura rationis experte. Neque vero æquum esset pari Providentia honorari atque conservari ea quæ ratione utuntur, & ea quæ rationis usu carent. Nam quod ratione & intellectu destituitur, id Dei, quem sola mente comprehendere licet, imago non est. Omnis enim Dei

imago

imago ratione est prædita, & mentis particeps, ut cognoscere valeat & se, & opificem suum. Pecudes vero *eam* fortitæ sunt Providentiam, cujus beneficio species eorum & genera conservantur. Nos vero cura nostræ speciei conveniente non honorabimur, nisi etiam singulis sit prospectum; ita ut nihil sit incongruum atque inconcinnum in ea Providentia quæ ad nos spectat. Decet enim eos qui à parente & fictore Deo ad præscriptum præfinitumque tempus debent subsistere, separatim quemque divina Providentia curari. Non enim Deus unam tantum animam fabricavit, cujus partem quisque nostrum, ita ut fors tulit, obtineat, quæ in illud totum postea refundatur; sed singulos hominum animos suis comprehensos finibus constituit atque stabilivit. Et ideo singulis adest Providentia, Judicium, Justitia, purgatio, ortus assignatio, fors conveniens vitæ, & interitus non casu neque fortuito procedens, & post obitum profectio ad Orci loca, duce bono illo Genio qui vitæ nostræ moderator est additus. Ac aliorum quidem animantium singulis voluntates nostræ, & inter ipsas mutua interemptionis ac devorationis causæ necessariæ, tum vero omnis generis casus eventusque varii, perniciem mortemque adferunt, ante dissolutionem ex natura venientem, nulla aut ordinis aut temporis habita ratione; quippe cum nulla prosit ipsis Justitia, quæ antea vitæ rationem exigit; ne ipsa quidem natura attendente cur hoc aut illud nunc faciant aut patiantur. In hominibus vero Providentiæ vincula, & bonorum Geniorum judicium, vitæ genera & sortes, & veterum culparum expiationes, & alia hujusmodi definiunt cuique occasiones modosque interitus: ita ut tam ea quæ ex voluntate ac delectu aguntur, quam ea quæ temere & casu videntur evenire, colligata sint cum fato cujusque, & dignitati ejus ac merito id quod responderet provocent. Ita præterita

rita consequentibus nexus causam præbent, & libertas voluntatis ea allicit quæ in potestate nostra non sunt, humanaque studia & voluntates fati legibus diriguntur, quas ipsis animis sancivit summus opifex. Eorum vero quæ hic gerimus rationem reddere debemus iis qui mediam sortem nacti sunt, quique custodes ac moderatores ac præfecti nostri sunt. Horum omnium circa nos operatio atque efficientia Fatum appellatur, quod per Iustitiæ leges res nostras regit atque administrat. Qui cum custodes sint vitæ pro merito ac dignitate cuique assignatæ atque definitæ, etiam hoc habent munus, ut vitæ, quam quisque sortitus est, tempus & compleant & absolvant. Cum enim præscriptus sit ortus, etiam mortem præscriptam esse necesse est. At sicut Fatum ablegationis è locis superis, (divina scilicet voluntas & divinæ Iustitiæ leges) præscribit originis principium, ita Fatum migrationis de loco in locum mortis statuta servat: ita ut definitum sit per illa in hanc vitam venire, per hæc inde discedere. Nam si indefinita essent illa, vita quoque omnis indefinita esset, neque sublimiori præsidatui supposita. Ubi vero præterea erit divini ludicii & distributionis pro cuiusque dignitate cura, si quæ corpus & res externas spectant temere nobis ea evenient? Imo ne hæc quidem relinquamus inordinata. Sed Iustitiæ vero propositum & iudicationes atque appetitiones à valentiore necessitate nobis ingigni adseverabimus. Nam sic virtutis & vitii causas non nobis ipsis, sed illi tribueremus necessitati. Neque profecto rationi foret congruum omnia ad necessitatem referre, tum quæ ad animum, tum quæ ad corpus, & res externas pertinent: neque contra, omnia æquum fuerit permitti temerariis & fortuitis motionibus, cum mens omnium gubernatrix & Deus universorum autor & causa sit. Quare admittendum est id quod

quod relinquitur, studia & voluntates in nostra esse potestare, & justas vices atque repensationes voluntatum pendere ab aeriis & à Deo constitutis iudiciis, qui super natura nostri curam atque provisum habent. Nam cum tria sint quæ circa nos fingi possunt, aut omnia necessitate constringi, aut nihil fieri necessario, aut modo nos ea constringi, modo non constringi absque ulla ratione, hæc tria æque absurda sunt, & Providentiam de medio tollunt. At vero positio ejus quod est secundum merita & Providentiam inducit & Fatum ab ea pendens, & adnexum Providentiæ Iudicium, quod res humanas Iustitia & lege moderatur, egetque libero nostro arbitratu, & volendi consultandique principio. Quare Fatum constituendum est pars totius Providentiæ, quæ humanis animis ad Iudicii morem respondeat. Humanorum autem animorum propria operatio est voluntas semetipsam movens, & id quod in nostra potestate esse dicitur. Atque hæc ratio sola probabilior reddi potest, cur divini Iudices non æqualia omnibus distribuunt. Quod vero fortuitum dicitur, id omne attribuendum est illis generibus quæ & mortalia sunt & simul rationis expertia. Non enim singulatim in re unaquaque pro meritis & rationis æstimatione ista fiunt, puta ut hoc igne exstructo oriatur aer, aere hoc densato aqua: neque ut ex his segetibus equi canisve alatur fiatque corpus, ex aliis aliud: verum hæc omnia ex ingruentibus mutationibus oriri satis est propter communem materiæ, & facilem ad omnia sibi concilianda naturam, quæ hætenus partem habet in ordine ac divina necessitate, ut rerum genera omnia conserventur, simulque ad æternitatem perpetua quadam successione conspirent, atque concurrant cum causis à quibus pendent, & unde originem suam trahunt. Non enim eorum quicquam discessu à supernis locis facto huc devenit ut ob
id

id divino Iudicio instruaturn ad reditum, prout in hominibus singulis accidit. Nam animos ratione præditos, ac proinde immortales, par est unde profecti sint, inde etiam ut à cognatis sibi naturis magnam obtinere salutis suæ curam per quam dirigantur, & à proclivitate ad vitium eluantur. Habent quidem affectus, sed in ipsis affectibus delectum adhibent, & pro dignitate eorum quæ elegerint bona aut mala recipiunt. At in mutis animantibus temerarii sunt imperus, & à divino Iudicio abdicati. In iis vero quæ ad nos pertinent, id quod iustum videtur ad Fati Providentiæ adnexi dispensationem refertur; & quamvis videamur casu ac temere pati similia iis quæ mutæ animantes patiuntur, tamen & in corpore & in rebus externis ea ferimus ac perpetimur, quæ Iudicium cuncta perspiciens atque moderans statuerit. Eorum vero quæ circa nos sunt incrementis atque damnis, & omnigena mutatione voluntas libera ad bonam constitutionem instruitur: celerius quidem, si leniter ac placide habuerit affectus qui inde oriuntur; tardius vero & longis temporum curriculis, si stupide atque insipienter istis perturbationibus se permittat. Tunc enim aberrationis & contumaciæ suæ pœnas luit; Et nihilominus per ea quæ patitur, ad id quod æquum est perducitur. Cum enim animus in ipsa electione liberos habeat motus, à præstantiori genere regitur jure, purgatione, pœna, quæ pro meritis affectuum consequuntur. Optio itaque & delectus penes ipsum est: quæ vero delectui superveniunt, ex Providentiæ iudicio statuta sunt, animi affectus pro dignitate repensantis. Hinc fit ut eandem vitam & sortiri dicamur & eligere. Nam quæ nobis eorum quæ gerimus constituta est merces, ea & liberam voluntatis motionem & divinum præsidium patefacit. Constat ergo ab initio ad finem usque liberos nobis motus decurrere, sed aliis magis liberos,

alijs

alijs minus: nec singulos semper eodem modo id quod
in ipsorum est potestate servare; neque vero absque
herili imperio nos repensationes adipisci, & Fatum
nancisci quo ad ea quæ hic sunt adducimur, & rursus
ab eis reducimur. Ac sic nexus quidam est atque con-
cursus humanæ voluntatis & divini Iudicii, ut quæ lu-
bet eligamus ob delectus libertatem nulli rei obnoxiam;
sæpe tamen ea quæ nolumus, patimur, propter vim Pro-
videntiæ inevitabilem.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ

ΛΕΪΨΑΝΑΤΙΝΑ' ΕΝ

ΤΙΣ ΤΩ ΣΤΟΒΑΙΝ ΕΥΕΙΣΚΟΜΕΝΑ.

Ἐκ τῆς τίνα τέτον θεοῖς χρησέον.

Τι προδιδηπῆον καὶ ταῦτα περὶ τῶν
θεῶν, ὡς εἰσὶν ἀγροῦχοι, καὶ ἀγρο-
εῖτες τοῖς κείμασι, ὡς τῶν δό-
ξαντος μηδέ ποτ' ἀπαρχῆς ἐξ-
ίστασθαι. μία γάρ τις ἦν τῆς ἀρετῆς
καὶ ἡ ἀμεταπώστια καὶ βεβαιότης ἦν. εἰκὸς ἔχῃ
κίσα καὶν θεοῖς εἶναι παρέχεσθαι τὸ ἰδρυμένον καὶ
ἐμπειρὸν τῶν ἀπαξ αὐτοῖς δοξάντων. ἐξ ἧς δὴλον,
ὡς ἐδὲ τὰς κολάσεις, αἷς ἐκείναις τισὶν ἐπιθε-
ναι τὸ δαιμόνιον, πιδανὸν παρέσθαι. καὶ γὰρ ἂν
λογίσασθαι ῥάδιον, ὡς εἰ μεταβάλλουσιν οἱ θεοὶ
τὰς αὐτῶν κείσεις, καὶ ὧν ἔγνωσθαι κολάσαι παλαι-
σιν ἀκόλαστον, ἔτ' κηλῶς καὶ δικαίως διοικῶεν τὰ
καὶ τὸν κόσμον, ἔτ' ἀπολογομένην εἰκότα φέρειν αὐ-
τῶν αἰσθητοῦ μετανοίας. καὶ τὰ τοιαῦτα ἔοικεν αὐτο-
χερίως καὶ μετ' ἐδενὸς λέγειν ἡ ποιητικὴ,
--- Καὶ θυσίαισι καὶ εὐχολῆς ἀγανῆσι,
Λοιβῇ τῇ, καὶ ἰατρῇ τῇ παρατρῶπῳ σ' ἀνδρωποῖ
Διοσκόμοι, ὅτ' κέν τις ὑπερβαίῃ, καὶ ἀμάρτη.
καὶ τὸ, --- Στρεπτοὶ δὲ τῇ καὶ θεοὶ αὐτοί.
σωθῶν τῇ παῦ εἴπι τέτοις εἴρη παραπαυσίας.

Ἄλλ' ἐμὲ μὲν ἐδὲ οὐκ εἶνο παρέτεον, ὡς καὶ καὶ
μὴ

HIEROCLES

FRAGMENTA QUÆ

dam, prout in *Stobæo* inveniuntur.

De usu Deorum.

Hoc quoque inter cætera existiman- *Eclog.*
dum de diis est, immutabiles *phys. l. 1.*
eos esse, ac judiciis insistentes, *c. 7.*
ita ut sententiam nunquam mu-
tent. Cum enim de virtutibus

una sit firmitas & constantia, eam inter deos
maxime cerni fit verisimile, quæ sententias i-
pforum immutabiles reddat. Ex quo patet, ne
pœnas quidem, quas alicui numen statuit in-
fligere, posse devitari. Etenim si mutarent sua
dii consilia, quemque punire statuerant, impu-
nitum dimitterent, nec recte atque iuste mun-
dum gubernarent, nec pœnitentiæ defensionem
possent probabilem nancisci. Hæc enim videretur
temere & inconsiderate dicere poetica,

Atque illos extis homines, votisque superbis, *Homer.*

Liboque, & nidore simul placare precantes

Tentant, cum recto quis vitæ tramite cessit.

& illud : ----- *Nam dii mutantur & ipsi.*

Iliad. 1.

ac si quid horum simile protulit.

Ne illud quidem omitrendum est, quamvis
ma-

μη κακῶν αἵποι τυγχάνουσιν οἱ θεοί, ἥν γε ποι-
 ἔτων ἕνια περσάπασσι πι, καὶ περβάλλουσιν ἀξί-
 κες σωματικαῖς τ* ἐλάττωσι, καὶ τ* ὀκτὺς, ἐκ-
 κοηθεῖα χρώμενοι, καὶ ἐπίτηδες δυσχερσίαις ἀ-
 ὄρωπον οἰόμενοι δεῖν. ὅμη' ὃν τρέπω κολάσι-
 ως. καὶ ἀπερ γὰρ λοιμοὶ καὶ αὐχμοὶ, ἐπὶ τῷ ἐπι-
 βεῖαι καὶ ἰσμοὶ, καὶ πᾶν τὸ τοῖόνδε, τὰ μὲν πολ-
 λὰ γίγνεται δι' αἰτίας ἑτέρας πνᾶς φυσικώτερας,
 ἔστι δ' ὅτ' καὶ ὑπὸ θεῶν, ἐπειδὴ ἂν χαμερὲς ἡ δι-
 μοσία καὶ κοινῶς τὰ πολλῶν ἀμπλακήματα κα-
 λαδιδῶται. τὸ αὐτὸν τρέπον καὶ πρὸς ἕνα χρόνῳ
 ποτὲ θεοὶ σωματικοῖς ἐλαττώμασι καὶ τοῖς ὀκ-
 τὺς, εἰς αὐτῶν μύθοι κόλασιν, ἐπιστροφὴν τῷ καί.

Πολὺ δέ μοι δοκεῖ συμβαλεῖσθαι τῷ κακῶς χροῦ
 θεοῖς, καὶ τὸ διληφέναι, ὡς ἐδενός ποτ' κακοῦ
 γίγνεται θεὸς αἵπθ' ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅκ' ἐκ κακίας

* ἀπαν- * ἀπαντα μόνως, οἱ δ' ἐπὶ θεοὶ τὸ ἐφ' ἑαυτ' ἀγαθὸν
 τὰ pro τ' εἶσιν αἵποι, καὶ τ' ἐν χροῖσιν, ἡμεῖς δ' ἐσθλὴν οἱ
 ἀπαντα τὰς ἐνεργείας αὐτ' ἐπερστέμενοι, περὶ βαλόν-
 τες τῷ αὐτῷ κακοῖς ἀνταρτέτοις. ἡ δὲ χαμερὲς ἐχρῶ
 μὴ γὰρ ποιητικὸν δεῖνο δοκεῖ καὶ τὸ ἴσον τῷ, tur
unq
dem
per
vero
te n
ti cu

ὥς τῷ οἱ βροτοὶ τὰν θεὸς αἰτιόωνται.
 ὡς δ' ἐξ αὐτῶν ὅτι πεμπομένων τῶν κακῶν.

---οἱ δ' καὶ αὐτοὶ

Σφῆσιν ἀπαδολίησιν ὑπομωρὸν ἀλλ' ἐχρῶσιν.
 ἐπείτοιγε ὡς ὁ θεὸς ἐδαμῆν ἐδαμῶς κακῶν αἰ-
 τῖός ἐστιν, ὅκ' πολλῶν νοήσεται τις. πρὸς δ' ἐπὶ
 παρὸν, ἀποχρήσθαι αὐτῷ Πλάτωνος δεῖνος λό-
 γος ἐπὶ θερμῷ φησι τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τῷ ὄντι
 ἐπὶ ψυχῇ τὸ θερμαίνειν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τῷ
 τῶς ἐν ἐπὶ ἀγαθοποιῶν τὸ κακοποιεῖν, ἀλλὰ
 τὸν ἀντίον. καὶ μὴ ἀγαθὸς ὁ θεός, πεπληρωμῆ-
 νθ' ἐνδὺς ἀπ' ἀρχῆς τὰς ἀπάσας, ὡς ἐκ αἰ-
 κακοποιητικὸς ὁ θεός εἴη, ἐπὶ πνὶ κακῶν αἵποι, qual
Sp
Eter
rem,
Plat
mod
trari
fic n
Deu
aus,

πάντα

malorum non sint autores dii, tamen ea quibusdam conciliare, & fortunæ corporisque incommodis meritos afficere, non ulla malignitate ductos, aut quod cum ærumnis homines conflictari æquum censeant, sed vindictæ causa. Nam quemadmodum pestilentix, siccitates, viæ, terræ-motus, ac similia fere quidem de naturæ causis existunt, nonnunquam etiam à diis emittuntur, cum delicta multorum publice puniri tempus postulat: ita singulis etiam dii interdum fortunæ corporisve conciliant incommoda, quibus ipsi quidem puniantur, admoneantur autem reliqui.

Ac multum ad rectum deorum usum vide- *Eclog.*
tur mihi conducere, si quis intelligat nullius *Ethic.*
unquam mali Deum esse autorem: sed hæc qui- *ad fi-*
dem de sola vitiositate proficisci, deos autem *nem.*
per se bonorum & utilium autores esse, nos vero nec ipsorum admittere beneficia, & sponte nobis mala consciscere. Atque hoc loco poticum illud apte proferetur,

Qualia de divis mortales crimina jactant:
quali ab iis mala demittantur.

----sed & ipsi

Spante sua pariunt fato cessante dolores.

Etenim nullius unquam mali Deum esse autorem, ut multis probari potest, ita nunc solius Platonis contenti erimus argumento. Quemadmodum, inquit, nec calidum frigefacit, sed contrarium; nec frigidum calefacit, sed contrarium: sic nec beneficum malefacit, sed contrarium. Deus autem cum bonus sit, omniq; virtute plenus, non est maleficus, nec mali cujusquæ autor,

sed contra & bona omnibus idoneis suppedi-
cat, & cum bonis media quoque naturæ cogna-
ta impertitur. Una porro tantum est malorum
causa. Hæc oportet * *

De Nuptiis.

Maxime necessaria est oratio de nuptiis. *Serm.*
Universum enim genus nostrum ad 65.
societatem natum est. Prima autem & præ-
cipua societas est, quæ per nuptias initur.
Nam civitates sine familiis esse non possunt:
& familia profecto innupti manca est: in-
tegra autem & perfecta illius, qui nuptus
fuerit.

Conjugalem vitam deligendam esse viro sa-
pienti in commentario de familiis ostendimus:
ne uxore autem, non nisi aliqua circumstantia
aut casus ita suaserit. Quandoquidem igitur
ubicunq; licet prudentem virum imitari oportet;
prudenti autem nuptiæ ceu bonum proponuntur:
nimirum & nobis conveniens, nisi quid impedi-
menti prohibeat. Et hoc primum sit argumentum.
Videtur autem & ipsa natura multo prius quàm
vir sapiens, utpote quæ & ipsum sapientem ad
nuptias instigat, nos admonere. Non n. grega-
les nos solum, sed etiam *Κωδυστακὲς*, i. e. ut
vini ageremus, fecit: & huic societati unum
communeq; opus, liberorum progenerationem
dico; & vitæ stabilis conversationem proposuit.
Probe vero ipsa natura nos docet, quod ex ipsius
constitutione ea quæ facere decet deligi oport-
eat. Quippe singula animalia vitam naturali suæ

ἑαυτῶ φυσικῇ κατασκευῇ, καὶ νῦν Δία τὸ φυσικὸν
ἀπανώσαντως, καὶ τὸ ὅτι αὐτῷ λεγόμενον ζῆν
πάλιν ἐκ ἐκλογισμῶ καὶ ἀειθμῆσιν τινὰ χρὴ
μύρα, καὶ ταῖς ὑπὸ τῆς βασιμιζομένης ἐκλογί-
γαις. ἀλλὰ τὰ μὲν τῇ φύσει, φυτὰ φυλῶν, καὶ
ζῆς γὰρ ὅτιν ἀμύτοχα· τὰ δὲ ζῶα φαντασίαι
τε σώσεις ἐπὶ τὰ οἰκίαι, καὶ ὁξυλαυνούσαι
περὶ θυμίας. ἡμῖν δὲ ἡ φύσις ἔδωκε τὸν ἀ-
γον, τὰ τε ἄλλα πάντα, καὶ (ὡς πᾶσι, μάλιστα
ἢ πρὸ πάντων, αὐτῷ κατοφόμενον πᾶσι φύσιν
ὅπως ὥς πρὸς τινα (κοπὸν, * εὐφρέγῃ) καὶ
ἀρετὰ ταταῖς πρὸς αὐτῷ, ἐκλογί-
γαις τε τὸ (ὕμνωνον αὐτῇ παῖ, καθήκοντος
βιοδότης ἡμᾶς ἀπεργάζοιτο.

* lego
εὐφρέγ-
γῇ * a-
lius co-
dex ha-
bet εὐ-
φρέγκτ.

Ὅθεν καὶ ἐκ αὐτῶ ἀμάρτοι πῆ, ἀτελῇ φύσει
οἰκίαι * ἀνδράγαμοι. τὰ μὴτε τὸ ἀρχοντὶ
τῷ ἀρχομένῳ διαδοῦναι νοηθῆναι, μὴτ' ἀνδρῶν
* ἀρχοντὶ τὸ ἀρχόμενον. ὅθεν γὰρ ὁ λόγος
μάλα μοι δοκεῖ δυναπτεῖν τοὺς ἡλλοτειωμένους
πρὸς γάμον.

* lego
ἀγαδοῖ

Φημι τοίνυν καὶ (ὕμνωνον εἶ) τὸν γάμον
πρῶτον μὲν ὅτι θεῶν ὡς ἀληθῶς φέρειν κα-
πὸν * τῆς παιδων γένεσιν, οἱ παρασάται μὴ
ἡμῖν οἶον (ὕμνωνον εἶτι καὶ αὐτοῖς ἐρρωμένοι, καὶ
ἀπὸ τῶν γένων) πρὸς εἶσιν. * ἀγαδοῖς * ὅτι
κουρεῖ κεμένουσιν ὑφ' ἡλικίας, καὶ γῆρα πλε-
μένους οἰκεῖοι μὲν ἐν ἐνπερίαις ἐναρμόνι
κοινωνοί, (ὕμνωνον εἶτι ἐν τοῖς ἐναντίοις, καὶ
εἰς διάδοχοι τῶν ἀνιερῶν. ἔπειτα καὶ πρὸς γέ-
νεσιν τέκνων λυσίτελης ἢ μετὰ γυναικῶν
ὕμνωνον εἶσι. πρῶτον μὲν γὰρ ὑποτελειωμένοι
τοῖς

constitutioni idoneam vivunt: & per *Jovem* stirpes quunque omnes similiter, eo quidem modo quo vita ipsis tribui potest: non enim ratione aut reputatione aliqua utuntur ad eligendum res djudicandas. Verum plantæ sola natura utuntur, animæ expertes: animalia vero phantasiis ad res sibi commodas trahuntur, & cupiditatibus impelluntur. At nobis natura rationem donavit, ut & alia omnia, & cum omnibus, imo ante omnia ipsam naturam consideret; ut ad ipsam seu scopum recte splendideque propositum feratur, & quicquid ei consonum est eligens, ad vitam decentem nos promoveat.

Proinde non erraverit aliquis, domum sine nuptiis mancā esse dicens. Nam neque pars princeps sine subdita, neque subdita sine principe animo potest concipi. Hæc sane ratio non parum efficax mihi videtur ad commovendum illos, qui à nuptiis alieni sunt.

Quinetiam utiles esse nuptias adsero: primum quia divinum revera fructum producunt, liberorum generationem, qui nobis & valentibus adhuc, utpote consanguinei, in omnibus negotiis opem ferunt; & ætate confectis senioque pressis, boni sunt auxiliarii: familiares quidem in secunda fortuna lætitiæ socii, in adversa vero condolentes rerum tristium successores. Sed etiam præter liberorum procreationem, utilis est cum muliere convictus. Primum enim externis laboribus at-

τοῖς θυρεοῖς καὶ κίρτοις ὑποδέχεται θεῶν
 πικρὰ ἀναλαβεῖσθαι, καὶ μετ' ὀλίγου
 ἀνακτωμένη πύκνῃ. ἔπειτα τῶν ὄντων θυρεῶν
 ἐν τῇ διατείλῃ λήθην ἐντίθησι. τὰ γὰρ οὐδὲν
 πῶ τοῦ βίου, ὅτι μὲν τὴν ἀρετὴν, ἢ τὴν γυναι-
 κείαν, ἢ τὸ χεῖρον, ἢ καὶ τοῦ πόνου μετὰ
 μῆτις καὶ ἀρετῆς, καὶ πάλιν τοῦ φίλου καὶ συγγεν-
 οῦ διαλείβουσιν ἡμῖν, ἐκ τῆς προχέουσας τῆς
 ἀναγκῆς ἐπιπροσέμμενα πειρασμοῖς. ὅτι
 εἴδωσι δ' ἐν τέττον, εἰς τε τὴν οἰκίαν ἐπι-
 δῶσι, καὶ οἷον συγγενεῖς τὴν ψυχὴν ἡρώ-
 ζουσιν, ἐμπλάζουσιν καὶ ἡρώμενα τέττα, τὰ ἀν-
 τὴν ἡμῶς, ὅταν γὰρ ἡμῶς ἐνοῖας καὶ μετῴ-
 βῃ. ἢ γυνὴ ἢ παῖς, μεγάλη γίνεται καὶ
 πρὸς ταῦτα παρηβεία, πτωδανομένη τὴν
 ἡμῶς. ἢ ἡμῶς ἢ ἡμῶς ἐνδον ἀναφύουσα καὶ
 συνδιασπασμένη, καὶ τινὰ διὰ χυμῶν ὅ-
 τι πρὸς προθυμίαν, καὶ εὐφροσύνην παρήκου-
 σαι. καὶ μὴν οἷα μὲν ὅτιν οἱ εὐρύτες συνει-
 ληθῇναι θυσιῶν καὶ ἱερουργιῶν, οἷα δ' οἱ ἀν-
 δρες ἀποδημαίαις, εὐσεβῇ διατηρήσει, καὶ με-
 τὰ ταῦτα ἀπὸ πρὸς τὸν οἶκον, οἷα δ' οἱ
 καὶ δαίμων οἰκιστῆς, οἷα ἢ ἐν νόστοις, οἷα δ' οἱ
 πρὸς ταῖς, μετὰ δ' αὖ ἡμῶς δ' ὁ λόγος πάλιν
 ἐπὶ τῶν τὰ καὶ μετὰ. ἀρκεῖ γὰρ καὶ ἡμῶς
 πάλιν, ὅτι δὴ μὲν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων πάλιν
 τελευτῶν τοῦ βίου διεξαγωγὴν, δυνάμει, συγγ-
 ενεῖς, ἀπαιτούμεν, καὶ συνπαροῦς ἐνοῖας. ὅτι
 ἢ συμπαροῦς πάλιν γυναικὸς εὐφροσύνην, ἢ
 τέκνον, συγγενεῖς. παρήκου δ' ἐκείνῃ
 ὁ γὰρ. πάλιν οὐδ' ἡμῶς ἀντιπαραστήσαν
 μῖν; ἀλλ' ὅπως καὶ καλὸν ἡγοῦμαι
 τὸν

FRAGMENTA.

219

trios suscipit officiose tractans, & omni cum studio recreans. deinde animi tristitiæ oblivionem inducit. Tristiores enim vitæ partes, & in universum omnis sollicitudo aut negoti-um agentes nos circa forum, gymnasium, rus, aut inter amicos & familiares non tam evidenter molestant, necessariis occupationibus admixta, & ceu caligine quadam eis obductas, expeditis autem inde, ac domum regressis, animoque in otium restituto, & ita molestiam sentiente suam, radium per hanc occasionem augetur, si vita solitaria & benevolentia expers sit. Mulier vero præsens magnum hic etiam solatium addit, interrogans aliquid de rebus externis, aut de domesticis ad ipsum referens, & in commune deliberans, unde gaudium non-nihil animi ejus minime simulata promptitudine, & honesta lætitia nascuntur. Ceterum qualis sit uxor in festis ad victimas & sacrificia communiter procuranda; qualem se gerat peregrinante viro, ad familiam stabiliter conservandam & non prorsus sine imperio; quale numen famulis videatur; qualem se præbeat in morbis, quam sedulo auxilietur; hæc, inquam, omnia singulatim recensere nimis longum foret. Sat autem fuerit summam dixisse, nempe omnes homines ad vitam mediocriter transigendam duo requirere, auxilium à cognatis, & similiter affectam benevolentiam. Nihil autem reperias quod æque cum alio afficiatur & condoleat ac mulier, neque magis cognatum quam liberos. Utrumque autem nuptiæ præbent: quomodo igitur non utilissimæ nobis fuerint? Insuper & pulchram existimo esse

τὸν κτ' γάμου βίον. τίς γὰρ ἔπερθε τοιοῦτο
 γήνοιτ' ἂν οἰκίαις κύσμεθ', οἷός ἐστιν ὁ κατὰ
 τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίαν; ἢ μὲν δὴ
 * forte
 κλεώ-
 σρωτοι.
 πολυτελεῖς οἴκοι, καὶ * ὁρῶσρωτοι τοῖχοι, καὶ
 φρίσσει τοῖς ὑπὸ τῆς ἀπειραγαθίας θαυμα-
 ζομένοις λίθοις διακεκοσμημένα, ἐδὲ ζωγρα-
 φία, καὶ ψαλίστοι μυρρίνωνες, ἐδὲ ἄλλο τι ἥ
 ἐκ πληθόντων τῶν ἡλιθίων, κάλλος ἐστὶν οἰκί-
 ας. ἀλλὰ ζεῦσθε ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, συγκαθ-
 ειμῶμεν ἡμῶν ἀμύλοισι καὶ κασιτερωμένων σιτοῖς
 γαμηλοῖς, ῥυεθλοῖς, ἐφελίοις, Συμφωνί-
 των μὲν ἡμῶν, καὶ πάντα κοινὰ πεποιημένων,
 μέχει καὶ ἥσ' σωματῶν, μᾶλλον δ' καὶ αὐτῶν ἥ
 ψυχῶν καὶ πρῶτα μὲν ἐχόντων τὴν ἐπιβί-
 λουσαν τοῦ οἴκου, καὶ ἥσ' διεραπόντων ἀναβ-
 ολῶν δ' καὶ κηδεμονίαν ἥσ' τέκνων ἐπιμίλησαν δ'
 * Ex-
 rungen-
 dum
 videtur
 ἔτε ζωτόνον, ἔτε * μὴ ῥάθυμον, ἀλλ' ἐμ-
 λῇ καὶ καθηρμοσμένῳ ἥσ' πρὸς τὸ ζῆν ἀνα-
 κρίων. τί γὰρ ἂν ῥύοιτο κρείων καὶ ἄρειον καὶ τ'
 θαυμασιώτατον Ὀμηρον,

Ἡ δὲ ὁμοφρονέοντες νοήμασιν οἱ κ' ἔχοντες
 Ἀνὴρ ἡδὲ γυνή; διὸ καὶ πολλὰ κίς ἐθαύμασαν, ἵνα
 ὡς βαρὺ ἡγευμένους τ' μετὰ γυναικὸς βίαν. ἢ γὰρ
 ἢ γυνὴ μὰ Δία βάρη, ἢ φορτίον ἐστὶ, κατὰ πρ-
 ῶτοι δοκῶσιν. ἀλλ' ἡ δὲ μὲν καὶ ἥσ' ἐναντίων κῆ-
 φόν τι καὶ ῥάσσει φέρεται δυνάμενον, μᾶλλον δ'
 καὶ ἥσ' ὄντως ἐπαχθῶν καὶ βαρέων κουφισκόν.
 ἐδὲ γὰρ ἔτω φορτικόν ἐστι ἥσ' ὄντων, ὥστε μὴ ῥά-
 σσειν εἴς τὴν συμφρονέσσει γὰρ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ κοινῇ
 φέρειν αὐτὸ βυλομένοις. βαρὺ δὲ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς
 ἀφορσώσῃ, καὶ δύσσεισιν τοῖς αὐτῶν κεκτημένοις
 ἢ γὰρ δὴ καὶ τὰ φύσει κῆφα γίγνεται βαρέα, τὰ πε-
 ῖμα,

conjugalem vitam. Nam quod aliud hujusmodi ornamentum domus esse potest, quale per mariti & uxoris consortium efficitur? Non sane preciosa ædificia, & sublimes muri, & peristylia vel ambulacra ornata lapidibus, quos plerique ob ignorantiam virtutis admirantur, neque pictura, & fornicati * myrrhi-^{* id est,} nones, nec aliud quippiam ex illis quæ vul-^{loca}lus super, ornamentum est domus. Sed viri ^{myrtis} & mulieris conjugium, qui mutuo copulantur, ^{consita,} & sacri sunt diis nuptialibus, natalitiis, lari-^{opere to-}bus, & inter se consentiunt, nihi-^{que non piario} commune habent usque ad corpora, imo ipsas ^{structis} animas: qui domui & famulis decenter præ-^{arcua-}sunt; liberos alunt & instituunt; denique ^{tim: vel} eorum quæ ad vitam necessaria sunt curam ge-^{ejus mo-}runt neque anxie neque negligenter, sed ^{modi pi-}deratam, & ut par est. tale inquam conjugii-^{eture,}um ædes exornat. Quid enim melius & præstantius fuerit, ut cum admirabili poeta *Homero* dicam,

*Quam cum chara domi conjunx fidusq; maritus
Unanimes degunt?* Quocirca non raro miratus sum illos, qui molestam opinantur cum uxore vitam. Nec enim per *Jovem* uxor onus aut molestia est: sed contra facillime ac sine negotio ferri potest, imo res molestas & pergraves ipsa levat. Nam nihil tam onerosum est, quod vir & uxor non facillime ferant concordēs, & communi opera quicquid est ferre volentes. Cæterum imprudentia omnino gravis est, & ægre ferri potest à possidentibus ipsam, ut quæ res etiam per se faciles, onerosas efficiat, & inter alias

ἄλλα, καὶ γυνή. τὸ ὄντι γὰρ καὶ συχνοῖς δὴ τίσιν
 ἀφ' ὧν ἐξήλυτο ὁ γάμος. ἡ γὰρ παρ' ἑαυ-
 τῶν, ἐν δὲ τῷ φύσει τοιαύτῃ καὶ μὴ γυναικὸς ἐξ
 κοινωνίας. ἡ γὰρ ὅταν γαμῶντο αἱ μὴ διὰ, κατα-
 ῖν καὶ αὐτοὶ παρ' ἑαυτοῖς ἀπεφροδίως διακείσθαι, καὶ
 ἀπαρσκαθῶς ἔχουν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν, αἱ γὰρ
 ἔλκευθ' ἄγεσθαι, τὸ πνικαῦτα (συμβαίνει)
 χαλεπὴν καὶ ἀφ' ὧν τὸν γένεσθαι τὴν κοινωνίαν. ἐν
 μέλει καὶ ταύτῃ χαρεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ γάμος.
 ἡ γὰρ ἐπὶ παίδων γένεσιν, καὶ βίου κοινωνίαν ἀ-
 γορεύει γυναικὸς. ἀλλ' οἱ μὲν διὰ παρ' ἑαυτοῦ ὄφκον,
 οἱ δὲ δι' ἐξοχῶν μορφῆς, οἱ δὲ δι' ἄλλας πινὰς
 τοις τοῦ γένεσθαι αἰτίαι. αἱ γὰρ χράμενοι κακοῖς συμ-
 βόλοις, ἐν δὲ πρὸ τῆς διαδέσσεως, καὶ τῆς ἡδονῆς
 νύμφης πολυπραγμονήσαντες, ὅλεθρον αὐτοῖς
 δύνανται γάμον, καὶ δύραϊς κατεσκευασμένοι, τὴν
 εὐνοῖαν ἀντὶ γυναικὸς ἐπειτὰ γένεσιν ἑαυτοῖς, καὶ
 ταῦτα μὴ δὲ ἐφ' ὁποσονοῦν ἀνταρκάται δυνά-
 μειον, καὶ τὴν πρὸ τῆς πρῶτης ἀμύλλαν ἀγα-
 γίσθαι. φαρερὸν ἔν, ὡς ἐν δὲ αὐτὸν, ἀλλὰ
 διὰ ταῦτα πολλοῖς βαρὺς καὶ ἀφ' ὧν ὁ γάμος
 γίνεται. χρὴ δ' ἔτ' ἀνάπαια φασὶν αἰτιάσθαι, καὶ
 ἔσθλημα πρᾶγματων ποιεῖσθαι καὶ αὐτῶν ἀδύνα-
 μιν, καὶ περὶ τῆς χρηστῆς αὐτῆς. ἐπεὶ τοὶ καὶ ἀλόγιστοι
 ἄλλως πανταχόθεν μὲν ἀφορμὰς ζητεῖν φιλοῦν,
 καὶ πινὰς πρᾶσσοισθαι φίλους καὶ ἐταίρους, οἷον συμ-
 μάχους ἐσθλὰς πρὸς τὰ τῆς βίης δυσχερῆ. καὶ δὲ
 ἐν τῇ γὰρ τὸ φύσει, καὶ παρὰ τῆς νόμων, καὶ πα-
 ρὰ τῆς διδόν διδουκόων ἀνέσιν, συμμαχίαν τε καὶ
 βοήθειαν, ταῦτα καὶ ἐν γυναικὶ καὶ τέκνῳ, μὴ
 ζητεῖν τε καὶ πρᾶσσοισθαι.

Ἐν δὲ τῇ πρὸ τῆς γάμου καὶ τῆς παι-
 ποίτας τόπῳ, διτίθεται καὶ ὁ τῆς πολυπραγ-
 μίας λόγος.

alias uxorem quoque. Non paucis enim intolerabiles fuerunt nuptiæ: non quod sua culpa aut suapte natura talis sit cum uxore societas: Sed quando ducimus quas non oportebat, & ipsi quoque plane imperiti sumus in vita, neque instructi ad ducendum ingenuam uxorem, tum usuvenit ut difficilis ac intolerabilis societas sit. Hoc sane modo nuptiæ vulgo eveniunt. Non enim procreationis liberorum, aut vitæ societatis gratia ducunt uxores: sed alii propter magnitudinem dotis, alii excellentia formæ, alii vero aliis istiusmodi causis ducti, ceu malis consiliariis usi, de ingenio & moribus sponsæ nulla cura habita, in perniciem suam nuptias celebrant, & coronatis foribus pro uxore tyrannum sibi ipsos introducunt, cui ne brevi quidem tempore resistere, & de primatu cum eo certare possunt. Itaque constat non propter se, sed jam dictas ob causas, multis molestas ac intolerabiles fieri nuptias. Oportet autem, ut aiunt, neque inculpata culpæ, neque ex imbecillitate nostra & utendi ignorantia rebus crimen impingere. Quin & aliter absurdum fuerit, ubique venari occasiones amicitiarum, & amicos nobis sociosque comparare, ceu futuros auxiliares in vitæ difficultatibus: recreationem vero, auxilium & opem illam, quæ à natura, legibus, atque diis nobis exhibetur, nempe uxoris & liberorum, non inquirere & comparare.

In hoc sermone de nuptiis & liberorum pro- *Serm.*
creatione instituto, de multitudine proles etiam 73.
dicere

λόγῳ. καὶ φύσιν γὰρ πως καὶ ἀκολουθεῖν
 τῇ γάμῳ τὸ πάντα, ἢ τὰ γε παύσειν ἢ γνο-
 μένων ἀναλίσκω. ἀλλ' εὐκαίρως οἱ πλείους
 ἀπιδεῖν τῇ παρανέσει, δι' αἰτίαν ἢ μὲν
 πρεπύδῃ. διὰ γὰρ φιλοπλουτίαν, καὶ τὸ πά-
 ρα κακὸν ἢ γνῶναι τὴν πένειαν, τὸτο πάρο-
 σι. πρῶτον μὲν δὴ λογισέον, ὥς ἐχ' ἑαυτοῖς μὲ-
 νον παρασάτας, καὶ γηροβοσκῆς, καὶ πάσης
 τύχης τε καὶ σφαισάσεως κοινωνῶντες ἡνῶμεν,
 οὐδ' ἑαυτῶν μόνον. ἀλλὰ καὶ ἑαυτῶν
 γονέων ἡμῶν κατὰ πολλὰ γε. καὶ γὰρ εὐχα-
 εῖαν ἔχοντες αὐτοὺς ἢ παιδοποιεῖα τῶν, καὶ
 ὅτι παύοιμεν ἡμεῖς πρῶτερον, καὶ αὐτοὺς
 ὁκνήνοισι, ἀνδ' ἡμῶν αὐτοὺς γηροβοσκῆς. καὶ
 δὲ πάππῳ ὑπὸ σφαιτέρων ὁμῶνων χείρα-
 γωγέμενός τε, καὶ τ' ἑμῆς ἐπιμυθεῖας ἀξί-
 μιν. ὥστε πρῶτον μὲν εὐχάριστα πρῶτοι-
 μεν ἂν εἰς γονέας τὸς ἑαυτῶν, παίδων ἐπι-
 λέμενοι ἡνῶμεν. ἔτα καὶ πᾶς εὐχαῖς τε καὶ
 σπουδαῖς ἢ ἡμεῖς γενναίωνων σωμαργήσομεν.
 εὐθύ γὰρ ὅτε πρῶτον ἑπὶ τ' ἡμετέρας ἔχον γέ-
 νειν, διανοίᾳ χρώμενοι τοῦ χύσιν αὐτῶν εἰς
 πλείον λαβὴν τὴν διαδοχῇ, καὶ παύσας ὁ-
 παίδων ὑπολήπτῃς, καὶ γάμου περιώδησι,
 καὶ τ' ἡμετέρας σφαιρῆς καὶ ἀνατρεφῆς. ὅθεν
 γαμοῦντες μὲν καὶ παιδοποιέμενοι πρῶτοι-
 μεν ἂν, οἷον μέρος τῆς ὁκνήνων εὐχῆς. τὰ δ'
 ὁπαντῆα φρονήσαντες, ἐγκόποιμεν ἂν αὐ-
 τῶν τῇ περιώσει. καὶ μὴν κινδυνεύει πᾶς
 ἐθελον

dicendum est. Est enim secundum naturam & consentaneum nuptiis, ut foetus omnes, aut plurimi saltem educentur. Videntur autem complures consilium istud improbare, idque propter causam non admodum decoram. Præ nimio enim divitiarum studio, & quia paupertatem longe maximum malum interpretantur, ita sunt affecti. Primum igitur cogitandum est, quod non solum auxiliores nobis, senectæque nutritores, ac omnis fortunæ & casus participes gignamus, non inquam pro nobis ipsis solum, sed etiam pro parentibus nostris multas ob causas. Siquidem procreatio liberorum habet in se gratitudinem erga parentes nostros. Nam si quid forte nobis ante mortem ipsorum acciderit, filios eis nostri loco ad senectutem ipsorum nutriendam relinquinus. Est autem res egregia, avum deduci nepotum suorum manibus, & omni cura obsequioque ab ipsis affici. Primum itaque gratitudinis officium erga parentes nostros præstabimus, si proli generandæ operam demus: deinde, veta & desideria eorum qui nos genuerunt promovebimus. Statim enim à principio cum generatis nostri ipsis cordi esset, cogitantes apud se, cupientesque genus suum successione quam longissima propagare, & filios filiorum relinquere, tum nuptiarum, tum procreationis educationisque nostræ curam habuerunt. Quamobrem si nuptias contraxerimus, & liberis operam dederimus, partem aliquam ipsorum desiderii conficiemus: secus autem animati, voluntatem eorum irritam reddemus. Atqui propemodum dixerim unumquemque qui

ἐδελοντῆς, καὶ φεισάτωις ἀνδρῶν, γὰρ μὲν ἐν
 κλίτρῃ καὶ παιδοποιίᾳ, παρκοίαι κείνῃ τοῦ
 αὐτοῦ; ὄντας, ὡς καὶ Σὺν ὁρδοῖς λογιμοῖς π-
 εῖ γὰρ αὐτῶν πᾶσαι γυναικόμενοι. ἔνθα δὲ καὶ
 πῶς ἀνὰ μολογίαν φερέσθην ἂν τις ἐπι-
 τῶς, πῶς γὰρ ἡ μάχης πλήρης, εὐαρεῖν μὲν
 τὸ ζῆν, καὶ ἡ μίμνῃν ἐν ἑαυτῷ, ὡς καὶ δηλόντως
 εἰς τὸν βίον ὑπὸ τῆς ἀπειράτων παρηγυ-
 ρον, τὸ δὲ * αὐτὸ ἐντέρος ἡμῶν καὶ τῆς ἀδ-
 ῆμων ὑπολ. ἡμῶν; ἀλλὰ γὰρ πρῶτον μὲν
 ὡς ἐφ' ἑαυτῷ ὑμῶν χρεῖ, ὅτι πρῶτον μὲν
 ἑαυτοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς δι' ἑς ἡμῶν
 αὐτοῖς ἐπειτα καὶ ὑπὸ φίλων τε καὶ συγγ-
 γῶν. μετὰ τούτῳ ὅτι καὶ τέτοις ἐστὶ, παῖδας
 ὅς ἡμῶν ἰδεῖν, δὲ αὐτῶν εὐνοίαν καὶ οἰκεί-
 οτητα, καὶ διὰ καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειαν. διερ-
 ρίξεται γὰρ ὑπὸ τῆς τοιούτου τοῖς περὶ ἡμῶν
 αὐτῶν βίῳ, ἀνάλογον ὅτι τῶς ἐπὶ πολλῶν ἀγχι-
 ρῶν σαλάνκοις ἡ αὐτῶν. ὅθεν καὶ τὸν φιλο-
 συγγῆ καὶ φιλεταῖαν, ἔστιν ἡ ἀπὸ γὰρ καὶ
 τέκνα ἀποδιδόν. παρὰ καλῶς δὲ εὐ μάκα καὶ
 ἡ πατεὶς ἐπὶ ταυτὸν. καὶ ἡ δὲ ἐν αὐτοῖς
 ἔτις ὡς τῇ πατερίᾳ ἡ φυλάσσειν παῖδας
 τῆς μὲν ἡμῶς προνοούμενοι τάξεως, καὶ τῇ
 κοινῇ παρέχοντες τὸ εὖ διαδεχόμενους ἡμῶν.
 ὅθεν ὁ μὲν ἱερεὺς ἴσῃ τῇ πόλει τῇ αὐτοῦ
 ἱερέα; ὁφείλων ὁ δὲ ἀρχὼν, ἀρχόντας
 δὲ δυνάμεις, δυνάμεις ὄρους καὶ ὡς ἡ
 πᾶσι εἰπεῖν, ὁ πολίτης. πολίτας, καὶ δὲ
 οὐκ ἔστι μὲν ὅτι καὶ οὐκ ἔστιν ἡ αὐτῶν
 τῇ διαμονῇ, σεβασίματι ὅτι ἡ αὐτῶν
 ἔτι καὶ πόλει ἡ αὐτῶν πολὶς. ἀλλὰ εἰ μὲν
 ὁλίγοι χεῖνιόν τι Σύστη καὶ πόλεις καὶ
 βίῳ

qui sponte, ac sine causa peculiari, nuptias & prolis generationem declinat, parentes suos damnare vecordia, tanquam non iustis rationibus moti nuptias contraxerint. Quin etiam quod qui ita sentit, secum ipse pugnet, facile animadvertetur. Nam quomodo non dissentiret à seipso, qui vita quidem probat, & corpori suo acquiescit, tanquam decenter à parentibus ad vitam promotus sit, à se vero alios generari, improbat? Verum enimvero perpendendum est, primo quidem, quod liberos non solum nobis generemus, sed illis etiam, quorum opera nos nati sumus: deinde amicis quoque & cognatis. Quippe gratum & istis fuerit, procreatos à nobis liberos intueri, tum propter benevolentiam & familiaritatem, tum propter vitam tutiorem ita, & potentiorē. Firmatur enim hoc pacto vita inter gentiles ac necessarios, similiter ut naves quæ multis anchoris in mari stabiliuntur. Proinde cura de nuptiis & prole suscipienda ad hominem cognatis locisque faventem omnino pertinet. Sed etiam patria ad hoc ipsum sedulo nos adhortatur. Nam liberos procreamus non tam nobis ipsis fere quam patriæ, successioni nostræ prospicientes, & exhibentes reipub. illos qui in locum nostrum substituantur. Itaque sacerdos se civitati suæ sacerdotes debere sciat, princeps principes, concionator concionatores, denique civis cives. Quemadmodum igitur choro grata est illorum, à quibus constituitur, duratio, & exercitui militum: sic etiam civitati civium. Quippe si civitas temporaneus quidam cœtus esset, ejusque
vita

βίῳ αὐτῆς καὶ εἶον ἀνδρῶν τε τὴν συμμαχίαν ἐλάμβανεν, ἔδ' ἐν ἔδει διαδοχῆς. ἐπεὶ δ' οἱ πολλὰς ἡμέρας ἔξικνεῖται, δαίμονι δὲ ἐυδαίμονες ἐρῶ χρησαμένη, καὶ οἱ μακρὸς αἰὼνας πόλιν, φανερόν, ὥς ἔ τῷ παρόντι ἐσοχῶσαι δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετέπειτα. τίς τε ἰδίαν μὴ θεωρεῖν χάραν ἔρημον, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίσιν ἰδρυμένῳ ταῖς ἀπὸ τοῦ ἡμετέρων τέκνων.

Ἐκ τῷ πῶς χρῆσθον γονεῦσιν.

ΜΕΤΑ τὸ πρὸς θεῶν καὶ πατέρων λόγον, τίνος μᾶλλον ἂν προσώπῳ μνησθῇ τις πρῶτον ἢ γονέων, ὅθεν λεκτέον ὑπὲρ τέτων. τὸ δ' ἀλλήλους καὶ ἐπιγίγναι τινὰς θεὸς εἰπὼν, ἐχθροὶ οἱ εἰσιν, ἐνεκὰ γὰρ τὸ ἐγγύησθαι, οἱ θέμις εἰπεῖν, καὶ θεῶν ἡμῖν τιμωτέρες. περιλαβὼν τὸ ἀναγκαῖον ὅστις, ὡς μόνον μέτρον τὸ πρὸς αὐτὸς ἐυχαιεῖσθαι ἢ διηνεκῆς καὶ ἀνένδοντος περι. Συμία πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι τὰς εὐεργεσίας αὐτοῖς. ^{* malim} καὶ ^{* ἔπειτα} γὰρ πολὺ καταδέεσθαι, καὶ πάντων ἕσται γὰρ πολλὰ πράττωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ. ἀλλ' ὁμῶς καταδιδυεύει καὶ ταῦτ' ἐκείνων ἔργα τυγχάνειν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τὰς ταῦτα πράττοντας ἐκείνοι πεποιήκασιν. ὥστε οὐκ οὐκ ὑπὸ φειδῆ καὶ τοῦ ἄλλων τεχνιτοῦ ἀπεργαζόμεντα, εἴπερ καὶ αὐτὰ ἑτέρωτινα κατεσκεύαζεν, ἐκ ἂν ἐκνήσκειται καὶ ταῦτα τοῦ τεχνιτοῦ ἔργα φάσκον. ὅπως οὐκ ὁκόπως καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν δρώμενα, λέγομεν ἂν ἵδμεν τοῦ γονέων ἡμῶν ἔργα, δι' οὗ καὶ ἡμεῖς γινώσκωμεν. πρὸς οὐκ τὴν ἐμὴν καὶ ἐπ' αὐτὴν καθεῖται.

vita hominis ætate comprehenderetur, successione non indigeret: at quoniam ad multas ætates extenditur, ac si dæmone propitio fruatur, longa aliquot secula perdurat, proculdubio non præsens solum, sed futurum etiam tempus spectandum est: & natale solum haudquaquam solitarium, sed spe posteritatis nostræ innixum relinquere convenit.

Quomodo erga parentes agendum sit.

POST sermonem de diis & patria, quam *Serm.*
 personam prius aliquis memoraverit, 77.
 & potius quam parentes? De ipsis igitur nobis disserendum est. Si quis ergo parentes secundos ac terrestres quosdam deos dixerit, non errabit, cum nobis propter vicinitatem, si dicere fas est, vel ipsis diis honorabiliores sint. Necessarium autem est existimare unum erga ipsos gratitudinis modum esse, perpetuam & nunquam remittentem beneficia ipsorum rependendi animi promptitudinem. Quantumvis enim multa in eorum gratiam fecerimus, semper tamen inferiora erunt omnia, quam esse deberent. Quinetiam propemodum actiones nostræ omnes illorum videri possunt, ut qui nos etiam hæc agentes produxerint. Quemadmodum enim *Phidias* aut aliorum artificum opera, si & ipsa rursus alia quæpiam facerent, ea quoque non dubitarem opera nominare artificum: eodem modo actiones etiam nostræ parentum nostrorum opera esse dicentur, per quos & nos nati sumus. Ut igitur in præoptu habeamus, quibus officiis erga
 Q pa

καθηκόντων αἴρεσιν, κεφαλαιώδη τινα χρεὶ
 περιλαμβανόμενους λόγον, τῶτον δὲ προχείρῳ δι-
 ηκτικῶς ἔχειν ὥς οἱ γονεῖς δεῶν ἡμῖν εἰκόνες,
 καὶ νῆ Δία θεοὶ ἐφέστοι, καὶ εὐεργέται, καὶ Κυβ-
 εργεῖς, δαίμονες τε, καὶ κύριοι, καὶ φίλοι βε-
 βαύονται. δεῶν τε γὰρ εἰκόνες βεβαύονται,
 καὶ ὑπὸ τὰς τῶν τεχνῶν διωάμεναι, * καθευ-
 ραμένους τῆς ἐμφανείας. θεοὶ τε * γὰρ ἐστὸς χαί-
 ναι. καὶ Κυβερνῆται ἡμῖν. ἐπὶ δ' εὐεργέται. μέγ-
 * γας, καὶ παρεξημένοι τὰ μέγιστα, καὶ μὴ Διὶ ἰ-
 χυμόνον αἰσχυροὺς, ἀλλὰ καὶ ὁπόσοι παρέχον
 εὐελεθῆσαν, αἱ τε καὶ εὐξαιντο. πρὸς δὲ τού-
 τοις, Κυβερνῆται ἔγγιστα, καὶ τῇ πρὸς ἐτέρους,
 αἱ ποὶ Κυβερνῆται. δαίμονες δὲ τῶν πμωτά-
 των, μόνον ἀπαυτοῦντες, ὧν καὶ ἡ ἀπόδοσις
 πάλιν ἐστὶν ἡμῶν εὐεργεσία. τί γὰρ τηλικούτου
 παιδὶ κέρδιον, πηλίκον ἐστὶ τὸ πρὸς τὸς γε-
 ναμένους εὐτεβὲς καὶ εὐχάριτον; κύριοι γὰρ
 μὴ δικαιοσύνη. τί γὰρ κτῆμα μάλλον
 εἴη μὴ ἢ οὐκ εἶναι, δι' ἧς ἐσμέν; ἢ μὴ ἀλλὰ
 καὶ φίλοι καὶ παραστάται διδωσκῆς καὶ αὐτὸς
 κλητοὶ, παντὸς καιροῦ, καὶ πάσης ἀναισθήτου
 ἀπαιτούμενοι. * ὅτι ὅ τῶν προκαταβλημένων ἀ-
 * malim
 ἐπεί. παιδῶν τὸ ὄξωχάτου ἢ ὄνομα γονεῦς, καὶ
 δεῖς αὐτὸς ἀπεκαλοῦμεν, τῇ τοιαύτῃ ἐπινοίᾳ
 προδετέον ἕτερον καὶ νομισέον ἑαυτὸς καὶ ἀ-
 περ ὁ αἰσθῶν τῇ εἰκόνι. ζακώρους τινὰς καὶ ἱερ-
 αῖς, ὑπὸ αὐτῆς καχευρομένης καὶ καθευρ-
 μένης ἢ φύσεως ἐγκαχευρομένη ἢ τῶν γονεῶν
 διαπραγματιάζων. ῥῶν καὶ διαλόγους ἢ ἀπαιτήσεις, τὸ
 μὴ εἰς ὧμα, τὸ δὲ εἰς ψυχῶν, καθ' ἑκάστη-
 ρον αὐτῶν μετ' ἐκείνης προθυμίας, πείθειν τὴν
 πῶ

parentes obstringamur, summariam hanc sententiam semper animo versare oportet: Quod parentes deorum nobis imagines sint, & per *Jovem* dii lares, seu domestici beneficiorum autores, cognati, creditores, domini, & amici constantissimi. Sunt enim deorum imagines certissimæ, & similitudinem eorum nobis referunt melius, quam ullius artis facultas exprimere possit: cum tanquam dii domus patroni & nobis familiares sint. Beneficiorum item maximorum nobis autores sunt, & maxima quæque præstant, non quidem ea solum quæ habemus, sed quicquid nobis exhibere & optare voluerint. Ad hæc proxime cognati, & autores cognationis ad alios. Præterea creditores rerum pretiosissimarum, ex quibus ea solum repetunt, quorum ipsa redditio iterum nobis beneficium est. Quod enim tantum esset filio lucrum, quantum pietas & gratitudo in parentes? Domini vero jure optimo sunt: nam cujus possessioni potius cedere-mus, quam illorum per quos sumus? Denique amici, & auxiliarii perpetui spontancique sunt, quovis tempore & casu ferentes opem. Sed quoniam inter omnia hæcenus enumerata præstantissimum est parentis nomen, cujus gratia ipsos appellamus deos, adjiciemus quod ad hanc sententiã sequitur: nepe filios existimare debere, se in domo patria, veluti fano quodã ædituos & sacerdotes ab ipsa natura creatos & consecratos esse, ut parentum cultui operam darent. Quandoquidem vero duplex cultus est, alter corporis, alter animi; quicquid ad utrumq; pertinet alacriter exsequetur,

τῷ λόγῳ τὶ βεβλόμενοι, τὸ καθήκον ἐκπληρώ-
 σμεν. τὸ μὲν οὖν σῶμα ἴσθ' εἴνεκεν, βραχυς ὁ λό-
 γος, εἰ καὶ ἀνασχῶ. περινοήσομεν γὰρ ἰερῆς αὐ-
 τῆς ἐλαφρείου, καὶ πρὸς τὴν ἀδένειαν τὴν γήρεως ἡρ-
 μοσύνης· ἐπὶ ᾧ κοίτης καὶ ὕπνου, ἀλείμματος τε
 καὶ λυγρῆς, καὶ ἐδῆτο, καὶ ἀπαξάπῳς τὴν ἐνεκ-
 τὴν σώματος ἀνασχάων· ὡς καὶ ἅ μὴδὲν τέτων
 ἐνδοσίας ποτὲ περαθῆεν· μιμνέμενοι δ' αὐτῆς
 ἐκείνων ὅτι δ' ἡμετέραν ἀναίεσθον, ὅτ' ἡμῶν
 νεογνοὶ, κηδεμονίαν ὥστε περισυναγχεῖν ἐν
 αὐτοῖς, καὶ μαιντικὸν τι προσφύρεταις διεκρίαν
 καὶ ἐξελίσκην, εἴθε αὐτοὶ μὴ λήγειν πρὸς τίνα
 μάστιγα ῥέψουσιν αὐτοῖς αἱ περιθυμῖαι τὴν σῶ-
 ματι προσαρμόζων. πολλὰ γὰρ αὐτῶν καὶ κῆνοι ὅτι
 ἡμῶν ἐμαρτύρουντο· πολλάκις ἀνέθροισι ἐπὶ καὶ
 κλαυθμῶδες φωναῖς, ὅτι μὲν δέομεθα πινῶν ση-
 μνημάτων· τίνα δ' ἐστὶν ὧν δέομεθα διασπῆσαι
 μὴ δυνάμεντων. καὶ εἰ ἡμῶν καὶ αὐτῶν τέτων ἡμῶν
 ἀκαθαρτοῦτων διδάσκαλοι γέγονασιν, ὧν αἴτιοι
 τυγχάνειν εἰσι παρ' ἡμῶν, ταῦθ' ἡμᾶς διὰ τοῦ
 παραπαράχῃν ἡμῶν διδάσκαλοις. τὸ δ' ἡμῶν
 αὐτῶν παραχέτεον, πρῶτον μὲν τὴν ἐνθυμίαν, ἡ μά-
 λιστα γινώσκοντες ὅτι ἐκ τῆς ζωοφρεσίας νύκτωρ τὴν
 καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς, εἰ μὴ τι κωλύοι, συμπε-
 ριπατύντας, ζωοφροσύνας, ζωοδιαλυσίμους.
 καὶ διὰ τὸ γὰρ τοῖς μακρὰν τελλομένοις ἀποδημί-
 αν πρὸς ἐνθυμίαν εἶσιν, ἐν τέρπῳ γινόμεναι
 περιπομπῆς, τὸ ἐκφοτάτων τὴν καὶ φιλοτάτων σω-
 φροσύνας· τὸ αὐτῶν τέρπον καὶ τοῖς γονεῦσι νε-
 ρεύουσιν ἡδὴ πρὸς τὴν ἀφροδῶν, ὅτι ἡ μάστιγα καχα-
 ρισμένη καὶ περισφιλῆς εἶσιν αἱ τὴν τέκνων προσ-
 εδρία, καὶ μεθ' οὗ καὶ εἴ τι περὶ γούργο παραμύθια
 νοῦνται (ὅποια δὴ πολλὰ φιλοῦν γυνεὺς ὅτι τὸν
 πατρίαν, καὶ ἐδωλῆκαυτερον ἡσμένους) ἐπὶ σφω-
 τῶν μὲν,

si modo quod jus & ratio jubet facere voluerint. Est autem minor ratio corporis, necessaria tamen. Itaque liberali victu, & qui senectutis imbecillitati conveniat, prospiciemus eis: item lecto, somno, unctione, balneo, & veste. in summa, rebus omnibus corporis curæ necessariis, ut nulla earum inopia laborent, curam & diligentiam illam ipsorum imitati, qua nos infantes educaverunt: ita ut nonnunquam divinemus, & per conjecturam in eos quædam conferamus quæ ad corporis curam attinent, nisi sponte quid maxime desiderent indicaverint. Nam & ipsi multa circa nos divinarunt, cum ex inarticulato & flebili vagitu deesse quidem nobis aliquid intelligerent: quid vero illud esset, non facile conjicerent. Hoc sane modo ipsi per illa quæ olim in nos beneficia contulerunt, quid vicissim in eos præstare debeamus, exemplum ac documentum reliquerunt.

Cæterum animis ipsorum lætitiæ præcipue procurabimus, quæ inde maxime oborietur, si dies noctesque eis conversemur, & si nihil impediatur simul deambulemus, simul ungamur, simul denique edamus & vivamus. Quemadmodum enim illis qui longinquam peregrinationem instituunt, familiarium & amicorum conversationes, quibus aliquantisper deducuntur, jucundissimæ sunt: eodem modo parentibus brevi è vita discessuris, liberorum convictus maximopere gratus & suavis est. Quod si aliquando peccaverint (ut sæpe accidit multis, illis præsertim qui negligentius educati sunt) emendari quidem

μὲν, ἀλλ' ἔμετ' ἐπιπλήξωμεν μὲν Δία, καὶ θε-
 πορ' ἔθ' πρὸς τὸς ἐλάττωνας ἢ ἴσους ποιῶν·
 ἀλλ' ὡς μετὰ παρακλήσεως, καὶ ἔχ' ὡς δ' αἰμα-
 δίαται ἀμαρτάνοντας, ἀλλ' ὡς παρορῶντας τὸ
 μὴ ἐφελκάναι· πάντως δ' ἂν ἰδόντας εἴπω
 ἐφίστηται. ἀνιστάται γὰρ τοῖς πηλίοις, καὶ μάλιστα
 ὀκτείνῃς νεοτῆσι. ἀναγκάσει δ' ἐμετὰ παρα-
 κλήσεως καὶ τιν' φιλοσηκίας ἰσῆς πρὸς παρ-
 ορωμένων. φέρει γ' ὅτι τ' ἐπιθυμῶν αὐτοῖς
 καὶ τὸ πρὸ * νοητικωτέρων (ἐπὶ) δοκούντων ὑπὸ αἰ-
 τιμάτων ἀπείθεσθαι ποτὲ τὸς παῖδας, ὥστε καὶ πᾶ-
 ρας ὑποτίθαι, καὶ κλίνῃσι στέλλει, καὶ παραστή-
 ναι διακονεμένους. ἐνθαλύνονται γὰρ ἐκ ὀλίγης
 παρὰ πρὸ φιλοτάτων χειρῶν τὰς ἀναγκαῖας
 ἐπιτηδεύσας λαμβάνοντες, καὶ διακόνους χροῖ-
 νοι τοῖς ἐφετέροις ἔργοις. μάλιστα δ' ἀνὰ πᾶν
 γονεῦσι καχεϊσμένοι καὶ τὸ φαίνεσθαι πρὸς
 τὸς παῖδας, ὅς αὖ ὀκείνοι σέβονται, καὶ πρὸς
 πολλοὺ ποιῶν. διὸ (συγγενεῖς αὐτῶν) σερχέ-
 ον, καὶ ἐπιμελείας ἀξιώτεον, φίλους δ' ὡσαύτως,
 καὶ δῆτα καὶ ἐκείνους τὸς ὀκείνοις καχεϊσμένους.
 ἀφ' ἧς ἀφορμῆς εὐρεσις ἡμῖν ὑπογράφει, καὶ
 ἑτέρων πλεόνων καθηκόντων ἐσμικρῶν, ἐπὶ
 πρὸ τυχόντων. ἐπὶ γὰρ χάρις ἐστὶ γονεῦσιν ἢ ὡς
 τὸς σερχομένους ὑπὸ αὐτῶν κηδεμονία, μάλιστα
 δ' ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς ὅπως, δῆλον ὡς ἐπὶ
 τυχόντος ἂν αὐτοῖς χάρις ὀμείδῃ περνοῦντες
 αὐτῶν.

* forte
 τὰ τυ-
 χόντα.

Ἐκ τῆς περὶ φιλαδελφίας.

Πρῶτη μὲν οὖν ὑποθήκη μάλιστ' ἀφ' ἧς, ὅτι
 οὕτως τε ὑποπόρθη, πρὸς γ' καὶ κοινή· καὶ
 πάντες μὲν γὰρ εἰπεῖν περὶ τοῦ ὅτι οὐδ' ὁ λόγος
 ὡς

debent, non tamen cum reprehensione, quali erga inferiores aut æquales uti solemus: sed cum adhortatione tantum, tanquam per inanimadversionem potius quam inscitiam erraverint; & si animum advertissent, minime erraturi fuissent. Secus enim acerbæ sunt grandævis præsertim seriæ admonitiones. Itaque necessarium est, negligentia ipsorum blanda adhortatione, & non sine amoris affectu mederi. Augebunt præterea lætitiâ parentum liberi, si servilia quandoque officia eis exhibeant, qualia sunt, pedes abluere, lectum sternere, & ministrantes adstare. Non mediocriter enim gaudebunt, cum à charissimis manibus necessaria percipient ministeria, & suis ipsi operibus ministris utentur. Ad hæc gratissimum erit parentibus, si liberi quoque honorent illos, quos parentes diligunt & magnificiunt. Proinde cognatos eorum, & amicos, & quoscunque charos habent, amare & omnibus officiis colere decet. Quod si ita se habet, alias quoque non paucas neque leves officii nostri rationes inde colligimus. Nam cum alii ideo amandi sint, quoniam à parentibus diliguntur, nos autem maxime omnium ab eis amamur, si nos ipsos curemus, & ipsi consulamus nobis, plurimum eis gratificabimur.

De Amore Fraternali.

Primum sane consilium clarissimum, omnino in promptu situm, & omnibus commune est. *Serm.*
Nam cuivis homini hic sermo, utpote sanus ac 82.

ὡς σαφές. παντὶ οὖν χρήσῃ, ἔκ τε τῆς αὐτοῦ
 μὲν ὁκείνον, ὁκείνον δὲ αὐτοῦ ὑποτίθεσθαι. καὶ γὰρ
 οἱ κέτη χρῶντ' ἂν τις καλῶς, ἐνδυμνθεὶς πῶς
 αὐτῇ ξίωσιν ὁκείνον αὐτῷ περισφύρεσθαι, εἴ ποτε
 κείνῳ μὲν ἦν δεσπότης, αὐτὸς δὲ δουλῶν. ὁ δὲ
 ὁμοῖον λόγον καὶ γονεῦσι πατρὶ τέκνων, καὶ πατρὶ
 πατρὶ γοναμένων. καὶ κυνόλως πατρὶ πατρὶ
 πατρὶων. ὁξαίρετως δ' ἐστὶν εὐπόρῳ ἢ παρα-
 νείσει χτλ. καὶ ἡ ἀδελφῶν τρέπον. ἐπειδὴ πατρὶ
 δὲν δὲ πατρὶ ποτίσθαι καὶ σκεπτόμενον, πῶς ἀ-
 δελφῷ χρῆσθαι λαβεῖν δ' ὅτι ἐπιείκως πατρὶ τῆς
 φύσεως τῆς προσώπου ταυτότητος. καὶ δὴ καὶ καὶ
 πατρὶος πατρὶ ἐρήδω λόγος ὡς τῆτον χρῆ πατρὶ
 φέρεσθαι καὶ τρέπον ἀδελφῷ, ὃν πατρὶ ἂν τις ὁκεί-
 νον ἀξιώσῃεν ἀνέματῳ. νῆ Δία φήσει τίς ἀλλ'
 ἐγὼ μὲν εἰμι μέγας καὶ ὀπίκῃς. ὁ δὲ ἀδελ-
 φός, σκαῖος καὶ δουρομίλητος. ἐκ ὁρῶς δὲ ἐρεῖ.
 πατρὶον μὲν ἴσως, ἐδὲ ἀληθῶς. ἰχθυὶ γὰρ ἢ φι-
 λαυτία, τὰ μὲν ἴδια μεγαλοποιῆσαι καὶ ἀποκυ-
 εῖλαι τὰ δὲ ἡττοτέρων κατασκηρῶσαι καὶ δια-
 φανίσαι. * πολλὰ γὰρ διὰ ταύτην οἱ κακίους
 πολλοί. σφῆς αὐτῶν περιλείβει καὶ χτλ. πολὺ βυπτόνων.
 ἐπὶ ταῖς καὶ ὄντως τοῖς καὶ ἀδελφός, ἀλλ' οὐ
 γε φαίμεν ἀνέματων ἐνέδῃσι, καὶ νίκησιν αὐτῶν
 καὶ ἀξιοσύνη καὶ ἐνδοξία. ἐπεὶ τοίγαρ ἐδὲ πολ-
 λὴ χάρις τοῖς ἐνυπόμοσι περιστερῶν καὶ με-
 τείως ἀλλ' ἀνδρῶς ἔργον, καὶ πολλῆς ἀξίον ἀπ-
 εδοχῆς, καὶ ἀβέλτερον καὶ σκαῖον πράγμα, τοῖς ἐς
 αὐτὸν περὶ τοῖς καὶ γὰρ ἐδὲν πάμπαν ἐπ' ἀ-
 δυνάμιον ἢ παρὰ κλησιν. ἀλλ' ἐνεστὶ γὰρ καὶ τοῖς
 ἀτοπώτατα διακινούμενοις ἀνέματῳ μεταβολῆς
 τῆς καὶ τὸ κρεῖττον, τιμῆς δὲ καὶ ἀγαπήσις καὶ
 εὐεργετησάντων. καὶ γὰρ δὴ ζῶα μὲν ἀγρία
 καὶ

* lego πολλοί. σφῆς αὐτῶν περιλείβει καὶ χτλ. πολὺ βυπτόνων.

evidens, dici potest. Sic igitur cum unoquoque ages, tanquam tu illius indueris personam, ille tuam. Siquidem etiam servo aliquis recte uti poterit, reputans secum quomodo se ab illo accipi vellet, si ipse serviret, ille dominaretur. Idem hoc de parentibus, quales præstare se debeant erga liberos, & vicissim de liberis erga parentes; quibusvis denique erga quoslibet dicendum est. Promptissima vero & hæc admonitio, & fraternæ conditioni aptissima est. Nihil enim præsupponere opus est, illum qui considerat, quo pacto agendum sit cum fratre: sed statim in promptu quod eadem sit utriusque vestrum conditio, natura te docebit. Itaque primum hoc consilium jam dictum sit, scilicet, eo modo cum fratre vivendum esse, quo ipsum aliquis secum agere vellet. Per *Fovem*, aliquis dixerit: At ego modestus & æquus homo sum, frater vero rudis & difficilis in conversatione. Sed non recte ita loquetur. Primum forte, non ait quod res est. Nimiis enim est amor sui in extollendis & laudandis rebus propriis, alienis contra imminuendis ac elevandis. Quamobrem multi deteriores, aliis longe præstantioribus semet anteponunt. Deinde, quamvis revera talis sit frater; tu tamen, dixerim, melior appareas, & beneficiis agrestes illius mores vincas. Haud enim magna gratia illis debetur, qui faciles ac moderati sunt erga prudentes ac benignos. Rudem vero molestumque, suis factis mitiorem reddere, viro dignum & laudabile opus est. Non enim omnino frustra adhortatio, & provocatio per beneficia fiet. Quandoquidem vel effratissimæ quæque ani-

καὶ φύσει πρὸς τὸ γένεσθαι ἡμῶν ἐκπεπολεμημέ-
 να, πρὸς βίαν ἀχθέντα, καὶ τὸ πρῶτον κατα-
 χθέντα δεσμοῖς ἢ γαλεάροις, χερσὶν ὑπε-
 ρον πιδπασθῆναι καὶ καθεμυρῆναι ποιαῖς τιμη-
 λείαις, καὶ τῇ καθ' ἡμέραν τρεφῇ. ἔχ' ὅπως δὲ
 ἀνδρῶν αὐτῶν ἀδελφοὺς, ἀλλὰ καὶ μὴ μὲν περὶ
 ἡκῶν τύχοι, ἔτω παντὶ μᾶλλον ἐπιμελῆσαι
 ἀξιόμενον, μεταβάλλει πρὸς τὸ ἡμερώτερον,
 καὶ ὑποβόλην μὴ ὑπολίπη σκαιότητι. μίμη-
 τὸν ἐπὶ παντὸς μὲν ἀνδρώπε, πολὺ δ' δια-
 φερόντως ἐπ' ἀδελφῶν, τὸ τῷ Σωκράτους. ἐκ-
 νῶν δ' πρὸς τὸν εἰπόντα, ἀποθανοῦμαι, εἰ μὴ
 σὺ πικρῶσαι μὲν, ἔφη· ἀποθανοῦμαι, εἰ μὴ σὺ
 φίλον ποιήσω. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ταῦτα. καὶ
 ταῦτα δ' ἐνδυμνήσειν ὅτι τρέπον οἱ ἀδελφοὶ
 τὰ αὐτῶν μέρη τυγχάνουσιν, ὥσπερ * οἱ ὁμο-
 φθαλμοὶ ἐμοῦ καὶ ὡσαύτως σκέλη τε καὶ χε-
 ρες, καὶ τὰ λοιπὰ. καὶ γὰρ ἔτοι τῆτον ἔχουσι τὸν
 τρέπον, ἥτε πρὸς τὸ οἶκον * ὅξεταζοντες. ὁσ-
 περ οὖν οἱ ὁφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, εἴπερ ἔκα-
 στον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λάβοι, οὗτοι οὖν τὰ
 λοιπὰ πάση μηχανῇ, διὰ τὸ εἰρημένιν κοινῇ
 νίαν, τὸ μὴ δ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔρρον οἷά τε τῷ
 παρέχεν καθῶς δέχεα τῆς ἡγ' ἐτέρων παρ-
 ούσας· ἔτω δὲ καὶ ἡμᾶς ἀνδρώπες γε ὄντας, καὶ
 ψυχῇ ὁμολογουμένως ἔχειν, μὴ δὲν παρίεναι
 αὐτοῦδ' ἡς, ὑπὸ τῷ δέοντως προσφίρεσθαι τοῖς
 ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ καὶ πλείον τι παρὰ τὰ μέρη
 συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν,
 οἱ τε ὁφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν * ἀλλήλους, παρ' ὧν
 * ἀλλή- * παρ' ὧν καὶ χεῖρ (σωεργάζεσθαι) παρ' ὧν καὶ
 λῶν δὲ παρ' ὧν ἢ δ' ἀδελφῶν (σύμπερξις ἀλλήλοις
 παρ' ὧν, πολυχρῆστα πῶς ὅτι. πρῶτιστα γὰρ τὰ κοινὰ
 δια-

* forte
 οἱ ὁφ-
 θαλμοὶ
 ἐμοῦ.

* Locum
 videtur
 nihil

* ἀλλή-
 λῶν δὲ
 παρ' ὧν

δια-

* ἀπε-
χομέ-
νης.

* lego τὸ
ἦν.

διαφέροντα, καὶ διεσηκότες πάντων μέγα δ' ὑπ-
άρχουσιν ἀνηλων ὄφελος, καὶ μύειον ἢ τὸ
διάστημα. ὅλως δ' ὀνθυμηθῆτον, ὡς βίος ἡμῶν κα-
δωδὴ μακρὸς πρὸς ἡμῶν καὶ πολυετὴς πόλεμος.
τὸ μὲν διὰ τὴν αὐτῆς ἡμῶν πραγμάτων φύ-
σιν, ἐχόντων τὴν ἀντίτακτον τὸ τοῦ διὰ τὰς
ἐξαιονιδίους καὶ ἀπροσδοκήτους ἐπιδερμαῖς τῆς
ψυχῆς· πολὺ δ' ἡ μάλιστα δι' αὐτῶν τὴν κακίαν,
ἔτε βίαις τινὸς * ἀπεχόμενον, ἔτε δόλου καὶ κα-
κῶν στρατηγημάτων. ὁ δὲν καλῶς ἢ φύσις, ὡς
ἂν ἐφαίη * ναμνηροῦσα, παρήγαγεν ἡμῶν ἡ κα-
σον τρέπον πρὸς μὴ συμπαχίαι. ἔδεις οὖν ἡ
μόνον, ἔδ' ὑπὸ δρυὸς, ἔδ' ὑπὸ πέτρης, ἀλλ' ἐκ
ρονέων, καὶ μετ' ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, καὶ ἄλλων
οἰκείων. μέγας δ' βοηθὸς ὁ λόγος, καὶ τὰς
ὀθνεῖους καὶ μηδὲν κατ' αἶμα προσήκοντα ἐξ-
ιδιέμενον, ἀφρονίαν τε παρέχων συμπαχίαν.
διὰ τὸ τοῦ φύσιν ἡμῶν αὐτοῦ, καὶ ὀνθυμῶν
προσπαχίαι καὶ φιλοποιήσας. γίνεται τοῦ
ἡδὴ τὸ πρᾶγμα, τῆς ὑπὸ τῆς μανιῶν, * ἡ μὲν
ἔδ' ἐκ φύσεως ἔχουσι φίλτρον πρὸς ἡμῶν ἡ
δύλιν συγκαθίσταται, καὶ τῇ γνώμῃ αἷς ἐφόσιν
ὀνδύχεται πλεῖστον χεῖρ τὴν οἰκειότητα ἡ
δ' ἐξ ἡμῶν καὶ παρ' αὐτῆς χρηνομένην
τῆς φύσεως, κατημεληκέναι βοηθῶν καὶ πρὸς
κούρων, οἷους διὰ (ὡς ἐβόηκεν ἡ) τὰς ἀδελ-
φούς.

* Ἐκ τῆς πῶς (ὡς) γινέσιν χησίων.

Τοῖς οἰκημένοις πρὸς ρονέων χησίων καὶ ἀ-
δελφῶν (ὡς) αἰκός τ' καὶ τέκνων, ἀκόλουθον ἡ
προσθῆναι καὶ τῶν συγγενῶν λόγον, συμπαχίαν
δύτα

peragunt, quamvis magno loci intervallo dis-
 juncti : & commoda sua sedulo invicem pro-
 movent, licet longissimo interstitio separentur.
 In summa, æstimandum est, quam longæ ta-
 dioſæque vitæ, & perpetuæ inimicitæ pericu-
 lum immineat: partim, propter ipsarum rerum
 naturam, nescio quid adversæ contumaciæ ha-
 bentium ; partim, propter subitas & inopina-
 tas animæ perturbationes ; maxime vero pro-
 pter ipsam hominum malitiam, quæ nec ulla
 vi, nec dolo malorum stratagematum abſti-
 net. Itaque natura imbecillitatis nostræ gna-
 ra, unicuique nostrum auxilia quædam ad-
 junxit. Quocirca nemo solus est, nec ex quer-
 cu saxove natus, sed ex parentibus, & cum
 fratribus, & cognatis, aliisque familiaribus
 agit. Plurimum autem nos juvat ratio, alienos
 etiam, & sanguine nihil junctos concilians, ac
 sociorum copiam exhibens. Proinde naturali
 quodam studio quoslibet allicere, & amicos
 nobis parare cupimus. Verum enimvero ex-
 tremæ insanix argumentum est, cum illis con-
 jungi velle, quorum amorem nulla vis naturæ
 nobis commendat, & quam fieri potest latissime
 familiaritatem propagare : auxiliatores vero
 & socios in promptu existentes, & ab ipsa na-
 tura suppeditatos, quales nimirum fratres
 sunt, negligere.

Quomodo utendum sit cognatis.

Illis quæ de parentibus, fratribus, uxore
 ac liberis utiliter dicta sunt, sermonem
 de cognatis statim adjungi convenit, ut qui e-
 jusdem

Serm.
82.

δὴ τότε μὲν πως ὁκείνοις, δι' αὐτὸ δ' ἔτι τοῦτο συνέ-
 μως ἀποδοθῆναι δυνάμενον. ὅπως γὰρ ἕκαστος
 ἡμῶν, ὃς κύκλοις πολλοῖς περιγέγραπται τοῖς
 μὲν μικροτέροις, τοῖς δ' αὖ μείζονσι, καὶ τοῖς μὲν
 περιέχουσι, τοῖς δ' περιεχομένοις, καὶ τὰς δια-
 φέρεται καὶ ἀνίσταται πρὸς ἀλλήλους χάσεις. ὅθεν
 τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ κύκλος καὶ περιστρέφεται,
 ὃν αὐτὸς τις καθάπερ περὶ κέντρον τὴν ἐν-
 τοῦ γέγραπται διάνοιαν, ἐν ᾧ κύκλος τὸ, τι
 (ῶμα περιέχει), καὶ τὰ τοῦ (ῶματος ἐνεκα
 παραλημμένα. ἔστι δὲ γὰρ ὁ βραχυτάτος καὶ
 μικροὺς δὲ αὐτὴν προσκαπόμενος τοῦ κέντρον
 κύκλος ὁ αὐτός. δεύτερος δ' ἀπὸ τούτου, καὶ πλεον
 μὲν ἀφ' ὧς τὸ κέντρον περιέχων δὲ τὸ ὅλον,
 ἐν ᾧ τελεῖται γονεῖς, ἀδελφοὶ, γυνή, παῖδες,
 ὁ δ' ἀπὸ τούτων τέλειος, ἐν ᾧ θεοὶ, καὶ πλῆθεις,
 πάπποι τε καὶ τίτθαι, καὶ ἀδελφῶν παῖδες, ἱ-
 πὸς ἀνεψιοί. μετ' ὃν ὁ τῶν ἄλλων περιέχων
 συγγενεῖς. τέταρτος δ' ἐφεξῆς, ὁ πᾶσι δημοῖς, καὶ
 μετ' αὐτὸν ὁ τῶν φυλετῶν, εἰς δ' ὁ πολιτῶν. καὶ λοι-
 πὸν ἔτι ὁ μὲν ἀσυγγενῶν. ὁ δ' ὁμοεθνῶν.
 ὁ δ' ἐξωτάτω καὶ μέγιστος, περιέχων τε πάν-
 τας τῶν κύκλων, ὁ δὲ πάντας ἀνθρώπων γένε-
 τῶν οὕτως τε θεωρημένων καὶ τῶν ὄντων αἰώνων
 ἐστὶ ὅτι τὴν δέουσαν ἐκείνων χρῆσιν, τὸ ὅτι
 συνάγειν πᾶς τῶν κύκλων ὡς ἐπὶ τὸ μὲν κέν-
 τρον, καὶ τῇ ἀποδοῇ μεταφέρειν αἰεὶ, τῶν ἐκ τῶν
 περιέχοντων εἰς τῶν περιεχομένων. καὶ τὸν
 φιλοκίον γὰρ ὅτι γονεῖς μὲν καὶ ἀδελφοί. *
 κοῦν καὶ κατὰ τὴν αἰατοῦσαν, καὶ τῶν συ-
 γνῶν τῶν μὲν παρ' ἐξωτέρους καὶ παρ' ἐξωτέρους,
 ὡς παῖδες, θεοὶ, ἢ τιτθίδας τῶν δ' ὁμήλι-
 κας, ὡς ἀνεψιοὶ τῶν δ' νεώτερος, ὡς παῖδες
 ἀνεψιῶν. * ὥστε εἴρη) διὰ τῶν τούτων ἀποδοθῆναι.
 ἀφ

* Loca
 viden-
 tury ma-
 tita.

jusdem prope instituti sit, eamque ob causam breviter hic explicari queat. Nam unusquisque nostrum undique multis veluti circulis circumscriptus est: quorum alii minores, alii majores sunt, alii continent, alii continentur, juxta diversos & inæquales ad se invicem habitus. Primus etenim & proximus circulus est, quem unusquisque circa mentem suam, veluti centrum descriptum constituit, in quo & corpus nostrum, & ad usum ejus pertinentia insunt. Et minimus, ipsiusque prope centrum attingens hic circulus est. Ab hoc secundus, remotior à centro, & primum intra se concludens, parentes, uxorem, & liberos comprehendit. Tertius avunculos, materteras, avos, avias, nepotes ex fratribus, & consobrinos habet. Post illum est qui reliquos cognatos continet: deinde popularium, mox tribulium, postea militum circuli sequuntur. ab illis urbi vicinorum circulus, & alius gentilium, ambiunt. Extremus autem & maximus, omnes ambitu suo concludens, totius hominum generis est. His ita consideratis, officium illius fuerit qui singulis decenter uti studet, circulos ad centrum quodammodo contrahere, & conari semper, ut qui in circulis continentibus sunt, ad contentos redigantur. Est igitur hominis cognationem suam amantis, parentes quidem & fratres. Et simili ratione cognatorum in utroque sexu ætate provectiores tanquam avos, avunculos, aut avias colere: æquales vero, ceu consobrinos: juniores denique, ceu filios consobrino-
rum. Itaque breviter consilium proposuimus,
quo

* forte
δν.

* lego
προ-
ρήσις.

ἀφ' ἧς πῶς χεὶρ περισφένει Συγγενέσιν. ἡ
πειδὴ περιδιδάχθημεν, πῶς τε χεῖρας ἐπι-
τοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς, ἔτι ἢ γυ-
ναικὶ καὶ τέκνοις προσκείται δ' ὅτι, καὶ τέτοις
μὲν ὁμοίως πρὸς τὸν τὸν ἐκ τῆς τρίτου κύκλου
τέτοις δ' αὖ τὸν συγγενέσιν. ἀφαιρήσεται μὲν
γὰρ τι τῆς ἐνοίας τὸ κατ' αἶμα διδόντα
πλέον· αὖ· ἡμῖν δ' ὁμοῦς ἀποδοῦναι τὸν πῶς
ἐξομοιωσὶν ἐστίν. ἥκοι μὲν γὰρ αὖ εἰς τὸ μέτε-
ον, εἰ διὰ τῆς ἡμετέρας αὐτῆς ὁρᾶται ὅτι.
τιμνόμενα τὸ μήκῃ τῆς πρὸς ἑκάστων τῶν
πρόσωπον γένεως. τὸ μὲν οὖν σωέχον καὶ παρ-
ματικώτερον εἴρηται. καὶ δ' ἐπὶ μετὰ καὶ
κατὰ τῶν ἡμετέρων γένεσιν, τὸ μὲν αὖ
ἐφ' ἑαυτὸν καὶ θεοῦ καὶ τιτθίδος ἀδελφὸς ἀποκα-
λουῖται, πατέρα τε καὶ μητέρα· ἡ δ' ἢ συ-
γγενῶν, τὸ μὲν θεοῦ, τὸ δ' ἀδελφίδος,
τὸ δ' ἀνεψιῶν, ὡς αὖ καὶ τὰ τῆς ἡλικίας πα-
τήρ ἐνεκα τῆς ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐκτενείας. ὅτι
γὰρ τῆς * προρρήσεως ὁ τρέπῃ, αἶμα μὲν αὖ
σημεῖον ἐκ ἀμαυρῶν εἴη τῆς ἔσσης ἡμῖν ἀποδοῦναι
ἐπὶ ἐκείνους· αἶμα δ' αὖ ἐποτρύνει καὶ προσ-
τίνει, πρὸς τῶν ὑποδεδειγμένων ὅτι Συγγε-
νήν ἡ καὶ κύκλον. ὅταν δὲ μὲν τοῖς γονεῦσι,
ἐκ ἀκαρῶν τῶν ῥηθέντων ἐπὶ γονέων διοικου-
μεν ἡνίκα τὸ τόπον ἡμεν, ἔνθα μητέρα πατέρα
Συνεκείναμεν, ὡς καὶ τῇ μὲν μητρί, τῇ συ-
γγενί, τῆς ἢ τιμῆς, τῶν πατέρων πλέον ἀπομένει
οἷς ἐπομένους, καὶ δεῦρο τιθεῖμεν αὖ, ὡς τὸν
μὲν μητρίδαν προσήκοντα, γένεσιν πλέον
πρέπει, τὸ δ' αὖ κατὰ πατέρα Συγγενέσιν, διὰ
μείζονα αὖ γένεσιν πρὸς.

* Ex

FRAGMENTA.

241

quo pacto oporteat cum cognatis agere. Supra enim explicatum est, quomodo nobis ipsis, parentibus, fratribus, uxoreque ac liberis utendum sit. Hic vero adjecimus, quod ex a quo honorem conferre oporteat & his, & qui tertii sunt ordinis : ac rursus tam reliquos cognatos, quam qui tertio loco sunt honorare. Quamvis enim imminuatur aliquid benevolentiae erga illos, qui plurimum graduum intervallo sanguine nobis juncti sunt, adnitendum est tamen, ut æqualitatem paremus : quæ quidem moderata futura est, si studio nostro longinquitatem cognationis erga singulos minuamus. Præcipua igitur causa jam exposita est: convenit autem quod ad moderatum in appellandis nominibus usum attinet, consobrinos, avunculos & avias, fratres appellare, & patres ac matres ; item ex cognatis quosdam avunculos, alios patruales, aut consobrinos vocare, ita ut ætatis rationi benigna nominum liberalitas respondeat. Nam hic appellandi modus tum studii nostri erga singulos non leve argumentum fuerit, tum ad circulatorum prædictam contractionem multum adjuvabit. Sed quoniam huc oratio nostra pervenit, non intemptivum videbitur, meminisse parentum superius adlatæ distinctionis. Dicebamus enim in eo loco, ubi patri conferebamus matrem, quod matri amorem, patri vero honorem amplius tribuere oporteret. quod si concedatur esse faciendum, hic etiam adferemus illos qui materno genere nobis junguntur, plus amandos : qui autem paterno, plus honorandos esse.

R

Quales

Ἐκ τῆ πῶς παλείδι χηστέον.

Μετὰ τὸν ᾧ διῶν λόγον, εὐλογώμεν
 ᾧ ὅτιν ὑποδέχῃ, πῶς παλείδι χηστέον. Ἰσ
 ᾧ ὅτιν δ' αὖτε ἔς περ διὸς αὖτις, νῆ δ' αὖτε,
 πρῶτ' ὃ καὶ μίζων γονεὺς. παρ' ὃ δὲ καὶ ὁ πῶ
 νομα τῷ πρῶτ' αὖτις πρῶτ' αὖτις, ἔκ ἀνεστρεφῇ
 ἔπειτα, παραχρηματίσαι μὴ τῷ πατεὶ, δηλο
 κῶς δ' ἔξενεγκῶν, ἵν' οἷς μίγμα πυγχαῖν,
 τῆς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός. καὶ δὲ
 ὅτι μὴ ὁ λόγ' ὑπογράφει πατεῖδα τιμῶν,
 ὁπῶς τοῖς δυοῖν γονεῦσι τῶν μίαν. ὥστε διπ
 ρου μὴ ἥδ' ἰνὸς μὲν ὁποτέρου, καὶ δὲ πρ
 κείνῃ τῶν πατεῖδα, προτιμῶν δ' αὖτις
 μὴ δ' αὖμα τῶν δυοῖν, δι' ἴσους ὅ μοίρας ἄγει.
 ἀλλ' ἔπειτα αὖ λόγ' ἔστιν, ὅς παρακαλεῖ καὶ
 * malin * προτιμῶν αὐτῶν ἥδ' ἰνὸς γονεῶν, * ἀλλὰ ἥδ' ἰνὸς
 αὖμα. καὶ τοῖν μόνων τέκνων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς ὡ
 αὐτοῖς, καὶ τέκνων καὶ φίλων, καὶ ἀπαξ ἀπὸς μὴ
 διὸς ἥδ' ἄλλων ἀπαιτῶν.

Ὡστε οὐκ ἀνόητος ἔστι ὁ ἥδ' ἰνὸς πᾶντε δικη
 λων ὅτι ἔνα προκείνων, εὐλόγος ὅτι ὁ τῶν πᾶν
 τῶν ἰνὸς ὁ μὴ ᾧ, ἀτιμᾶζει καὶ τὸ προκείμενον,
 ὅτι ὁ ἔνα πᾶντε, καὶ ὁ ἔνα ὡρισμένον τοῦτο
 δ' αὐτὸν τρέπον, καὶ ὁ μὴ αὐτὸν τῆς παλείδος
 πᾶντε ὥσιν βαυλόμενος, πρὸς τῷ δ' αὖτις
 δέμῃ, καὶ ἄλλας ἀνόητος, ἱμερῶν ἀδυνα
 τῶν. ὁ δ' αὖτις προτιμῶν τῶν πατεῖδα, διπ
 λῆς τε, καὶ τοῖς λογιμοῖς ἀεθρῶς. εἴρηται δ'

Quales in Patriam esse debeamus.

Post sermonem de diis, maxime convenit docere, quales in patriam esse debeamus. Est enim patria, per *Jovem*, velut alter quidam deus, & primus maximusque parens. Quare qui nomen ei imposuit à re ipsa, non temere patriam nominavit, vocabulo quidem à patre deducto, pronunciato tamen foemina terminatione, ut ex utroque parente mixtum esset. Atque hæc ratio insinuat patriam unam ex æquo duobus parentibus colendam esse. Præferenda igitur omnino est patria utrivis parentum seorsim : & ne simul quidem parentes ambos majores fieri, sed æquali honore dignari. Est autem & alia ratio, quæ non tantum æquali, sed majori etiam quam simul ambos parentes honore patriam afficere monet; neque solum ipsis eam præfert, sed etiam uxori, & liberis, & amicis, & absoluto sermone rebus alijs omnibus post deos. Serm. 37.

Quemadmodum igitur stultus quidem fuerit, qui digitum unum pluris facit, quam simul quinque : prudens vero, qui majoris quinque, quam unum æstimat : ille enim cum toto partem quoque ejus negligit ; hic vero simul cum alijs quinque unum quoque conservat : Similiter qui seipsum præ patria servare vult, tū injuste facit, tū stolidus est, insuper impossibilia desiderans. At qui patriam sibi ipsi præponit, is & diis charus est, & mēte prudētiōr. Quinetiā

δ' ὁμως, ὡς καὶ ἐν μὴ σωμαριθμοῖν τὶς τῶν συ-
 σήματι, κατ' ἰδίαν δ' ἐξετάζοιτο, καθεύκειν
 τῆς αὐτῆς σωθείας τὴν τῆ συσήματ' προ-
 κείναι· ὅτι τὴν ὡς πολίτου σωθείαν ἀνυπερ-
 κτον ἀπέφαιναν ἢ τῆς πόλεως ἐπώλεια, καθεύ-
 κειν καὶ τὴν τῆ ἐνὸς διακτύλου, ὡς μέρους χειρὸς,
 ἢ τῆς χειρὸς ἀναίρεσις. καὶ δὴ καὶ τέτων ἡμῶν
 συσκαλαυῶν, διότι καὶ τὸ κοινὸν συμμέ-
 ρον τῆς ἰδίας μὴ χωρίζειν, ἀλλ' ἐν ἡγεῖσθαι καὶ
 ταυτὸν. τό, τε γὰρ τῇ παλαιοῦ συμμέρῳ, κοινὴ
 ὅτι καὶ ἡ καὶ μέρ' ἐκείνῳ. τό γὰρ ὅλον διχα-
 μερῶν ἐστὶν ἐξέν. τό, τε τῶν πολιτῶν συμμέρῳ,
 προσήκει καὶ τῇ πόλει, ἐὰν γὰρ ὡς συμμέρῳ πολί-
 τῆ λαμβάνῃ. καὶ γὰρ τὸ χωρὶς τῇ ὡς χωρὶς τῇ
 λυσιτελεῖ, καὶ τῶν ὅλων χωρὶς καρδιαλέον ἀνείη.
 τῶν οὖν ἢ λόγον ἐνδέμενοι πάντα ταῖς δια-
 νοαῖς, πολὺ φῶς ἐξομεν ἐν τοῖς καὶ μέρ' ὅτι
 ἐν μηδενὶ παραλιπὴν χωρὶς τὸ πρὸς τὸ πα-
 τεῖν καθεύκον.

* lego
 ἀπικο-
 δομῆς

Ὡς οὖν ἐκείνη δὲ ἀποικονομείας πᾶν καὶ
 παθ' καὶ νόσημα τ' αὐτῆς ψυχῆς τὸν παλαιοῦ
 χρησιμοποιεῖ καλῶς. δεῖ γὰρ καὶ τὰς νόμους τ' πα-
 τεῖν καθεύκον τινὰς διὰς δευτέρους σωτη-
 ρεῖν, ἀλλ' ἢ τῶν οὖν καὶ τ' τέτων ὑφίστησιν. καὶ
 εἰ παραβαίνειν τὶς αὐτὰς, ἢ νεωχμοῦ ὅτι
 χειρῶν, σπουδῇ πῶς καλύοντα καὶ πάντα τῶν
 πον ἐκτρέφοντες. καὶ γὰρ ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα
 πόλει, δι' ἀπμίας ἀγόμενοι νόμοι, καὶ τὰ τὰ
 ἀποκρινόμενα τῶν παλαιῶν. ὅθεν καὶ τῶν ψ-
 φισμάτων, καὶ τ' παραδέρμου ταύτης χερσὶν
 γὰρ ἐκτρέφοντες αὐτὰς δεῖτερον ἐπὶ τῶν ἰδι-
 τας. ἀποδέχομαι δ' οὖν ἐγὼ καὶ τὸν τ' Λοκρῶν
 νομοθέτην Ζάλευκον, ὅς ἐνομοθέτησε τὴν
 χερσὶν

dictum est, quod etsi quis non connumeretur multitudini, sed seorsim consideretur, decere tamen propriæ salutis multitudinis salutem præferre. Nam si tota civitas pessum ierit, unius utpote civis salus consistere non poterit: sicuti manû corrupta, non salvus permanere potest unus digitus, ut pars manus. Sic igitur paucis sermonem nostrum concludamus; quod cõmunis utilitas nõ sejungenda sit à privata, sed una eademq; cõsultanda. Quicquid n. patriæ prodest, id singulis quoq; particularim est cõmune. Etenim totum nullum est sine partibus. Et vicissim quod civi fuerit utile, civitati quoq; convenit, si modo illi, quatenus civis est, expedit. Nam & quod chorearum duci, quatenus choreas agit, ex usu est, idẽ toti choro prodest. Proinde omnẽ hunc sermonem rationemq; mente complexi, multum lucis in particularibus habebimus, ita ut nunquam quod patriæ convenit, negligamus.

Quapropter aio destrui oportere omnem & perturbationem & morbum animæ suæ, ab illo, qui officio suo in patriam satisfactorius est. Oportet autem etiam leges patriæ tanquam alteros deos observare, ac seipsum perfectum reddere secundum ipsarum præscriptum. Si quis vero leges aut violare, aut innovare conabitur, hic omni studio prohibendus, & modis omnibus oppugnandus est. Contemptus enim legum, & innovatio ab antiquitate separata, non bonum est civitati studium. Quamobrem à ferendis suffragiis, & temeraria innovatione rerum, qui contumacius in id incumbunt, arcendi sunt. Cæterum ego *Zaleucum* probo *Locrensi* legislatores, qui sancivir, quod quisquis legem

κτανόν οἰσίσοντα νόμον, ἑσέχου ἀδικημάτων
 πρὸ τραχίλω τοῦτο ποιεῖν, ὡς ἀκαρπὴς οἴχοι-
 το πνιγείς, εἰ μὴ μάλα ῥαβδῶσα λυσιστῆρας πρὸ
 κτανῶ παραδιδάττοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς
 πολιτείας κατάστασιν. ἔδ' ἐν δ' ἥττον ἤδη νό-
 μων καὶ τὰ ἔδη φυλακτέον τὰ γε ὄντως πεί-
 ρεια, καὶ τάχα που πρεσβύτερα καὶ ἤδη νόμων
 αὐτῶν. * τὰ δ' ἐν αὐτῶν. * εἰ τὰ τ' ἡδὲ τὰ ταῦτα καὶ περὶ τὰ
 χθιζά. νῦν οἱ ἀπαρταίσθημένα πόλιν, ἔτε πάντων
 ἡγήτηον, καὶ τὰχ' οὐδ' ἔδη τὸ ῥυθλόν. ἔτε
 τὸ μὲν ἐν ὅτ' ἀγροφὸς τις ἐστὶ βέλεται νό-
 μῳ, καλὸν ἐπιγεγραμμένον νομοθέτῳ τῷ
 ἤδη χρωμένων ἀπαίτων εὐαρέσῃσιν, ἵσως δὲ πε-
 ς τοῖς φύσει δικαίοις ἐγγύς βέλλων.

Ἐκ τῶ οἰκονομικῶ.

Πρὸ παίων γε ἔστι ἤδη ἔργων ὅφ' ὦν οἴκῳ
 ῥυθλῇ. ταῦτ' οὐδ' διαίρετόν μ' ἔστι τὸ
 πλεῖστον. πρὸ μὲν ἀνδρῶν, τὰ κατ' ἀγροῦν, καὶ τὰ
 περὶ τ' ἀγροῦς, καὶ τὴν ἀστυπολίαν ἀνακρίδου
 τῇ ὅ γυναικί, τὰ περὶ τ' ταλασίαν καὶ σιτοπονή-
 αν, καὶ ὅλως τὰ καλοικίδια τ' ἔργων. ἔτ' μὲν ἀ-
 γνύσκει ἀξιώτεον ἐστὶ τὰς ἑτέρας ἤδη ἑτέρων. γί-
 νοιτο γὰρ ὅτι ἀνποτ' καὶ γυναικὶ κατ' ἀγροῦν ἡμι-
 μένη καθήκον, τὸ τοῖς ἐργαζομένοις ἐπιστάται,
 καὶ τ' οἴκοδεσπότῃ τὰξιν ἐκτακτῶσαι. καὶ ἀν-
 δρῶν περὶ τ' ἡδὲ τ' οἰκίαν ἐπιστοφῶν ποιήσασθαι καὶ
 τὰ μὲν διαπυρρίδου, τὰ δ' ἡδὲ ὅτι δέειν τ' γιν-
 μένων. ἔτω γὰρ ὅτι ἐπιστωδέοιτο μᾶλλον τὰ τῆς
 κοινωνίας, εἰ συμμετέχουσιν ἀνθρώποις τ' ἀναγκαί-
 ων φροντίδων. * δεύτερος μὲν τοῖς τ' ἀδύνατον ἡμι-
 μένῃ. * ἔκ δ' ὅτι ἡμῶν μοι δοκῶ, καὶ τῆς αὐτῆς
 γίας

novam introducturus esset, circumposito cervici laqueo id facere deberet, ut autor ejus mox suffocaretur, nisi eximiam utilitatem novæ legis ad antiquum reipub. statum comparatæ declararet. Porro consuetudines quoque revera patriæ, & fortassis ipsis legibus vetustiores, nihil minus quam leges observandæ sunt. Quæ vero heri tantum, ut aiunt, & nudius tertius in totam civitatem receptæ sunt, neque patriæ censendæ sunt, & forte ne consuetudines quidem omnino: quoniam consuetudo lex est non scripta, optimi legislatoris inscriptum nomen habens, videlicet utentium omnium comprobationem; fortassis autem & naturali justitiæ proxima fuerit patria consuetudo.

Ex Oeconomico.

ANte omnia dicendum est mihi de operibus, quæ familiam sustentant. Hæc igitur dividantur, ut fieri solet, ita ut viro opera rustica, forensia, & civilia tribuantur: mulieri autem quæ lanificium & frumenti apparatus attinent, omnia denique domestica negotia. Non tamen alter ab operibus alterius omnino immunis esse debet. Nam & mulierem aliquando decebit, ut rus egressa, operariis præsit, & patrisfamilias vicem gerat: & contra, viro rerum domesticarum habere curam laudi dabitur, partim seiscitando, partim ea quæ sunt inspiciendo. Sic enim mutua communio magis stabilietur, si necessarias curas inter se communicent. Sed cum oratio mea huc pervenerit, non omitтам spon-
R 4 ranci

Serm.
83.

* *lego* γίαι ποιήσασθαι τινα γνώμην * ἐκ ἀπεικός
 ἔδ' ἀ- τοῖς ἡμῶν ἔργων εἰρημύχοις καὶ τῷτο περισ-
 πεικός. τεύχεται. ὡς μὲν τοίνυν πείνδει καὶ δέκει ἡμῶν γ-
 ωρρικῶν ἀπεικός πόνων, τί καὶ λέγειν δεῖ; ἔ-
 πολὺς γὰρ ὁ καὶ τῷτο δύσπειθης. ἀλλὰ καὶ τῷτο
 τοῦ αὐτῆς τρυφῆς καὶ ὑπονοίας τῷ νῦν κατεχούσης
 βίον, ὁ μὲν ἀπένιός ἐστι, μὴ καὶ δι' ἑαυτὴν περ-
 δυμέμεν ἐργῶν κοινωνήσῃ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ
 καὶ φυτείας, καὶ ἡμῶν δὴμων ἡμῶν καὶ γαρρίαν. δύσ-
 πειθέστερ' ὁ δ' ἴσως ὁ πρὸς δάτερεα ἡμῶν ἐργῶν,
 ὅσα γυναιξὶν ἀπονέμνται, ὅσα καὶ τῶν τῶν ἀν-
 δρῶν λόγῳ. καὶ πάρουσί γε καὶ κατ' εἰκὸς οἱ κα-
 θαρτέστεροι μὴ καὶ δι' ἑαυτὸς εἶναι τοπάζοντες
 ἀπὸ τῆς θαλάσσης. ἐπεὶ γὰρ ὡς ὅτι τοπάζοντες ἐν-
 τελῶς ἀνδρώποιοι, καὶ τὸ ἡμῶν κατεαγῶν καὶ
 γυνίδων φύλον, ὡς τὴν εἰρῶν ἐργασίαν κα-
 ταφέρει ἡ ζήλω θηλύτητ' ὅτι, ἔδοκε κατὰ τὸν
 ἀληθινώτερον ἀνδρῶν τυγχάνειν, τὸ εἰς ταῦτα
 συγκαθίσταται. ὡς ἐργῶν τάχ' ἂν ἔδ' ἂν αὐ-
 τὸς συμβουλεύσαιμι, τοῖς μὴ τελείαν παρι-
 χυμένοις πῶς ἡμῶν τῷ ἑαυτῶν ἀρρενόπητ' καὶ
 σωφροσύνης, ἀπεικός τοις ἑδ' εἰναι. εἰ μὲν τοι
 διὰ τοις ἑδ' βίβει πεποιήκοι τις ἂν ἑαυτὸν πεί-
 σης ὑπονοίας ἀτόπει * καὶ τῷτο ὄντα, τί κα-
 λῦσει καὶ κατὰ ταῦτα τῇ γυναικὶ κοινωνήσῃ
 τὸν ἀνδρῶν; ἡμῶν μὲν γὰρ ἄλλων κατοικιδίων
 ἐργῶν, μὴ καὶ τὸ πλέον ἀνδρῶν περσῆκειν ἡ-
 γητέον, ἡμῶν γυναιξὶν. ἔστι γὰρ καματωδέστε-
 ρα καὶ ῥύμης δέδμενα βωμολικῆς, ὅσον ἀλίσ-
 σαι, καὶ σαῖς μάξαι, διασῆσαι τε ξύλα, καὶ
 ὑδωρ ἀνιμῆσαι, καὶ κραυήματα δέσναι, καὶ
 διατινάξαι σπώματα, καὶ πᾶν τὸ τέτοις
 παραπλήσιον. καὶ τὰ μὲν ἡμῶν ἀνδρῶν ἀπο-
 χρῆν ἂν ὅτι μετρήσῃσι δέ τι καὶ τὴν γυναικα
 ὁρίποι.

* *lego*
 καὶ τῷτο
 ὄν.

ranei laboris mentionem: nec indecens fuerit
hæc illis ad jungere quæ de operibus dicta sunt.
Quod igitur viro decorum sit rei rusticæ la-
bores exercere, quid est quod multis adseratur?
Paucos enim esse opinor, qui nobis hac in re
non credant. Verum etsi tanta mollities & de-
mentia presentem vitæ statum occupat, iarus
est tamen qui suo corpore nolit ferendi plan-
tandi; opus subire, itemque aliarum rerum
quæ ad agriculturam pertinent. At ille sermo
forte minus facile persuadebit, qui viros ad
opera muliebria hortatur. Nam qui puriores
lautioresque sunt, non recte existimant opus
lanificii nihil ad se pertinere. Quandoqui-
dem enim ut plurimum viles homunciones,
ac mollium & mulierosorum genus lanis el-
aborandis incumbit, æmulatione quadam mulie-
bri, non videtur verum virum decere, ut ad
hujusmodi operas se demittat. Atqui ne ego
forte consuluerim illis, qui non integram de
virilitate ac temperantia existimationem ha-
bent, ut tale quicquam agant. At si quis vita
honeste acta ab omni vitiosa suspicione im-
munis purusque sit, quid illum prohibet
etiam istis in rebus uxoris operum partici-
pem fieri? præsertim cum inter cætera do-
mestica negotia, quicquid laboriosius est,
viris potius exsequendum relinquatur, quam
mulieribus. Plus autem laboris, & virium cor-
poris hæc requirunt; molere, farinam sub-
igere, findere ligna, aquam extrahere, vasa
transponere, excutere stragula, & quic-
quid ejusmodi est. Et hæc quidem de viris
dicta satis sint; restat adhuc de mulieris officio
dicen-

πρέπον. ὅτε μὴ τῆς θαλασσίας κοινωρεῖν μέ-
 ρον ταῖς θυμαπείαις, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων ἔργων
 τῆς ἐπωδρωτέρων. καὶ γὰρ λιτοπονίας ἐστὶν
 καὶ τιμὴ ἐλαδύρεαν εἶναι μοι δοκεῖ, καὶ ὅπως
 ἀνιμῆσαι, πῦρ ἀνακαῦσαι, κλίνῳ καταστῶ-
 σαι, καὶ πᾶν τὸ τέτοις εἰκόσ. πολλὰ δ' αὖ
 ἀνδρὶ φάνοιστο καμίων τὰ γε ἑαυτῆς, καὶ μάλι-
 στα νεῶν ἐστὶν, καὶ μὴ δ' ὅπως τέλειμμεν κα-
 πορείαις, οἱ καὶ πύργης ἀμπέλων αὐτρυγοῦσα
 Συμμετάχοι, καὶ Συλλογῆς ἐλασιῶν· οἱ δὲ παρ-
 ῆκοι, καὶ αὐτοὶ, καὶ ἀρόσσι, καὶ προσδδοσὺς ἐρ-
 γασίων πῶς σκέπτεσιν ἢ φυτεύουσι. ἥτοι γὰρ
 τρέπον ἔνεκα τῆς ἔργων, οἷον ὅτι προστάτμενος
 ἔσθ' ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, αἰετὰ μοι δοκεῖ κα-
 τὰ γε ταῦτα διεξάγειν.

Ἐκ τῆς περὶ δικαιοσύνης.

Ἰ Δωμον γὰρ οἱ γὰρ δειλὺς οἶόν τ' ἀδικαίους τῆς.
 τὰς γὰρ ἐναντίας ἔχοντας τέτοις, τὰς θυμα-
 σίας, ἀδίκους ὄντας ἐνείακομεν, διὰ τὸ περὶ
 βίαν τὰ πολλὰ ποιεῖν. διὰ τὴν τοίνυν ἐστὶν, διὰ
 φθορὰς δόξης ἐννόμῳ δεινῶν τε πείρῃ καὶ μὴ ἢ
 ἀγνοία δεινῶν τε καὶ ἢ δεινῶν, καὶ ἐδιδόσαν.
 πῶς αὖ οὐκ οἱ δόξαις διεφθαρμέναις καὶ πα-
 ρανόμοις συζῶντες, εἴεν ἀνδρωποὶ δίκαιοι,
 οὐ γὰρ δὴ εἰσὶν αὖ καὶ ὅτου δόποτε κα-
 λῶς, μὴ συγχωρεῖται αὐταῖς τοῦ καὶ τιμὴ
 ψυχῇ δόσης, οἷς ὑπὸ τὴν αὐτὴν ζήτησιν παρακ-
 τήσιν.

Ἐκ

dicendum. Mulier igitur non solum cum ancillis lanificium tractet, sed etiam alias quasdam magis viriles operas. Nam & frumenti apparatus curare, ingenuæ mulieris officium reor, & aquam haurire, ignem suscitare, lectum sternere, & alia his similia. Multo autem marito suo formosior esse videbitur uxor, præsertim quæ juvenis est ac nondum effœra, si vindemiando etiam & olivas colligendo laborum socia fuerit: vel quod amplius est, ad serendum usque & arandum progrediatur, ac fodientibus aut plantantibus operariis instrumenta porriget. Quippe familia quæ hoc modo instituta fuerit, quantum opera attinet, patris matrisque familias exemplis, prosperrime actura hac quidem in parte mihi videtur.

De Justitia.

A Ge videamus, an ut homines timidi justi sint, fieri possit. Nam qui animo ipsis contrario sunt, hoc est, audaces, injustos esse deprehendimus, eo quod plurima per vim faciant. Est autem timiditas corruptio legitimi judicii de rebus metuendis, aut non metuendis: Aut ignorantia terribilium, non terribilium, & neutrorum. Quo modo igitur qui corruptis & illegitimis opinionibus in vita detinentur, justi esse possent? Non enim quasvis res recte æstimabunt, non permittente ipsos animi timore quamlibet quæstionem aggredi.

Serm. 2.

Ex

Ἐκ τῆς Ἱεράκθου περὶ Δικαιοσύνης.

Ὅθεν ἡ ληητομένην ἀρετὴν ὁπσησάμενοι δὲ τῇ τῆς ἡδονῶν φυλακῇ, μὴ συγχωρεῖν ὑποδιδράσκον τῇ φρονήσει τὸ ἐαυτῆς ἔργον. ἕως μὲν γὰρ φρονεῖ τις, ἐδὲ ἀνακύψῃ συγχωρήσει ταῖς ὁπτατοιαῦται φερούσαις ὁπιδυμίας. ὅν τῇ καλὰ διαρδάνειν ὑπὸ γρηθείας, ἐπ' ἀνίστασθαι ἑαυτὸν ἀφ' ὁπιδυμίας, συγχωρεῖν αὐτῇ περὶ καλῶσα ἡ ἀκολασίαν. ὅθεν ἡ ἀρετὴν ἡ ἀμφοτέρων φυλαδεύουσιν συγχωρεῖν ἡ ἀλεσκον οἱ ἱεροί, ἱεροίαν οὐσαν φρονήσεως. κυεώτερον δὲ καλῶσαι ποιητῆς παῖδες ἱεροφροσύνην. ἱεροῦσαι γὰρ τὸ ἱεροῦσαι λέγουσι. τὴν οὐκ ἱεροφροσύνην τῆρησιν οὐσαν φρονήσεως ἡ ἱεροίαν, ὅταν τις περὶ ἀλῆ, τελείαν ἡ παρ' ἐαυτῶν τὴν τῇ δικαιοσύνης κτήσιν. εἰ δὲ μὴ, ἱεροῦται πολλὰ, καὶ ἀδικεῖ πολυτέρας, τὰ μὲν ὑπὸ χρημάτων, τὰ δὲ ὑπὸ δόξης, τὰ δὲ ὑπὸ ἡδονῶν.

Φέρε γὰρ ἱδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ δικαιοσύνης. οἱ μὲν ἔν τῇ ἐξί τῇ φασὶ ψυχῆς ἀφ' ὁπιδυμίας, * ἡ τῇ καλῇ δυνάμει ἐκ τῆς συχαιόμενης. οἱ δὲ ἐξί τῇ ψυχῇ, μὴ τῇ χεῖρει τύχῃ, μὴ τῇ κρείττειν, πλεον ἢ ἑλαττον ἀπονεύουσιν, τὸ δ' ἴσον πᾶσι φυλάττεται. δοκῶσι δὲ μοι οἱ μὲν πρότεροι, τὸν μὴ ἀλλοτρίων ὁπιδυμίας χρεμάτων διαμαρτυροῦν τῆρησιν τα δ' ἔν τῇ καλῇ δυνάμει ἐκ τῆς, εἰ καλεῖται τισὶ συγ-

* ἡ al.
abest.

Ex libro Hieracis de Justitia.

EAm igitur quæ superest virtutem volupta- Serm. 5.
tibus coercendis præficere oportet, quæ
quidem efficit, ne suum prudentia opus dese-
rat. Quamdiu enim sapit aliquis & prudens
est, cupiditates ad vitia ducentes emergere non
permittet. Ubi vero mens tanquam præstigiis
sopita jacet, statim exsurgere solet impruden-
tia, & comitem sibi vocare luxuriam. Quamob-
rem virtutem illam, quæ ambo illa vitia repel-
lit, *Σοφροσύνη*, id est temperantiam, sapien-
tes Græci vocaverunt, ut quæ sit *σωτηρία φρο-
νήσεως*, hoc est, prudentiæ incolumitas. sed
magis proprie à poetis appellatur *σοφροσύνη*:
illi enim *σώσωσι* pro communi verbo *σώσωσι*, hoc
est servare, usurpant. Hanc igitur virtutem, quæ
conservatio & incolumitas prudentiæ est, si quis
adsumperit, perfectam sibi justitiæ possessio-
nem habuerit. Sin minus, multum errabit, &
multa injuste committeret, partim pecuniæ, par-
tim gloriæ, partim voluptatum gratia.

Agedum videamus quid plerisque videatur Serm. 7.
de justitia. Sunt igitur qui ipsam habitum
esse dicant animæ muneribus incorruptum, &
quantum unusquisque possit conjectantem. A-
lij habitum animæ definiunt, qui neque supe-
riori neque inferiori fortunæ plus minusve tri-
buat, sed æqualitatem omnibus servet. Viden-
tur autem mihi priores quidem admirari illum,
qui alienas pecunias non concupiscat: &
quid unusquisque possit, observet, si quibus
præficia-

Συγχωρηθείη. οἱ δεύτεροι δ', ἢ μὴ τῇ τύχῃ τὸ
 πλεονεξίᾳ, πάντα δ' ἥν' αὐτῷ ἀξιοῦ-
 τα. τί οὖν εἴ τῆτο μαδῶν τις ἐν τοῖς ἄλλοις
 ἀδικάτα; εἴη; καὶ οἱ χρημάτων μὲν ἀρπαγῆς,
 ἀλλοτείων δ' ἐπιθυμῶν, ὑβρείης δ' ὑπερβολῆς καὶ
 ἀκόλαστος ἐπὶ ἡδοναῖς, ἄρα ὁ τοσούτων κακῶν
 ἀνάστα; δίκαια δ' ἂν εἴη; ὅταν δὲ καὶ ἥ
 αὐτῷ ἀξιώση πάντας, πῶς μὲν ἐκ ἀφρον, πῶς
 δ' ἐκ ἀδίκου; οἱ ὁμοίως τιμήσονται τὴν τε ζῆλον
 καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἀφρονα καὶ τὸν φθ-
 νιμον;

Ἄλλ' ἐδὲ τὸ μὴ χρημάτων ἀποτείων ὀπι-
 θυμῶν, δικαιοσύνης ὄρεσθαι, ἐντύχημα δ' οὐκ
 ἐν τῇ παύσει. ὑποκρίσθαι καὶ ὑπερβολῇ πλε-
 σιον εἶναι τινα, διαμένον ἀμοις ὀπαρῶν
 πολλοῖς ὅκ' ἥν' ἰδίαν, δόξης δ' ἡττον ἡτλούμε-
 ρον καὶ φιλοτιμίαις, καὶ μηδενὸς ἐλαδνεάζον-
 τας ἀνέχοντες, ἀλλὰ τὰς μὲν ὑβείζουσιν, τὰς δὲ
 τύχῃν, τοῖς δ' καλεύουσιν, τερπόμενον τῇ παύ-
 σεως ὑπακύνῃ αὐτῶν. τί οὖν ἂν τις τῆτον εἴποι,
 ὅταν μηδενὸς μὲν ἥν' ἀποτείων ὀπιθυμῶν, βί-
 αιος δ' ἀμῶς ἢ καὶ τύραννος καὶ πρῶτον μὲν
 τοῖς οἰκέταις, καὶ ταῖς διατριβαῖσι χρῆσθαι κα-
 κῶς, τὰς μὲν ὑπερ τὸ μέτρον καλῶντα, ἢ δ'
 Συγχινόμενον ἀναδιδόναι περὶ μηδὲν ἀδικῶν
 ἔργων, ταῦτα ποιεῶντα;

Οἱ μὲν γὰρ τῷ φριπῶντι, μισῶντι πλεονεξί-
 ας καὶ μισοφροσύνης δ' δικαιοσύνης εἰρήκασιν. οἱ δ'
 ἀπὸ τῆς σοφίας, εἰς ἰσοτήρησιν ἀπονεμνικῶν. καὶ ὅς
 μὲν ἐμὸν ἐδίκασιν, ἀλλὰ καὶ ἀδικάτα τὸν τὸ
 πάντα τῷ αὐτῷ ἀξίον, ὅς τοις ἐμπροσθεν εἰρηθῶν
 μέγα καὶ πλεονεξίας καὶ μισοφροσύνης, ἐκ βασιλείας
 περὶ τῶν

præficiatur. Posteriores illum magnificare apparent, qui non majori fortunæ plus attribuat, sed omnes eisdem rebus dignetur. Sed quid si quispiam prædicta quidem teneat, in aliis autem injustissimus sit? Nam si pecunias rapiat, desideret aliena, injurius & luxuriosus sit circa voluptates: his inquam malis si plenus sit, poteritne justus esse? Quod si etiam omnes eisdem rebus dignos æstimet, ut si eodem honore & temperantem & luxuriosum prosequatur, & insipientem & prudentem, quo pacto non imprudens injustusque fuerit?

Porro neque pecunias alienas non concupi- *Alias* scere justitiæ definitio est, sed unius solum *cohe-*fectus felix constitutio. Fingamus enim aliquem *vent* prædivitem esse, qui suis opibus plurimis aliis *præce-*suppeditare possit, gloria autem & ambitione *denti-*vinci, & neminem libere loquentem sustinere, *bus,* sed alios afficere injuria, alios verberare, aliis *recte.* pro libidine quidlibet imperare, placentem sibi, eo quod omnes ei obediant. Talem hominē quid esse dicemus, qui alieni quidem nihil cupiat, sed alioqui violentus & tyrannus fuerit, & famulis quidem primum & ancillis male utatur, illos quidem immodice castigans, cum his vero impudenter luxurians: deinde cum hæc faciat, nihil injuriari se censeat?

Peripatetici quidem inter pluris minorisque adsumptionem medium obtinere justitiā dixerunt. *Stoici* vero habitum æqualiter distribu-entem. Quod autem non modo justum non sit, sed plane injustissimū, omnes eadem æstimatione dignari, superius expositū est. At mediū inter pluris minorisque adsumptionem, effectio cujusdam

πράξεως ἀκατονόμας Θ, ἀλλ' ἐκ ἀρετῇ ψυ-
 χῆς. πᾶσα δὲ πράξις ἐνέργεια ψυχῆς διὰ
 ζώματ' Θ. ἡ δ' ἐνέργεια, ἐκ ἀρετῇ, ἡ πᾶσα
 ἐνέργεια ἦν ἀρετῇ. τὴν δ' δικαιοσύνην πάν-
 τες ἀπαξάπλως ἀρετὴν ψυχῆς ὁμολογοῦσιν,
 ἀλλ' ἐπράξιν ἐδὲ πράξεως ἀποτέλεσμα. τεία
 γάρ ὅστιν ὅπ' ἕκαστον ἡ ἕξις, ἡ πράξις, ἡ ἀποτέλε-
 σμα. ἕξις μὲν, καὶ ἡν πλεονεκτικοί πινες, ἡ με-
 ονεκτικοὶ ἐσμέν· πράξις δ', τὸ μειονεκτεῖν καὶ
 πλεονεκτεῖν· ἀποτέλεσμα δ', ἡ μειονεξία, καὶ
 ἡ πλεονεξία. ὥστε ἕξις μὲν, ἡ ζωγραφικὴ
 πράξις δ', ἡ ζωγραφία· ἀποτέλεσμα δ', ἡ χα-
 φή. καὶ πάλιν ἕξις μὲν, ἡ ἀγαλματοποιικὴ
 πράξις δ', τὸ ἀγαλματοποιεῖν· ἀποτέλεσμα
 δὲ, τὸ ἀγαλμα. εἰ δὲ τις τὴν ἕξιν οὐλοῖτο
 γραφὴν καὶ ἀγαλμα, πῶς τὴν ἀποτελέσματος Θ ὀ-
 νόματι καλῶν ζῶματι αἰν ὁμολογοῖτο, καὶ
 ζύγχεσθαι ποιεῖν. ὥστε ὁ πλεονεξίαν καὶ μειον-
 εξίαν ἢ ἕξιν ὀνομάζων, πῶς τὴν ἀποτελέσματος
 Θ ὀνόματι χρῆται καὶ αὐτὸν τῇ ψυχῇ ἕξι-
 ως. καὶ ἡ μεσότης τοίνυν ἢ ἀποτελεσμάτων,
 ἀποτέλεσμα αἰν εἶν. τεταγμένων γὰρ ὅν τοις
 ὅκ' ἢ πραγμάτων ἀποτελεσμένοις πλεονεξί-
 ας καὶ μειονεξίας, καὶ ἡ τέτων μεσότης εἶν αἰν ἀπο-
 τέλεσμα, ἢ ἕξις. ἔγω δ' μὴ ἕκαστος, ἀλλ' ἡ
 ἕξις ψυχῆς, ἢ τε πλεονεκτικὴ. ὁ δ' ὅστις τὸν τεί-
 νυν, ἢ τινί, μήτ' πλεονεκτῇ, μήτ' μειονεκτῇ,
 * ἔστι δίκαιος Θ. ὅστις μὲν δὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ
 ἐκ αἰν φαῖεν εἶν ταῦτά, ἢ τὸς τέτων ἀκρότητα,
 ἢ τὸς μεσότητα, ἢ γὰρ δὴ καὶ ταῦτα γίγνηται
 videbis, καὶ αὐτὸν ἡμετέραν πρόθεσιν ἢ καὶ αὐτοῦ δὴν, ἀλλὰ
 * ἔστι. τὰ πολλὰ τέτων ἐστὶ φύσεως. γὰρ αὐτὸ μὲν γὰρ

quijusdam actionis est innominata, non autem
 virtus animæ. Cæterum omnis actio operatio
 est animæ, per corpus. Operatio autem non
 est virtus, aut omnis operatio virtus esset. At
 justitiam omnes simpliciter animæ virtutem
 esse consentiunt, non actionem, nec actionis
 effectum. Tria enim circa unumquodque con-
 siderantur, videlicet ut aut sit habitus, aut a-
 ctio, aut effectus. Habitus quidem, secundum
 quem majus minusque adsumimus. Actio au-
 tem, ipsum majus minusve sibi sumere. Effectus
 vero, majoris minorisve adsumptio. Quemad-
 modum habitus quidem est, ars pictoria: actio,
 ipsa depictio: effectus autem, pictura. Rursus;
 habitus quidem est, ars statuaria: actio autem,
 statuarum formatio: at effectus, ipsamet statua. Si
 quis habitum definiat picturam aut statuam esse, u-
 tredo nomen quod proprium est effectui, is sane
 falli videretur, & rem confundere. Sic & qui ma-
 joris minorisq; adsumptionem habitum nominat,
 vocabulum usurpat effectus de animæ habitu.
 Cæterum & medietas effectuum effectus erit, non
 habitus. Nam cum majoris minorisq; adsumptio in-
 ter operum effectus censeatur, eorundem quoq; me-
 dietas effectus existeret, non autem habitus. Sed esto
 non effectus, sed habitus animi. Itaque videamus num
 justitia sit animi habitus, neque pluris, neque mi-
 noris adsumptivus: ite an justus is, qui neque ni-
 miū neque parum sibi sumit. Primum quidem
 igitur in bonis corporeis dicere non poterunt,
 justitiam vel extremitatem eorum vel medie-
 tatem esse: non enim illa comparare licet no-
 stra voluntate, studioque, sed ipsorum maxima
 pars per naturam accedit. Pulchritudo enim

S

natura

* forte
περὶ
μεν.

ὅτι φύσις, καὶ ἰσχύς ῥώματι, καὶ ὑγίεια. οἱ δὲ
 * γυναικεία, πῶς μὲν ἰσχύϊ ὀπιτείνειν τρυφῆς
 τε καὶ γυμνασίοις, πῶς δὲ ὑγίαν διαίτην ποιῆ-
 τήσιν, καὶ ὁκνήηουσιν ἀνακταλέσθαι· ἀλλ' ὁ-
 μως ὡς ἐκ ἐφ' ἡμῖν ἔσθ' ἀρχῆς τῆς τύπου
 κτήσεως, ἀπονεμητέον τῇ τοῦ ῥώματος φύ-
 σις καὶ τοῖς καὶ τέτοις πλεονεκτεῖν λέγονταί τι-
 νες· ἰσχύϊ μὲν, οἱ πύχοι Μίλων ὁ Κερωνιάτης
 καὶ ἄλλοι διδ., Λαῖς ἢ Κορινθίοις, καὶ εἴ τινας τέτοις
 παρὰ πολλοί. τίς οὖν αὖ γένοιτο Μίλων ἁδ-
 κία; ἢ τίς Λαῖδ' πλεονεξία; ἀρετὴ μὲν Μί-
 λωνι ᾧρίλδοι πρὸς ἀδινεστέργους τύπων τε καὶ
 τὰ τέτων χρῆματα διαρπάζων, καὶ τὰς τέτων
 γυμνασίας; καὶ Λαῖς ὁμοίως, μισθὸν μὲν πλεῖστον
 εἰσπραττόμενος, ὅσον δὲ ἐργασίων, ὅσων δὲ γυμνα-
 σίων καὶ γυμνασίων διαλύουσα, τῷ δὲ εἴη τὸ πλε-
 ονεκτεῖν; ᾧ ποῖαν οὖν ὕλην πῶς αἰρεσίν τις
 ποιήσεται, ὅτε μήτε ὑπερβάλλοντος, μήδ' αὖ
 ἐλλείποντος; ἢ τὸ ἀγλαῖον ὁκνήσῃ, καὶ κοινόν,
 ἀρετὴ τοῖς αὐτοῖς, καὶ μὴ διάσπαζε τὰ πλησέοι,
 μήδ' αὖ προΐεσθαι ῥῶν, ὡς καὶ τῷ τοῦ μεν-
 νεκτοῦ; τὸ μὲν δὲ μὴ βιάζεσθαι δυνάμει, εἰ-
 ποί τις αὖ, ἐπεὶ ἐμοὶ γὰρ οὐδ' ὅσον τὸ δὲ μὴ πλεονε-
 κτεῖσθαι, πῶς αὖ γένοιτο; πολλοὶ γὰρ οἱ κρείττους,
 ὅσων οἱ τις βέλοιο δομένοις ἐπαρκέειν, καὶ ὁ-
 φανὰς ῥωμικὸν εἶναι, καὶ ἀνιχνεύοντες λυσι-
 στέα. ταῦτα μὲν ἴσως δυνάστες ὅτι ποιεῖν, ἀλλ'
 ἔτι καὶ πρὸς πῶς πρὸς πῶς πρὸς πῶς μεσότητα,
 πλεονεκτεῖσθαι γὰρ ὅτι καὶ μενέκτεσθαι, τὸ ταῦ-
 τα ποιεῖν ἀνεχόμενον. πῶς οὖν αὖ πῶς οὐδ' ἔτι

FRAGMENTA.

259

natura sit, & robur corporis, & sanitas. Nam etsi conemur vires quidem augere alimentis ac exercitiis; item certo victus genere sanitatem conservare, & labascentem revocare: nihilominus tamen naturæ corporis ea tribuimus, quoniam non statim ab initio cum libet ipsa comparare, in nobis situm est. Atqui dicuntur per hæc etiam aliqui majores sibi partes sumere. ut robore quidem, exempli gratia, plus cæteris habet *Milon Crotoniales*; specie vero, *Lais Corinthia*, & his similes alii. Quæ igitur fuerit *Milonis* injustitia? Aut quæ *Laidis* arrogantia? An si *Milon* circumierit, imbecilliores percutiens, eorumque pecunias & uxores diripiens? Et *Lais* similiter, si maximam mercedem ab amatoribus exegerit, & uxorum aliquot nuptias dissolverit, in eo videbitur arrogantiam exercere? In quo genere tandem igitur locaverit aliquis hanc virtutem, quæ sibi nec majus nec minus eligit? An vulgari hoc & communi dicto contineri videbitur? Contentus esto rebus tuis, & proximi res ne diripito, neque tuas deserito, utpote hoc pacto tibi derogans? Verum dixerit aliquis, vim quidem aliis non inferre præstare possim, est enim in me situm. At quo minus alii plus me sibi sumant, quomodo fieri posset? multi enim præstantiores sunt. Quod si voluerit aliquis egentibus subvenire, & orphanas ad nuptias promovere, & liberare captivos, id forte præstare poterit aliquis, at non ille qui prædictæ mediocritati studeat. Hoc enim modo fieret, ut ab aliis superaretur, ac ipse sibi minorem conditionem sumeret, dum hæc facere sustinet. Quo pacto igitur nostra se-

ὁ καὶ ἡμᾶς λόγῳ; ἔξιν εὐλογον ψυχῆς ὀρ-
 θήσῃσι θημιλουμένω· ἢ πτωχείας ἀπαύτησιν,
 παρὰ τῆς περιδικηκῶτων. ἔχῳς τῆς ἢ Γνω-
 στικῆς τὴν ἐτέραν τῆς περὶ τῶν.

Inclusa
 paren-
 thesi ob-
 scura
 sunt.

Ἐπειδὴ ὁ κατέρχων αὐτὸς περὶ τῆς ἀδι-
 κῆτος μελλόντων ἐαυτὸν ἀδικῶν ἀγνοεῖ, ἴσῳ
 ὡς διπλῆς ἔσης τῆς ἀδικίας, αὐτὸς ὑπολαβὴν
 πέτερῃ, ἔπειτα καὶ τὸ ἀδικούμενον ὑπὸ αὐ-
 τοῦ μέτῃ. (μὴ γὰρ ἔτιως ἀναιδνητῆς, εἰ μὴ
 μηδὲν τῆς ἀνεκτῆς· εἰ δυνατόν ὅ, μηδὲ τῆς
 ποικιλῆς.) ἔτι γὰρ ὑγείας ψυχῆς ἢ εὐχῆς, ὡς
 δι' ἀναιδνησίαν νομίζειν τὸν ἀδικουμένον
 μᾶλλον τῆς ἀδικούντων βλάβειν. ἐν μὲν
 παρὰ μόνον ἐστὶ τὸ ἀδικούμενον ὅτι παντὶ, ἢ
 ψυχῇ. τὸ δὲ ἀδικοῦν καὶ ἐπιβουλεύειν ἢ κα-
 χία, καὶ ὅτι τὸ ἀδικοῦντι, καὶ κατὰ τοῦ ἀδικου-
 μένου. ἀλλὰ τὸν μὲν ἔλαττον, τὸν δὲ πλεονέ-
 σον, τὸν ἀδικεῖν. ἀδικεῖν μὲν, τὸν ἀδικεῖν. ἀδικεῖν
 καὶ τὴν κίνησιν λαμβάνειν καὶ τὴν ἔπαρ-
 σιν. ἐγχερμένη τοίνυν, τὸν τεκόντα περὶ
 τὸν ἀδικεῖν, καὶ πλεονέσον ὅτι τῶν ὀφείλων φέ-
 ρει, καὶ δίδωσιν λυμᾶνται, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ
 χροῖας δάσσοποιῶ τῇ βαρῇ. ἔτι γὰρ παρὰ πλεονέ-
 σον τεκόντα ὅτι δίδωσιν δυνάμει τῇ ἀδ-
 λαν λυμᾶν, πλεονέσον παντοῦ αὐτὴν ἀναλῶσι.
 ἔτι τῇ μυσταίᾳ τῇ ὀνύχους ὅτις οἱ, ἀλλὰ
 ὅτις.

tentia justitiam definit? Nempe, justitia est animæ habitus rationabilis, rectitudinem curans, aut exactionem vindictæ ab illis, qui priores injuriam fecerunt. Non est autem hic accipienda disjunctiva conjunctio, tanquam alteram propositionem efficiens.

Quandoquidem autor injuriæ ignorat *Ser. 10.* ipsum lædi pro aliis quibus nocere studet, intelligat quod duplex est injustitia, à qua primum ipsemet læditur, deinde illa pars quæ injuria afficitur. Quod si non tot passionibus, & si fieri posset, nullis malis obrueretur anima, haud tantum in judicando hallucinaretur. Quare optandum est, ne propter stupiditatem eos qui injuriam pariuntur magis, quam ipsos autores lædi existimet. Una sane pars est nostri, quæ semper ab omnibus sic affectis injuriam accipit, nempe ipsa anima. Id autem quod injuriam facit, insidiasque molitur, est malitia, quæ ab autore incipiens, in illum qui afficitur redundat. Sed ipsum autorem injuriæ illatæ, aut inferre cogitantem, plurimum lædit: minus eum, qui injuriam accipit. Ab autore enim principium fit motus, & excitatio. Intus vero concitata semel injuria, parturientem primum incendit; ac antequam pepererit, inflammat parturigine, transiensque lædit, & veneno suo pertinaci tinctura imbuat. Quemadmodum enim ignis non potest præterita sine damno materia, in qua primum conceptus est, priusquam prorsus ipsam consumat, ad aliorum noxam converti: neque muræna prius aquaticos angues in alienam

ὀλεθρὸν ἀπογεννᾶν, πείν τ' κνήσας, γαστέρας
καταφαγεῖν, ὡς Νίκανδρ' ὁ Κολοφώνιος, καὶ
Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς γράφουσιν. ἔτω καὶ πᾶς
ἀδικῶν, αὐτὸς τ' κακίας πρῶτος γὰρ ἐστίν, πείν
εἰς ἄλλους ἀφίεναι. πολλοὶ γὰρ ἀνευγέροντες
ὅν αὐτοῖς χολήν, ὅκ τ' πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς,
αὐτοὶ περ ἀπιδανόν, πείν τὸς ἐχθροὺς πιμαρ-
σαδῶς. τὸ τοίνυν ἀγνοήσαντες πολλοὶ, καὶ κατὰ
ἀδυναμίαν ἀδικίαις ἀναίδωλ' ἐχρυσάσθω, μη-
δὲν ἔτι πρὸς αὐτοὺς οἰηθέντες τὸ λυπηρὸν. τίτε
καὶ δα- ὅ μολογμένους, δεῖ καὶ δάπερ παρσιτεῖν τὸ
παῖς. ἀδικεῖν.

Ἡ τί τις ἂν φαίη ὅτι τῶν τρεῖς εἰσεῖται,
καὶ μὴ μὴδὲς πώποτ' κτήματι, τ' μὴδὲν αὐτῷ
προσηκόντων ἐφίει; πῶς ἂν δίκαιόν τι πράτ-
τοι, εἰ καὶ αὐτ' ὀνθυμοῖτο, μὴδὲν ἱκανοῦς
τ' ὁλοκληρῶν ἀξίων, ἀλλ' ἐείλεν πρὸς ἀ-
παιτίας παρεσχεδιασμένον, μέτερον ὅτι δὲν, καὶ
ἐδὲ καί τιν' ἐδένα πθήμενος εἰς φιλονεικίαν; ὅτι
δὴ μόνον ὅν τοῖς λόγοις τὸ ὀρθῶς ἔχον, ὁ τοῦ-
τος ἀναιρεῖν πείραται. ἀλλὰ καὶ ὅν πᾶς πράττειν
τὰ πολλὰ καὶ φιλονεικεῖν, ὁ δὲ βίαιος πολλὰ-
κις καὶ διασείφους πᾶς πράξεως ποιήσας, ἐαυτὸν
καὶ συν- καὶ συνῶντα τ' τ' πολλῶν δόξαις ἐπιδ-
αινῶντα κινεῖ. ὅκ τέτων ὅ αὐτὸς μὲν τοῖς ἄλλοις ἐπι-
χθὴς τὸς φέρωντας ὅ αὐτὸν, καὶ τὰς τοιαύτας
συνεσίας, μισήσκει. τὸ δ' ὅτι ἐλθούσας ἐλπί-
στον αὐτῷ τὸ σκαμνὸν τ' ἦθες, καὶ ἐδὲ ὅτι ὀρθοῖς
τοῖς ὀρθοῖς ἀνέχεσθαι. εἰ ὅτι τὸς δμοῖους ἐπι-
πᾶσι (ὅτι δὴ πολλὰ πάντες τ' τοιούτων) ἐυθὺς
εἰσέσει, λοιδορεῖται, καὶ πόλεμος ἀπονοδός. καὶ ὅτι
καὶ δὲ δόξαις διαβολαῖς, καὶ πᾶν ὅτι ἐπιβουλῆς, καὶ
οὐκ ἐφίει, ὅπως ἂν ἀλλήλους ἀπολέσθω. τὰ γὰρ
μεγάλα κακὰ ἐκ ἄλλως, ἢ ὅκ τ' τυχεύσης ἐπι-
λοφίας συνίσταται, Ἡ

perniciem parere potest, quam proprium ejus ventrem, in quo concepti fuerant, eroserint: ut *Nicander Colophonius* & *Archelaus* physicus testantur. Ita quivis injustus malitiam suam primus experitur, antequam in alios emittat. Unde multi connatam sibi bilim excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hostes suos uli sint. Hæc ignorantes plurimi imbecillioribus injurias impudenter intulerunt, nihil opinantes incommodi in seipsos redundare. Proinde si hoc conceditur, non minus injuriam inferre, quam pati, cavendum est.

Quid dicat aliquis de homine moribus contentioso, etsi nihil alienum concupiscat? Quo pacto hujusmodi quicquam justus faceret, si cogitet secum nihil fide publica dignum approbare, paratus cum omnibus contendere, sine ullo modi & opportunitatis litigandi respectu? Hic sane non ea modo quæ recte dicuntur, evertere conatur: sed multa quoque faciendo contentiose, ut se non consentire aliorum opinionibus ostendat, actiones suas quasi perversas & violentas semitas à regia via discedentes exhibebit. Hinc aliis molestus erit: illos autem qui ipsum & controversationes ejus fugiunt, prosequetur odio. At qui libere morum ejus pravitate accusaverint, illos ne intueri quidem rectis oculis sustinebit. Quod si in sui similes incidat (non n. rari sunt hujusmodi homines) illico seditiones, convitia, & bellum irreconciliabile nascetur: inde calumnie mædaces, ac omne genus insidiarum, & consulationes quo pacto se mutuo perdant. Ingétia quippe mala non aliter quam ex aliqua contentione suboriuntur.

Ἡ πῶς ἂν ἡ τῷ πλέτου κτῆσις δὴ δίκαι-
 σωίῃ, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τινὸς ἡγήματα
 τὰ γὰρ ὑπερετώτα πρὸς τὰ χείρω, ὡς
 τὰ πρὸς τὴν ἡβῆ βελτίων κτῆσιν. τὰ χεί-
 ρατα δὲ παρεκκαλοῖ μὲν ὅτι βραδυμίας· ἡ
 ῥῆ δὲ τὰς ἡδονὰς· ὁπρὸς δὲ διχῇ συν-
 ῥῆσι· καὶ μὲν ἡβῆ ὑπέρωρον, διὰ ἡβῆ φθονο-
 τῶν καὶ ἡβῆ πνήτων, διὰ ἡβῆ δυνατοτή-
 ρων. αὐτοῖν ἄλλους μὲν τοῖς κλητῶν
 ὁπρὸς ποιῶν, τὸς δὲ ἔχοντας ἰσχυροὺς πρὸς
 ἀδικίαν παρασπένδει, πῶς ἂν εἰς δίκαι-
 σωίῃ συντελέσῃ;

ἘΚ ΤΟΥΤ' ἹΕΡΟΚΛΕ' ΟΥΣ ΤΟΥΤ'

Φιλαλήδους.

ἈΚΕΣ Δ' ἔν' αὖ φησιν αὐτῶς συλλαβαῖς. καὶ
 τῷ καὶ κατὰ συλλαβὰς, συμφωνῶντες δὲ
 ἴσθ' ὅτι, ὡς τυφλοῖς ἀναβλέψαι τι παραχρῆμα,
 καὶ πᾶσι τοιαῦτα δρᾶσαι θαυμάσια. οἱ τὰ το-
 να καὶ κατὰ οἰκῶν, ὁπρὸς οὐ καὶ κατὰ με-
 τὰ βέλτερον καὶ συνεπώτερον ἡμῖς ὁδεχόμενα
 τὰ τοιαῦτα, καὶ ἦν ὅτι δὲ ἀρετῶν ἔχοντες γὰρ
 μὴ ἀφ' ὧν. ὅτι καὶ τέτοις δὲ Περικλήσιον· Ἀ-
 εῖδα, καὶ Πυθαγόραν, καὶ αὐτὸν ἀρχαιότερος παρ' ἡ-
 δῶν, ὁπρὸς λέγων. ἀλλ' ὅτι δὲ περὶ τῶν ἡβῆ
 καὶ δὲ Νέωνος βασιλείαν, Ἀπολλωνίου ἡγε-
 σιν ὁ Τυανεύς, ὅς ἐστι πᾶσι κομῶν νῦν, καὶ αὐτὸν
 ἔφ' ὅτι Ἀργαῖς δὲ Κιλικίας ἰσχυροὺς καὶ φιλα-
 δρᾶν Ἀσκληπιῶν, πολλὰ καὶ θαυμάσια δεικνύ-
 ῃ· ὅτι τὰ πλεῖστα παρ' ὧν, ἡμῖν ποιήσονται μνή-
 μισα.

FRAGMENTA.

265

Qua quæso ratione possessio divitiarum
 quæquam ad justitiam aut alias virtutes per-
 duxerit? Nam quæ deterioribus studiis inser-
 viunt, optimis acquirendis contraria sunt. Pe-
 cuniæ vero ignaviam fovent, voluptates ci-
 ent, ac insidias bifariam struunt: primum
 adversus divites, invidorum operta; deinde
 contra pauperes, vi potentiorum. Quæ igitur
 alios ad moliendum insidias ipsis possidenti-
 bus instigant, & habentes ad injustitiam ro-
 borant, quomodo ista quicquam ad justitiam
 conferrent?

EX HIEROCLIS PHILALETHE apud Eusebium.

Audi vero quibus instrepat verbis. Susque
 deque augantur, inquit, *Jesum* tollen-
 tes, ut qui cæcis videndi reddiderit faculta-
 tem, & alia id genus admiranda præstiterit.
 Tum & paulo mox ita rationibus colligit. Vi-
 dendum vero quanto melius nos hæc, nostram-
 que quam de præclaris virtute viris habemus,
 sententiam admittimus. Deinde *Aristea Pro-*
convensem & *Pythagoram* prætermittens, sub-
 jungit his verbis. At majorum nostrorum tem-
 pore sub *Nerone* imperatore *Apollonius Tyane-*
us floruit, qui jam inde à prima adolescentia
 & fere puer, postquam *Agis*, quod *Cilicie* op-
 pidum est, *Æsculapio* Deorum humanissi-
 mo sacrificasset, multa & admiranda patravit:
 quorum nonnulla, plurimjs omissis, commemo-
 rabo,

μίλῳ. ἔτα καθήμεν γὰρ ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἀρχιδιάκονι τὰ
 παράδοξα· μὲν δὲ καὶ ἐπλήρη ταῦτα καὶ λίξη
 τὴν ἐν ἑκατέτῳ ἐμνήσθην· ἵνα ἔξῃ συ-
 κείνην τὴν ἡμετέραν ἀκείβη καὶ βεβαίαν ἐν
 ἑκάστῳ κείσιν, καὶ ἡ Χριστιανῶν κορυφή.
 οἱ γὰρ ἡμῖς μὲν τὸν τοιαῦτα ποιοιῦντες, ὁ
 θεὸς, ἀλλὰ τοῖς καχαισιμένοι ἀνδράσι γὰρ
 μεθ' αὐτοὺς δι' ὀλίγας τερατείας τινὰς τὸν ἱ-
 ησοῦν θεὸν ἀναγρῦν. τὴν ἐπὶ τῷ μὲν
 ἑτέρῳ φάσκον· καὶ κείνο λογισαὶς ἀξιον, ὅτι
 τὰ μὲν τοῦ Ἰησοῦ, Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ
 τινες τῶν παραπλήσιοι κακώμασι, ἀν-
 θρωποι ψεύσαι, καὶ ἀπαίδωτοι, καὶ ῥήτες· τὰ
 ἡ Ἀπολλωνίου Μάξιμου ὁ Αἰγυῖος, καὶ Δά-
 μιος ὁ φιλόσοφος ὁ συνδιατείνας αὐτῶν, καὶ
 Φιλόσοφος ὁ Ἀθιναῖος, παιδευόμενοι μὲν
 ἐν πλῆθον ἡκόντες, τὸ δὲ ἀληθὲς πῶς ἦν,
 διὰ φιλικὴν ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἡμετέρων, καὶ τοῖς
 φίλοις πράξεις βουλόμενοι λαθεῖν. ταῦτα ῥή-
 μασι αὐτοῖς Ἰεροκλῆς, πρὸ τὸν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ
 μεγεφῶτι Φιλαλήθῃ λόγον, ἔρηται.

rabo. Postea à principio miracula ejus recen-
 ser: quibus hæc tandem addit: In quem er-
 go finem hæc commemoravi? ut nostrum il-
 lud accuratum solidumque de omnibus judici-
 um, & Christianorum levitatem inter se con-
 tendere liceret. cum nos illum quærenta pa-
 travit non pro Deo, sed homine diu suo gra-
 toque habeamus: illi contra, ob pauca quæ-
 dam prodigia *Jesum* Deum prædicent. Dein-
 de post alia subjungit: Id quoque dignum est
 consideratu, quod *Jesu* res gestas *Petrus* &
Paulus, aliique similis notæ mirifice extule-
 rint, homines mendaces, indocti & impostores:
Apollonii vero *Maximus Aegiensis*, & *Damis*
Philosophus, qui in ejus consortio vixit, &
Philostratus Atheniensis prodiderunt, homines
 ingenti eruditione præditi, & veritatis aman-
 tes; qui ob commune humani generis com-
 modum, viri egregii & Diis gratissimi facta
 incognita latere noluerunt. Hæc ipsius *Hie-
 roclis* verba sunt in oratione contra nos scripta,
 cui titulus *Philalethes*.

ΤΗΣ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΚΑΙ

τῷ αὐτεξέσθου πρῶ.

ΠΕΙ δ' εὐμάρμενης τοιαῦτά τινα τῷ αὐτοῦ
 ἀρέσκει· πάντα μὲν φησιν ἐν εὐμάρμει
 εἶναι, ἃ μὴ πάντα καθαρμάδαι. ἢ γὰρ εὐμάρμει
 νηρόμοι τῶν ἐπέχουσιν, οὐχ οἷον λίγην,
 ὅτι οὐ μὲν τάδε ποιήσει, ὁ δὲ τάδε ποιήσει
 (εἰς ἀπειραν γὰρ τῆτο, ἀπείρων μὲν ὄντων τῶν
 ἡνωμένων, ἀπείρων δὲ τῶν περὶ αὐτὰ συμ-
 βαλλόντων· ἐπεται καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν οἰχίσσεται, καὶ
 ἐπαινοὶ καὶ ψόγοι, καὶ πᾶν τὸ τέτοις περὶ αὐτοῦ
 ον.) ἀλλὰ, ὅπῃ εἴπῃς ἀνέληται ψυχὴ τοιοῦτον
 βίον, καὶ τάδε πρᾶξις, τὰ δὲ τινα αὐτῇ
 ἔψεται. ἀδύνατον οὖν ἢ ψυχῇ, καὶ ἐπ' αὐτῇ
 μὲν τὸ πρᾶξις ἢ μὴ, καὶ ἐν ἐπιτάγῃ καὶ τῷ
 τὸ δὲ ἐπόμενον τῇ πρᾶξις, καθ' εὐμάρμενον
 σωτελεσθήσεται· οἷον πρῶτον, Πάρετε ἀρπάζετε
 τὴν Ἑλένην, ἐπ' αὐτῇ ὄντι, ἀκολουθήσῃ
 τὸν Πολυμήρουσι Τρώεσσι περὶ τῆς Ἑλένης οἱ
 Ἕλληνες. ἔτω γὰρ καὶ ὁ Ἀπόλλων τῷ Λαίῳ
 περὶ πιν·

Εἰ γὰρ τεκνώσῃς παῖδ', ὑποκτενεῖς· ὁ φύς
 ἐν τῷ θανάτῳ δὲ πεινέχεται μὴ καὶ ὁ Λαῖος,
 καὶ τὸ φύσει αὐτὸν παῖδα· καθ' εὐμάρμει δὲ τὸ
 ἐπόμενον. ἢ δὲ δυνατὴ φύσις πένητος μὲν
 πως μεταξὺ τοῦτε ἀληθοῦς καὶ τῆ ψεύδους·
 ἀορίστων ὅντι αὐτῷ τῇ φύσει, ὥστε ἐποχῇ-
 ται τὸ ἐφ' ἡμῖν. ὅδ' ἂν ἐλομένων ἡμῶν ἡμῶν
 ται, τοῦτο ἔσται ἢ ἀληθές ἢ ψεῦδος. ὁ δὲ
 δυνατός,

262
DE FATO ET LIBERO AR-
bitrio.

Ex Alcinoō de Platoniciis dogmatibus.

DE fato hæc sunt *Platonis* placita : Omnia in fato esse dicit, non tamen omnia fato decreta. Fatum enim legis vim habet, non ut dicat, exempli causa, ille ista faciet, ista patietur (id enim in infinitum iret, cum infinitæ sint res quæ fiunt, & infinita ipsis accidunt : Præterea hoc modo tolleretur id quod in nostra potestate est, & laudes, & vituperationes, & quicquid his est affine :) sed hoc modo : Si quis animus talem vitam eligat & talia faciat, talia eum consequentur. Est ergo animus non sub domino, & penes ipsum est agere vel non agere : neque ullam in illis patitur necessitatem. At quod his est consequens, id ex fati ordinatione implebitur. Exempli gratia, cum illud, *Paris* rapiet *Helenam*, esset in *Paridis* potestate; eo dato sequetur illud, Bellum in *Trojanos Græci* gerent propter *Helenam*. Nam sic & *Apollo Laio* prædixerat :

Tenamque perimet, si qua erit proles tibi.

Intra legis autem ambitum comprehenditur & *Laius* & satio prolis : Fato autem decretum tantum est illud consequens. Natura ejus quod fieri potest jacet quodammodo inter verum & falsum : fieri autem, cum per naturam sit indefinitum, invehitur ut ita dicam id quod nostræ est potestatis. Quod auté nobis deligentibus fiet, hoc erit verum falsumve. Quod vero potesta-

δυνάμει, τοῦτ' ἐστὶ, τῷ καθ' ἑξῆς καὶ κατ' ἐν-
 ἔργειαν λεγόμενου, διήνεγκε. τὸ μὲν γὰρ δυνά-
 μει, ὁπτιηδεότητά τινα ἀποσημαίνει πρὸς πᾶ-
 ν πῶς ἑξῆς ἔχοντα· ὡς ὁ πᾶς δυνάμει ρηθῇ-
 σι, καὶ γραμματικὸς, καὶ ἀληθής, καὶ τέκτων,
 ἔσται δὲ τὸ πῶς ἑξῆς ἐνός τινος, ἢ δυνά-
 μειν τέτοιον, ὁπόταν μάθῃ καὶ κτήσεται τινα τῶν
 ἑξῶν. κατ' ἐνέργειαν δὲ, ὁπόταν ἐνεργῇ ἀπὸ
 τῆς ἑξέως ἐκείνης ἢν κέκτηται. τὸ δὲ δυνά-
 μειν οὐδὲν πύτων ἀδύνατον ὅν τὸ ἐφ' ἡμῶν,
 καὶ τὸ ἐφ' ὁποτέρου ῥοπῆν, λαμβάνει τὸ ἀλη-
 θεύην ἢ μή.

ΤΕΛΟΣ.

potestate est, differt ab eo quod habitudine aut actu esse dicitur. Nam quod potestate esse dicitur, aptitudinem quandam significat in eo qui habitudinem nondum est adeptus. Sic puer potestate loquetur, literator fiet, aut tibicen, aut faber. Erit autem in habitudine unius horum, aut plurium, ubi didicerit, & habitudinem erit consecutus. In actu vero, ubi ex habitudine sive facilitate illa quam in se habet operabitur. At id quod fieri potest, nihil est horum. Sed cum per se sit indefinitum ex eo quod nostræ est potestatis, prout illud se huc aut illuc verterit, accipit ut aut verum sit aut non sit.

F I N I S.

He cutteth a large ring or anouger
made leather

the stable boye.

The goesty sat, tobich neuer cometh home.
Oo, they speake English all the way.
As one byneth, so he baketh.

He cut his coat according to his cloth.
He will make me believe that the
mone is made of green chere.

It is an euill cowe tobich licketh not his
fingers.

Better late than neuer.
Soft fire maketh swete meat.

Good wine maketh me busy.

He put goesty off to the water,
that at the last he cometh broken home.

The bath put the fire to the tow.

The setteth the cart beate the horses.

A rolling stone gathereth no mowe.

All is not gold that glittereth.

Few words among housemen do suffice.

The cutteth a large thong of another
man's leather.

de l'argent, car argent me dure,
et ce m'est medecine en tous tems.
Je vous prie ne nous faites plus
travailler : voulez vous prendre
trente livres des deux pieces
sans plus y retourner ? et compie

Certes vous estes importuns :
vous ne vous souciez pas si ie p
ou gagne : ce vous est pour vn : ce
orfas, sus : mesurons-le.

Nous n'en : ie ne rien pour mes
ie me fie bien ne vous : vous este

C'est angelot est trop court :
c'est escu au soleil est trop léger :
ces pieces de dix solz sont rongne
ce ducat n'est pas de poids :
c'est escu de Flanders n'est pas de
c'est realle est de bas or :
c'est inondalle n'est pas de bon a
ces reales d'Espaigne

so much in it, that I
any light money,
not currant.
I haue not coynded it,
p'd it. I beleue it well:
helpe in it.
here is my purse, pay your.
ure : at length I will please you.
as a counterfet Shilling.
at the thezeshould of the dowre.
be done : bying me an hammer
: I would
res of him that hath coynded it,
ell naped as it is.
doe no hurt at all :
ou contented :
r, I thanke you:
ing that I haue, as well
oney, as with money.
mercie sir : God, most,

*S'ensuiuent aucuns proverbes communs
avec l'Anglois.*

QVi void brusler la maison de son voisin,
avoir peur de la sienne, (doit)
Si le ciel tomboit, les caillles seroyent
prises.

Tel maistre, tel varlet,

Il n'y a faulce que d'appetit.

A cheval donné, il ne faut pas regarder, (aux dens,

Il est povre comme Iob.

Pour vn plaisir, mille douleurs.

Ma chemise m'est plus pres
que ma robe.

Il oste à Saict Pierre, pour donner
à Saict Paul.

Qui a bon voisin, a bon matin.

Pres de l'eglise, loin
de Dieu.

Grand mercy Sir : crocheteur

Job.

Here follow certaine Proverbs, com-
mon with the French.

When thy neighbours house is on fire,
loke to thine owne.
If the fire fall, wee shall haue
harthes.

The master, like man.

Hunger is the best sauce.

Take not a giuen horse in the mouth.

He is as poore as Job.

Soluite meat must haue soluite sauce.

Peace is my peticoate, but neuer is

my smocke.

He robbeth Peter, to pay Paul.

He that hath a good neighbour, hath

a good morrow.

He neuer the Church, the farther
from God.

ie n'y gaigne pas tant, que ie
doibve prendre de l'argent court,
ou qui ne soit pas de mise.

Certes ie ne l'ay pas forgé,

ny rongné. Je le croy bien :

ie n'y fauroye que faire.

Tenez, voi-la ma bourse, paye

à loisir : à la fin vous contenteray

Voi-là vn fol qui est fouls.

Attachez-le au poiseau de l'hu

Il fera fait : apportez moy vn

et vn clou : ie voudroye

que les oreilles de celuy qui l'a e

ussent aussi bien clouées comme

Il n'y auroit point de danger :

or sus, estes vous content ?

Ouy Monsieur, ie vous remer

n'espargnez chose que j'aye, aussi

sans argent, que avec argent.

Grand mercy Sire : crocheteur

for vs both.

these, shall we dine?

when you will, and goe

z doe carrie for you.

if horses to be saddled & bridled:

for two miles.

we let vs dine stading: let vs go.

have a reckoning mine host.

we owe go to, let vs dispatch.

the four shillings five pence

of it: is it so much?

are you contented? Psea sir.

the maiden: hold, my she friend,

your pinnes: bring hither

haue you dressed him well?

he did want nothing.

ere is some to drinke, as I haue

ie, to the end that thou maist

me another time.

for you must be so well

med, as in any lodging

within

pour les enfans, pour passer le temps?

Achetez en pour nous deux.

Et bien hoissee, dinerons nous?

La vez quand il vous plaira, et allez
vous seoir: nous vous attendons.

Faites seler et brider noz cheuaux:
nous debvrions des-la estre à deux lieues
d'icy: sus, dinons tout debout: allons,
contons mon hoïste:

que devons nous? ça, dépeschons,

Vous debvez quatre solz six deniers
home et cheval: est-ce trop?

Tenez, estes vous cōtent. Ouy Monsieur.

Où est la chambriere? tenez mamye,
voy-la pour voz espingles: amenez icy,
mon cheval: l'avez vous bien pansé?

Ouy Monsieur, il n'a eusaulte de rien.

Tien, voi-la ton vin, comme ie
t'ay promis, a fin que tu te souviennes,
de moy vne aultre fois.

passer, pour vous tenez autrui bien

traité et serui, qu'en logis qui soit.

N.v.

dedans